

UNIVERSITAT^{DE}
BARCELONA

Habitar el gènere des de la norma:
Una aproximació crítica a la construcció psicosocial de les
identitats cisgènere

Paula Fernández Sabatés

Tutor: Andrés Di Masso Tarditti

Treball Final de Màster

Barcelona, 2 de juny de 2025

Facultat de Psicologia

Màster en Intervenció Psicosocial

Especialitat d'investigació

Curs 2024-2025

Resum

El present treball parteix de l'objectiu d'explorar com es reproduïxen les identitats cisgènere en el marc del sistema cisgenèric, analitzant com aquestes es vinculen a la reproducció de dinàmiques de poder en el sí del cisgenerisme. Des d'una perspectiva socioconstruccionista crítica i seguint una metodologia qualitativa, s'ha realitzat una anàlisi narrativa-discursiva dels relats de vida *generitzats* de deu persones cisgènere distribuïdes al llarg de tres eixos: l'edat (1a generació, 2a generació i 3a generació), el gènere (home i dona) i la sexualitat (heterosexual i LGB+). Aquesta anàlisi ha permès concloure com les persones cisgènere es posicionen en dues narratives principals per donar sentit al seu jo cis: la narrativa generitzant – *posició de subjecte generitzada* – i la narrativa desgeneritzant – *posició de subjecte desgeneritzada* –, des de les quals s'expressen o s'evadeixen respectivament les diferències generitzades entre els individus generitzats. Tanmateix, aquests fan ús de la narrativa biologicista per sostenir els seus discursos. Des de la primera narrativa, les persones poden reproduir el cisgenerisme de forma explícita al posicionar-se com a subjectes generitzats reproductors; o bé poden oposar resistència a aquest sistema d'opressió des de posicions crítiques amb el gènere. Des de la segona, en canvi, tot i buscar mantenir una posició moralment respectable que sostingui un discurs de la igualtat, l'equiparació entre les realitats cis i trans porta a una evasió del privilegi cisgènere, reproduint, així, el cisgenerisme de forma latent. En suma, l'estudi presentat es proposa com una aproximació crítica a la construcció psicosocial de les identitats cisgènere que posa de manifest la importància de la seva concepció allunyada de les definicions clàssiques vinculades al cisgenerisme, per tal de contribuir a la seva resistència. Tenint, per tant, implicacions psicosocials i polítiques que pretenen contribuir al canvi social.

Paraules clau: identitat cisgènere, cisgenerisme, relats de vida, discurs, narratives, posicions de subjecte

Abstract

The purpose of the present study is to explore the reproduction of cisgender identities in the cisgender system, analysing how they are related to the reproduction of power dynamics linked to cisgenderism. Following a critical socioconstructionist approach and a qualitative methodology, I have conducted a narrative-discursive analysis of the life stories of ten cisgender individuals distributed along three axes: age (1st generation, 2nd generation and 3rd generation), gender (man and woman) and sexuality (heterosexual and LGB+). With this analysis, it has been concluded that cisgender people position themselves in two main narratives to make sense of their cisgender self: the gendering narrative – *gendering subject position* – and the degendering narrative – *degendering subject position* –, from which the gendered differences between individuals are expressed or evaded respectively. Moreover, they make use of the biologicist narrative to support their discourses. Following the first narrative, individuals can explicitly reproduce cisgenderism by adopting a reproductive gendering subject position, or they can resist it from a critical position. Following the second, despite seeking to maintain a morally respectable and egalitarian sense of self, they evade their cis privilege by equating cis and trans realities, reproducing cisgenderism in a covert way. In conclusion, the study is proposed as a critical approach to the psychosocial construction of cisgender identities, illustrating the importance of its conceptualization away from the classical definitions linked to cisgenderism in order to resist it. Having, therefore, psychosocial and political implications that aim to contribute to social change.

Keywords: cisgender identity, cisgenderism, life stories, discourse, narratives, subject positions

Índex

1.	Introducció.....	1
2.	Marc teòric.....	3
2.1.	La identitat cisgènere i la reproducció del cisgenderisme	3
2.2.	La construcció sociocultural de les identitats	7
3.	Preguntes i objectius d'investigació.....	10
4.	Mètode.....	10
4.1.	Aproximació epistemològica	10
4.2.	Participants.....	11
4.3.	Producció de narratives: Els relats de vida	13
4.4.	Tècnica d'anàlisi: Anàlisi narrativa-discursiva	14
5.	Anàlisi.....	15
5.1.	Narratives.....	15
5.2.	Posicions de subjecte	26
5.3.	La construcció narrativa-discursiva de les identitats cis.....	37
6.	Conclusions.....	39
7.	Referències	42
8.	Annexos.....	45

1. Introducció

El plantejament d'aquest treball neix del propòsit de donar continuïtat a un treball previ en què analitzo la construcció de la identitat cisheterosexual, relacionant les formes possibles d'experimentar aquesta identitat dominant amb posicions discursives sobre el gènere i la sexualitat vinculades amb el cisheterosexisme (Fernández Sabatés, 2022). És a partir de re-visitari i, al seu torn, re-pensar aquesta anàlisi que em plantejo formes possibles de donar-li continuïtat centrant-me concretament en la identitat cisgènere. En l'anterior treball, aquesta quedava eclipsada per la identitat heterosexual, degut a la seva major saliência en els discursos de les persones entrevistades i en la meua pròpia anàlisi, possiblement perquè el cisgenerisme va operar també en la seva realització. Alhora, a partir de la revisió de literatura sobre identitats dominants, es fa evident com la identitat cisgènere encara no ha estat tan explorada com altres identitats vinculades a diversos sistemes d'opressió: identitat blanca (racisme), identitat masculina (masclisme) o identitat heterosexual (heterosexisme). Així doncs, aquest treball busca explorar la construcció de la identitat cisgènere des d'una perspectiva crítica que permeti no només entendre aquest procés sinó problematitzar-lo, identificant com es vincula amb la reproducció de dinàmiques de poder en el sí del sistema cisheterosexista.

Tanmateix, és necessari posar en relleu com la manifestació d'aquestes formes de discriminació ha evolucionat en les societats post-modernes i ha adoptat noves formes que segueixen reproduint aquestes dinàmiques de poder d'una manera més subtil a través de, per exemple, el racisme modern (Swim et al., 1995), el masclisme modern (Swim et al., 1995) o l'heterosexisme modern (Smith i Shin, 2014). Prenent aquesta base, s'entén que el cisheterosexisme opera també amb aquesta nova manifestació moderna a través de la posició discursiva del *queerblindfolding* (Fernández Sabatés, 2022; Cáceres Quezada et al., 2025). Aquesta es defineix com una posició que prenen algunes persones cisheterosexuals que viuen en contradicció el seu cisheterosexisme latent i la seva intencionalitat de mantenir una postura no discriminatòria i basada en l'equitat. Aquesta contradicció provoca el desplegament del *queerblindfolding* com un mecanisme de defensa que porta a emfatitzar les similituds i negar les diferències entre persones cisheterosexuals i queer. No obstant això, tot i la seva bona intencionalitat, al fer-ho, s'equiparen les realitats d'ambdós grups (dominant i minoritzat) i, en conseqüència, s'invisibilitzen les identitats queer i es minimitza el privilegi cisheterosexual (Smith i Shin, 2014; Cáceres Quezada et al., 2025).

Nogensmenys, en el mateix treball (Fernández Sabatés, 2022), remarco com la vivència de la identitat cis i, en conseqüència, la manera en què opera el cisgenderisme – el qual possiblement encara no ha arribat a tenir una versió modernitzada –, podria ser diferent a l’heterosexisme; degut a la menor informació, coneixement i visibilitat de les realitats trans i, al seu torn, de les cis. Una diferenciació que em plantejava però que no arribava a fer patent, però que ara sí em proposo incorporar com a intuïció per guiar la futura anàlisi del treball aquí presentat.

Però, què significa el concepte cisgènere? Què vol dir “ser” cis? Començant amb una cerca al diccionari català, el terme cisgènere apareix definit de la següent manera: “dit de la persona que se sent del sexe al qual pertany biològicament” (Diccionari.cat, s.f. -a, definició 1). A més a més, s’engloba el terme en l’àmbit de la psicologia, una disciplina que és definida pel propi diccionari com una ciència que estudia els trets psíquics, caracterològics i comportamentals de la manera de ser d’una persona o grup social (Diccionari.cat, s.f. -b). Així doncs, s’entén la identitat cis com quelcom psíquic i constituent de les persones. Alhora, “ser” cisgènere es mostra com un sentiment, és quelcom que la persona *se sent* en relació al seu sexe, al qual hi pertany biològicament. Aquesta forma de definir el terme és força generalitzada i la trobem en diversos recursos i glossaris en línia. Per exemple, una de les primeres definicions que ens apareix al fer la cerca a Internet és la de la Viquipèdia, en la qual es concep la cisgeneritat com aquella “identitat, comportament o rol considerat apropiat al propi sexe de naixement” (Viquipèdia, 2024). De forma similar, al glossari de diversitat sexual i de gènere de l’Ajuntament de Barcelona es defineix una persona cis com aquella “en la qual el sexe de naixement encaixa exactament amb la seva identitat sexual” (Ajuntament de Barcelona, 2018).

Partint d’aquestes definicions, podem començar a explorar com es construeix la identitat cisgènere en l’imaginari col·lectiu; ja que es tracta de tres definicions extremes de fonts de fàcil accés i que inferim que recullen allò que la majoria de persones entenen o almenys accedeixen quan busquen entendre què significa “ser” cisgènere. En primer lloc, les definicions exposades construeixen el sexe com quelcom biològic i que ens és determinat al néixer. La mesura en la qual la identitat de la persona encaixi amb aquest sexe, serà o no cisgènere. Per tant, segons aquesta concepció, una persona és cisgènere quan accepta com a propi el sexe, considerat biològic, que li és assignat al néixer. Tenint en compte una postura crítica, és necessari problematitzar aquestes definicions.

Així doncs, plantejo el present treball amb l'objectiu de contribuir a una aproximació crítica de les identitats cis que permeti concebre-les més enllà de la seva definició clàssica. Aquesta, tal i com es fa patent en el marc teòric proposat a continuació, segueix reproduint les lògiques del cisgenerisme i, sumat a la realitat sociohistòrica i cultural de societats com la catalana, implica en ocasions una vivència dilemàtica de la mateixa que porta a alguns individus cis a reproduir dinàmiques de poder vinculades al sistema cisheterosexista de forma latent. En conseqüència, problematitzar, alhora que proposar alternatives per concebre la identitat cisgènere des d'una psicologia social crítica, esdevé necessari i pertinent. Tanmateix, es tracta d'una contribució innovadora en un camp de coneixement sovint inexplorat des de l'acadèmia. Tot i així, és important destacar com múltiples teòriques i/o activistes (trans)feministes – des de l'acadèmia però també des de fora d'aquesta – han contribuït de forma més o menys visibilitzada a explorar i problematitzar les identitats cis, el cisgenerisme i tot el sistema d'opressió cap a les persones trans que se'n deriva. En el present treball parteixo de les seves veus i busco donar continuïtat a les seves contribucions per tal d'explorar la construcció de les identitats cis des de la psicologia social.

2. Marc teòric

2.1. La identitat cisgènere i la reproducció del cisgenerisme

Per començar a construir un marc teòric crític sobre la identitat cisgènere, parteixo de la conceptualització del cisgenerisme com aquell sistema d'opressió que implica una invisibilització i problematització sistèmica de les identitats trans, alhora que opera a través de la naturalització i l'essencialisme del gènere, construint-lo com a binari, biològicament determinat, imposat al néixer de forma externa a l'individu i considerat com a immutable (Kennedy, 2013). Així doncs, observem com les definicions clàssiques exposades a la introducció no s'escapen d'aquest sistema, ja que com hem vist entenen el sexe com a biològic i natural i, per tant, participen de l'essencialisme biològic d'aquest constructe. Es podria argumentar, però, que les definicions essencialitzen el sexe però no el gènere, fet que quedaria justificat a partir de la concepció d'aquests dos constructes com a diferents, el primer biològic i el segon social. Per tant, es consideraria el sexe com a essencial i natural en sí mateix; i, en conseqüència, només l'essencialització del gènere seria considerada cisgenerisme. Nogensmenys, això contrasta amb les postures crítiques sobre el gènere, des de les quals es problematitza la distinció dels conceptes sexe – gènere

i s'entén que el primer també està culturalment construït i, per tant, és en sí mateix “una categoria dotada de gènere” (Butler, 2007, p. 55).

Per una banda, des de les teories feministes queer, autores com Judith Butler ens alerten com a partir de la concepció del sexe com a natural, aquest es construeix també com a prediscursiu, és a dir, anterior a la cultura. Així, esdevé un concepte neutre sense càrrega política, cultural ni simbòlica. Però és justament a partir de la construcció cultural del gènere que es construeix el sexe com a prediscursiu, fet que serveix de justificació a l'essencialisme, binarisme i dinàmiques de poder vinculades al gènere (Butler, 2007).

De forma similar, Andrea Mainhofer, amb la seva proposta d'una teoria (social) crítica del gènere, proposa entendre el cos sexual no només com una substància – tot i que sense negar que existeixen diferències físiques *reals* entre cossos – sinó també com el resultat de la materialització de les normes de gènere. Així doncs, de forma contrària a la idea hegemònica de que un cos “masculí” o “femení” esdevindrà home o dona perquè hi ha una base biològica darrera que ho justifica, s'entén que el cos – o el que fins ara hem anomenat sexe – pot ser també resultat del gènere i, per tant, ser modelat pels fenòmens històrics, socials i culturals. D'aquesta manera, el gènere s'entén com un “mode sociocultural d'existència” que regeix la nostra manera d'habitar el món en funció de les normes de gènere, les quals són incorporades no només en les subjectivitats sinó també en la corporalitat (Umrath, 2024).

Seguint aquestes postures crítiques, podríem argumentar com des del pensament hegemònic dels sistema cisheterosexista aquelles formes de ser home o dona en què les normes de gènere masculines o femenines han estat materialitzades en cossos considerats biològicament masculins o femenins respectivament són construïdes com a més naturals i, en conseqüència, “correctes”. Concretament, Mainhofer (citada a Umrath, 2024) expressa com des d'aquest sistema es construeix l'ordre cisheteropatriarcal de dos gènere com l'ordre naturalment donat. De forma similar, Ana Paula Silva Hining i Maria Juracy Filgueiras Toneli (2023), des de la perspectiva del pensament transfeminista brasiler, conceben la naturalització de les persones cis i, al seu torn, la desaparició de les no-cis, com a conseqüència de la construcció per part del sistema cisgènere de versions de feminitat i masculinitat considerades més naturals i veritables que altres (Hining i Toneli, 2023). Seguint una lògica foucaultiana, podríem dir que el sistema cisgènere construeix uns règims de veritat (Foucault, 1999) que dictaminen unes formes concretes i correctes

de ser home i dona (des de la cisgeneritat); en detriment d'unes formes que no ho serien perquè escapen d'aquesta norma.

En aquest treball, prenc aquesta perspectiva i entenc com no es pot deslligar l'essencialisme del gènere de l'essencialisme del concepte sexe. Així doncs, quan això succeeix, està operant també el cisgenerisme.

Partint d'aquesta base, les preguntes plantejades a la introducció: què significa el concepte cisgènere? Què vol dir “ser” cis? Podrien ser respostes a través de l'autora transfeminista Hailey Kaas, qui inicialment defineix a la persona cis com aquella en la qual el sexe i gènere assignats al néixer es troben ‘alineats’ amb el seu sentiment intern i subjectiu de sexe i gènere. Una definició que, a priori, no sembla del tot llunyana a les presentades anteriorment. És per això que l'autora la revisa, basant-se en la inestabilitat de les categories de gènere, i posa de manifest com en les persones cis també es pot donar una falta d'alineació entre el sexe/gènere assignat i el sentit. Així doncs, les persones cis serien aquelles que, “tot i la inestabilitat del sentiment subjectiu de ser home o dona, són percebudes i reconegudes socialment (mèdica, jurídica i políticament) com a cisgènere” (Kaas, 2012, citada a Hining i Toneli, 2023, p. 3), mantenint, per tant, “un estatus de privilegi en detriment de les persones trans, dins de la cisnorma” (Kaas, 2012, citada a Hining i Toneli, 2023, p. 2). En conseqüència, la cisgeneritat no seria una posició ontològica sinó política, sent justament l'efecte de la naturalització que l'acompanya el que provoca la reproducció de privilegis (Kaas, 2012, citada a Hining i Toneli).

Tenint en compte això, s'evidencia com qüestionar la manera en la qual es construeix i s'utilitza el terme cisgènere no implica que aquest hagi de deixar de ser utilitzat o no tingui utilitat, sinó el contrari. Aquest qüestionament permet revisar i problematitzar les definicions de la cisgeneritat que essencialitzen el gènere i reforcen la dicotomia sexe-gènere, permetent la seva concepció allunyant-nos de les lògiques del cisgenerisme. Així doncs, des d'aquestes postures, utilitzar el terme cisgènere esdevé una necessitat. De fet, autors com Cazeiro et al. (2019) ens alerten com negar el terme cisgènere i, en conseqüència, el sistema d'opressió amb el qual es vincula (cisgenerisme), implica una negació de la violència sistèmica que pateixen de forma constant les persones trans. Per tant, nombrar alhora que problematitzar allò cis és donar nom a un lloc de privilegi que acostuma a quedar desmarcat i, per tant, considerat com la norma que no necessita ser explicada; en contra de les persones que la desafien, les quals, a través del procés d'alteritat amb el qual opera el cisgenerisme, són considerades “l'efecte que ha de ser

marcat” (Ansara, 2010, citat a Ansara i Hegarty, 2011). Tanmateix, és precisament a través d’evidenciar la norma com podem combatre els seus efectes (Cazeiro et al., 2019).

Seguint aquesta línia, la filòsofa feminista Louise Ricardson-Self reflexiona sobre la pròpia posició cisgenèrica analitzant el seu “esdevenir cisgènere” i remarca com aquest succeeix quan descobreix el terme cis, fet que li permet posar nom a aquesta experiència i, alhora, problematitzar-la. Així doncs, es troba amb la necessitat de fer front a una posició (pròpia) dins d’un sistema d’opressió dinàmic que li confereix un privilegi per sobre de les identitats trans (Ricardson-Self, 2022). Per tant, seguint la intuïció que apuntava al platejar el treball, observem com l’existència cis precedeix en molts casos al propi concepte i, per tant, a la possibilitat de ser nombrada. Concretament, l’existència cis quedaria impactada pel que Dembroff (2020) anomena un “sentit comú cisgènere” que dona per fet i construeix com a inqüestionable la ideologia de gènere dominant amb impunitat. Una ideologia que és trans-excloent i que dona legitimitat als discursos i pensaments que s’hi alineen a través de ser considerats de sentit comú. Al fer-ho, però, operen en contra d’un “sentit comú racialitzat, pobre, transgènere o discapacitat” (Dembroff, 2020, p. 403) que és encara considerat irrellevant.

Per altra banda, convé recuperar la lògica de la interseccionalitat per entendre com aquest privilegi no opera igual en totes les persones cis. Seguint aquesta línia, l’activista travesti-trans Violeta Alegre fa èmfasi en com moltes persones llegides com a cisgènere – ella especifica a les “maricas, putos, tortas *butch*, no binarixs y más” – no responen a una performativitat de gènere relacionada amb la seva cissexualitat i són, en conseqüència, marginalitzades i privades de privilegis (Alegre, 2018). Així doncs, el fet de centrar l’estudi en la identitat cisgènere no implica que aquesta es separi de les altres formes d’identitat i, en conseqüència, dels altres sistemes que operen en les relacions de poder. Tal i com ens alerta l’activista transfeminista Viviane Vergueiro, la normativitat cisgènere només pot entendre’s des de la normativitat eurocèntrica que ubica la construcció de la identitat de gènere dins d’un projecte colonial propi del sistema capitalista, racista i heterosexista (Ramírez, 2014). En conseqüència, es fa patent la necessitat d’un abordatge interseccional de la temàtica i d’una no essencialització de la qüestió cis.

Pel que fa a l’origen històric del terme cisgènere, aquest és comunament atribuït al psiquiatra i sexòleg alemany Volkmar Sigusch als anys 90 (Alegre, 2018). Tenint en compte aquest origen mèdic del terme, convé remarcar com el dispositiu de la cisgeneritat

– entenent el concepte dispositiu des de la lògica foucaultiana i, per tant, com allò que relaciona el saber i el poder i produeix formes determinades de subjectivació dels individus (Foucault, 1975-1976, citat a Moro, 2003) – es basa en els discursos biomèdics. Uns discursos que reforcen una conceptualització del gènere des del determinisme biològic i, en conseqüència, promouen el que s’anomena “la dictadura del gènere”, la qual es fonamenta en la cisgeneritat obligatòria (Cazeiro et al., 2019).

Per altra banda, segons Serano (2007) (citat a Cazeiro et al., 2019), el primer en utilitzar el terme cisgènere va ser Carl Buigis, un home trans holandès que el va fer servir també als anys 90 per referir-se a aquelles persones que no eren trans. Tanmateix, el concepte pren força en els discursos d’activistes trans de l’època que es mostren crítiques en com l’ús de les categories “home” i “dona” sense marcar provoquen una assumpció de cisgeneritat. Una marca que era – *i sovint encara és* – únicament utilitzada per referir-se a les persones trans (Aultman, 2014). De nou, posant de relleu la necessitat d’abordar la construcció de la identitat cis – i, en conseqüència, la identitat trans – des de la lògica dels processos d’alteritat, remarcant la importància de nombrar el que fins ara ha estat considerat com la norma que no necessitava ser marcada.

2.2. La construcció sociocultural de les identitats

Per últim, és necessari emmarcar la conceptualització de les identitats cisgènere en el marc de les identitats dominants per tal d’entendre com aquestes són experimentades, gestionades i, al seu torn, vinculades a la reproducció (o resistència) de dinàmiques de poder en el sí del sistema cisgenèric.

Per fer-ho, parteixo d’una concepció construccionista de les identitats que les considera el resultat de la interacció social. Entenent que la interacció social es basa en el llenguatge, podem afirmar que les identitats es construeixen a partir d’aquest i, més concretament, a partir dels discursos que la cultura posa al nostre abast. Des d’aquesta lògica, es considera que la nostra experiència psicològica – li podem dir subjectivitat – adopta una forma narrativa. Així doncs, és a través de la narració que ens representem i, al seu torn, ens construïm a nosaltres mateixos; és a dir, la nostra identitat (Burr, 1997). Partint d’aquesta perspectiva, els discursos no són neutrals, sinó que representen la “realitat”, incloent-hi a nosaltres mateixos, d’una forma determinada. És per això que Burr (1997) ens alerta com aquests tenen repercussions de caràcter polític, essent, per tant, indeslligables de les relacions de poder. Concretament, seguint a Foucault, l’autora

fa èmfasi en com els discursos que circulen en el nostre dia a dia formen part, sovint de forma camuflada, dels processos de control social, essent justament aquest camuflament el que els fa especialment eficaços al proporcionar-los la capacitat de dissimular els seus mecanismes (Foucault, 1976, citat a Burr, 1997).

En el present treball, tal i com s'explica més en detall a l'apartat metodològic, em centro en l'anàlisi de narratives des de la perspectiva psicocultural, la qual, de forma consistent amb la perspectiva construccionista, posa de manifest la construcció social de les identitats a través del discurs. Concretament, Hammack (2008) anomena aquest procés de diàleg entre el jo – narratives *personals* – i el discurs – narratives *col·lectives* – com a *engagement* narratiu, i posa de manifest com a través d'aquest es poden reproduir dinàmiques de poder (Toolis i Hammack, 2015). Tanmateix, aquest diàleg s'entén des de la lògica construccionista com un procés de producció i negociació en què el subjecte intenta produir un efecte determinat en la persona que l'escolta. Sovint, l'efecte desitjat és construir un jo – una *identitat* – considerada com “una posició moral digna de crèdit i de respecte” (Burr, 1997, p. 119). D'aquesta manera, podem veure com ambdues lògiques analítiques – discursiva i narrativa – no només són compatibles sinó que esdevé lògic fer-les servir de forma conjunta.

Vinculant-ho amb la teoria sobre el gènere, podem interpretar com des del *queerblindfolding* aquesta posició moral és considerada en el cas de les identitats cisheterosexuals com aquella en què es manté una postura no discriminatòria i basada en l'equitat, la qual s'articula discursivament amb l'evasió de les diferències entre persones queer i cisheterosexuals (Smith i Shin, 2014; Cáceres Quezada et al., 2025). Caldrà explorar si el mateix ocorre en el cas de les identitats cisgènere. Per fer-ho, parteixo de la concepció socioconstruccionista de “la persona – *cis* – com a ocupant de posicions de subjecte dins dels discursos” (Burr, 1997, p.138). Tanmateix, els analistes del discurs ens alerten com el posicionament en els discursos disponibles no es dona de forma estable en el transcurs de la narració sinó de forma incongruent, fet que il·lustra l'objectiu personal de provocar diversos efectes al llarg de la mateixa – amb la intenció, recordem, d'ocupar una posició moralment respectable –, fent de la narració un acte deliberat (Potter i Wetherell, 1987, citat a Burr, 1997). Aquestes incongruències s'expressen, segons Billig et al. (1988), en forma de parla dilemàtica i posen de manifest com les identitats, com podria ser el cas de la identitat cisgènere, poden ser experimentades com a incòmodes (Campillay-Araya i Di Masso, 2023) a l'estar vinculades a dilemes ideològics (Billig et

al., 1988). Partint d'aquest marc, doncs, entenc les narratives com a pràctiques discursives que serveixen als subjectes cis per construir la seva identitat cisgenèrica a través de posicions de subjecte que, alhora, regulen les relacions de poder a través de la parla.

En suma, partint de la perspectiva socioconstruccionista i de les teories exposades que entenen el gènere com un element amb una dimensió cultural, ideològica i social – essencialment atribuït un poder ordenador i de sentit que el fa essencial per la vida humana –, així com corporal (Umrath, 2024) i subjectiva en tant que constituent de les identitats (Sharim, 2005), la construcció social del gènere és indeslligable de la construcció social de les identitats. És precisament per això que els canvis culturals i ideològics vinculats al gènere tenen un impacte directe en els processos de producció identitària. Segons Sharim (2005), la difusió, multiplicitat i, en ocasions, contradicció dels referents socioculturals genèrics disponibles en el sí de la modernitat, pot portar a una sensació d'amenaça per la possible pèrdua dels marcs normatius coneguts, interferint en la construcció identitària, el treball subjectiu dels individus i, en definitiva, la capacitat de definir àmbits vitals vinculats a la feminitat i la masculinitat. Com que el present treball es planteja en un context sociohistòric i cultural en què aquesta multiplicitat de referents de gènere és cada vegada major, aquesta idea es pren també com a base pel plantejament del treball.

Tenint en compte la perspectiva crítica adoptada, però, tot i emmarcar-me en una lògica construccionista des de la qual es concep a la persona com a constituïda pel discurs, entenc que aquesta disposa també de la capacitat de reflexió i, al seu torn, d'agència per construir-se a ella mateixa (Saritcki, 1992, citat a Burr, 1997). D'aquesta manera, el subjecte és considerat alhora producte i manipulador dels discursos, essent capaç d'analitzar-los de forma crítica i, en conseqüència, de reproduir-los o rebutjar-los d'acord amb els seus interessos. Des d'aquesta lògica, doncs, es col·loca a la persona en una posició agèntica que li permet construir també identitats alternatives que contestin als discursos dominants i, al seu torn, oposin resistència a les dinàmiques de poder que s'hi vinculen (Burr, 1997). Així doncs, a part d'explorar les narratives i posicions de subjecte que contribueixen a mantenir el sistema cisgenèric i l'opressió de les persones trans des del cisgenderisme, busco indagar també en com es construeixen – o es poden construir – identitats cis alternatives que es desborden d'aquests límits i, en conseqüència, contribueixen al canvi social.

3. Preguntes i objectius d'investigació

Partint d'aquesta base, la pregunta d'investigació que guia l'elaboració del treball és: Com es (re)produeixen les identitats cis en el marc del sistema cisgenèric? De la qual es deriven les següents preguntes específiques:

- (1) A través de quines narratives es (re)produeixen les identitats cis?
- (2) Com es relacionen les narratives que utilitzen les persones per narrar-se a elles mateixes amb narratives col·lectives sobre la qüestió cis?
- (3) De quina manera aquestes narratives contribueixen a la reproducció de dinàmiques de poder vinculades al sistema cisgenèric?

Així doncs, l'objectiu principal del treball és comprendre el procés de producció de les identitats cis a través de: (1) identificar les narratives que utilitzen les persones cis per narrar-se – i *posicionar-se* – en clau de gènere i, en conseqüència, construir la seva identitat cisgenèrica, (2) analitzar les relacions entre aquestes i les narratives col·lectives sobre el gènere i la qüestió cis amb les quals dialoguen per donar sentit al seu jo, i (3) explorar les formes en què aquestes narratives són reproduïdes o bé resistides, contribuint o oposant resistència a la reproducció de dinàmiques de poder cisgenèriques.

4. Mètode

4.1. Aproximació epistemològica

L'enfocament metodològic del treball s'engloba en el marc de la recerca qualitativa i, concretament, el paradigma interpretatiu. Seguint a Corbetta (2003), es tracta d'una recerca oberta i interactiva, en què el disseny no té una estructura clara i predeterminada sinó que es va construint en el transcurs de la investigació. Dins d'aquest tipus de recerca, em centro en el paradigma de la teoria crítica (Guba i Lincoln, 2002), prenent com a base les seves premisses ontològiques, epistemològiques i metodològiques. En primer lloc, parteixo del realisme històric, entenent que la realitat i, per tant, allò que volem conèixer és modelat pels valors socials, polítics, culturals, econòmics, ètnics i de gènere. En segon lloc, assumeixo la relació transaccional i subjectivista entre la persona investigadora i l'objecte investigat, influint els valors d'ambdues en els descobriments realitzats. Per tot això, el tipus de recerca plantejat requereix d'una metodologia dialèctica, establint un diàleg constant amb la qüestió investigada per identificar els valors cristal·litzats en

estructures socials considerades immutables, problematitzant aquesta concepció i cercant entendre les accions necessàries per canviar-les (Guba i Lincoln, 2002).

Més concretament, prenc en una perspectiva psicocultural des de la qual s'entén que la identitat es produeix en interacció amb el discurs a través d'un diàleg constant entre el jo i les narratives col·lectives existents a la societat, donant lloc a narratives personals que poden reproduir o bé resistir els discursos dominants. Aquest procés és el que Hammack (2008) anomena *engagement* narratiu. Així doncs, parteixo d'una concepció construccionista *crítica* de la persona com a producte alhora que manipuladora del discurs (Burr, 1997). De forma similar, parteixo també de la perspectiva etnosociològica, segons la qual “les lògiques que regeixen el conjunt d'un món social o mesocosmos es donen igualment en cadascun dels microcosmos que el componen” i, en conseqüència, “observant un o alguns amb atenció, podem captar almenys alguna de les lògiques socials del mesocosmos mateix” (Bertaux, 2005, p.18). Ambdues perspectives, juntament amb les bases del paradigma interpretatiu i la teoria crítica, van guiar l'elaboració del treball en totes les seves fases.

4.2. Participants

Pel que fa a l'elecció dels participants, es va utilitzar la tècnica del mostreig teòric, en què aquest evoluciona basant-se en els conceptes que emergeixen durant l'anàlisi i que esdevenen pertinents per l'objectiu de recerca (Strauss i Corbin, 2002). En conseqüència, el nombre d'entrevistes necessàries també és variable. Seguint les bases de la recerca qualitativa, aquest depèn del punt de saturació teòrica, moment en què no emergeixen nous temes de l'anàlisi (Biggerstaff, 2012). Pel que fa a l'accés als participants, es va fer ús del mostreig obert per conveniència (Strauss i Corbin, 2002), contactant a participants als quals la persona investigadora hi tenia accés directe o bé a través d'informants clau. Finalment, la composició dels participants es va formar seguint tres eixos de mostreig detallats a continuació.

En primer lloc, donat el marc de gènere de la investigació, el primer criteri establert va ser la distribució homogènia en quant a gènere (*eix gènere*). Tanmateix, atenent a la premissa ontològica del realisme històric (Guba i Lincoln, 2002), es va decidir utilitzar també l'*eix edat* per la selecció dels participants. Així doncs, es pretenia obtenir relats de vida d'homes i dones cis que han tingut accés a les narratives socials en moments sociohistòrics concrets, fent que el seu jo hi interaccioni de manera única i en clau

generacional. Concretament, es va fer una distribució dels participants en tres nuclis d'edat: 1a generació (a partir de 60 anys), 2a generació (entre 40 i 59 anys) i 3a generació (entre 18 i 39 anys). A l'[annex 1](#) es descriu cada generació, justificant la seva distribució. Per últim, tenint en compte la vinculació entre gènere i sexualitat, es va utilitzar l'*eix sexualitat* per tal d'explorar la construcció de la identitat cisgènere tant en persones heterosexuals com no-heterosexuals (gais, lesbianes, bisexuals i altres sexualitats dissidents, a partir d'ara LGB+).

La Taula 1 mostra la distribució final dels participants obtinguda a través del creuament dels tres eixos de mostreig, resultant en un total de 12 categories.

Taula 1.

Distribució dels participants

		Eix gènere		
		Homes cis	Dones cis	
Eix edat	1a Generació	<i>Pere</i>	<i>Margarida</i>	
	2a Generació	<i>Cati</i>		Eix sexualitat
	3a Generació			
		<i>Gabi</i>	<i>Anna</i>	
		<i>Toni</i>		
		<i>Iker</i>	<i>Cristina</i>	
		<i>Mic</i>	<i>Alba</i>	

Nota: Els noms utilitzats són pseudònims per tal de preservar l'anonimat de les persones entrevistades.

El nombre total de participants entrevistats va ser de 10, obtenint un participant per cada categoria excepte en dos casos (home cis LGB+ de 1a generació i dona cis LGB+ de 2a generació), els quals van ser contactats però finalment no van accedir a la realització de l'entrevista. No obstant això, es va considerar que les entrevistes obtingudes oferien informació suficient per tal d'obtenir un anàlisi rigorós de la qüestió, arribant al punt de

saturació teòrica. Tanmateix, es van recollir dades sociodemogràfiques de cada participant en relació al lloc de naixement, residència, estat civil, nivell d'estudis, ocupació i ingressos econòmics; entenent que aquests criteris, vinculats a eixos com la procedència o la classe, són indeslligables de la manera viure i experimentar la identitat. A l'[annex 2](#), es detallen les dades de cada participant.

Finalment, per tal de garantir els criteris ètics de la investigació, es va obtenir el consentiment informat dels participants (veure [annex 3](#)) i es van anonimitzar les entrevistes fent ús d'un pseudònim i eliminant aquella informació que pogués ser reveladora de la seva identitat.

4.3. Producció de narratives: Els relats de vida

Per obtenir la informació objecte d'anàlisi es va fer ús del mètode narratiu dels relats de vida, obtinguts a partir d'entrevistes individuals en profunditat. Aquest mètode es va escollir partint de la premissa psicocultural segons la qual els mètodes narratius proporcionen accés directe al procés d'*engagement* narratiu (Hammack, 2008), vinculant les experiències personals a estructures socials i, alhora, revelant la manera en la qual aquestes confereixen poder relatiu i legitimen les injustícies (Toolis i Hammack, 2015), fent que aquests mètodes esdevinguin clau per l'estudi d'identitats dominants, com és el cas de la identitat cisgènere. Tanmateix, seguint el posicionament ontològic, epistemològic i metodològic exposat, el treball va seguir un procés de recerca circular, en què l'anàlisi es va donar de forma simultània a la recopilació dels participants i la confecció de l'entrevista, esdevenint una 'entrevista evolutiva' (Bertaux, 2005).

Les primeres cinc entrevistes es van basar en un guió inicial (veure [annex 4](#)) que prenia com a marc les principals teories referents a la qüestió cis, el gènere i la construcció narrativa-discursiva de les identitats; seguint una aproximació deductiva. Concretament, vaig partir de les indicacions de Bertaux (2005) per l'anàlisi dels relats de vida des de la perspectiva etnosociològica, les quals apunten que aquesta permet trobar indicis en tres nivells de significació: (1) sistema, camp o estructura (marc socioestructural), (2) relacions intersubjectives fermes (interaccions) i (3) actor, habitus o agència (individu). Així, vaig plantejar un guió dividit en 5 blocs que incloïen preguntes referents a aquests tres nivells. A l'[annex 5](#) es mostra la vinculació entre aquests i les preguntes plantejades.

Una primera fase d'anàlisi va servir per obtenir *insights* sobre la qüestió i plantejar intuïcions que em van portar a modificar lleugerament el guió inicial, fent servir el nou guió (veure [annex 6](#)) per les entrevistes restants; seguint en aquest cas la inducció. És important destacar que els canvis del guió no van ser substancials, mantenint l'estructura i els blocs de l'entrevista, així com la majoria de preguntes, pel que la vinculació entre blocs i nivells de significació exposada a l'annex 6 es va mantenir, assegurant la qualitat i el rigor de l'anàlisi plantejat. A l'[annex 7](#) es detallen específicament els canvis realitzats i la seva justificació.

4.4. Tècnica d'anàlisi: Anàlisi narrativa-discursiva

En primer lloc, vaig seguir una aproximació narrativa (Hammack, 2008) que tenia com a objectiu identificar les narratives col·lectives cisgenèriques que les persones utilitzaven per revisar la seva història personal i, al seu torn, la seva identitat (cis)generitzada. Així doncs, aquestes il·lustren la manera en la qual les persones entrevistades entenen la qüestió cis i donen sentit a la seva identitat cisgenèrica.

En segon lloc, vaig realitzar una aproximació discursiva (Billig et al., 1988; Burr, 1997) de l'anàlisi amb la intenció d'il·lustrar com aquestes narratives cristal·litzen i, alhora, sorgeixen de posicions de subjecte cis determinades. Concretament, vaig introduir aquesta segona fase perquè en el transcurs de l'anàlisi es va fer patent com les narratives cisgenèriques relatades no es donaven de forma estable, sinó que les persones dialogaven amb elles de forma variable i inclús contradictòria, fent de la identitat cis una identitat igualment fluctuant i, en ocasions, experimentada com a problemàtica.

Aquesta qüestió es va traslladar a l'anàlisi partint d'una concepció de les posicions de subjecte com a posicions inconsistentes, ambivalents i variables que es deriven de l'experimentació d'una identitat com a incòmode (Campillay-Araya i Di Masso, 2023). Seguint a Billig et al. (1988), es va interpretar aquest diàleg personal contradictori com una tensió subjectiva expressada a través de la parla dilemàtica. Així doncs, la manera en la qual les persones es posicionen i es narren com a subjectes cis respon, en molts casos, a un intent de resolució de dilemes ideològics (Billig et al., 1988). De forma similar, es va introduir també la concepció socioconstruccionista del posicionament, entenent que aquest serveix a les persones cis per negociar la seva identitat dominant i, al seu torn, regular les relacions de poder a través de la parla (Burr, 1997).

La realització de l'anàlisi es va plantejar des d'una lògica abductiva (Rennie, 2012). Així doncs, les primeres entrevistes es van analitzar en profunditat seguint una aproximació inductiva, generant els temes i subtemes referents a les narratives i les posicions de subjecte a partir del seu anàlisi. Aquests temes es van fer servir per l'anàlisi de les següents entrevistes – fent ús de la lògica deductiva – incorporant i/o modificant alguns d'aquests en cas necessari. Finalment, vaig fer dialogar els *insights* analítics amb les teories sobre la identitat cis i la construcció social – i, per tant, narrativa-discursiva – de les identitats de forma constant, construint el marc teòric de forma paral·lela a l'anàlisi i contribuint, així, a la lògica de recerca circular. A l'[annex 8](#) es mostra un recull dels extractes de les entrevistes distribuïts en les narratives i posicions de subjecte identificades – juntament amb alguns dels *insights* analítics destacats –, il·lustrant el procés d'anàlisi previ a la seva redacció.

5. Anàlisi

En el transcurs de l'anàlisi s'han pogut identificar tres narratives principals amb les quals les persones dialoguen per comprendre el gènere i la seva identitat (cis)generitzada, posicionant-se en alguna de tres posicions de subjecte identificades. Tanmateix, algunes d'aquestes es desdoblen en el relat analític per tal d'especificar formes concretes en què es manifesten.

5.1. Narratives

A continuació, es mostra el recull de narratives amb les quals les persones dialoguen – en un procés d'*engagement* narratiu (Hammack, 2008) – al re-visitar la seva història de vida vinculada al gènere. Així doncs, les narratives identificades il·lustren la manera en la qual aquestes persones donen sentit a la seva experiència cisgenèrica i, al seu torn, entenen la qüestió cis.

Narrativa desgeneritzant

Mitjançant aquesta narrativa, les persones minimitzen o inclús evadeixen les diferències generitzades entre individus generitzats (dones i homes). Aquesta evasió es pot fer a través de dos mecanismes concrets: descategorització o individualització.

Descategorització desgeneritzant

Les persones diuen no “veure” les diferències entre individus generitzats i, per manifestar-ho, eliminen la marca de gènere (dona, home) en el seu discurs i engloben als individus en una etiqueta única desgeneritzada.

Però mai penso, vull dir, no defineixo mai és una noia, és... De fet, normalment sempre parlo més de “és una persona” que no pas és un noi, és una noia saps? Sempre és “ah, coneixes a tal?” “Sí, és una persona que vaig conèixer...” No dic “és un noi” en general. (Anna, dona, 2a generació, heterosexual).

No, no tinc un referent d'home, o de dona, tinc referents de persones. Vull dir no... per mi són cervells, persones [...] és la manera de pensar d'un ésser viu, un ésser viu, una persona en aquest sentit. (Gabi, home, 2a generació, heterosexual).

En els exemples seleccionats, aquesta descategorització desgeneritzant s'articula discursivament fent ús del terme ‘persona’ per fer referència als individus generitzats. Aquesta estratègia els serveix per mantenir una posició en la qual es diu no estar impactat pel gènere com a element social.

En el primer cas, l'Anna elimina el potencial impacte del gènere en les relacions interpersonals i la manera de concebre-les, emfatitzant com per ella l'únic element identitari rellevant és el fet de ser una persona – *sempre parlo més de ‘és una persona’* –, més enllà del seu gènere – *que no pas és un noi, una noia*. De forma similar, quan en Gabi és preguntat pels seus referents de gènere per construir-se com a home diu tenir referents ‘persones’. Tanmateix, per seguir posant èmfasi en la no influència del gènere en la seva manera de percebre als individus diu que per ell *són cervells*, evadint l'impacte del gènere també en les subjectivitats. D'aquesta manera, no només desgeneritza als altres sinó també a ell mateix, minimitzant o inclús negant la influència del gènere a l'hora de construir la seva pròpia identitat.

Al negar la influència del gènere en la concepció de les identitats i de les interaccions socials, s'igualen les experiències generitzades de tots els individus (homes i dones, cis i trans), negant les relacions de poder que s'estableixen entre aquestes i, al seu torn, minimitzant el propi privilegi cis i, més concretament en el cas del Gabi, el privilegi com a *home cis* (i heterosexual). Així doncs, podem afirmar que, tal i com succeeix amb la posició discursiva del *queerblindfolding* (Smith i Shin, 2014; Cáceres Quezada et al., 2025), la *descategorització desgeneritzant* reproduïx també el cisheterosexisme de forma latent.

Individualització desgeneritzant

Es fa ús de les categories generitzades (home, dona) per fer referència als individus generitzats, marcant-los com a subjectes diferenciats. Nogensmenys, les diferències detectades no s'atribueixen al gènere com a categoria social sinó a aspectes personals.

No sé, crec que la meva generació no ens agradava que que diguessin algo de les tetes o que, no sé no, no era com... jo veig el jovent d'avui en dia i les admiro, eh, físicament. Són capaces de portar tops súper arrapats, faldilles súper arrapades... que a mi mai a la vida hagués set com, mai a la vida hagués volgut que es veiés tanta carn del meu cos, bueno, vull dir... [...] Nosaltres era el contrari. Per què? No sé. Mai m'he plantejat el perquè era, com potser érem més tímides. (Anna, dona, 2a generació, heterosexual).

O sea, quiero decir; yo entendía que a lo mejor era un poco diferente al resto de lo que hacían mis amigas, pero lo achacaba más a eso, a que yo era como mi hermano, pero no lo achacaba a somos diferentes. [...] Sino a mí me gustan unas cosas que a ti no tanto, y ya está. [...] O sea, yo pensaba, o sea, ya te digo todo lo que lo que podía de disonar dentro de mí como mujer o como niña, lo argumentaba todo al deporte. (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual).

En aquests casos veiem com la individualització no només evadeix les diferències entre persones de gèneres diferents sinó també entre persones del mateix gènere però amb vivències diverses. Així doncs, aquesta diversitat no s'atribueix a un canvi cultural en la forma d'entendre el gènere (com podria semblar donar-se en el primer extracte) o a una experiència de gènere dissident (segon extracte), sinó a motius personals i individuals.

D'aquesta manera, la reproducció del cisheterosexisme apuntada anteriorment no només contribueix al manteniment d'un sistema d'opressió cap a l'*altre* – en aquest cas, cap a les persones trans –, sinó que també influeix en la manera de concebre la *pròpia* experiència generitzada, fent a l'individu responsable de la mateixa i impedit que aquesta sigui qüestionada o problematitzada. En conseqüència, es manté un sistema d'opressió que impacta també a un/a mateix/a des de la cisgeneritat.

Narrativa generitzant

D'acord amb aquesta narrativa, les persones posen de manifest les diferències generitzades entre individus generitzats (dones i homes). Concretament, al llarg dels relats es construeixen les categories “dona” i “home” de forma diferenciada, atribuint característiques concretes a cadascuna d'elles.

Aquesta narrativa es pot manifestar de forma acrítica i, en conseqüència, reproduir el discurs del binarisme clàssic, essencialitzant les diferències entre individus generitzats (reproducció). Per contra, la mateixa narrativa es pot donar críticament quan es posa de

manifest la naturalesa sociocultural del gènere, expressant com aquestes diferències generitzades existeixen no de forma essencial sinó construïda (consciència).

Reproducció de la generització

És que lo que fem les dones no ho fan els homes. No... És que sinó seríem iguals i no som iguals. No som iguals. [...] El cinco, els cinc sentits... la dona té un quinto sentido. Els homes no el tenen, no el tenen. O a vegades vaig a dir algo i "tu esto..." Pues sí, i després resulta que és. Mm... no som iguals. (Margarida, dona, 1a generació, heterosexual)

A nivel de... de diferencia, obviamente sí que ha habido siempre una gran diferencia a nivel... bueno, sobre todo un poco por lo último que he dicho de la persona fuerte que si hay un momento duro es quien tiene, puede dar la cara y es como el apoyo fuerte, es la viga que sostiene, que sostiene todo. Y luego la otra parte que sí como que es la parte más emocional, más calmada y más... mm... como con, con más paciencia. O sea, por una parte es eso, es la... es el muro impenetrable [riu] y por otra parte es el... la pomada suave. Que cura y no escuece. [...] En este caso el hombre y la, en el otro caso, mis parejas que te digo. (Iker, home, 3a generació, heterosexual)

En aquest cas, observem com es construeix una idea de feminitat i masculinitat normativitzades que segueixen els ideals del binarisme clàssic. Partint d'aquesta base, el gènere es concep com una categoria necessària per diferenciar i categoritzar a les persones. En conseqüència, quan hi ha identitats que se surten d'aquest esquema o bé es planteja la possibilitat de sortir-se'n, les persones expressen ansietats reproductores del gènere que, al seu torn, reproduïxen el cisheterosexisme de forma més o menys explícita.

El no gènere és... no ho entenc. O sigui, què vol dir, no ets cap gènere? Una altra cosa és que em diguis avui em sento noia, avui em sento noi o no vull o no vull definir-me per un sexe en concret, saps què vull dir-te? Això ho podria entendre, però no gènere és que, vull dir, no ho entenc, saps? Perquè en biologia tenim un sentit reproductiu que diguéssim, no? Bueno, els humans hem passat a un altre nivell, eh, però tenim un sentit... per tant, ets o una cosa o l'altra més que res per un sentit biològic teu. I em costa més entendre-ho. (Anna, dona, 2a generació, heterosexual)

En el cas de l'Anna, observem com el gènere apareix en aquest extracte com un element essencial per categoritzar les persones i, al seu torn, poder comprendre la seva identitat. En conseqüència, quan hi ha individus que diuen no identificar-se amb cap gènere – entenem que fa referència a la persones no binàries – i, per tant, s'escapen dels marcs normatius dels sistema cisgenèric, es diu no poder entendre les seves identitats. Aquest fet contrasta amb l'èmfasi contant, al llarg del seu relat, en la desgenerització. D'aquesta manera, es fa patent com ambdues narratives aparentment contradictòries poden conviure en un mateix discurs. Per fer-ho, l'entrevistada recórrer a la narrativa biologicista. Concretament, justifica el fet de "necessitar" el gènere per *un sentit biològic*, dibuixant el gènere com a binari perquè "biològicament" existeixen dos únics 'sexes',

marcant una diferència implícita entre aquests dos conceptes, el primer social i el segon biològic i, per tant, naturalizat i essencialitzat.

Al fer servir la narrativa desgneritzada en múltiples ocasions i, més específicament, per posicionar-se com a individu a través de la posició de subjecte desgneritzada, podem interpretar que la desgnerització únicament es dibuixa com a possible quan la persona es situa de forma clara dins del marc normatiu cisgneric. Així doncs, en el cas que el 'sexe' – entès com a cos sexual – pugui ser fàcilment llegit i, en conseqüència, la persona pugui ser situada en el sí d'aquest marc (com a home o com a dona), la seva identitat serà validada. Per contra, quan això no succeeix – com seria el cas, segons l'Anna, de les persones (trans) no binàries –, aquesta és invalidada. D'aquesta manera, es fa patent la construcció per part del sistema cisgneric de formes "correctes" d'habitar la masculinitat i la feminitat, en tant que situables en el sí de l'ordre cisheteropatriarcal de dos gèneres (Mainhofer, citada a Umrath, 2014), des de la cisgneritat (Hining i Toneli, 2023).

Per tant, tot i voler obviar el caràcter social i ordenador del gènere a través de la narrativa desgneritzant per mantenir una postura no discriminatòria i basada en l'equitat, veiem com aquest segueix apareixent en el discurs no només com un element necessari per comprendre als individus i les seves identitats (Sharim, 2005), sinó com un element amb un caràcter normatiu i disciplinari que els obliga a mantenir-se dins de la 'cisnorma' per tal que la seva identitat pugui ser considerada com a vàlida.

Consciència de la gnerització

Des d'aquesta narrativa les persones expressen ser conscients de les diferències gneritzades i les seves implicacions psicosocials, posant de manifest com les identitats gneritzades, lluny de ser essencials i naturals, són construïdes.

Entonces yo creo que se acentúa que... hasta que realmente sabes quién eres y tal, reproduces mucho lo que ves en casa, lo, lo que se te enseña, lo que tal y en la adolescencia es algo brutal. En plan, pues eso, los niños... Pues yo qué sé, empiezan... al menos en mí, en mí... en esa época, los niños empiezan a ser más malotes, a fumar porros, a no sé qué, no sé cuántos. A sacar malas notas porque es lo que... bueno, pues a no estudiar, a tal. Y las niñas, pues eso, típico que se había sectores en el patio, estaban las nenas ahí, seguramente criticando a otras nenas, hablando de lo guapos que eran los tíos. Y... Ay, ¿qué te iba a decir? Y nada, pues acentuando aún más el rol de ser mujer, ¿no? (Alba, dona, 3a generació, bisexual)

En aquest exemple, l'Alba fa èmfasi en la construcció de la masculinitat i la feminitat en l'adolescència, entenent que aquestes identitats són apreses i reproduïdes socialment.

D'aquesta manera, "ser" noi o noia no apareix com quelcom natural en sí mateix sinó com un rol que és performat i, a través de la seva repetició, accentuat.

Tanmateix, les persones destaquen diversos dispositius cisgenèrics a través dels quals es dona aquesta producció identitària, entre els que destaquen la família, l'escola, la feina, la cultura i la sexualitat, essent l'últim el que major pes té en les entrevistes. Concretament, les persones vinculen el gènere amb la sexualitat a través de l'imperatiu de l'heterosexualitat obligatòria.

El cas de la Cristina és il·lustratiu d'aquest fenomen, ja que ella diu fer-se conscient de la pròpia identitat de gènere (dona) justament degut a la sexualització i, més específicament, al fet de ser desitjada pels homes.

Creo que nunca lo decidí. Era algo que se me estaba... O sea, quiero decir, si... no lo sé, eh, estoy pensándolo ahora mismo, pero creo que el hecho de que sin sin saber nada de la vida yo ya fuese deseada por los hombres, por los niños, creo que yo ya ahí entendí que yo era una niña. (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual)

Per contra, aquelles persones cis que no són homosexuals poden viure de forma dilemàtica el seu gènere, ja que no compleixen amb un dels imperatius del sistema cisheterosexista.

Jo em defineixo això com a... com a home diguem. Mm... el que passa que a nivell sexual, doncs això em... sóc homosexual i això, m'agraden les persones del meu sexe, no?

Arriba un moment a l'adolescència que te n'adones que realment... No t'agraden les noies a diferència del que està passant en els teus companys, no? Perquè jo vivia en un entorn més aviat, doncs això, no? Molt heterosexual, i en el moment en què... pues això, et plantejes aquestes coses, primer hi ha una etapa com de negació a dir, "no, jo com la resta", no? (Toni, home, 2a generació, homosexual)

En el primer extracte, en Toni marca, de forma implícita, una discordança entre el fet de ser home i ser homosexual. Concretament, veiem com al ser preguntat per la seva identitat de gènere diu definir-se com a home però – *el que passa* – és que li agraden les persones del seu mateix 'sexe', construint aquest fet com a incompatible amb la identitat 'home' dins d'un sistema cisheterosexista. Més endavant, fa explícita com aquesta discordança era experimentada a nivell social, ja que el fet de ser homosexual el diferenciava de la resta de companys (homes) del seu entorn, el qual adjectivitza com a *molt heterosexual*.

De forma similar, el fet de no ser heterosexual porta a persones com l'Alba a qüestionar-se la pròpia identitat de gènere, manifestant de nou el vincle entre gènere i sexualitat.

Claro, yo encima pues, siendo... bisexual barra lesbiana, claro, ya eso es una información como súper nueva. Ya no estás como siguiendo los cánones normales y dices hostia, a ver si pasa algo más aquí, no? A ver si... claro, como está todo tan, es todo tan tabú, tan... descubrir tan tal que dices, bueno, a ver si realmente yo, si yo soy un hombre o no sé qué. Simplemente porque te gustan las mujeres, o sea... (Alba, dona, 3a generació, bisexual)

Concretament, en el relat de l'Alba es dibuixa l'heterosexualitat com la sexualitat normativa, de la mateixa manera que la cisgeneritat es construeix com la forma "normal" d'habitar el gènere. Tanmateix, apareix una relació causa-efecte entre ser dona (cis) i ser heterosexual. En conseqüència, quan una d'aquestes s'escapa de la 'norma', l'altra és també qüestionada. En aquest cas, el fet de ser una dona a qui li agraden les dones porta a un qüestionament i vigilància del propi gènere— *a ver si pasa algo más* — i, més específicament, es dibuixa la possibilitat que darrera de la pròpia identitat de dona bisexual/lesbiana existeixi una identitat més veritable (més "normal") que encara no ha estat descoberta: *a ver si realmente yo soy un home*. Així doncs, la cisgeneritat obligatòria apuntada per Cazeiro et al. (2019) és indeslligable de l'heterosexualitat obligatòria, essent la 'dictadura del gènere' (Cazeiro et al., 2019) també una dictadura de la sexualitat.

En conseqüència, la sexualitat apareix en els relats com un dispositiu productor d'identitats generitzades i, alhora, de la divisió socials dels gèneres, impactant en les relacions intersubjectives entre homes i dones, sempre mediades pel (potencial) desig sexual. Tanmateix, el mateix succeeix a la inversa i és que la sexualitat es troba clarament generitzada. Concretament, en els relats de la majoria de dones apareix la idea del control de la seva sexualitat, el qual es vincula a un control de la seva llibertat a través del discurs de la por.

Ir a una discoteca... en aquella época, porque ya se empezaba a oír; que te echaban en la bebida, lo que hacen ahora con el eso ya lo hacían, ¿eh? Y aparecías en la playa o aparecías, y te hacían... y a mí me daba tanto miedo, tanto miedo, que digo no, no, no, mi Coca-Cola tapada. [...] Y más cuando te oías tú "es que hasta con los besos te dejan preñada", ¡y una mierda! [riu] [...] te metían unos miedos. Y cuando, cuando la regla... madre mía, tenías que ir con un cuidado. Porque te podías quedar preñada hasta con un suspiro. ¡Anda ya! (Cati, dona, 1a generació, lesbiana)

En suma, aquesta consciència de la generització porta a certes a persones a concebre el sistema cisgenèric com un sistema no només productor d'identitats sinó sancionador d'aquelles que escapen la norma, posant de manifest com aquest actua com un dispositiu de control social (Foucault, 1976, citat a Burr, 1997) . Concretament, s'entén la identitat generitzada com quelcom imposat a través d'un consentiment tàcit, dipositant-la en el subjecte al néixer i esperant que aquest actuï de forma coherent amb com aquesta és socialment concebuda.

O sea, yo no es el hecho de saber que era un niño, sino el hecho de... yo desde, bueno desde pequeño, pues eso, lo típico de, pues te dicen que eres un niño. Y yo, pues nada, pues soy un niño. (Iker, home, 3a generació, heterosexual)

Yo creo que me identifiqué como niña porque... porque me trataban así, ¿sabes? Igual si socialmente hubiera sido diferente, pues no, pero siempre mi madre, pues eres una niña, eres una niña, mi padre, eres una niña, eres una niña, te llamas Alba, no sé qué. Pero no he tenido yo un momento de revelación, en plan, “ay, es que soy una niña” [riu] [...] Es que ya en las ecografías ya te dicen si es niña o niño, es que entonces ahí ya no puedo luchar, a mí se me puso un género. [...] ¿Yo cómo me voy a plantear algo que...? ¿No? (Alba, dona, 3a generació, bisexual)

En els casos exposats, veiem com el gènere es construeix com un element que escapa del propi control i, en conseqüència, de la pròpia capacitat de decidir sobre el mateix. D'aquesta manera, s'entén com quelcom imposat inclús abans de néixer – *a mi se me puso un genero* – i reforçat al llarg del creixement a través de la socialització. Aquest reforçament es diu donar-se de forma explícita – *te dicen que eres un niño; eres una niña* – però també a través de marques de gènere implícites com podria ser el nom – *te llamas Alba*. En conseqüència, el subjecte generitzat apareix articulats discursivament com un subjecte resignat – *pues nada, pues soy un niño* – i sense capacitat d'agència sobre la pròpia experiència generitzada – *entonces ahí ya no puedo luchar [...] ¿Yo cómo me voy a plantear algo que...?*

És important remarcar que aquest subjecte generitzat és un subjecte cisgènere que quan ha de ser definit, es fa seguint aquests mateixos criteris d'acceptació del gènere assignat.

Una persona cisgénero es que... no ha tenido dilemas [...] Pues cisgénero sería una persona que la sociedad la lee con un tipo de performance y un tipo de rol, y ella o él no se siente incómodo ante eso y vive sin disonancias. (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual)

Una persona cis es que sí que cumple los cánones, no? Que va, pues lo que se espera de esa persona. (Alba, dona, 3a generació, bisexual)

En aquests extractes, l'Alba i la Cristina defineixen la identitat cis com aquella en què es compleix amb la performativitat, rols i canons associats al gènere assignat sense dilemes ni discordances, dibuixant com a incompatible una experiència dilemàtica del gènere des de la cisgeneritat. D'aquesta manera, es construeix la identitat cis com una posició ontològica, essencialitzant-la i negant la seva experiència diversa en interacció amb altres eixos identitaris i d'opressió. En conseqüència, quan això succeeix – tal i com es posa de manifest en la posició de subjecte dissident –, la vivència del gènere i, més concretament, de la identitat cis, esdevé problemàtica.

Per contra, les identitats trans es conceben com aquelles en què sí que es dona un trencament del consentiment tàcit del gènere imposat i un desig de fugida de la performativitat, rols i cànons associats al mateix. En conseqüència, l'experiència dilemàtica del gènere només es construeix com a possible en el cas de les persones trans, quedant justificada per aquest no consentiment explícit.

Vale, para mí una persona transgénero es que cuando nace con un sexo determinado, la de... la sociedad le obliga a performar como un género que tenemos entendido desde el sistema patriarcal y esa persona no se siente identificada con el género que para mí son roles y performance y cambia esa identidad con el... hacia, hacia performar fuera del género que le ha depositado la sociedad. (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual)

Tanmateix, a la construcció de l'experiència trans com una experiència dilemàtica, se li suma una experiència vinculada al patiment. Concretament, en casos com el d'en Pere (home, 1a generació, heterosexual), qui defineix les persones trans com aquelles que *estan en un cos que no els hi pertany* i, en conseqüència, *ho han de passar malament*, es contribueix a reforçar el discurs clàssic del 'cos equivocat'. Des d'aquestes posicions discursives, es construeix al col·lectiu trans com un col·lectiu vulnerabilitzat que necessita ser protegit d'aquest patiment; fent de la posició "no-discriminària" una posició paternalista. Per contra, podem intuir que en aquells casos en què no existeixi un rebuig cap al propi cos ni una vivència explícita de patiment, aquesta no discriminació ja no serà considerada necessària i, al seu torn, la identitat trans podrà ser de nou qüestionada.

Narrativa biologicista

Aquesta narrativa atribueix les diferències detectades entre individus generitzats a la biologia. Pot ser utilitzada tant per mantenir la narrativa generitzant i reproduir les diferències generitzades de forma essencialitzadora, com per sostenir la narrativa des-generitzant.

Biologització generitzant

Eso bueno, en todo caso siempre es por el desbalance hormonal. Porque es eso... Sí, porque nos nubla mucho la mente y hasta... esto, y sobre todo, es una de las cosas que pienso que cualquier hombre tiene que aprender, es aprender a tener temple. Y es el hecho de que a nivel biológico tenemos la testosterona, que es lo que te digo, en plan, a nivel de... puede ser útil para una situación de tener que reaccionar rápido porque hay un peligro inminente, nos ayuda mucho, pero también nos hace perder muy rápido el control. Entonces, ¿qué pasa? Ese temple tú no lo tienes siendo adolescente, porque encima estás en tu pico hormonal, es una sensación que nunca habías sentido antes y te dejas llevar. (Iker, home, 3a generació, heterosexual).

En aquest cas, observem com les diferències socials generitzades són justificades a través de la biologia. Concretament, l'Iker entén que la conducta masculinitzada és com és degut a la testosterona, naturalitzant-la i essencialitzant-la. Així doncs, aquesta conducta i, de forma general, la categoria 'home', es vincula a un cos "biològicament masculí", reforçant la dicotomia clàssica entre sexe i gènere i considerant com a naturals aquelles identitats en què ambdós es troben 'alineats', és a dir, les identitats cis. Per contra, aquelles identitats en què això no succeeixi – les identitats trans – seran considerades menys naturals, contribuint de nou a la seva opressió en el marc del sistema cisgenèric.

D'aquesta manera, al vincular un cos "biològicament masculí" a la identitat d'home i, al seu torn, un cos "biològicament femení" a la de dona, el *cos* esdevé allò que ens dona informació sobre quina és la identitat *real* d'una persona. Així doncs, la biologia apareix en els relats en forma de dispositiu de control del sistema cisgenèric que permet "demostrar" el sexe, considerat real i natural, de les persones i, concretament, de les persones trans.

O sigui, a veure, a una persona trans, pues és molt... acostuma a ser fàcil identificar-la, pues perquè... una cosa és el gènere i l'altra és el sexe, no? O sigui, pots veure... el sexe i... a través d'això, pues identifiqués el gènere. (Mic, home, 3a generació, bisexual)

"Home, als homes se'ls hi veu de seguida per la nou o per les mans o per la veu o per... hi ha moviments, o la musculatura. És que per més que es maquillin i que s'arreglin... Bueno i un trans, és que ja el veus que és un home [...] És que se'ls hi veu, l'anchura de la cara. És que l'anchura d'un... l'ossamenta d'un home no és la d'una dona. [...] perquè si es posen unes mitges i amb una musculatura... és que ja ho veus. O agafen una cosa, o la manera, poden tenir moviments i coses femenins, però el seu cos és d'home" (Margarida, dona, 1a generació, heterosexual).

En el cas del Mic, veiem com es reforça aquesta dicotomia entre sexe i gènere, dibuixant el primer com a *real* perquè es *pot veure*, mentre que el segon ha de ser expressat per la persona i, de no ser així, serà assumit de forma automàtica en funció del cos sexual observat. D'aquesta manera, es construeix el 'sexe' com a prediscursiu, fet que servirà en casos com els de la Margarida per justificar la reproducció de dinàmiques de poder vinculades al gènere (Butler, 2007). Concretament, l'entrevistada reforça la idea de la biologia i el cos com a dispositiu de control al posar de manifest com les persones trans i, concretament, les dones trans, tot i que *poden tenir moviments i coses femenines*, mai arribaran a ser una dona – *ja veus que és un home* – perquè *el seu cos és d'home*, negant la seva identitat i subjectant-les a la cisnorma.

Biologització desgeneritzant

En aquests casos, observem com la narrativa biologicista serveix als entrevistats per conceptualitzar què és ser home o què és ser dona, ja sigui aplicat als altres o a un mateix, sense haver de recórrer a les diferències socials generitzades, contribuint per tant a un discurs desgeneritzant i, més concretament, a una retòrica de la igualtat.

Bueno clar, hi ha una part diguem de genitals, per mi d'entrada, sense pensar-hi, és la primera cosa que em ve, sobretot a nivell de genitals. I... bueno clar, d'aspecte extern de la persona. [...] Jo quasi que ho identifico més així. Després, clar, hi ha una part de... de personalitat o de conducta però jo penso que aquí ja, és tan variat que ja no ho identifico tant amb un gènere en concret, però quasi que el gènere, així la primera cosa ho identifico més amb la... anatòmicament, no? O físicament. (Toni, home, 2a generació, homosexual)

No, a ver, crec que és home i dona... o altre tipus de gènere, no? Però... jo crec que és a nivell biològic, vull dir, mm... No perquè sigui home és superior ni inferior, ni és més intel·ligent. (Gabi, home, 2a generació, heterosexual)

Ara sí. Ara ja veig que hi ha nois i noies que fan moltes feines que són... Jo ho trobo millor així, per descomptat. Som humans i com a tal... diferències sí, que la dona, pues, és la que ens porta al món i tot, no? Però que... veig que, que hi ha bastant... anem, anem en camí de que som bastant iguals. (Pere, home, 1a generació, heterosexual)

De forma similar al que succeïa en la narrativa anterior, els subjectes parteixen de la base que el sexe i el gènere són conceptes diferents, essent el primer biològic i el segon social. Nogensmenys, no s'estableix una relació directa entre ambdós que reproduïx la narrativa generitzant, sinó el contrari, la narrativa biologicista permet evadir les diferències entre gèneres en el pla social a través d'atribuir-les al pla biològic. D'aquesta manera, en cas de detectar possibles diferències entre individus generitzats, aquestes poden ser explicades sense desestabilitzar el discurs de la no-diferència.

No obstant això, per tal de fer ús d'aquesta estratègia es segueix recurrent, de forma implícita, a una vinculació entre cos sexual – “biològicament masculí” i “biològicament femení” – i identitat de gènere – home i dona, respectivament. Per exemple, en el cas d'en Pere per tal de poder mantenir una retòrica de la igualtat desgeneritzada, vincula la identitat ‘dona’ a la capacitat de gestar, dient ser aquesta la única diferència detectada. Per tant, tot i que *anem en el camí de que som bastant iguals*, les diferències biològiques sempre romandran fent impossible que siguem *del tot* iguals.

Tanmateix, a l'establir aquest vincle, una dona que no tingui la capacitat de gestar, com podria ser una dona trans, – o altres característiques fisiològiques clàssicament atribuïdes a un cos sexual femení –, ja no serà *tan* dona, doncs l'únic que li ho fa ser-ho és la seva biologia. El mateix succeeix en el cas d'en Toni qui diu no vincular elements com la *personalitat* o la *conducta* a un *gènere en concret*, essent aquest definit només *anatòmicament*. Es fa implícit, per tant, com ser home o ser dona depèn únicament del

cos. Així doncs, justament aquella narrativa que aparentment permet no reproduir les diferències socials generitzades i les lògiques d'opressió que se'n deriven, és la mateixa que segueix reproduint les lògiques del sistema cisgenèric que fan ús de la biologia com a dispositiu de control dels cossos generitzats, negant la identitat de gènere sentida per aquells que escapen dels marcs de la cisnorma.

5.2. Posicions de subjecte

Partint d'una conceptualització de les narratives com a formes discursives, a continuació em proposo identificar la manera en la qual les persones entrevistades es posicionen en aquestes de formes determinades per construir la seva identitat cisgenèrica i, al seu torn, gestionar el poder que aquesta porta implícit (Burr, 1997).

Posició desgeneritzada

Posició en què el subjecte es refereix a la pròpia identitat sense fer ús de la marca de gènere per tal de mantenir una narrativa desgeneritzant.

Si jo em considero noia, eh, però... [...] Per què? No ho sé. No et ser dir perquè exacte. Però mira perquè tinc la regla un cop al mes sí o sí, però... però m'agrada ser-ho, vull dir és com, no necessito... però és més, jo crec que és més com jo com a persona, no com... que sóc una noia. (Anna, dona, 2a generació, heterosexual)

En aquest cas, de forma similar a com s'evadeix el gènere des de la narrativa desgeneritzant fent ús de la descategorització, l'Anna diu veure's a ella mateixa com una persona més que com a noia, fent al·lusió a la pròpia identitat amb una categoria desmarcada de gènere. Nogensmenys, de forma aparentment contradictòria, l'Anna iniciava la seva argumentació dient considerar-se noia, tot i que a l'explicar la raó d'aquesta identificació amb una categoria generitzada fa al·lusió a la biologia, dient sentir-se noia perquè té la regla. D'aquesta manera, veiem com la narrativa biologicista serveix a l'entrevistada per poder compatibilitzar fer ús de l'etiqueta "noia" per referir-se a la pròpia identitat alhora que es manté una posició desgeneritzada, vinculant el ser noia a trets biològics i, en conseqüència, evadint la càrrega social (generitzada) d'aquesta categoria.

Tanmateix, la posició desgeneritzada es troba vinculada a una evasió del privilegi que la pròpia identitat generitzada por comportar. A continuació, observem l'exemple de l'Iker, qui considera el gènere com a irrellevant per les interaccions socials i, alhora, equipara la seva vivència com a home a la d'una dona, on l'únic que podria ser potencialment diferent és l'estil de joc.

No veía nada relevante el género a la hora de conocer a gente, hacer amigos, es como pues sí, yo tenía amigos, tenía amigas y pues mi estilo de vida lo seguía igual. Y es que es lo que te digo, o sea a nivel general, llego a haber nacido niña o sentirme identificada como niña, y lo único que hubiera cambiado quizás es el estilo de juego que tendría [riu] (Iker, home, 3a generació, heterosexual)

D'aquesta manera, la posició desgeneritzada serveix a l'Iker per gestionar el poder que la seva identitat com a home cis – i heterosexual – porta implícita. Podem intuir com l'entrevistat vincula aquesta identitat privilegiada amb una posició moralment compromesa, pel que es veu amb la necessitat de negociar-la per tal de posicionar-se com un subjecte moralment respectable (Burr, 1997), fet que creu aconseguir si elimina el gènere – i, per tant, el poder que s'hi vincula – de la seva identitat. Nogensmenys, des de la perspectiva crítica, tot i que el gènere i les identitats generitzades estiguin socialment construïdes, es considera que aquestes *existeixen* en tant que es materialitzen en els cossos (Umrath, 2024), les subjectivitats (Sharim, 2005) i, al seu torn, produeixen formes de subjectivació determinades dels individus generitzats en el sí del sistema cisgenèric. Així doncs, eliminar el potencial impacte del gènere té com a efecte –igual que succeeix amb el *queerblindolding* (Smith i Shin, 2014; Cáceres Quezada et al., 2025) – la invisibilització de les dinàmiques de poder que es vinculen a aquest sistema, fent-les encara més eficaces al proporcionar-los la capacitat de ser dissimulades (Foucault, 1976, citat a Burr, 1997).

De forma similar, en el cas d'en Gabi també es dona aquesta evasió del privilegi cisgenèric a l'equiparar de forma implícita la vivència cis a la vivència trans, obviant, en conseqüència, les relacions de dominació que s'estableixen en el sí d'un sistema cisheterosexista.

Jo m'he sentit així, el mateix gènere sempre, llavors no, no... no puc dir-te, la meva experiència que [inintel·ligible] mira, "jo en una època dubtava", no? No. No vaig dubtar mai. No ho dic positivament, ni negativament, eh? Ho dic com... és un fet. Vull dir, tant una cosa com una altra és positiu perquè és, un se sent una persona. [...] I no, i exacte, no és dolent no haver dubtat, no? És una, és un fet i és un sentiment que tens. Cadascú... que cap problema. (Gabi, home, 2a generació, heterosexual)

Concretament, observem aquesta equiparació quan diu que *tant una cosa com una altra és positiu*, posant al mateix nivell les identitats cis i trans i, de nou, englobant-les en una única identitat igualadora: *un se sent una persona*. Tot i això, l'entrevistat es qüestiona si podria ser dolent *no haver dubtat*, una experiència vinculada a la vivència de la identitat cis, considerada com a estable i no-dilemàtica. Per tal de resoldre discursivament l'experiència incòmode d'habitar una identitat dominant, la qual no vol ser assumida

perquè implicaria acceptar una posició de privilegi per sobre de les persones trans, conceptualitza aquesta identitat com quelcom que no ha pogut decidir – *és un fet* – i, per tant, escapa del seu control. Així doncs, en cas que tingui una identitat dominant, no és ell qui ha escollit tenir-la, reduint la tensió subjectiva que aquesta li genera. D'aquesta manera, es posiciona com un subjecte sense agència que és purament produït pel discurs – en aquest cas, pel gènere –, obviant que, tal i com ens posa de manifest la perspectiva crítica, aquest discurs també pot ser contestat (Burr, 1997).

I també m'ho va dir perquè va començar, "no perquè tu ets..." em va dir com el nom que era jo saps en plan hetero, no sé què, no sé quantos. I em va dir com el nom de lo que era i dic ah no, si també tinc un nom, saps? [riu] No puc ser una persona, saps? Tinc... (Anna, dona, 2a generació, heterosexual)

Finalment, en alguns casos com els de l'Anna, el subjecte desgeneritzat no només es desmarca sinó que es posiciona de forma defensiva en contra d'aquesta marca. Concretament, la identificació com a cisgènere es troba tan naturalitzada que ser-ho implica ser simplement una persona, fet que quedaria anul·lat al rebre aquesta marca: *si també tinc un nom [...] No puc ser una persona*. Per contra, son les persones no cis – i, en aquest cas, també no heterosexuales –, les úniques que, a l'escapar de la 'norma', han de ser marcades, negant-los la possibilitat de ser "una persona".

Així doncs, el cisgenerisme opera de forma subtil a través de la narrativa desgeneritzant, en la qual es posicionen els subjectes que desitgen adoptar una posició moral considerada digne de respecte, alhora que de forma implícita situen a les persones trans en una posició d'alteritat (Ansara, 2010, citat a Ansara i Hegarty, 2011), essent justament aquest caràcter implícit el que els permet fer-ho sense perdre aquesta posició moralment respectable. Es posa de manifest, doncs, la importància de posar nom a l'experiència cis per tal d'evidenciar els efectes subtils del cisgenerisme i, al seu torn, fer possible la seva contestació (Cazeiro et al., 2019).

Posició generitzada

Posició en què el subjecte construeix el gènere com quelcom necessari per concebre la pròpia identitat. Es pot fer des d'una lògica reproductora, en què el subjecte s'identifica amb el gènere de forma normativa sense problematitzar els ideals dels sistema cisgenèric; o bé des d'una lògica conscient, en què el subjecte reflexiona sobre les implicacions personals i/o socials que la pròpia identitat generitzada confereix.

Posició generitzada reproductora

Bueno, es una ayuda al constructo de que tengo yo de mi propia existencia. [...] En el sentido de que cuando tú generas tu propia identidad tienes que tener conceptos básicos claros, por ejemplo, el hecho de... fuera de conceptos que sean más dispares, como el concepto de la bondad y la maldad, el concepto de soy inteligente, soy tonto, cosas que sean... Que indiquen un baremo de posibilidad, son cosas tangibles en el sentido de, por ejemplo, yo soy hombre, ¿por qué? Porque a nivel biológico me siento... o sea, soy hombre. A nivel consciente, me siento hombre y aunque pueda tener cosas y cosas de la personalidad que, que quizás se puedan asociar más a una mente más femenina, todo lo que funciona dentro de mí, o sea, de mi cabeza y de mi pensamiento, suele tirar más por la rama masculina. [...] Cosas de la identidad que no se... que son, o sea, que no son alterables, que no son... fuera de lo que es la percepción propia, cosas de yo son establecidas, en plan, soy hombre [...] no tanto como una verdad, pero sí un hecho factible (Iker, home, 3a generació, heterosexual)

En el cas de l'Iker, observem com el gènere es presenta com quelcom essencial per concebre la pròpia identitat i existència, vinculant el fet de ser home a la manera d'actuar, pensar i, en definitiva, de ser. Construint-se, per tant, com un marc normatiu que ofereix unes regles clares sobre com habitar la pròpia identitat o, en paraules d'Andrea Mainhofer, com un "mode sociocultural d'existència" (Umrath, 2024). Tanmateix, aquest es distancia en el seu discurs d'elements culturalment construïts com es considera que són la bondat, la maldat o la intel·ligència, fent del gènere quelcom *factible*, *inalterable* i que existeix *fora del que és la percepció pròpia*. Així doncs, es situa el gènere en un marc pre-discursiu en què aquest i la identitat generitzada que atorga no poden ser qüestionades. Per fer-ho, l'Iker recórrer, de nou, a la narrativa biologicista, essent aquesta biologia la que el permet afirmar que és un home. Fent palès, per tant, com el dispositiu de la cisgeneritat es basa en els discursos biomèdics al conceptualitzar el gènere des del determinisme biològic (Cazeiro et al., 2019).

Aquesta concepció apareix de forma similar en el cas de la Margarida, qui afirma que *si faig el que faig és perquè soc una dona*. De nou, atorgant al gènere el poder ordenador de la nostra existència.

Perquè vaig néixer així, ho he acceptat i jo soc una dona. No em plantejo un altre sexe de cap manera. [...] Perquè sinó seria diferent. Si faig el que faig és perquè soc dona i els sentiments i lo que em surt de mi i el meu voltant... soc una dona. (Margarida, dona, 1a generació, heterosexual)

Tanmateix, aquesta posició de subjecte es vincula també a una concepció de la pròpia identitat cis com a "normal", de forma similar al que succeïa amb la posició des-generitzada però aquest cas des de la marca de gènere.

Yo soy mujer y me identifico mujer. Yo lo veo normalísimo. Yo soy una mujer; me considero mujer; muy mujer y me gustan las mujeres. (Cati, dona, 1a generació, lesbiana)

Ja ho veuen que sóc una dona. Jo no crec que s'hagi d'expressar, es veu que sóc una dona. És que ja es veu. És que jo no tinc cap necessitat d'expressar qui sóc jo, jo sóc així, jo no... És la meua manera de... no, no tinc que demostrar res ni ensenyar res. (Margarida, dona 1a generació, heterosexual)

En l'exemple de la Cati, veiem com es dibuixa una diferència implícita entre el gènere com a posició ontològica – és quelcom que s'és – i el gènere com a posició política – és quelcom amb què una es pot (o no) identificar. En el seu cas, *ser* dona i, en conseqüència, *identificar-se* com a dona és percebut com allò normal, emfatitzant aquest caràcter a través de l'ús de l'adjectiu en la seva forma superlativa. Per contra, aquelles persones que “siguin” dones (o homes) però no s'identifiquin com a tal, escaparan dels marcs del sistema cisgenèric i, per tant, de la “normalitat”.

Per altra banda, en el cas de la Margarida, veiem com aquesta vinculació del subjecte cis a la normalitat implica que la pròpia identitat és assumida dins del sistema cisgenèric – posant de manifest l'existència d'un “sentit comú cisgènere” (Dembroff, 2020) – i, en conseqüència, no necessita ser demostrada. Per contra, seran aquelles identitats que escapen de la (cis)norma les que ho hauran de fer.

Posició generitzada conscient

O sigui... jo m'identifico com a home, en com a gènere, eh... [silenci] però el Mic no deixa de ser un home per com... se l'ha vist des de fora. I al final jo he crescut tenint [inintel·ligible] d'aquesta mirada des de fora i llavors també jo m'he anat desenvolupant entorn a això. (Mic, home, 3a generació, bisexual)

Com ho vaig sapiguer? Bueno... No sé, és clar, jo em veia diferent a una nena en tota... De ben petit com que ja et classifiquen, ja que te s'emporten cap a la classe dels nens i això, doncs ja, ja vas evolucionant, és això. (Pere, home, 1a generació, heterosexual)

En aquest cas, quan el subjecte generitzat es posiciona com a conscient s'identifica amb la categoria de gènere però, de forma contrària al reproductor, reflexiona sobre com aquesta no és essencial ni inherent sinó que li ha estat dipositada per la societat. Això ho observem clarament en casos com el d'en Mic, qui diu ser home per com *se l'ha vist des de fora*, posant de manifest la construcció social de la pròpia identitat generitzada. De forma similar, en Pere expressa com és a través dels mecanismes de control de la societat que un es construeix com a home. Concretament, ens parla de l'escola com a dispositiu, en la qual *et classifiquen i te s'emporten cap a la classe dels nens*, essent aquesta divisió social dels gèneres la que fa que un construeixi una identitat generitzada que – de seguir amb els imperatius d'aquest sistema – anirà alineada amb el gènere esperat: *ja vas evolucionant*.

Tanmateix, aquesta reflexió pot portar al subjecte a problematitzar la categoria del gènere i les implicacions psicosocials de la mateixa. L'exemple de la Cristina és especialment il·lustratiu d'aquest fenomen.

Yo en mi adolescencia he jugado muy poco, me hice muy grande, me volví ya chica que quiere ligar, que quiere gustar y que quiere tener un novio. Se me olvidó el... dejé de leer, dejé de jugar, dejé de... ¿sabes? Creo que me hizo ser más mayor más rápido, ¿no? Bueno, pues como a las mujeres, ahora ya hablando desde las teorías patriarcales, sabemos que las mujeres se les exige crecer antes que a los niños, pues creo que eso fue realmente lo que me pasó a mí en mi adolescencia por identificarme tanto con el rol de mujer patriarcal. (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual)

L'extracte seleccionat ens mostra un moment del relat en què l'entrevistada, en un exercici canònic d'*engagement* narratiu (Hammack, 2008), posa en diàleg la seva experiència personal generitzada – *me hizo ser más mayor más rápido* – amb les teories feministes –*sabemos que a las mujeres se les exige crecer antes que a los niños* –, fet que la porta a problematitzar la seva identificació com a dona a l'adolescència i a vincular aquesta identitat amb estereotips i rols patriarcal.

En ocasions, aquesta reflexivitat porta al subjecte a qüestionar-se els propis gustos, vivències i, en definitiva, la pròpia identitat.

Bueno es que ni t'ho plantejes de petit perquè tu jugues amb allò perquè t'agrada jugar amb allò, jo crec que m'haguessin... [...] el que per què jugaves, això és interessant, no? Pensar-ho. Per què jo jugava només amb cotxes i això? Perquè jo volia jugar amb això o perquè m'havien dit que era així? Suposo que és perquè m'havien dit que era així, no? M'imagino. (Gabi, home, 2a generació, heterosexual)

Aquí, en Gabi, revisita la seva experiència com a nen a la infància i posa en dubta que el seu comportament, en aquest cas el fet de jugar *només amb cotxes*, vingués donat per un desig intern – *perquè jo volia jugar amb això* –. Per contra, es planteja la possibilitat que aquesta conducta generitzada fos el resultat de la interacció social – *perquè m'havien dit que era així* – i, per tant, estigués socialment construïda.

Així doncs, tant la Cristina com en Gabi es posicionen com a subjectes amb agència que, lluny de ser un simple reflex dels discursos dominants sobre el gènere, són capaços de qüestionar-los i construir-se de forma alternativa (Saritcki, 1992, citat a Burr, 1997).

De forma similar, la reflexió i problematització de la pròpia identitat de gènere pot comportar també una reflexió sobre la pròpia identitat cis i la posició de privilegi que implica dins de la cisnorma. Per exemple, en l'extracte següent, en Toni es fa conscient i

explora com té d'interioritzada la cisnorma en la seva subjectivitat i com aquesta impacta en les seves relacions intersubjectives i, més concretament, en la seva experimentació del desig sexual. Així doncs, es planteja com el fet de no haver tingut relacions afectivo-sexuals amb persones no-cis – perquè aparentment no sent atracció per aquestes – pot ser degut a l'impacte subjectiu de les narratives cisgenèriques en la pròpia manera de veure i experimentar el gènere.

No s'ha donat mai el cas, doncs això, que m'hagi trobat amb una persona, doncs que hagi fet el trànsit cap a home i, i... i m'hagi interessat per ell o ell s'hagi interessat per mi... no. [...] Que em condicionaria? Doncs probablement sí estic pensant, probablement sí. Perquè... malgrat... tenir una mentalitat oberta... ostres, no ho sé com ho viuria. Potser em costaria perquè tinc... malgrat tot, tinc associat doncs aquest rol... mascu, bueno rol, el rol i fins i tot el físic, saps? El tinc associat d'una manera, pues això, no? Que, que m'atrau un determinat... físic, però, però, no sé. No sé, crec que... Potser no m'atrauria o no, no... o em condicionaria el fet de saber això. [...] Per què, per què em passa això? [...] Potser... això, no? De... malgrat entens la diversitat que hi ha, després tu a nivell individual tens com... uns, uns paràmetres com bastant fixats en el cervell de com esperes, doncs això, especialment una parella, eh? (Toni, home, 2a generació, homosexual).

De nou, observem com la posició generitzada conscient atorga a en Toni la capacitat de reflexió sobre la pròpia identitat cis i, al seu torn, el privilegi que aquesta comporta, esdevenint possible la seva problematització. D'aquesta manera, i de forma contrària al “sentit comú” amb el que operen els subjectes quan es situen en posicions des-generitzades, és justament el fet d'acceptar l'impacte del gènere – i de la cisnormativitat – en la pròpia experiència que esdevé possible combatre els seus efectes (Cazeiro et al., 2019).

Tanmateix, la consciència de la pròpia posició de privilegi no només porta als subjectes a plantejar-se les pròpies experiències generitzades sinó també a sentir ansietats de gèneres que s'articulen discursivament en forma d'*autovigilància*. El cas d'en Gabi és clarament il·lustratiu d'aquest fenomen.

Bua mm... clar, jo tinc una edat i llavors clar ja no sé, hi ha coses molt modernes, no? Avui en dia d'això. Però jo respecto totes tolera... tot el que sento, vull dir, persona que es senti home, que es senti home però... o que hagi nascut home però voldria ser dona i s'opera o que no s'opera, o que és homosexual o gai o lesbiana o que és bi, bisexual, o que és... bueno més, ja no em sé els noms, ja no me'n recordo, perquè això la gent jove sabeu molt més que jo. Però evidentment ho respecto perquè les persones són persones i s'ha de respectar com és cada un i una persona pot canviar, evidentment, jo crec que amb el temps per experiències seves o el que sigui. I jo com em definiria? Com... sóc un... home, no? Però i això, així.

E: [...] Però això, et definiries em dius com a home, no? Què significa...

Sí. Però tolerant amb... [...] Tolerant i respectant tots els tipus de gèneres que puguin haver-hi. (Gabi, home, 2a generació, heterosexual).

En aquest extracte en Gabi donava resposta a la pregunta “com et definiries en relació al teu gènere?”. Veiem, doncs, com abans de donar la resposta *sóc un home*, l’entrevistat fa tot un treball discursiu per evitar ser col·locat en una posició de subjecte moralment compromesa, on ell de forma implícita situa els homes i, més específicament, els homes cisgènere i heterossexuals (com és el seu cas). D’aquesta manera, per tal de construir la seva identitat des d’una “posició moral digna de crèdit i de respecte” (Burr, 1997, p. 119), s’assegura de fer entendre al receptor que, tot i ser home, respecta la diversitat sexual i de gènere; marcant, així, una discordança entre ambdues posicions (ser home cisheterossexual i ser tolerant amb la diversitat).

Tanmateix, per assegurar un manteniment d’aquesta posició moral al llarg del relat, fa èmfasi en com la seva edat – *jo ja tinc una edat* – el porta a tenir un menor coneixement sobre el gènere i la sexualitat, temàtiques vinculades a la modernitat – *hi coses molt modernes, no? Avui en dia d’això* – i, al seu torn, el situa en una posició de desavantatge respecte a la gent jove – *això la gent jove sabeu molt més que jo*. Així doncs, si en algun moment es posiciona en un discurs sospitosament proper al cisheterossexisme, pensarem que és degut a una falta de coneixement pel fet de ser una persona “gran” i no a una decisió personal de reproduir aquest discurs.

Posició crítica

Posició de subjecte en què la reflexió sobre el propi gènere i l’impacte subjectiu del mateix comporta un desig de fugida dels esquemes normatius cisgenèrics. Aquesta fugida s’articula en els relats de dues formes que donen lloc a dues posicions diferenciades. Per una banda, la *dissidència*, en què el subjecte desitja trencar amb el gènere que se li ha assignat i busca habitar una identitat alternativa que vagi en contra del mateix. O, per l’altra, la *renovació*, en què el subjecte segueix identificant-se amb la categoria de gènere però transformant el que aquesta implica, construint una nova feminitat o masculinitat que permeti habitar la identitat de gènere “dona” o “home” – des de la cisgeneritat – sense que aquesta impliqui reproduir els rols o estereotips cisgenèrics dels que es desitja escapar.

Posició crítica dissident

Un exemple clau per il·lustrar aquesta posició és el de la Cristina qui, al llarg del seu relat, es posiciona com un subjecte generitzat conscient, portant-la a reflexionar constantment sobre les implicacions que la seva identitat generitzada han tingut en ella.

Concretament, expressa com durant l'època de l'adolescència va encarnar el rol de “dona patriarcal”, el qual vincula a rols i estereotips cisheterosexistes com el d'haver de ser guapa i atractiva per la mirada masculina, la competitivitat entre noies, l'excel·lència acadèmica o la complaença. Aquesta consciència es vincula a una experiència problemàtica del gènere en què allò que li permet ajustar-se a la norma cisgenèrica del que s'esperava d'ella com a dona – “*por suerte pude cumplir con ello*” – és el mateix que li genera malestar – “*también me gustaría decir que el ser la guapa, la popular y la de las buenas notas acarrea unos estigmas y unas presiones*” –, tenint implicacions en el pla ‘psi’ en l'actualitat: “*yo a día de hoy soy una persona que tiene una ansiedad crónica que creo que me vine de esa época y no supe verlo. Yo simplemente entré en el molde*”. En conseqüència, la fugida dels cànons cisgenèrics esdevé una necessitat, posicionant-se en la dissidència com a manera de trencar amb aquestes expectatives generitzades i els seus efectes.

Hubo un día que dije vivo por y para los demás, todo lo que he hecho ha sido por las expectativas que tenían el resto de mí, a tomar por culo todo, y ahí es cuando me relajé en la Universidad con las notas, me volví hippie, dejé de maquillarme, dejé de pensar en mi físico y dejé de depilarme y...

Con el tiempo entendí que estaba intentando huir de esa sexualización porque ya dejaba de ser deseable y atractiva para toda la sociedad. ¿No? Y entonces, cuando dejé de sexualizarme tanto también empecé a no identificarme tanto con lo que he a ser la mujer... ser mujer o cómo tenía que performar con mi identidad después de haber visto, pues cómo me había pesado la sexualización en mí. Y tuve un momento en mi vida que también empecé a entender lo que era la identidad queer o fluida que, sobre todo por el aspecto físico, por haberme quitado el pelo largo, dejar de maquillarme, tener rastas y encima ponerme tocha porque hacía mucha escalada y se me desarrollaron como mucho los hombros y me veía los hombros y con el pelo corto tuve como una transición que yo llamo a ser Mowgli, no me veía con género. (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual)

De nou, aquest posicionament en la dissidència esdevé possible a través del diàleg amb les narratives col·lectives a través de l'*egagement* narratiu (Hammack, 2008). Així doncs, al revistar el seu trencament amb les expectatives generitzades s'adona que ho va fer perquè *estaba intentando huir de esa sexualización*, vinculant aquesta a la identitat de dona. En conseqüència, trencar amb la sexualització implicava necessàriament un allunyament de la categoria “dona” – *cuando dejé de sexualizarme tanto también empecé a no identificarme tanto con lo que he a ser la mujer*, el qual es fa possible, sobretot, a través de l'aparença física: *por haberme quitado el pelo largo, dejar de maquillarme, tener rastas y encima ponerme tocha*. Posant de manifest, tal i com fa Mainhofer, com el cos sexual i, al seu torn, el seu *devenir* masculí o femení, és també resultat de fenòmens socials i culturals (Umrath, 2024).

Aquesta vivència dissident del gènere, juntament amb una conceptualització de la cisgeneritat des de la narrativa de la consciència, en què aquesta és vinculada a l'acceptació del gènere assignat sense dissonàncies, porta a una vivència personal dilemàtica de la identitat cis.

A ver, si me comparo con el resto de sociedad, sí que lo soy, pero si pienso en mi historia de vida y en mi bibliografía, sin compararme, creo que yo he tenido que luchar con la identidad de género que se me ha dado.

Con la definición que he dado de cisgénero... no me siento identificada. El problema es que tampoco me siento identificada con el transgénero porque tengo personas a mi alrededor que sí que se consideran transgénero y creo que no tengo la misma realidad. (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual)

Així doncs, veiem com la Cristina veu incompatible haver hagut de *lluitar* amb la identitat de gènere que se li ha assignat – dona – amb el fet de *dir-se* cisgènere. Tanmateix, al concebre la identitat dona com a una identitat vinculada a rols i estereotips sexistes, dibuixa un paral·lelisme entre dir-se cis i l'acceptació d'aquests. Nogensmenys, no se sent còmode habitant l'etiqueta trans, accentuant aquesta posició dilemàtica. En conseqüència, l'experiència d'aquest dilema ideològic (Billig et al., 1988) fa que la identitat – en aquest cas, la identitat cisgènere – sigui experimentada com a incòmode (Campillay-Araya i Di Masso, 2023).

Yo ahora mismo no soy transgénero, pero tampoco soy cisgénero, dentro de todo lo que hemos hablado, entonces, ¿qué coño soy? ¿Cuál es mi etiqueta? Porque si te digo de primeras que soy mujer me da miedo que me atribuyas todas estas expectativas. Pero también con lo, con con lo comprometida que estoy con la comunidad, con la comunidad LGTBIQ+ tampoco me siento yo para decirte que no soy mujer. Entonces, ¿dónde estoy? (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual)

Aquest extracte il·lustra de forma canònica aquesta experiència dilemàtica, posant de manifest les pors associades amb la identificació com a dona per la seva vinculació a rols i estereotips sexistes – *me da miedo que me atribuyas todas estas expectativas* – alhora que s'expressa la impossibilitat d'habitar un espai, dins de la comunitat LGTBIQ+, que sent que no li pertoca – *tampoco me siento yo para decirte que no soy mujer*. En conseqüència, la Cristina es posiciona com un subjecte desemparat a qui li falten referents per construir i entendre com a possible la seva identitat com a dona cisgènere *dissident*. Aquest desemparament podria estar reflectint la sensació amenaçadora, de la qual ens alerta Sharim (2005), provocada per la pèrdua dels marcs normatius – de gènere – en el sí de la modernitat, la qual, de forma consistent amb la tesi de l'autora, veiem que afecta a la construcció de la identitat i la subjectivitat generitzada.

Finalment, la posició de subjecte renovat apareix com una forma de resoldre aquest dilema, tal i com es mostra a continuació.

Posició crítica renovada

Posició des de la qual el subjecte transforma les categories “home” i “dona” per tal de poder-se identificar amb les mateixes tot i la seva posició crítica amb el gènere, fent compatible dir-se cisgènere amb un distanciament respecte els rols, estereotips i expectatives generitzades.

Y cuando volví a estar en mi familia y volví a estar en mi entorno, como que volví a conectar con un nuevo género mío, que ya no soy como la mujer normativa, pero sí que abrazo un poco la feminidad y he hecho mía la feminidad. En plan, yo antes pensaba que si no era una persona que vestía de una forma, se maquillaba e interpretaba el papel de mujer, yo ya no era femenina. Y ahora encuentro, me he vuelto a reconciliar con la identidad de mujer desde mi plano y con una feminidad que estoy creando yo sola, desde mis criterios. (Cristina, dona, 3a generació, heterosexual)

En aquest extracte, veiem com aquesta nova feminitat permet a la Cristina posicionar-se com a dona sense que això impliqui acceptar les expectatives cisheterosexistes que aquesta etiqueta porta implícita. Així doncs, és a través de fer seva la feminitat que la deslliga d'un sistema des del qual semblava inevitable que habitar-la impliqués una reproducció dels mandats patriarcals, permetent així una reconciliació amb la identitat de dona.

Més cap a batxillerat sí que era aquesta sensació de vale, sóc un noi, no m'apropro tant a... a lo estipulat com a noi, no? Però segueixo sent un noi. (Mic, home, 3a generació, bisexual)

Y... y yo conocí me acuerdo a una muchacha que era de Zaragoza, que era un poco más mayor, y me empezó ahí a deconstruir todo en plan... es que encima era lesbiana y tal, y yo, uau, o sea, sí. [...]no seguía cánones, pero aún así ella se identificaba como mujer... me... bueno, me hablaba que existía pues eso, muchas realidades, que no tenías que seguir, pues los cánones [...] en plan que puedes ser mujer sin, sin eso, sin... sin seguir tanto lo que, lo socialmente aceptado, ¿no? Y yo sigo siendo mujer; es que... sí, la verdad que me abrió muchísimo los ojos. (Alba, dona, 3a generació, bisexual)

De forma similar al cas de la Cristina, la posició renova permet a persones com en Mic i l'Alba, qui diuen sortir-se dels canons normatius del gènere, considerar-se home i dona – des de la cisgeneritat –sense que això comporti *seguir tanto lo socialment aceptado*. En conseqüència, aquesta posició apareix com una manera de trencar amb la normativitat de gènere que fins ara havia estat imposada, atorgant agència al propi subjecte i fent-lo sentir capaç de transformar el que significa ser un home o una dona cis en el sí del sistema cisgenèric.

L'entorn de pagès, tot això, els homes tant l'avi com ell... Clar, jo només he vist aquestes dues generacions, eh? Respecte la meua. Uf... Ha costat, eh? I a hores d'ara encara, eh? Has de fer tu les aproximacions perquè ells són durs com una pedra, eh? Uf... Tema rascar emocions... Fiu... Telita. I clar, suposo que això... bueno, això també crec que m'ha condicionat, eh? A mi. El fet... Justament en el sentit d'evitar que em passi això, saps? O sigui, que jo no vull repetir això perquè no m'agrada, o sigui penso que... que hosti, també la nostra posició com a homes també és aquesta, no? Vull dir, no només és aquesta figura tan tan polaritzada que hi havia en aquell moment, no? [...] Llavors jo crec que això a mi d'adult, bueno d'adult i en el meu creixement, jo crec que això sí que m'ha condicionat, més que res com a mirall del que no vull que em passi, saps? Perquè penso hosti, és que jo també puc mostrar tendresa, també puc mostrar acompanyament (Toni, home, 2a generació, homosexual).

Això es posa especialment de manifest en el cas d'en Toni, qui es situa en una posició agèntica des de la qual es considera capaç de resistir els discursos dominants (Saritcki, 1992, citat a Burr, 1997) i, en conseqüència, trencar amb una tradició familiar d'homes cis construïts des dels marcs del cisheterosexisme – *ells són durs com una pedra* –, esdevenint *un mirall del que no vull que em passi*. Així doncs, transforma la posició clàssica d'home – vinculada a estereotips com la manca de sensibilitat – perquè aquesta esdevingui una posició des de la qual desafiar la cisnorma – *jo també puc mostrar tendresa, també puc mostrar acompanyament* i, al seu torn, contribuir al canvi social. Perquè *la nostra posició com a homes també és aquesta*.

5.3. La construcció narrativa-discursiva de les identitats cis

L'anàlisi presentada ens il·lustra com els subjectes cis es posicionen, al llarg del seu relat, en dues narratives principals – narrativa desgeneritzant i narrativa generitzant –, donant lloc a dues posicions de subjecte respectives.

Per una banda, trobem la posició desgeneritzada, des de la qual el subjecte evadeix l'impacte del gènere en la pròpia identitat i, de forma consistent amb els estudis referents a la posició discursiva del *queerblindfolding* (Smith i Shin, 2014; Cáceres Quezada et al., 2025), també evadeixen el privilegi que porta implícit. En alguns casos, els subjectes van més enllà i es posicionen de forma defensiva en contra de la marca cisgènere, al·legant el desig de ser simplement “una persona” *desmarcada*. En aquests casos, es fa palès com la marca es considera únicament necessària per aquelles identitats que desafien la norma – les identitats trans –, situant-les així en una posició d'alteritat (Ansara, 2010, citat a Ansara i Hegarty, 2011) i, al seu torn, reproduint el cisgenerisme de forma latent.

Per l'altra banda, trobem la posició generitzada, des de la qual es posen de manifest les diferències entre individus generitzats i, per tant, s'assumeix l'impacte del gènere en la identitat. Aquesta posició, d'igual manera que la narrativa generitzant, es pot donar de

forma reproductora – reproduint les lògiques del cisgenerisme i, per tant, les diferències generitzades des de l'essencialisme – o bé, des d'una resistència de les mateixes, fent-se conscient de l'impacte psicosocial del gènere.

Des de la posició generitzada reproductora, el gènere apareix com un constructe essencial per comprendre la pròpia identitat en tant que possibilita la categorització com a individu i, al seu torn, ofereix un marc normatiu des del qual actuar, pensar i, en definitiva, ser. Des d'aquesta lògica, s'entén que les persones que segueixen aquesta 'norma' – les persones cis – no necessiten demostrar la seva identitat perquè aquesta és assumida des de la societat, fent explícita l'existència d'un "sentit comú cisgènere" que construeix unes formes "correctes" i "normals" d'habitar el gènere, en detriment d'unes altres que no ho són tant (Dembroff, 2020).

Des de la posició generitzada conscient, en canvi, el gènere permet comprendre la pròpia experiència en tant que s'entén que aquesta ha estat generitzada no de forma essencial sinó social. Així doncs, s'entén el gènere com un constructe que ha estat dispostat a l'individu al néixer sense que aquest pugui decidir si l'accepta o no, però essent l'acceptació assumida socialment. Tanmateix, s'entén que aquesta succeeix en el cas de les persones cis, les quals són construïdes com a subjectes passius que accepten el gènere assignat i el viuen sense dissonàncies. Per contra, es considera que són únicament les persones trans qui rebutgen aquest gènere al trencar amb el seu consentiment tàcit i, al seu torn, les que poden viure de forma dilemàtica la seva experiència generitzada.

Des d'aquest marc, quan una persona cis viu de forma incòmode el propi gènere i desitja fugir dels mandats del cisheterosexisme, es troba amb una aparent impossibilitat de dir-se cis, ja que la condició necessària per ser-ho – acceptar el gènere imposat sense dissonàncies – desapareix. En conseqüència, aquesta incompatibilitat de posicions – ser cis i ser dissident de gènere – esdevé un dilema (Billig et al., 1988) i la identitat cis, problemàtica (Campillay-Araya i Di Masso, 2023). Concretament, això es posa de manifest quan els subjectes es posicionen com a crítics – posició que apareix en el relat analític com una tercera posició diferència – i, més específicament, des de la posició de subjecte dissident.

Per tal de resoldre aquest dilema i, per tant, poder-se dir cis tot i la dissidència, els subjectes es veuen amb la necessitat de re-significar les categories de gènere, creant una nova feminitat o masculinitat des de la qual ser cis sigui compatible amb escapar del

sistema cisheterosexista. En conseqüència, la posició renovada no només redueix la tensió subjectiva que el dilema provoca, sinó que fa possible assumir una posició de privilegi – cis – dins de la cisnorma. Així doncs, es construeix al subjecte com un agent capaç d’oposar resistència als discursos dominants (Saritcki, 1992, citat a Burr, 1997); en aquest cas, al cisgenerisme.

Finalment, al llarg dels relats, la identitat cisgènere és construïda partint dels paràmetres de la biologia, essent la narrativa biologicista essencial per comprendre la construcció de les identitats cis i el cisgenerisme. Per una banda, la narrativa biologicista serveix per sostenir les posicions generitzades al naturalitzar les identitats cis, fent de la biologia un dispositiu de control que permet demostrar el sexe “real” de les persones i, en conseqüència, “detectar” aquelles identitats – trans – que escapen de la (cis)norma. Nogensmenys, aquesta narrativa també serveix a aquells subjectes que busquen posicionar-se de forma desgeneritzada. Concretament, al partir d’una dicotomia dels conceptes gènere i sexe, s’evadeixen les diferències en el primer pla (considerat social) a través d’atribuir-les al segon (considerat natural). En conseqüència, aquesta dicotomia serveix per reforçar un discurs que reproduïx el cisheterosexisme de forma subtil, essent justament aquesta subtileza la que fa que sigui un reforçament especialment eficaç (Foucault, 1976, citat a Burr, 1997).

A l’[annex 9](#) es presenten els resultats integrats en forma de mapa conceptual.

6. Conclusions

Amb l’anàlisi realitzada s’ha pogut donar resposta als objectius plantejats, contribuint a una comprensió crítica de la construcció psicosocial de les identitats cisgènere i la seva vinculació amb la reproducció del cisgenerisme.

Per una banda, fent referència a les dues primeres preguntes d’investigació, s’ha pogut constatar com al llarg del seu relat de vida vinculat al gènere les persones dialoguen amb tres narratives col·lectives principals referents a la qüestió cis: la narrativa desgeneritzant, la narrativa generitzant i la narrativa biologicista, les quals els serveixen per re-visitar la seva experiència personal generitzada, donar sentit al seu jo cis i, en definitiva, construir la seva identitat cisgènere. En conseqüència, les dues primeres narratives donen forma a dues posicions de subjecte principals, essent la narrativa biologicista essencial per la seva construcció.

Pel que fa a la posició desgeneritzada, de forma consistent amb les teories sobre el maneig de les identitats dominants (Burr, 1997) i, més específicament, de la identitat cisheterosexual (Smith i Shin, 2014; Cáceres Quezada et al., 2025), es posa de manifest com les persones cisgènere evadeixen les diferències entre individus generitzats (homes i dones, cis i trans) per tal d'ocupar una posició considerada com a moralment respectable des de la qual emfatitzar les similituds entre individus i, suposadament, contribuir a un discurs de la igualtat. Nogensmenys, des d'aquesta s'igualta també la seva posició de poder, evadint el privilegi cisgènere i, en conseqüència, reproduint el cisgenerisme de forma latent. Des de la posició generitzada reproductora, en canvi, aquesta reproducció del cisgenerisme es dona de forma més explícita al construir la identitat cis com a "normal" – fent ús de la biologia per reforçar aquesta posició –, contribuint al procés d'alteritat des del qual opera el sistema cisgenèric per invisibilitzar i problematitzar les identitats trans. Així doncs, es dona resposta també a la tercera pregunta d'investigació plantejada.

No obstant això, l'anàlisi ha posat de manifest com les posicions generitzades poden ser-ho també des de la consciència, reflexionant sobre la pròpia identitat generitzada i, al seu torn, possibilitant la seva problematització. En aquests casos, el subjecte conscient esdevé un subjecte crític que oposa resistència a les narratives cisgènériques dominants. En alguns casos, aquesta posició crítica es situa en la dissidència del gènere, des de la qual es busca escapar del mateix per construir una identitat allunyada dels marcs del sistema cisheterosexista. Aquesta dissidència fa que la vivència de la identitat cis – construïda com aquella en què s'accepta la identitat generitzada imposada – esdevingui dilemàtica (Billig et al., 1988; Campillay-Araya i Di Masso, 2023); un dilema que és resolt a través d'una posició crítica renovada. Des d'aquesta, el subjecte cis esdevé actiu, fent ús de la seva agència per transformar el significat de les categories de gènere i, en conseqüència, permetent una identificació amb el gènere assignat al néixer sense que això impliqui acceptar acríticament els rols, estereotips i expectatives generitzades que comporta. Des d'aquí, el subjecte cis pot assumir la seva posició de privilegi dins de la cisnorma i, al seu torn, contribuir a la resistència del cisgenerisme. Tenint en compte això, l'anàlisi presentat dona compte també de la importància de donar nom a allò cis per tal de marcar aquest lloc de privilegi i, en conseqüència, poder combatre els seus efectes (Cazeiro et al., 2019).

Així doncs, i de forma consistent amb les revisions crítiques de la cisgeneritat com les de la teòrica transfemenista Hailey Kaas (2023), es posa de manifest la importància d'una conceptualització política de la cisgeneritat, des de la qual s'entengui que aquesta es pot donar “tot i la inestabilitat del sentiment subjectiu de ser home o dona” (p. 2) – com passa de forma clara en casos com el de la Cristina – però que és essencial que no quedi desmarcada per tal d'il·lustrar l'estatus de privilegi que atorga a aquests subjectes dins de la cisnorma (Kaas, 2012, citada a Hining i Toneli, 2023). Per tant, aquesta definició no essencialitzadora de la qüestió cis no només és adient sinó que és necessària per tal de que la posició “cisgènere” no comporti necessàriament una reproducció de les dinàmiques de poder vinculades al cisgenerisme. Es demostra, doncs, la necessitat de revisar les definicions clàssiques de la cisgeneritat que l'equiparen a una acceptació del gènere imposable, ja que aquesta contribueix a una vivència dilemàtica de la mateixa i, al seu torn, a una reproducció del cisgenerisme. En conseqüència, el present treball proposa un marc des del qual concebre les identitats cis per part de les administracions, polítiques públiques i/o intervencions psicosocials des del qual contribuir a la residència del cisgenerisme i l'opressió de les persones trans que se'n deriva.

Tanmateix, l'estudi presentat ofereix un punt de partida des del qual seguir explorant la construcció psicosocial de la identitat cisgènere. Així doncs, com a futures línies d'investigació, es proposa la possibilitat d'ampliar el present treball atenent també a les seves limitacions. Concretament, seria adient poder entrevistar a un número major de persones cis, així com ampliar la diversitat de la mostra en quant a procedència i classe, ja que la majoria de persones entrevistades són de la mateixa zona de Catalunya (Maresme) – degut a la proximitat amb la investigadora – i tenen estudis superiors. Tanmateix, es considera oportuna la realització d'entrevistes a persones trans per tal d'explorar la construcció de la cisgeneritat des de les identitats alteritzades, atenent a com aquesta pot impactar també en les seves subjectivitats. De forma similar, i seguint amb la premissa de la construcció social i discursiva de les identitats, es proposa la realització de grups focals des dels quals explorar la construcció col·lectiva d'aquestes identitats a través de la interacció social. Tot això consolidaria l'aproximació psicosocial crítica a les identitats cis aquí presentada, contribuint a l'estudi de com aquestes són social i culturalment construïdes, com es vinculen a la reproducció de dinàmiques de poder i com, de forma alternativa, poden ser construïdes per oposar resistència a aquestes i contribuir al canvi social.

7. Referències

- Ajuntament de Barcelona. (2018, 18 juny). Diversitat Sexual i de Gènere. Glossari de termes LGTBI. <https://ajuntament.barcelona.cat/lgtbi/ca/recursos-i-actualitat/glossari>
- Alegre, V. (28 d'agost de 2018). *De qué hablamos cuando hablamos de 'cis'*. Presentes. <https://agenciapresentes.org/2018/08/28/de-que-hablamos-cuando-hablamos-de-cis/>
- Ansara, Y. G., & Hegarty, P. (2011). Cisgenderism in Psychology: Pathologizing and misgendering children from 1999 to 2008. *Psychology & Sexuality*, 1-24. DOI: 10.1080/19419899.2011.576696.
- Aultman, B. (2014). Cisgender. *Transgender Studies Quarterly*, 1(1-2), 61-62. <https://doi.org/10.1215/23289252-2399614>
- Bertaux, D. (2005). *Los relatos de vida. Perspectiva etnosociológica*. Edicions Bellaterra.
- Biggerstaff, D. (2012). Qualitative Research Methods in Psychology. A Rossi, G. (Ed.) *Psychology – selected papers* (pp. 175-206). Rijeka, Croatia: InTech.
- Billig, M. Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D., & Radley, A. (1988). *Ideological dilemmas: A social psychology of everyday thinking*. Sage Publications, Inc.
- Butler, J. (2007). *El genero en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad*. Paidós.
- Burr, V. (1997). *Introducció al construccionisme social*. Universitat Oberta de Catalunya.
- Cáceres Quezada, E., Doosje, B., Fernández Sabatés, P., Boiger, M., & Kende, J. (2025). Cisheterosexual People in Post-Closeted Times: The Role of Evading Difference in Managing an Advantaged Identity and Legitimizing of Inequalities. *Journal of Homosexuality*, 1-30. <https://doi.org/10.1080/00918369.2025.2485145>
- Campillay-Araya, M. & Di Masso, A. (2023). Interventores/as psicosociales en Chile. Neoliberalismo, subjetividades incómodas y posicionamientos inestables. *Athenea Digital*, 23(3). <https://doi.org/10.5565/rev/athenea.3375>

- Cazeiro, F., Souza, E. M., Bezerra, M. A. (2019). (Dis)ordering de Cisgender Norm and its Derivates. *Revista Estudos Feministas*, 27(2).
- Corbetta, P. (2003). Investigación cuantitativa e investigación cualitativa. A P. Corbetta, *Metodología y técnicas de la investigación social* (pp. 33 – 68). Madrid: McGraw Hill.
- Dembroff, R. (2020). Cisgender Commonsense and Philosophy's Transgender Trouble. *Transgender Studies Quarterly*, 7(3), 399-406. DOI: 10.1215/23289252-8553048
- Diccionari.cat (s.f. -a). Cisgènere. A *Diccionari.cat*. Recuperat el 26 de març de 2024, de <https://www.diccionari.cat/GDLC/cisgenere>
- Diccionari. Cat (s.f. -b). Psicologia. A *Diccionari.cat*. Recuperat el 26 de març de 2024, de <https://www.diccionari.cat/GDLC/psicologia>
- Fernández Sabatés, P. (2022). Cisheterosexual identity and the (re)production of cisheterosexism. *[Treball Final de Màster, Universiteit van Amsterdam]*.
- Foucault, M. (1999). *El orden del discurso*. Tusquets Editores, S.A.
- Guba, E. & Lincoln, Y. (2002) Paradigmas en competencia en la investigación cualitativa. A C. Denman i J. A. Haro (comps.), *Por los rincones. Antología de métodos cualitativos en la investigación social* (pp. 113-145). El Colegio de Sonora.
- Hammack, P. L. (2008). Narrative and the Cultural Psychology of Identity. *Personality and Social Psychology Review*, 12(3), 222-247. DOI: 10.1177/1088868308316892
- Hining, A. P., i Toneli, M. J. (2023). Cisgeneridade: um operador analítico no transfeminismo brasileiro. *Revista Estudos Feministas*, 31(1).
- Kennedy, N. (2013). Cultural cisgenderism: Consequences of the imperceptible. *Psychology of Women Section Review*, 15(2), 3-11.
- Moro, O. (2003). Qué es un dispositivo?. *Revista de Metodología de Ciencias Sociales*, 6, 29-46.

- Ramírez, B. (2014). Colonialidade e cis-normatividade. Entrevista con Viviane Vergueiro. *Iberoamérica Social: Revista-red de estudios sociales (III)*, 15-21.
- Rennie, D. L. (2012). Qualitative Research as Methodical Hermeneutics. *Psychological Methods*, 17(3), 385–398. DOI: 10.1037/a0029250
- Ricardson-Self, L. (2022). Becoming cisgender. *Journal of the Theory of Social Behaviour*, 52, 609-622. DOI: 10.1111/jtsb.12354
- Sharim, D. (2005). La Identidad de Género en Tiempos de Cambio: Una Aproximación Desde los Relatos de Vida. *PSYKHE*, 14(2), 19-32.
- Smith, C. L., & Shin, Q. R. (2014). Queer Blindfolding: A Case Study on Difference “Blindness” Toward Persons Who Identify as Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender. *Journal of Homosexuality*, 61(7), 940-961. DOI: 10.1080/00918369.2014.870846
- Strauss, A., & Corbin, J. (2002). *Bases de la investigación cualitativa. Técnicas y procedimientos para desarrollar la teoría fundamentada*. Editorial Universidad de Antioquia.
- Swim, J. K., Aikin, K. J., Hall, W. S., & Hunter, B. A. (1995). Sexism and racism: Old fashioned and modern prejudices. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(2), 199–214.
- Toolis, E. E., & Hammack, P. L. (2015). “This is My Community”: Reproducing and Resisting Boundaries of Exclusion in Contested Public Spaces. *American Journal of Community Psychology*, 56, 368-382. DOI: 10.1007/s10464-015-9756-5
- Umrath, B. (2024). Una teoría social crítica del género. Entrevista con Andrea Maihofer. *CONSTELACIONES. Revista de Teoría Crítica*, 16, 584-608.
- Viquipèdia. (2024, 24 març). *Cisgènere*. Viquipèdia, L’enciclopèdia Lliure. <https://ca.wikipedia.org/wiki/Cisg%C3%A8nere>

8. Annexos

Annex 1. Descripció de les generacions (Eix edat)

1a Generació (a partir de 60 any): participants que han nascut i crescut en època franquista, context social caracteritzat per la repressió, el control i la forta normativitat sexo-genèrica.

2a Generació (entre 40 i 59 anys): participants nascuts a finals de la dictadura o inicis de la democràcia, iniciant-se un context de lluita per la defensa dels drets del col·lectiu LGTBIQ+, marcat per la primera manifestació del col·lectiu a l'estat espanyol al 1977 a Barcelona i la derogació de la “ley de vagos y maleantes”, tot i que substituïda per la llei sobre perillositat i rehabilitat social que seguia reprimint les identitats dissidents i que no va ser completament derogada fins a 1995.

3a Generació (de 18 a 39 anys): participants que han crescut en un context de progressiva ampliació dels drets i llibertats de les persones LGTBIQ+ i la seva representació, especialment de les persones trans.

Annex 2. Dades sociodemogràfiques dels participants

	<i>Edat</i>	<i>Gènere</i>	<i>Orientació sexual</i>	<i>Lloc de naixement / residència</i>	<i>Nivell Educatiu</i>	<i>Professió</i>	<i>Ocupació Actual</i>	<i>Estat Civil</i>	<i>Ingressos</i>
<i>Pere</i>	75	H	Het	Maresme	Educació Primària	Lampista	Jubilat	Casat (dona cis)	Rang 1
<i>Margarida</i>	66	D	Het	Maresme	Batxillerat Superior	Ceramista	Jubilada	Casada (home cis)	Rang 1
<i>Cati</i>	66	D	Les	Múrcia / Maresme	Diplomatura	Infermera	Jubilada	Viuda (dona cis)	Rang 3
<i>Gabi</i>	55	H	Het	Barcelonès / Maresme	Diplomatura	Professor de secundària	Professor de secundària	Casat (dona cis)	Rang 3
<i>Toni</i>	55	H	Homo	Maresme / Vallès Or.	Llicenciatura	Professor de secundària	Professor de secundària	En parella (home cis)	Rang 3
<i>Anna</i>	42	D	Het	Osona / Maresme	Màster	Biòloga marina	Cambrera i propietària	Casada (home cis)	Rang 3
<i>Cristina</i>	28	D	Het	Madrid / Barcelonès	Màster	Sociòloga	Investigadora social	En parella (home cis)	Rang 3
<i>Iker</i>	26	H	Het	Maresme	ESO + curs especialització	Administratiu	Cura canina	Solter	Rang 1
<i>Alba</i>	25	D	Bi	Balears / Barcelonès	Màster	Infermera	Infermera	Soltera	Rang 3
<i>Mic</i>	21	H	Bi	Maresme	Cursant grau universitari	Docent (art)	Docent (art)	En parella (dona cis)	Rang 1

Nota 1. L'orientació s'especifica fent ús del terme utilitzat per cada participant. S'utilitzen les següents abreviatures: het (heterosexual), homo (homosexual), bi (bisexual), les (lesbiana).

Nota 2: Per preservar l'anonimat dels participants, no s'especifica la seva població exacte sinó la província (en el cas de la procedència dels participants provinents de fora de Catalunya) i/o comarca.

Nota 3. Els rangs d'ingressos s'han realitzat seguint els trams de l'IRPF

- Rang 1: Fins a 12.450€/any
 - Rang 2: De 12.450€/any a 20.200€/any
 - Rang 3: De 20.200€/any a 35.200€/any
 - Rang 4: Més de 35.200€/any
-

Annex 3. Model de consentiment informat

Informació per als persones entrevistades en l'estudi

Benvolgut/da,

Us escrivim per participar en una recerca, sobre la qual us fem arribar informació detallada.

Objectiu de la recerca

L'objectiu de la recerca és entendre com es dona el procés de construcció de la identitat cisgènere.

En què consisteix la teva participació en l'estudi?

Et demanem que participis en l'estudi de la següent manera: mantenint amb tu una conversa, individualment, que ens permeti reconstruir la teva “biografia de gènere”, és a dir, la teva història de vida a través d'un relat sobre la teva vivència del gènere al llarg dels anys. Serà una conversa pautada a través de qüestions concretes que t'anirem plantejant. Gravarem en àudio la conversa i, més endavant, analitzarem els registres per elaborar un informe amb valor acadèmic.

Què més tens dret a saber sobre la teva participació, en termes ètics?

En tot moment ens pots fer qualsevol pregunta que desitgis que contribueixi a aclarir el propòsit de la recerca. Si en algun moment desitges abandonar l'entrevista, per suposat pots fer-ho lliurement sense cap implicació. La teva participació és voluntària. La teva participació en l'estudi és absolutament segura i no implica cap risc per la teva salut física o psicològica. No obstant, has de saber que el tema sobre el qual et preguntarem pot implicar respostes amb una connotació emocional personal que, per suposat, ets lliure de

compartir sempre dintre dels marges de la teva privacitat. En cap cas insistirem en fer-te cap pregunta que pugui ser emocionalment compromesa per a tu en contra de la teva voluntat.

Tot allò que ens diguis serà anònim, és a dir, el teu nom real no apareixerà en cap moment en l'informe de l'estudi, sinó que utilitzarem un pseudònim i ometrem qualsevol informació que pugui ser reveladora de la teva identitat. Si vols escollir aquest pseudònim tu mateix/a, el podem fer servir en l'informe.

Què farem amb la informació que resulti de la teva participació?

La informació resultant de la teva participació serà utilitzada per l'elaboració del Treball de Final de Màster del Màster en Intervenció Psicosocial de la Universitat de Barcelona. Aquest treball prendrà la forma d'un informe d'anàlisi que reculli les veus de les persones entrevistades. Aquest informe té un valor acadèmic.

Consentiment informat per a les persones entrevistades en l'estudi

Signant aquest document, acceptes que:

- Has rebut satisfactòriament la informació sobre aquest estudi.
- Estàs d'acord amb participar-hi en les condicions que apareixen en aquest escrit.
- Pots revocar la teva participació en l'estudi més endavant en cas que, per la raó que sigui, així ho desitgis i sense especificar-ne el motiu.
- Has tingut l'oportunitat de preguntar i comentar qüestions sobre el projecte amb la investigadora que t'ha realitzat les preguntes.
- Has entès que no hi ha riscos per a la salut associats a la participació en aquest projecte.
- Has entès com seran tractades les teves dades personals, d'acord amb el pla de gestió de dades.
- Consent el tractament de les meves dades personals en el marc del projecte de recerca (d'acord amb el que s'especifica en l'annex al document d'informació).
- No hi haurà cap tipus de compensació per participar en la recerca, donat que aquesta és voluntària.

Cognoms, nom i signatura de la persona participant:

Cognoms, nom i signatura de la investigadora de l'estudi:

Fernández Sabatés, Paula

Si desitges tenir més informació sobre el projecte, pots contactar directament a:

Paula Fernández Sabatés

Estudiant del Màster en Intervenció Psicosocial, Universitat de Barcelona

pfernasa46@alumnes.ub.edu

Annex 4. Guió entrevista inicial

Abans d'iniciar l'entrevista, s'explica l'objectiu de la recerca i en què consistirà l'entrevista, s'entrega el document d'informació i consentiment informat i es deixa un espai per possibles preguntes.

Bloc 1: Identitat

Abans d'entrar en la teva història de vida, vull fer-te unes preguntes generals sobre qui ets tu.

1. Com et definiries? És a dir, qui és el/la ____ ?
2. [Si no ho especifica] Com et definiries en termes de gènere?
3. Saps què significa el terme transgènere? I cisgènere? [Si no ho sap, explicar] Com t'identifiques tu?
 - 3.1. Què significa per tu ser ____ [cis o terme que utilitzi]?
 - 3.2. Creus que és rellevant per la teva identitat? Per què?
4. Què significa per tu ser ____ [una dona / un home]?
 - 4.1. Creus que és rellevant per la teva identitat? Per què?

5. [Si no ho especifica] Com et definiries en termes d'orientació sexual?

Bloc 2: Infància

1a part: Situar-nos en la infància

Ara m'agradaria que ens situem en quan eres petit/a.

6. Què recordes d'aquella època? [deixar que la persona expliqui allò que li ve a la ment com a significatiu]

2a part: Revisitar el món generitzat a la infància

Ara m'agradaria que ens situessin en aquella època amb les lents del gènere, és a dir, que recordis la teva infància com a nen / nena tenint en compte tot allò que saps sobre el gènere actualment.

7. Com recordes que era el món dels nens i de les nenes? Notaves diferències?
8. Com vas saber que eres un nen / una nena ?
9. Com recordes la teva experiència com a nen / nena ? [pot explicar alguna anècdota o història concreta on el gènere va estar present]
10. Quines expectatives creus que tenien sobre tu pel fet de ser un nen / una nena? Com ho vas saber? [es busca saber de quina manera li feien saber que tenien aquestes expectatives sobre ell/a]

3a part: Revisitar interaccions socials generitzades a la infància

11. Quines persones eren importants per tu? Per què? Com t'hi relacionaves?
12. Recordes diferències en la manera en la qual et relacionaves amb els nens (homes) i amb les nenes (dones)?
13. Quins eren els teus referents? [poden ser familiars, amics, professors/es, famosos/es, etc.]
14. I els teus referents de gènere? [amb qui s'emmirallava com a nen / nena o amb qui creu actualment que es va emmirallar, pot ser que en aquella època no en fos conscient]

4a part: Consciència cisgènere

15. Creus que el fet de ser cisgènere va influir en la teva manera de viure la teva infància? Creus que hagués estat diferents si haguessis sigut transgènere? Per què?

Bloc 3: Adolescència

1a part: Situar-nos en l'adolescència

Fins ara m'has estat explicant les teves experiències com a nen / nena a la infància...

16. Creus que aquestes experiències de gènere van canviar quan vas entrar a l'adolescència?

2a part: Revisitar el món generitzat a l'adolescència

17. Com era el món dels nois / noies a l'adolescència? Com ho vivies?
18. Com recordes la teva experiència com a noi/ noia? [pot explicar alguna anècdota o història concreta on el gènere va estar present]
19. Quines expectatives creus que tenien sobre tu pel fet de ser un noi/ una noia? Com ho vas saber? [es busca saber de quina manera li feien saber que tenien aquestes expectatives sobre ell/a] Havien canviat respecte a la infància? Com?

3a part: Revisitar interaccions socials generitzades a l'adolescència

20. Quines persones eren importants per tu? Per què? Com t'hi relacionaves?
21. Recordes diferències en la manera en la qual et relacionaves amb els nois (homes) i amb les noies (dones)?
22. Quins eren els teus referents? [poden ser familiars, amics, professors/es, famosos/es, etc.]
23. I els teus referents de gènere? [amb qui s'emmirallava com a noi / noia o amb qui creu actualment que es va emmirallar, pot ser que en aquella època no en fos conscient]

4a part: Consciència cisgènere

24. Creus que el fet de ser cisgènere va influir en la teva manera de viure la teva adolescència? Creus que hagués estat diferents si haguessis sigut transgènere? Per què?

Bloc 4: Experiències de gènere

M'has estat explicant com recordes la teva infància i la teva adolescència en clau de gènere, és a dir, sent un nen / nena i un noi / noia. Ara m'agradaria que ens situéssim en l'actualitat, en qui ets tu ara com a home / dona per fer-te algunes preguntes sobre relacions de parella, amb tu mateix/a i amb els altres.

1a part: Relacions de parella

25. [Si no ha sorgit] Has tingut parella?

[Si ha tingut parella]

26. Com creus que ha jugat la qüestió del gènere en les teves relacions de parella i/o sexo-afectives? Dit d'una altra manera, en quin moment les coses que fèieu tenien a veure amb el gènere (i.e. rols de gènere)?

27. Quines expectatives creus que hi ha/via per cadascun dels membres de la parella en relació al seu gènere? Com ho vius/vivies tu?

28. Com creus que influeix el fet de ser cisgènere en les teves relacions sexo-afectives? Creus que hagués estat diferent si haguessis sigut transgènere? Per què?

[Si no ha tingut parella]

29. T'agradaria tenir parella? Per què? Per què no?

30. Quines expectatives perceps de l'entorn? [estar alerta sobre la pressió per tenir parella] Creus que el gènere hi influeix?

2a part: Pràctiques de sí i corporalitat

Ara m'agradaria que pensis en tu i el teu cos.

31. Si et mires a tu mateix/a, de quina manera detectes el teu gènere al teu cos? Dit d'una altra manera, quines parts del teu cos creus que expressen que ets un home / una dona cis?

32. Com expresses la teva identitat de gènere? [cos i més enllà: roba, actituds, conductes...]

33. Pots pensar en situacions en què t'agradaria que altres persones sabessin que ets un home / una dona? I que ets cisgènere? Què fas per fer-los-ho saber?

3a: Experiència cis i relacions de poder

Ara m'agradaria que pensessis en les interaccions que tens amb altres persones, més enllà de les relacions de parella.

34. Com saps que una altra persona és cisgènere? I transgènere? De quina manera ho detectes?

Ara m'agradaria preguntar-te específicament sobre interaccions que has tingut amb persones trans – ja sigui amics, companys de classe/feina, família o altres.

35. Has tingut interaccions amb persones trans?

[Si n'ha tingut]

36. Com descriuries aquestes interaccions?
37. Com les experimentes?
38. Pots pensar en alguna situació de tensió que has experimentat amb algú amb una identitat de gènere diferent a la teva? Com va ser?

[Si no n'ha tingut, passem al pròxim bloc]

Bloc 5: Tancament

Ja ens estem acostant al final de l'entrevista. Hem fet un llarg recorregut per la teva història i, concretament, la teva vivència del gènere. M'agradaria que tinguessis en compte tot allò que hem anat revisitant per aquestes últimes preguntes.

39. Com creus que aquestes experiències/vivències han configurat la persona qui ets avui en dia? És a dir, la teva identitat com a home / dona cis.
40. Creus que la teva manera d'experimentar la teva identitat (de gènere) ha canviat al llarg del temps?
41. Quins són els teus referents actuals (de gènere)? Han canviat?

Annex 5. Vinculació guió de l'entrevista i nivells de significació

Blocs Entrevista	Descripció	Nivell de significació
------------------	------------	------------------------

Bloc 1. Identitat	Preguntes referents a la pròpia identitat	Nivell 1. Individu
Bloc 2. Infància	Preguntes sobre la pròpia vivència del gènere a la infància i l'adolescència.	Nivell 1. Individu
Bloc 3. Adolescència	Preguntes sobre relacions significatives i referents.	Nivell 2. Interaccions
Bloc 4. Experiències de gènere	Preguntes sobre relacions de parella i interaccions amb persones cis i trans.	Nivell 2. Interaccions
	Preguntes sobre pràctiques de sí i corporalitat.	Nivell 1. Individu
Bloc 5. Tancament	Preguntes de reflexió sobre la pròpia identitat de gènere vinculada a les vivències relatades.	Nivell 1. Individu
	Pregunta sobre referents actuals	Nivell 2. Interaccions

Nota 1: L'elaboració d'aquesta taula té un objectiu clarificador de cara a la replicació de la investigació però no ha de prendre's com una guia estàtica i/o inamovible. Per tant, tot i l'especificació de la vinculació entre preguntes i nivells, els relats de les persones fluctuen de forma constant i espontània pels diferents temes, blocs i, en conseqüència, nivells de significació.

Nota 2: Partint de la premissa de l'*engagement* narratiu (Hammack, 2008), s'entén que la persona dialoga de forma constant amb les narratives col·lectives cisgenèriques de la societat, estant el nivell 3 de significació (marc socioestructural) present en tots els blocs de forma implícita.

Annex 6. Guió entrevista final

Abans d'iniciar l'entrevista, s'explica l'objectiu de la recerca i en què consistirà l'entrevista, s'entrega el document d'informació i consentiment informat i es deixa un espai per possibles preguntes.

Bloc 1: Identitat

Abans d'entrar en la teva història de vida, vull fer-te unes preguntes generals sobre qui ets tu.

1. Com et definiries? És a dir, qui és el/la ____ ?
2. [Si no ho especifica] Com et definiries en termes de gènere?
3. Què significa per tu ser ____ [una dona / un home]?
 - 3.1. Creus que és rellevant per la teva identitat? Per què?
4. Saps què significa el terme transgènere? I cisgènere? [Si no ho sap, explicar] Com t'identifiques tu?
 - 4.1. Què significa per tu ser ____ [cis o terme que utilitzi]?
 - 4.2. Creus que és rellevant per la teva identitat? Per què?
5. [Si no ho especifica] Com et definiries en termes d'orientació sexual?

Bloc 2: Infància

1a part: Situar-nos en la infància

Ara m'agradaria que ens situem en quan eres petit/a.

6. Què recordes d'aquella època? [deixar que la persona expliqui allò que li ve a la ment com a significatiu]

2a part: Revisitar el món generitzat a la infància

Ara m'agradaria que ens situessin en aquella època amb les lents del gènere, és a dir, que recordis la teva infància com a nen / nena tenint en compte tot allò que saps sobre el gènere actualment.

7. Com recordes que era el món dels nens i de les nenes? Notaves diferències?
8. Com vas saber que eres un nen / una nena ?
9. Com recordes la teva experiència com a nen / nena ? [pot explicar alguna anècdota o història concreta on el gènere va estar present]

10. Recordes diferències en la manera en la qual et relacionaves amb els nens (homes) i amb les nenes (dones)?
11. Quines expectatives creus que tenien sobre tu pel fet de ser un nen / una nena?
Com ho vas saber? [es busca saber de quina manera li feien saber que tenien aquestes expectatives sobre ell/a]

3a part: Referents a la infància

12. Quins eren els teus referents? [poden ser familiars, amics, professors/es, famosos/es, etc.]
13. I els teus referents de gènere? [amb qui s'emmirallava com a nen / nena o amb qui creu actualment que es va emmirallar, pot ser que en aquella època no en fos conscient]

4a part: Consciència cisgènere

14. Creus que el fet de ser cisgènere / la teva manera de viure el gènere va influir en la teva manera de viure la teva infància? Creus que hagués estat diferents si haguessis sigut transgènere? Per què?

Bloc 3: Adolescència

1a part: Situar-nos en l'adolescència

Fins ara m'has estat explicant les teves experiències com a nen / nena a la infància...

15. Creus que aquestes experiències de gènere van canviar quan vas entrar a l'adolescència?

2a part: Revisitar el món generitzat a l'adolescència

16. Com era el món dels nois / noies a l'adolescència? Com ho vivies?
17. Com recordes la teva experiència com a noi/ noia? [pot explicar alguna anècdota o història concreta on el gènere va estar present]
18. Recordes diferències en la manera en la qual et relacionaves amb els nois (homes) i amb les noies (dones)?

19. Quines expectatives creus que tenien sobre tu pel fet de ser un noi/ una noia? Com ho vas saber? [es busca saber de quina manera li feien saber que tenien aquestes expectatives sobre ell/a] Havien canviat respecte a la infància? Com?

3a part: Referents a l'adolescència

20. Quins eren els teus referents? [poden ser familiars, amics, professors/es, famosos/es, etc.]
21. I els teus referents de gènere? [amb qui s'emmirallava com a noi / noia o amb qui creu actualment que es va emmirallar, pot ser que en aquella època no en fos conscient]

4a part: Consciència cisgènere

22. Creus que el fet de ser cisgènere / la teva manera de viure el gènere va influir en la teva manera de viure la teva adolescència? Creus que hagués estat diferents si haguessis sigut transgènere? Per què?

Bloc 4: Experiències de gènere

M'has estat explicant com recordes la teva infància i la teva adolescència en clau de gènere, és a dir, sent un nen / nena i un noi / noia. Ara m'agradaria que ens situéssim en l'actualitat, en qui ets tu ara com a dona / home per fer-te algunes preguntes sobre relacions de parella, amb tu mateix/a i amb els altres.

1a part: Relacions de parella

23. [Si no ha sorgit] Tens parella actualment? [Si no] Has tingut parella anteriorment?
- [Si té o ha tingut parella]
24. Com creus que ha jugat la qüestió del gènere en les teves relacions de parella i/o sexo-afectives? Dit d'una altra manera, en quin moment les coses que fèieu tenien a veure amb el gènere (i.e. rols de gènere)?
25. Quines expectatives creus que hi ha/via per cadascun dels membres de la parella en relació al seu gènere? Com ho vius/vivies tu?

26. Com creus que influeix el fet de ser cisgènere en les teves relacions sexo-afectives? Creus que hagués estat diferents si haguessis sigut transgènere? Per què?

[Si no té parella actualment o no ha tingut parella]

27. T'agradaria tenir parella? Per què? Per què no?
28. Quines expectatives perceps de l'entorn? [estar alerta sobre la pressió per tenir parella] Creus que el gènere hi influeix?

2a part: Pràctiques de sí i corporalitat

Ara m'agradaria que pensis en tu i el teu cos.

29. Si et mires a tu mateix/a, de quina manera detectes el teu gènere al teu cos? Dit d'una altra manera, quines parts del teu cos creus que expressen que ets un home / una dona cis?
30. Creus que el fet de ser cisgènere / la teva manera de viure el gènere ha influït en la teva relació amb el teu cos? O al revés, creus que la relació amb el teu cos ha influït la teva manera de viure el gènere? De quina manera?

Més enllà del cos...

31. Com expresses la teva identitat de gènere? [corporalitat, roba, actituds, conductes...]
32. Pots pensar en situacions en què t'agradaria que altres persones sabessin que ets un home / una dona? I que ets cisgènere? Què fas per fer-los-ho saber?

3a: Experiència cis i relacions de poder

Ara m'agradaria que pensessis en les interaccions que tens amb altres persones, més enllà de les relacions de parella.

33. Com saps que una altra persona és cisgènere? I transgènere? De quina manera ho detectes?

Ara m'agradaria preguntar-te específicament sobre interaccions que has tingut amb persones trans – ja sigui amics, companys de classe/feina, família o altres.

34. Has tingut interaccions amb persones trans?

[Si n'ha tingut]

35. Com descriuries aquestes interaccions?

36. Com les experimentes?

37. Pots pensar en alguna situació de tensió que has experimentat amb algú amb una identitat de gènere diferent a la teva? Com va ser?

[Si no n'ha tingut, passem al pròxim bloc]

Bloc 5: Tancament

Ja ens estem acostant al final de l'entrevista. Hem fet un llarg recorregut per la teva història i, concretament, la teva vivència del gènere. M'agradaria que tinguessis en compte tot allò que hem anat revisitant per aquestes últimes preguntes.

38. Com creus que aquestes experiències/vivències han configurat la persona qui ets avui en dia? És a dir, la teva identitat com a home / dona cis.

39. Creus que la teva manera d'experimentar la teva identitat (de gènere) ha canviat al llarg del temps?

40. [Si no ha sortit] Com creus que és actualment el món dels nens/homes i de les nenes/dones? Creus que ha canviat?

41. Quins són els teus referents actuals (de gènere)? Han canviat?

42. Com t'imagines la teva identitat de gènere en un futur?

Fins aquí les preguntes de l'entrevista, vols afegir alguna cosa més que no t'hagi preguntat i consideres important? Si no, acabem aquí. Moltes gràcies per la teva participació.

Annex 7. Canvis de guió i justificació

Bloc 1 (Identitat): es va canviar l'ordre de les preguntes 3 i 4 del guió inicial, ja que era l'ordre natural en què sorgien en els relats inicials.

Blocs 2 (Infància) i 3 (Adolescència): es va eliminar la pregunta 11 sobre les persones importants en aquelles etapes i es va mantenir únicament la pregunta sobre els referents, ja que ambdues preguntes feien repetitiu el relat. La pregunta 12 i 20 dels blocs 2 i 3 respectivament es va traslladar a l'apartat 2, ja que és com acostumava a sortir de forma

espontània en el relat. En conseqüència, es van incloure les interaccions socials generitzades a la part 2 d'ambdós blocs ('Món generitzat a la infància/adolescència') i es va canviar el títol de la part 3 pel de 'Referents'.

Bloc 4 (Experiències de gènere): les preguntes per qui no té parella es van incloure també per aquelles persones que han tingut parella però no en tenen actualment. En l'apartat de 'Pràctiques de sí i corporalitat' es va afegir una pregunta (pregunta 30 al guió actualitzat) sobre la influència entre la relació amb el cos i la vivència del gènere. Aquest tema va sorgir en l'entrevista del Mic i va aportar *insights* sobre pressió estètica i corporal, fet que es va considerar adient pels objectius del treball.

Bloc 5 (tancament): es van incorporar dues noves preguntes; la pregunta 40, ja que es preguntava en relació a la infància i a l'adolescència però no a l'actualitat, fet que es va considerar una mancança del guió inicial; i la 42, ja que es va preguntar de forma espontània en dos casos (Margarida i Mic), obtenint *insights* interessants sobre la projecció de la identitat de gènere futura i la vivència de la mateixa com a flexible o estable.

De forma general, es va incorporar com a alternativa al concepte cisgènere, 'la teva manera de viure el gènere', ja que s'observava especialment en els participants de la 3a generació una vivència dilemàtica de la identitat cis, la qual, tot i ser acceptada en moments, era rebutjada com a etiqueta definitiva de la pròpia identitat en d'altres, fent difícil de respondre les preguntes en què es feia ús del concepte.

Annex 8. Procés d'anàlisi: Recull d'extractes i *insights* analítics.

Narratives

1. Narrativa desgeneritzant

a. Descategorització desgeneritzant

No penso ets noi noia saps què vull dir-te? Clar, jo penso més de sóc l'Anna, sóc una persona que em considero bastant alegre ah... i que m'agrada molt fer la ceràmica. M'agrada molt moltes diferents coses, saps? La part artística, però també fer la feina ben feta, però mai penso com a... no em definiria soc una noia (Anna, p. 1).

Però mai penso, vull dir, no defineixo mai és una noia, és... De fet, normalment sempre parlo més de és una persona que no pas és un noi, és una noia saps? Sempre és "ah,

coneixes a tal?” “Sí, és una persona que vaig conèixer...” No dic és un noi en general. (Anna, p. 1).

A: És la persona, no és... [la sexualitat] per mi, eh? Vull dir...

E: Tu no, no és algo que t'hi fixis.

A: I no hi donc valor. Vull dir, valoraré si ets bona persona, si no ets bona persona, si ets sincer, si no ets sincer.

E: No serà rellevant.

A: Per mi no, m'és igual si... (Anna, p. 51)

Bueno, el meu igual sempre ha sigut el Mahatma Gandhi, però ara ser com en Mahatma Gandhi no sé si seria molt pràctic avui en dia. Em matarien en dos dies [riu], pel carrer. Però... però... No, no tinc un referent d'home, o de dona, tinc referents de persones. Vull dir no... per mi són cervells, persones, no són, em pot atreure físicament una persona o una altra, sí, però això perquè m'atrauen més les noies, no? Però no perquè... pugui fixar més, no? Però com a referent és la manera de pensar d'un ésser viu, un ésser viu, una persona en aquest sentit. (Gabi, p. 31)

Entonces yo trabaja en el dispensario, trabaja en geriatría, teníamos un geriátrico, y entonces, que allí conocí a grandes personas. Mujeres y hombres. Grandes. Que por ser mujer o por ser hombre cuando llegas en esa época, en esa etapa, no eres nadie. Eres, eres... una persona. Luego allí estaba el, el director que había sido de la Phillips. Y estaba allí. Y era una persona. Ni sexo ni nada, era una persona. Si te querías lavar el culo, te lo lavabas, y que te querían dar de comer, te daban. (Cati, p. 29-30)

b. Individualització desgeneritzant

Però a part d'això jo no he tingut una infància, diguéssim... [silenci] No. Perquè jo mirava... Mirava el bola de drac, mirava els caballeros del zodiaco, mirava els mateixos dibuixos que els nens i mai em van prohibir... no sé si m'explico què vull dir-te. No, no em vaig plantejar mai si ser nena era millor o era pitjor o era... (Anna, p. 27)

Jo crec que sent noi seria exactament igual que ara. Vull dir si ara em canviés el gènere, la gent que es canvia de gènere no canvia pas la personalitat. [...] Seria la mateixa persona amb amb... és com un vestit diferent. No? És la mateixa persona, m'he ficat un altre vestit (Anna, p.8).

Clar i, per exemple, una vegada vaig contractar una noia que jo crec que era bueno, però no ho crec perquè no sé... que era noi. Semblava com un noi que ha fet la transició a noia. Però era molt alt... les fisonomies eren molt masculines i per això molta gent es pensava que era noi. Clar i ve un client i diu “hòstia, què guai, sembla Nova York això” i dic jo “Com? Què? Sembla Nova York per què?” Diu “no perquè clar, només a Nova York es contractaria un tipus de persona així per atendre el públic”, no? I va ser com... tipus de... clar, per mi em va descol·locar i després ho vaig entendre. Però clar, jo no m'ho havia ni plantejat. O sigui, no em vaig ni plantejar si era noia amb rasgos masculins o era home que havia decidit fer la transició. Perquè m'és igual. O sigui, a mi m'era igual. Tampoc crec que sigui una cosa que l'hi hagi de preguntar. Si ella ho vol explicar en algun moment, o estàs netejant i et diu, “mira és que a vegades tinc problemes perquè la gent es pensa que...” o “mira, he tingut problemes perquè he fet això”. Vale, però jo preguntar-li o... si jo no m'ho havia ni plantejat fins que aquest client, o sigui, jo no m'havia plantejat ni si era noia o noi. Vull dir... Clar, i després clar, vaig pensar, bueno, sí que té molts rasgos.... Vull dir que sí és molt... masculí diguéssim, l'aspecte és molt masculí, però potser ha set noia tota la vida. I està contenta de ser noia perquè... Anava més arreglada que jo, portava les ungles pintades. Saps què vull dir? Fins que no m'ho van dir, no vaig ser conscient de ostres, doncs potser sí que era un noi abans i ha canviat. Clar després la gent quan ve diu “no, no, segur que era un noi, eh?”, dic “home, i com ho saps tan segur?” (Anna, p.52)

Quan vaig fer els 18 no. A veure, anaves a alguns pisos de nois i feien por, eh? Tot estava guarríssim, però, però clar, les noies que vivien a mi també eren molt guarres. [...] Però sí que a vegades anaves a llocs de nens que es que et feia por anar a pixar de que agafaries una venèria o algo de lo guarro que estava el lavabo que dius... no sé, netegeu de tant en tant. [...] Perquè jo crec que potser els nens estan més acostumats que els pares els hi feien tot. Vull dir, la mare li feia tot. I de cop marxen i la mama no està darrere per fregar. [...] Però ja t'ho dic també tenia aquestes meves amigues, les meves companyes de pis hi havien unes que... Però va ser més jo crec que més que el gènere, eren persones. (Anna, p. 36)

Jo crec que no, perquè jo crec que influencia el fet de si fa molt temps que estàs amb una parella o no, més que si ets hetero o homosexual o... jo crec que és un tema de, de la confiança amb la parella. Crec, saps? Que com que tens més confiança fas coses diferents o ets més capaç de dir... ets capaç de dir més el que penses o no penses. Però jo crec que

és un tema del temps que portes amb la parella més de que si ets home o dona o... cis
(Anna , p. 46).

I això et marca molt. I... si t'engreixes és com, però és més la societat, eh? Més que nois, noies. Però jo crec que les noies... Inclús mira les actrius de cine, les actrius de cine han d'estar molt més impecables que els nois o no els hi donen feina. No? Vull dir, és... (Anna, p. 46).

Jo crec que érem iguals, eh, jugàvem tots junts. Érem una colleta... Bueno a casa se jugava al carrer, érem una colla de veïns. Qui més qui menys doncs o eren germans, germanes, cosins i no, no hi havien diferències. Si jugàvem a futbol, jugàvem a futbol. Si teníem les bicicletes i el dia de reis ens regalaven disfresses, doncs tothom es disfressava. És que era una cosa que jugàvem. Vaig jugar molt, això sí, molt molt. (Margarida, p. 5)

I a casa meva ens han tractat de tots iguals. Tots hem cuinat, tots hem fet llits, tots hem anat a comprar el pa, tots hem hagut de netejar. Érem quatre i a l'estiu, tothom tenia les seves feina. [...] És que sempre. I al voltant meu, les cases del voltant que hi havien els meus amics, pues és que tothom era igual. (Margarida, p. 6)

M: No, a casa sempre ens han tractat igual, nens i nenes. Els germans, el que ha volgut estudiar, estudiar i el que ha volgut treballar, treballar, no. No, no jo no m'he vist mai forçada a fer res que no volgués.

E: Clar ja no només forçada que sembla que ho estigui enfocant a algo negatiu, eh? També pot ser algo positiu, de dir, ostres gràcies a que jo era una nena, notava que... no sé alguna cosa que veiessis, perquè pot ser positiva també.

M: Home, poder a lo millor a casa, ara tots ho fan tot, però vam començar a planxar la meva germana i jo perquè era lo que menys li agradava a la meva mare i va ser el primer que ens va ensenyar a fer. Planxar la roba, però ara planxen tots, eh? [riu]

E: Però en aquella època llavors us ho va ensenyar a tu i a la teva germana i als teus germans...

M: La meva mare, la meva mare. Si, els nois feien més coses del jardí i nosaltres, pues planxàvem.

E: I com ho veies tu aquesta... bueno...

M: Ah, no, a mi ja m'anava bé, perquè tot lo manual m'ha agradat sempre. No... [...] I si em feien estar a la cuina, pues a la cuina i ja està. (Margarida, p. 7)

M: L'educació, la manera d'anar, d'estar amb la gent, de ser responsable, de ser... de tenir un ordre amb les coses. Tot el que sóc li dec tot a... als meus pares, tot.

E: I creus que d'alguna manera té a veure amb ser dona o creus que hagués sigut igual...

M: No perquè els meus germans han rebut el mateix. Després cadascú ha fet el que ha volgut. Però hem rebut tots el mateix, tant de pare com de mare. (Margarida, p. 12)

Home jo crec que els nois tenien com entre cometes com més llibertat. A les noies poder ens tenien més controlades. No a tot arreu, eh? Però havies d'arribar a casa a una hora en concret, sempre preguntaven amb qui vas, amb qui no vas, què faràs, què no faràs, qui sereu, [...] Poder si que les noies això més controlades. Hi havia molta vida en el casino, en el casino es feien uns campionats a la nit. Llavors els nois jugaven a futbol. Després van fer equips de noies. Que jo també vaig jugar a futbol en aquella època. Mmm... Però és que no, no... Potser jo a casa meva si hagués sigut noi segur que m'haguessin deixat fer moltes més coses. Mon pare era molt estricte i clar, el que no estiguessis a l'hora de dinar o a l'hora de sopar assegut a taula, ojo. Això sí, però és que tant en nois com noies. No perquè jo fos noia (Margarida, p. 14)

- Tot i que en un principi explica les diferències de gènere que detectava, al final acaba dient que era igual en els dos gèneres i no hi havia diferències (dilema).

M: Sí que hi havia la parella, pues que farien el seu sexe o es trobarien o s'anirien a dormir junts. Però amb volum en general, la gent no... els nois si que buscaven arrapar-se i la platja "ui, a veure aquella quin bikini porta, què no sé què", però clar se les quedava amb això, ja no tenien... [riu].

E: Però ho notaveu que hi havien miradetes, i que hi havia...

M: Home clar, de la mateixa manera que nosaltres els miràvem a ells.

E: Creus que era igual...

M: Sí, sí!

E: ...la manera que us miraven els nois i la que les noies miràveu a ells?

M: Sí, sí. (Margarida, p. 16)

- Primer parla de com els nois miraven a les noies (diferència) però al preguntar-li de forma explícita torna al discurs de la no diferència.

E: I creus que... dins del matrimoni, per lligar-ho amb el treball que no sigui simplement preguntes així, eh? La dona i l'home tenen un rol igual o diferent o...

M: Igual... igual. Tanto monta, monta tanto. No, no, igual igual.

E: Clar, no sé quina és la visió...

M: Igual, igual. No, no, igual, igual. No, no, a casa tots dos som iguals. (Margarida – E2, p. 19)

- Necessitat de mantenir el discurs de la igualtat, en fa molt d'èmfasi (tota l'estona ho repeteix). Sembla que es posa a la defensiva (autovigilància).

I el meu germà m'agafava la nina per jugar i jo li agafava els indios i jugàvem amb el Fuerte. I és que no... Tot era integrat i tot estava... tot era normal. Ningú es plantejava una cosa o una altra. (Margarida, p. 5)

No sé, crec que la meva generació no ens agradava que que diguessin algo de les tetes o que, no sé no, no era com... jo veig el jovent d'avui en dia i les admiro, eh, físicament. Són capaces de portar tops súper arrapats, faldilles súper arrapades... que a mi mai a la vida hagués set com, mai a la vida hagués volgut que es veiés tanta carn del meu cos, bueno, vull dir... [...] Nosaltres era el contrari. Per què? No sé. Mai m'he plantejat el perquè era com potser érem més tímides. O potser els models que teníem nosaltres, no sé potser el jovent ara mira sèries i teles i diferents, clar nosaltres no teníem reggeaton, no teníem bachata, clar t'ho dic eren Nirvana, Green Day i tot això eren samarretes... (Anna)

- Aquest “potser érem més tímides” individualitza la problemàtica, no és per un canvi generacional en la concepció del sexe-gènere i el conseqüent impacte en les subjectivitats sinó que ho feien perquè la seva personalitat (individual) era diferent.
- Tot i això després parla de diferències culturals (models)

I un any enrere, 81, anaven impecables, Mango! Saps què vull dir? Vestides com super arreglades i súper mones i dius, amb un any. O sigui era com nosaltres érem la intersecció saps? De... també jo crec que també va a caràcters, però potser jo just el meu caràcter... (Anna, p.9)

Ells anaven súper arreglats i súper modocites, però clar, això ja era... aquí sí que veia més un caràcter, no? És ha estudiat dret perquè t'agrada aquest estil de vida i estudia biologia, medi ambient, perquè ens agrada aquest altre estil de vida, per tant, això era més un estil de vida. I coincidíem, nois, noies i nois noies eren igual (Anna, p.11)

A: No, per exemple, els meus pares, saps què vull dir-te? És com que jo sempre havia tret bones notes. Jo sempre estudiava i el meu germà no, era com... el meu germà, ah vol estudiar... no vol estudiar, no passa res, no sé si... o sigui, anirà a fer arts i oficis que es deia en aquella època ah, no passa res, perquè el [nom germà] sempre ha tret males notes. Jo no. Jo és, vull dir només has tret un 6 de mates? Per què només has tret un 6 de mates? A mi em castigava per treure un 6 a mates. “No, papa, és que ha suspès tothom menys dos i han tret un 6”. No, per què no has tret el 10?

E: Com aquesta pressió més pels estudis.

A: Sí. Jo sempre he set dels estudis de, però saps era com, però si tu sempre has aprovat, no pot ser que repeteixis. No pot ser que suspenguis, tu sempre has de... Això sí, però no sé si és més a veure de que jo sóc noia i el meu germà era noi, sinó pel fet que el meu germà sempre va ser un passota i jo no. No sé si m'explico, potser si jo hagués set passota com ell, potser els meus pares no haguessin tingut expectatives de... Universitat. No sé, no sé, eh? Dic jo, no m'ho he plantejat. (Anna, p.37)

- Fa dialogar el discurs de la diferència amb el de la no diferència. Es planteja si va ser un o l'altre, no s'acaba de definir.

E: Creus que hi ha actualment o hi ha hagut en les experiències que has tingut, expectatives... com si creus que hi ha expectatives per cada membre de la parella?

A: No. Jo crec que m'ho fico jo mateixa. O sigui, jo em ratllo jo mateixa.

E: Vale... en quin sentit?

A: Amb el sentit, per exemple, jo no sóc com dic, no sóc una persona molt sexual i em costa molt tenir ganes de tenir sexe. Vale? Pues moltes vegades em sento malament perquè penso hòstia, potser ell vol i tu no, i moltes vegades em forço a fer-ho més sovint del que jo voldria però per ell. Però perquè... ell no, vull dir, no m'ho demana i no m'afecta. Vull dir, no...

E: Com tu mateixa poses aquesta pressió per dir-ho així.

A: Jo mateixa, correcte, perquè sempre t'han educat, que clar que sino... a mi la meva sogra, inclús una vegada em va dir "lo que no tienes en casa lo buscas fuera". Aquesta puta frase de merda, saps? Vull dir...

E: Com si no li dones tu, anirà a buscar una altra persona.

A: Claro, lo que tu no donguis, ho anirà a buscar en una altra persona. Això clar, ara em fotrà els cuernos el meu marit perquè jo no sóc... no? Vull dir, és una frase molt xunga. Bueno, vull dir...

E: Sí. Sí, sí.

A: Però clar, jo mateixa em fico aquesta pressió de, en plan, ostres, vull que sigui feliç. Potser li falta aquest tema sexual, perquè sempre has vist que els nois són súper sexuals. Bueno, vull dir. Que sempre en tenen ganes, no? I és com hòstia aviam si... i em fico jo mateixa perquè ell no diu res, eh? Pobre, si inclús a vegades li dic vols sexe? I em diu no, no, estic molt cansat, saps què vull dir-te? Estic molt cansat, ara no, saps què vull dir-te?

E: Bueno al final és la cosa de les expectatives, no? Que no necessàriament...

A: Però sóc jo mateixa.

E: ... [inintel·ligible] sinó que potser tu mateixa...

A: Però sóc jo mateixa que dic merda, potser... o potser dic, lo mateix que parlàvem abans, potser hi ha una pastilleta per tenir més ganes o perquè sigui més fàcil tenir ganes però és un tema meu personal jo crec. Perquè hi ha amigues meves que segur que no tenen el mateix problema de... a mi em costa. I a vegades penso hòstia potser hi ha una pastilleta que fa que lubriqui més fàcil o que saps que vull dir? Que en tingui més ganes, saps? A mi, però jo sóc jo mateixa que em fico aquesta pressió. Saps què vull dir-te?
(Anna, p. 45)

- Individualitza les diferències generitzades en relació al sexe com si no tinguessin res a veure amb el gènere i fa un èmfasi constant en què no és un problema del seu marit (o social) sinó seu personal ("jo mateixa"). De nou, vinculat a l'autovigilància (que no pensem que té sexe amb el seu marit per obligació).

Però primer, el primer gest va ser com "què ha de ser aquesta noia que és cambrera", però més que noia, era més el tema aquest de jo crec de ser cambrera, saps què vull dir?

Perquè una càmera no pot tenir estudis. [...] I després, però jo crec que més que dona va ser això, el... si hagués set un cambrer, crec que hagués set el mateix. Espero. No vull pensar que per ser noia encara em valorava menys. No sé, crec jo. (Anna, p. 51)

- L'evasió de les diferències de poder actua també com un mecanisme de defensa cap a la pròpia identitat, no vol pensar que si la situen en una situació d'inferioritat és per ser dona, ha de buscar altres raons (ser cambrera).

M: És amb tot. No et sabria dir una cosa concreta, no... clar. Llavors sempre anem a mitges, no?

E: Clar, t'anava a preguntar si creus que alguna cosa que feu té a veure amb el gènere?

M: No, perquè igual ell planxa... no, no li agrada planxar, no li agrada fer el llit, no li agrada, no li agrada, però si ho ha de fer ho fa. Cap problema. Cuinar no li agrada cuinar ni en sap, però si ho ha de fer pues ho fa. A mi m'encanta cuina, pues ja està, cap problema.

E: O sigui en el dia a dia ho fas més tu...

M: Sí, però si jo he estat malalta, he tingut una necessitat.... Hem estat 10 anys cuidant els pares, els meus i a la tia, sis persones grans. Eh... Cadascú entre cometes té les seves coses, però si un dia ho ha de fer l'altre, l'altre ho fa.

[...]

M: La tecnologia a mi em supera...

E: Això ho porta més ell.

M: Sí, “ah, mira, he tret unes entrades pel teatre”, ah, molt bé, “ah, ja les tinc”, ah pues ja està. Cap problema. Jo sóc incap... bueno si ho tingués que fer, pues ja m'hi ficaria i ho faria. Però sí que em poso una mica còmode perquè m'arrepento i ho fa ell, no? I... bueno i el dinar, pues ja està, el faig jo. I la... a mi la casa m'agrada, m'hi trobo a gust, no, no, no, no em suposa ser una maruja... per res. (Margarida, p. 21)

- Després de reproduir el discurs de que l'home i la dona en matrimoni es complementen, nega les diferències de gènere en la seva relació quan és preguntada de forma explícita per aquestes. No obstant, detecta certes diferències i, per tal de no atribuir-les al gènere (suposaria ser una “maruja” = estereotip de

dona “patriarcal”), les individualitza (ho faig perquè m’agrada i ell no ho fa perquè no li agrada i no suposa “cap problema”).

M: Que t'agradi més una cosa a una altra, però en el fons s'ha de fer... entre tots dos s'ha de fer tot.

E: I de què creus que depèn que t'agradi una cosa o una altra? De la pròpia persona?

M: Clar, si tu tens una facilitat o una predisposició a cuinar, pues allò ja t'agrada, però si no cuines, has de fer un sobreesforç per fer-ho. (Margarida, p. 22)

O sea a ver, el hecho de que... [silenci] Claro, sí. A ver, es que también me resulta muy difícil para mí entender que hubiese sido si no hubiese tenido esa identidad, y creo que eso es lo que más puede hacer explicar que sí que soy cis. Es que en ningún momento me pude plantear... O sea, quiero decir, yo entendía que a lo mejor era un poco diferente al resto de lo que hacían mis amigas, pero lo achacaba más a eso, a que yo era como mi hermano, pero no lo achacaba a somos diferentes. [...] Sino a mí me gustan unas cosas que a ti no tanto, y ya está. (Cristina, p. 14)

- Individualització: diu no ser diferent a les seves amigues per la seva experiència (dissident) amb el gènere, sinó pels gustos personals.
- "y ya está": fa ús de la simplificació. No vol pensar el tema en clau de gènere, en clau no cis, etc.

Claro, sí. O sea, yo pensaba, o sea, ya te digo todo lo que lo que podía de disonar dentro de mí como mujer o como niña, lo argumentaba todo al deporte. (Cristina, p. 14)

- De nou, diu no ser diferent per la seva vivència del gènere i per escapar de la “cisnorma” sinó per... l’esport (simplificació). Tot i això, en el transcurs de l’entrevista construeix l’esport com un dispositiu del sistema cisgenèric, així que el fons tot i dir que no ho vincula al gènere, sí que ho està fent.

Però clar, en aquell moment jo no em plantejava que era masculinitzat ni res. Simplement com no ho feia perquè no em venia de gust o perquè no m’atreia aquella manera de fer.

E: Però ara si ho veus, creus que era perquè era molt masculinitzat o perquè era...?

M: No...

E: O segueixes pensant que simplement no et venia de gust.

M: Com simplement m'agradaven altres coses. Però... que si m'hagués agradat, ho hagués fet. Hagués estat masculinitzat o no. (Mic, p. 10)

- No ho feia o deixava de fer per l'impacte del gènere sinó perquè “m'agradaven altres coses” (individualització).

Clar a mi com a caps del cau, però referents potser per les coses que feien. En el sentit de... montar tirolines o fer el cabra o...però no crec que tant pel gènere que tinguessi sinó simplement pel que feien. (Mic, p. 11)

Si que he sentit com que... com a l'hora de tenir algun tipus de relació amb algú eh... Amb algunes persones no, però amb d'altres que m'he sentit com molt encasellat en que sóc un noi, saps? Inclús amb aquelles persones amb les que s'identifiquen com a no binàries, com... Que jo en cap moment he tingut la necessitat de dir, sóc tal o sóc tal altra. Però, si que des de l'altra banda se m'ha encasellat. I... jo tampoc he encasellat, ets això o ets això altre, m'és igual. (Mic, p. 25)

- L'altre (no cis) m'encasella (cis), el fa sentir estrany. Quan un és la norma és estrany ser encasellat (vinculat a la cisgeneritat com a procés d'alteritat, queerblindfolding, evasió del poder...)

E: *I com diries que ho experimentes aquest tipus de relació? O sigui, tu sent un noi cis, ho experimentes d'alguna manera en concret? El fet de relacionar-te amb persones no cis.*

M: *Mm... no. [dubta estranyat] Sento que estic parlant amb una persona i ja està bé, que és d'una forma i, o sigui, com al final cadascú és d'una forma diferent. No em genera una emoció diferent.*

E: *No és algo que tinguis present per dir-ho així.*

M: *Sí... no... Com que no destaca cap emoció específica quan tinc alguna interacció amb algú cis, trans o no binari. És més com sigui la persona que no el que sigui. Ja està.* (Mic, p. 32)

P: Jo em penso que som bastant iguals, vull dir, no ho sé i si si, el dia que fem el dia a dia i tot no perquè la dona ha nascut i ha d'estar a la cuina, per exemple, no, i l'home ha de sortit a treballar i això sinó que jo veig, ho veig igual. És igual. No li dono importància, això sí que la dona pareix, o sigui té els crios i és això, però avui en dia hi ha les guarderies hi han llocs que que ja te'ls.. (Pere, p. 3)

- Discurs de la igualtat com a forma d'autovigilància

Jo de petit igual jugàvem amb nois que amb noies. Si jugàvem a amagar... Sempre estàvem al carrer, eh, això sí. No com ara que amb els tablets i tot això es juga molt a casa. Venen els nens i se senten a casa i com si no hi foren no? En canvi nosaltres a jugar al carrer. És el primer que et deien, no? I allà, pues igual nois i noies en aquí a [poble], estàvem igual si si. Ens portàvem sense donar-li cap importància si un era noi o era noia. No... Si, si. (Pere, p. 3)

E: No, t'anava a preguntar si amb les persones amb les que et relacionaves, ara em deies els meus pares, quan els hi arreglaves coses, però també a l'escola... o així. Recordes diferències amb la manera en la que et relacionades amb els nens i amb la manera en la que relacionades amb les nenes?

P: Mm... No.

E: O amb els homes i amb les dones?

P: No, no... no hi donava importància en això. [pensa] No sé, com que ho feia... ja ho fèiem, m'era igual que fos un noi que una noia. No sé.

E: Clar, no veies massa...

P: Jugàvem tant amb nois com noies (Pere)

Ja dic que tot això no, no és normal, aquí hi ha 50.000 problemes en un país que no són les mascaretes que li estan donant aquí a bombo i platillo tu de... i les mascaretes i l'altre i el petó d'aquest de la futbolista amb la noia. I això escolta, això, això... l'hi donen aquí una de voltes, deixant de banda coses que, que són vitals pel país i en canvi, no se'n parla. No ho sé, no.. Per això et dic que de vegades penso coses que dic Pere, dic això no va de cap de les maneres. I ho comento amb la meva senyora, eh? [...] No sé noia, i així anem tu que, que no sé quin, quin progrés... No sé si els altres països també van adormits així... em sembla que no, eh, tot això no ho acabo de d'encaixar-ho de cap de les maneres. Però bueno, és el temps que ens toca viure i així... (Pere)

- El que és veritablement important són altres coses, no el masclisme (no és “vital”)

E: Ja. I en general amb els diferents companys, companyes i persones amb les que relacionaves d'adolescent, recordes diferències en la manera en la que relacionaven amb els nois o amb els homes i amb les noies o les dones?

P: No, no perquè amb noies no... no m'havia relacionat amb cap noia així que... No tinc...

E: Et relacionades més amb homes?

P: Sí, sí, sí, sí, pel que veig sí.

E: Per què creus que era?

P: Per la feina i per tot lo que feien... o sigui, i a l'hora de jugar ens fèiem uns patinets que ens fèiem nosaltres, anàvem a un mecànic, compràvem un coixinet, a un fuster, quatre claus i amb quatre fustes fèiem uns patinets que escolta'm que era una passada. I tot això, pues era entre nois. Vull dir que... sense donar... no hi havien noies en aquí, veus, en això no hi entraven. Clar, quan havien de fer coses de, de pes o de d'algun ofici així d'homes que diguem, les dones ja no entraven. Però no és que les apartéssim, és que no, no sé, o es dedicaven més als estudis i tot. Nosaltres érem més, passàvem una miqueta més de tot i els companys, tot i que s'ho agafaven més en serio o menos però bueno. Així ho portàvem.

E: Clar, llavors aquesta també era una diferència que notaves.

P: Sí, sí, perquè no és que fossin treballs d'homes ni de dones, sinó que els sí, al ser sempre homes que ens veiem a la vida, doncs ja les dones no, no, no hi, no hi entraven en aquest món nostre, no ho sé... Em costa definir-ho. (Pere)

- Divisió social nois i noies (no es relacionen). S'individualitzen les causes (per la feina, perquè elles es dedicaven més als estudis, perquè nosaltres passàvem una miqueta de tot...)

E: ... o a casa. Creus que jo tenia que veure amb el fet de que ja fos una dona i tu un home? O altres coses.

P: Sí... és clar, ella ja les feines de la casa que feia la meva mare, el meu pare va estar quatre anys amb una embòlia. Va estar fotut amb una cadira, és clar, necessitava més, més cuidado que que nosaltros, per rentar la roba, de tot, és clar, llavors la meva dona no sortia de casa, era el que... ho feia tot. Sí, així va anar. L'ajudàvem tant el meu germà com jo, el meu germà també vivia amb nosaltres, hi havia els meus pares, el meu germà, la [nom dona] i jo. Els que tiràvem la casa endavant.

E: Clar. Creus que hi havien alguna expectativa en concret per cada membre de la parella en relació al seu gènere? És a dir, com si hi havia com aquesta idea de... la dona ha de fer això i l'home ha de fer això i que tu ho visquessis així.

P: Mm... No no, no, es feia sense cap importància, com que ella estava a la casa. No, no, no és que l'hi hagueren marcat que ella havia de fer les coses de dona ni d'home, sinó que... Feia el dinar perquè un o altre l'havia de fer, rentar la roba, l'ajudàvem a l'hora d'estendre la roba. Ens ajudàvem entre tots, eh, vull dir que no... no, no era... (Pere, p. 28)

- Ho feia no perquè fos dona sinó perquè algú ho havia de fer. Es va donar així “sense cap importància”.

E: I com descriuries la relació o la interacció?

P: Bé, bé, normal. Sí. Amb aquests dos casos... amb el que et dic que és de [ciutat] i que, que... és gai, però de dalt a baix.

E: Clar, no amb... em referia concretament amb les persones trans, que han canviat de gènere.

P: Amb aquesta noia, la [nom dona] aquesta, bé. Jo la veig una noia lo més normal del món. Jo parlo amb ella, he anat a fer arreglos a casa seu, i és una noia. No m'ha provocat ni m'ha fet cap pas que no... Jo veig una noia de lo més normal del món. Sí, sí, sí.

E: Mhm. I hi ha alguna, pots pensar en alguna situació en el que hagis experimentat alguna situació de tensió o de... amb alguna persona...

P: No, no he notat cap cosa tampoc no, no, no... No m'hi he fixat en... (Pere)

E: Y... pues ya para terminar, como ya estamos entrando un poquito en la adolescencia, te hago la última pregunta de la infancia y pasamos a la segunda etapa. Y te quería preguntar como también me centro en identidad cisgénero justamente, si crees que el hecho de ser cisgénero influyó en tu manera de vivir la infancia.

I: No creo que influyó tanto simplemente por el hecho de que, o sea al menos yo a nivel personal, fuera de lo típico que contaba antes de... de la diferencia que había de niños fútbol, niñas muñecas.

E: Mhm.

I: Mm... No veía nada relevante el género a la hora de conocer a gente, hacer amigos, es como pues sí, yo tenía amigos, tenía amigas y pues mi estilo de vida lo seguía igual. Y es que es lo que te digo, o sea a nivel general, llego a haber nacido niña o sentirme identificada como niña, y lo único que hubiera cambiado quizás es el estilo de juego que tendría [riu] (Iker, p. 19)

- El gènere com a element que no té impacte. Es contradiu amb tot el que ha dit anteriorment en què feia èmfasi en com el gènere era construït com un element clau per comprendre la identitat.

E: Claro, te quería preguntar ¿cómo describirías estas interacciones?

I: Una interacción humana. Simplemente [riu]. O sea, no es que sea ni... ni extraño ni... ni diferente. Es una interacción humana.

E: Claro, y te quería preguntar también, ¿cómo lo experimentas tú?

I: Pues... como si hablo contigo [riu].

E: Sé que son preguntas un poco raras, eh.

I: No, sí, sí, supongo que también hay gente que seguramente tendrá algún tipo de prejuicio, o sí que se le hará incómodo o cualquier cosa, pero es eso, o sea, yo me pongo a pensar y no sé, las veces que yo he interactuado con... eso, que me acordaré yo qué sé, las veces, por ejemplo, que he interactuado, la última vez fue que estando en medio de Plaza Cataluña, me paró... en plan, era una chica trans y me pidió indicaciones y la única complicación que tuve que te tenía que dárselas en inglés, y no me desenvolupo muy bien en inglés, pero no es nada que sienta que sea diferente o raro o incómodo. (Iker, p. 46-47)

- Obvia que el fet que l'altre sigui una persona trans i ell una persona cis i, per tant, existeixi una relació de poder, pugui tenir cap influència. És utilitzat com mecanisme de defensa per semblar igualitari: “seguramente habrá gente que tenga prejuicios pero yo no, para mí es lo mismo que hablar contigo, es una interacción humana”.

Bueno, jo recordo, per exemple, els rols de casa. Això sí que és veritat. L'àvia, per exemple, no em deixava entrar a la cuina perquè deia que era una cosa de nenes. Això sí que ho recordo. I de petit també recordo que jo volia fer dansa i a casa em van dir, “això

és una cosa de nenes”, no? Això de... i no en vaig fer mai. Però no em vaig plantejar, bueno, pues... potser perquè era molt bon nen [riu], no em plantejava... (Toni, p. 12)

Però en aquell cas jo en aquell moment encara no estava per això. Vull dir la meua vida en aquell moment no... jo no em plantejava, doncs això, sortir amb ningú. Anava amb el meu grup de persones properes que hi havien pues nois i noies. En aquesta etapa potser sí que hi havia més noies que nois. Sí que és cert, en aquesta etapa. Un entorn potser més de noies.

E. Per què creus que era això?

T: No ho sé... per interessos jo crec. Per interessos. O sigui per per afinitat de coses que ens agradaven. (Toni, p. 12)

- No era per la seva vivència del gènere (sexualitat), sinó per afinitat (individualització).

E: Mm... I també parlàvem abans de persones importants o referents a la infància, quins diries que eren... No, me n'he anat, et volia fer una altra pregunta. De persones amb les que et relacionades, si recordes diferències en la manera de relacionar-te amb els nois i les noies a l'adolescència?

T: Bueno, això que et deia abans, no? Potser en aquell moment tenia més confiança amb... Tenia més bones amigues que bons amics, en aquell moment. A la infància potser era més igualat, però a... a l'adolescència potser sí que com a bones amigues, o sigui tenia més bones amigues que bons amics. La raó? Pues no sé què dir-te. Potser això dels interessos que et deia abans, però és cert que si penso ara amb algun bon amic de la... després a la Universitat és una altra cosa, però durant l'adolescència jo crec que sí, que vaig tenir més bones amigues que bons amics. Per què? Pues no ho sé. No sé dir-te. Potser això per... per interessos comuns. Per... no ho sé. (Toni, p. 28)

E: ...actualment i et volia preguntar com creus que amb la parella actual o amb les parelles que hagist tingut o relacions sexo-afectives en general, vull dir, no cal que sigui una parella "al uso". Creus que el gènere ha tingut un paper? O ha tingut una influència en les teves relacions?

T: El meu gènere?

E: Sí. El fet de ser un home.

T: [pensa] Bueno, uf...

E: O la teva manera de viure el gènere. Abans em deies lo de la sensibilitat, per dir alguna cosa, eh? No sé.

T: [pensa] [riu] És complicat, eh? Perquè no sé si el gènere ha tingut a veure. El gènere ha tingut a veure...? Amb les... Jo crec que no, perquè ha estat més una qüestió d'orientació, però el gènere com a tal? Jo crec que no m'ha influït. És a dir... És que no sé com interpretar-ho això, no sé com... em costa, em costa... associar-ho, saps què vull dir?

E: Mhm.

T: [pensa] Mm... Jo crec que no, és a dir, ha estat simplement una qüestió de... D'orientació, però que m'hagi influït amb les meves relacions amb el... [pensa] Jo diria que no, és que no... (Toni, p. 37)

- No és el gènere (evasió), és la sexualitat (com si aquesta no estigués vinculada al gènere).

Gènere? No... bueno, no sé, és que no sé. Jo crec que és més això, busco aquest perfil de... que jo no, jo no l'identifico com a femení, saps? Això que dèiem abans. Ho identifico com a sensibilitat, que una persona, que de vegades el fet del rol masculí, a aquesta sensibilitat no se li ha posat aquesta etiqueta perquè està més associat a una cosa més freda o més distant o de demostrar menys els sentiments i potser a l'hora de buscar un entorn proper a mi, no només com a parella, eh? Doncs persones que tinguin aquesta sensibilitat que jo també tinc, no? O penso que diuen que tinc.

E: Sí.

T: Però... Associar un gènere? Bueno... No. Bueno, associar un gènere, tinc amigues que són sensibles i amics que són insensibles, llavors mm... que ho he trobat més en les noies amigues meves? Sí, probablement sí, ho he trobat més, m'ha estat més fàcil, però no vol dir que no hagi trobat homes que siguin...

E: Sensibles.

T: També. Però... Ai no sé, ara m'he perdut. [riu] (Toni, p. 38)

- La sensibilitat depèn de la persona, no del gènere, la desgeneritza (evasió).

Després continua:

O sigui, sí, un home, o sigui la figura masculina, però que hi hagi aquesta part que jo busco també en un home o una dona, eh? Independement del seu sexe o diguem, vull dir, a nivell de personalitat, potser és el que busco, llavors, que m'ha estat més fàcil trobar-ho en dones, probablement, que no pas en els homes. Per una qüestió d'educació? No ho sé, no ho sé, no ho sé.

- Individualització (personalitat).

E: I ja focalitzats en el fet de ser cisgènere, creus que això també ha pogut influir en les teves relacions o en la teva relació de parella actual?

G: No, perquè amb tema aquest sexual som molt lliberals, nosaltres amb el sentit que tenim amics que són gais, amigues lesbianes... i no hi ha cap mena de problema perquè tractem a la gent com a persona.

E: Mhm.

G: No a quin gust sexual tingui, ni a quin polític voti perquè això tampoc, eh, jo he tingut amics que eren contràriament a l'altre extrem meu, però jo el valorava com a persona, ell també ens tractàvem bé, teníem les nostres opinions polítiques diferents però això no és dolent, lo important és que hi hagi respecte. Poca gent hi ha d'aquesta, eh? Però sí que hi ha algun cas que s'ha donat i respecte total encara que tinguis idees diferents amb algun... Amb algunes coses políticament pots ser diferent i amb moltes coses érem semblants, per això teníem amistat, no? Aficions o el que sigui. I a la parella doncs també, ella és molt tolerant amb tot tipus de, de... de grups minoritaris o no, majoritaris, diga-li com vulguis. I amb això anem junts també, eh? És que tot és important. (Gabi)

- No m'importa el gènere, la sexualitat, els ideals... m'importa la persona. Aquest discurs li serveix per minimitzar la seva posició de privilegi al ser una parella cisheterosexual. Autovigilància (som una parella cisheterosexual però som molt lliberals).

Saps què passa? Que a mi ballar no m'agrada. I... a la meva parella sí, eh? Perquè se'm dona, bueno se'm dona molt malament, suposo que si de petit hagués ballat i m'hagués agradat, m'hagués, o sigui si ho hagués fet de petit o, perquè jo també, al ser de petit bastant tímid doncs no balla... ui ballar, no. Llavors clar, no he practicat mai. I al no practicar-ho sóc patata total, no? Llavors ara tampoc no m'agrada, llavors no ballo.

Però... però... si per exemple, ara em ve el cap la pel·lícula aquesta que a vegades hem posat a l'escola, la de Billy Elliot. (Gabi, p. 24)

- Individualització: no ballava perquè era tímid (no perquè fos nen i el sistema cisgenèric sancionés els nens que feien activitats típicament associades a la feminitat). Ara no fa perquè “se'm dona molt malament”.

2. Narrativa generitzant

a. Reproducció de la generització

[...] el no gènere és... no ho entenc. O sigui, què vol dir, no ets cap gènere? Una altra cosa és que em diguis avui em sento noia, avui em sento noi o no vull o no vull definir-me per un sexe en concret, saps què vull dir-te? Això ho podria entendre, però no gènere és que, vull dir, no ho entenc, saps? Perquè en biologia tenim un sentit reproductiu que diguéssim, no? Bueno, els humans hem passat a un altre nivell, eh, però tenim un sentit... per tant, ets o una cosa o l'altra més que res per un sentit biològic teu. I em costa més entendre-ho. (Anna)

Home, no sé, els homes són molt diferents a les dones, de tot a tot. Però... [...] Home, potser no son tan definits els homes i nosaltres som més definides. Però es que no ho sé, no sé. T'estic fent un embolic? Que no digo nada. (Margarida, p.3)

M: Home, és un complement. Un sense l'altre...

E: En quin sentit?

M: Amb tots. Perquè on no arriba un, arriba l'altre, no sé. És...

E: Pots posar algun exemple concret de... que tu vegis, pues mira en aquesta situació o en aquest aspecte... noto que ens complementem.

M: No sé, jo és que sempre m'he sentit molt acoblada a ell i jo suposo que ell amb mi. No sé. Però jo... mm... amb tot, no sé.

E: I el fet de ser tu una dona i ell un home influencia en que... hi hagi aquesta complementarietat per dir-ho així, que us complementeu?

M: Claro, sí. Jo crec que un home i una dona es complementen molt. Molt.

E: Com creus que es complementen? En quines coses?

M: Amb tot. Ell pot ser... més... més blanc i negre i jo sóc més gris. Ell és molt... molt estricta i jo tinc una organització desorganitzada [riu] És que és aixís, eh?

E: Si.

M: És amb tot. No et sabria dir una cosa concreta, no... clar. Llavors sempre anem a mitges, no? (Margarida)

- Discurs clàssic del binarisme vinculat a l'ideari cisheteropatriarcal – complementarietat home-dona (es necessiten): "sempre anem a mitges". Es vincula necessàriament al discurs de l'heterosexualitat obligatòria.

M: És que lo que fem les dones no ho fan els homes. No... És que sinó seríem iguals i no som iguals. No som iguals.

E: Quines coses?

M: La sensibili... no, perquè també pots ser sensible, però... eh... El cinco, els cinc sentits... la dona té un quinto sentido. Els homes no el tenen, no el tenen. O a vegades vaig a dir algo i "tu esto..." Pues sí, i després resulta que és. Mm... no som iguals. No, és que no ho sé.

E: Quin seria aquests cinco sentidos? O sigui, m'imagino per on vas eh, però per tenir-ho també...

M: [riu] No sé, el meu marit és una mica... No és que sigui especial, però és com més, però... No sé, els... la coqueteria, la delicadesa... No vol dir que ell no sigui delicat ni sigui presumit, ojo. Però nosaltres tenim un punt de... no sé. No em diguis què és, que els homes no el tenen.

E: Mhm.

M: No, no, no te'l sabria definir [riu].

E: Però bueno, vas més per la delicadesa, la sensibilitat...

M: Sí.

E: ...més per aquest aspecte.

M: Sí, jo crec que sí. Deixant si ets més intel·ligent o menys intel·ligent o tal, però la... la dona té un punt que... que l'home en tindrà d'altres, que no el té. No sé, no sé posar-te un exemple jo ara, no se m'acudeix res.

E: No, però crec que t'estic entenent per on vas.

M: [riu]

E: I quines coses creus que té l'home que la dona no té? Per exemple.

M: [pensa] També pot ser molt sensible en segons què però... d'altres coses passa. Passa molt, passa. [pensa] No sé... No, clar, tampoc no tots els homes són iguals. No sé. (Margarida, p. 25)

- Discurs de la diferència (vinculat a rols i estereotips (dones = sensibilitat, “quinto sentido”, coqueteria, delicadesa...) però li costa explicar-ho i va matitzant tota l'estona que també hi ha homes així, que no tots els homes són iguals (autovigilància). Dialoguen els dos discursos (igualtat i diferències); al ser incompatibles, deriva en una parla dilemàtica).

El que em frapa molt que cada vegada es plantegi més el sexe. [...] Que en una nena petita li preguntin si és hom... nen o nena. No sé, jo crec que tot té un límit, no? Jo tinc una amiga que és mestre i estava anant a la cua i dos nanos de 3 anys o 4 o 5, no sé quants, 5 anys poder que tingueren, discutint si un company era nen o nena. I la professora els hi va contestar “els nens neixen amb pene i les nenes neixen amb vagina”.
Un nano petit s'ha de plantejar aquestes coses? Jo crec que ens estem anant d'olla, eh?
(Margarida, p.3)

- Ús instrumental de la infància per criticar el discurs del gènere (“ideologia de gènere”). L'infant és construït com un subjecte vulnerable al qual es corromp amb aquestes idees i, per tant, se l'ha de protegir d'això.

[...] però en aquella època tothom funcionava així i no ens hem traumatitzat, eh?
(Margarida, p. 8)

- Diferències socials normalitzades.

E: I com diries, ja més enllà del cos, com expresses tu que ets d'una dona? Si hi ha alguna cosa que tu fas per mostrar als demés...

M: La manera d'anar vestida, d'anar arreglada, de... és que és tot, jo no em vesteixo com un home ni porto el cabell com un home ni... Bueno ara els homes també porten arracades, però... M'agrada, pues posar-me quatre tonteries i si m'ho permet el cos, pues uns talonets. Però és que ara els homes també ho fan si volen. És que ara tot és... Ancha es Castilla. No... (Margarida, p. 26)

- Pèrdua de la normativitat i la “seguretat” que això comporta (abans sabia que si em posava unes arracades estava mostrant la meua feminitat i el fet de ser una dona perquè era quelcom “de dones”, però com ara els homes també ho porten ja no ho puc mostrar...). Poder ordenador del sistema cisgenèric.

E: Tu et definiries com a home?

P: Sí, sí, sí, sí, sí.

E: I creus que és algo important per la teua... per com ets tu com a persona? El fet de ser home.

P: Sí, perquè al no tindre... els estudis al no acompanyar-me, llavors més aviat ha sigut de la força, de fer força en treballs i tot això m'ha anat bastant bé. Poder si hagués sigut dona, no hagués pogut fer. Tinguent la mateixa malaltia, perquè això de la dislèxia em sembla que és una malaltia, no sé. [...] No sé jo com definir-ho, però el ser home m'ha ajudat una mica, no? He fet treballs que que... no sé, he portat una empresa endavant. (Pere, p. 2)

P: Em trobava més, més valent per fer coses que que... sense haver de pensar, doncs no sé me les tirava endavant. (Pere)

E: I com diries que va ser la teua experiència com a nen a la infància?

P: Jo molt maco, sí. De seguida, no sé quan vaig veure... m'agradava molt la mecànica i tot això. Em posava en un taller de mecànica en allà i parlava amb els mecànics. No? I... però a la porta del carrer, veient com treballaven, això sí que de ben petit ja, ja anava a mirar-ho. O un fuster també. En canvi, he fet de lampista i això no havia anat a mirar-ho mai, com treballava un lampista. Però els mecànics de cotxes i així, i la fusteria, sempre m'anava cap aquests, cap aquest taller a veure com, com anava totes les eines i allà...

E: I creus que això tenia alguna cosa a veure amb el fet de ser un nen?

P: Sí, sí, sí, perquè això no era feina de noies, no? De moure taulons i fer treballs de molta força perquè, avui dia hi ha els palers. Hi ha molta facilitat de moure les coses sense esforçar-se, no? I llavors tot era base de pes i llavors, clar, noies no n'hi havien en aquestes feines.

E: Clar, eren feines de... més d'homes, no?

P: Pesades. D'homes. Sí, sí, sí. (Pere, p. 12)

Com que no hem tingut cap problema de... de, de què som. Jo sóc l'home, ella és la dona, ens comportem com a tal. Amb tot lo que comporta una parella... normal. Jo em veig lo més normal del món, això sí, sense donar-li cap, ja dic, mira que l'ajudo amb el que pugui i més. I jo no dono cap importància al que faig un cop estic a casa (Pere, p. 28)

Bueno, sí, lo de la meva dona que veus jo ara mateix... m'agradaria de vegades convidar a algú o ens hem convidat, ens hem juntat 3 matrimonis. Hi he anat a casa d'un, hem dinat, això, a casa de l'altre, i en canvi jo no ho he pogut fer perquè la meva dona no, no ha sigut bona per la cuina. No, no és massa sociable. I això a mi em xoca una miqueta. No, no és per criticar-la... ara perquè fas que aquestes preguntes.[...] Jo penso, veus, si haguera sigut més... la [nom dona], més oberta, més... Ara em toca convidar a mi, no? (Pere, p. 36)

I: Para mí ser un hombre es ese conjunto tanto a nivel físico como a nivel psicológico. Es un conjunto de conceptos que se asimilan más a lo que es el sexo masculino del hombre tanto como constructo social, como constructo psicológico y físico.

E: ¿Y cuáles dirías que son estos... como este conjunto de...? No sé.

I: A nivel físico, obviamente, una persona corpulenta. Obviamente tema gónadas, gónadas masculinas. Eh... Eso, complexión fuerte. Pero no tan largo en la mayoría de casos, aunque haya excepciones. Mm.... rasgos más angulares, más definidos y... [piensa] Bueno, luego también tendríamos el tema de esqueleto, en plan, caderas menos anchas, complexión ósea más, más rígida, más amplia también... Luego, a nivel social barra mental, sí que sería más un plano más dedicado a lo que es todo lo que es lo masculinidad, más en el pensamiento eficaz, el pensamiento... [tos] Un pensamiento más enfocado... y, sobre todo, más asociado a lo que es la, la dureza, el... no como tanto la... la agresividad desde un punto de vista conflictivo, sin la agresividad de acto, de... de actitud, fierza

sería más correcto decir y... En algunos sentidos, quizá más tirando por la parte tozuda, más parte cabezona. (Iker, p.2)

- Després li pregunto si identifica aquestes característiques en ell i el primer que diu és: *Lo de cabezón siempre, [riu] , pero eso es independiente más de, de yo identificarme como hombre, eso ya es más como yo de persona.* Així doncs, es distancia de la definició que ell mateix ha donat, ell ho és però no perquè sigui un home sinó perquè és així com a persona (individualització – vinculat a l'evasió – posició de subjecte desgeneritzada).

O sea, yo no es el hecho de saber que era un niño, sino el hecho de... yo desde, bueno desde pequeño, pues eso, lo típico de, pues te dicen que eres un niño. Y yo, pues nada, pues soy un niño. Tampoco me surgió mucha duda porque... no sé [riu], me podía comparar con otros niños y digo, vale, soy igual, soy... soy igual. Quizá no tan tonto, pero soy igual [riu]. Pero es eso, había mucha diferencia a la hora de identificarme con una chica, no... en plan vale, no, no pensamos igual, no... no somos iguales, o sea, a nivel ni físico ni sobre todo de pensamiento, yo lo notaba bastante, también porque para... cuando somos muy pequeños, sobre todo a los niños nos cuesta un poquito más madurar que a las niñas. Entonces, lo que para un niño es un poco más impulsivo, no sé qué, para una niña es como no, es más calmado, es más, más mente calmada [riu]. (Iker, p. 8)

- Reproducció del discurs binari de la diferencia. Quan li pregunto que em faci explícit el perquè passava això em diu que és per la cultura; *Mm... yo creo que también por el hecho de que... [pausa] Se... había más, bueno, ahora también porque no es una cosa que tampoco haya cambiado tanto de aquí a 20 años, pero sí que ha habido una cultura más de enseñarle más responsabilidades a la mujer desde que es pequeña y con los niños sí que es un poco, en plan, ya cuando crezca un poco ya que se entere cómo va la vida [riu].*

Nunca lo he llegado a pensar correctamen... O sea, detenidamente, pero yo también por el hecho de que... [pausa] Pensándolo ahora a nivel adulto de cómo, por ejemplo, son las interacciones entre, por ejemplo, un grupo de amigas adultos a un grupo de amigos adultos, sí que, por ejemplo, veo que las interacciones adultas, las interacciones de mujeres es mucho más cercana, pero mucho más cercana al nivel de hablarse cada día, al nivel de “oye tía, ¿te pasa algo? No pasa nada, voy al momento, no sé qué”, mientras que una conexión entre hombres, literalmente podemos estar una semana, dos semanas,

un mes sin vernos, sin hablar, pero que si con la última interacción que tuvimos era hablando de un tema, lo dejamos a medias, nos acordamos y literalmente, como si el tiempo se hubiera detenido, continuamos eso. O sea, que haya distancia de tiempo o de espacio, no nos afecta tanto, no nos dinamita tanto. En cambio, por ejemplo, sí que he visto en grupos de... de chicas que a la que ha pasado una semana que no me ha, que no se hablaban, lo que sea, era en plan “bua, te has rallado conmigo, ¿qué te ha pasado?, ¿estás cabreada?”, es como no pues... (Iker)

- Diferències socials

Si en el sentido de que Goku, o sea, todo el mundo, claro, lo que se recuerda del pequeño, que es lo más fiel a la leyenda de todo el tema del viaje del oeste, es que eso, era travieso, era un alma libre, en verdad. Hacía lo que quería y sí que era partir de esa libertad, pero también el hecho de poder resolver todo tipo de conflicto en cualquier momento. Mientras que por la parte de Doraemon era más el... resolución de problemas, que son cosas que yo creo que también se enlazan mucho con lo que es a nivel psicológicamente, cosas necesita una persona que sea hombre, tanto estar dispuesto a solucionar cualquier tipo de conflicto en cualquier momento y, por otra parte, tener una mente muy centrada en resolución de problemas. Y ser, bueno eficiente.

- Reproducció dels ideals de la masculinitat hegemònica.

I: Pero sí que la adolescencia más tardía, la diferencia que sí que puedo notar yo más a nivel serio era ya a lo, a lo que es la diferencia más a primeras experiencias amorosas, sexuales y todo eso. Mientras que estaba el campo hombre, que perdón del término, pero era campo pajillero.

E: No, no, puedes decir lo que quieras.

I: Todo el mundo femenino sí que era más des de una parte más conservada, más virginal, más... más pura.

E: Mhm

I: O sea, que como que los hombres nos rompíamos mucho antes [riu].

E: Vale.

I: Y... sobre todo a nivel conversaciones o típicas bromas de niños y todo eso sí que se notaba mucho esta diferencia en el sentido de que a nivel... eso, a nivel sexual, los

hombres sí que éramos, teníamos más curiosidad, empezamos a desarrollar nuestros gustos antes, mientras que las chicas eran más, eso ya nos interesa un poquito más después. Al menos, de puertas para fuera.

E: Claro, sí, al final es también la manera en la que como tú lo veías y cómo tú lo percibías.

I: Sí. O sea, como yo lo percibía en aquel momento era eso, en plan, que ellas eran muy puras, muy castas, no pasa nada, pero luego ya, cuando creces y empiezas a hablar, pues no había nadie puro, pero bueno [riu]. Pero por eso digo que era como de puertas para afuera. (Iker, p. 21)

- Reproducció estereotips sexistes – en relació amb la sexualitat (dispositiu).

I: Parte mono porque si ya pensabas poco, ahora piensas menos. La mitad de las bromas ahora son de índole... sexual y cosas así porque es lo que estás pensando todo el día. Y... y luego también el hecho de a nivel interacción social sí que podías hacerte más colegas con gente, o sea, antes, por ejemplo, cuando era un niño era jugamos al fútbol juntos, somos amigos, pero cuando empiezas ya en la adolescencia, sí que empiezas a desarrollar más la... el término colega o compañero de, de colegio. De, vale, en plan, nos toleramos, toleramos nuestra existencia pero si pasa algo grave o tengo que contar contigo por algo más... más tangible, no voy a hacerlo porque no eres una persona de confianza. Y lo que sí que podía haber es que a nivel de, de fuerza de relación costaba más poder entablar una amistad verdadera de hombre a hombre que no de mujer a mujer, como que las... las... bueno, hablando de mí, al menos en mi clase, eh... hacernos amigos entre hombres era, o te aceptaban en un grupo y con el tiempo te adaptabas al grupo y acababas haciendo amigos o conocías a ese chico desde primaria y pues por conoceros hace tiempo erais amigos. En cambio, amigas era... era al contrario que en primaria, era "ay, tenemos el mismo tipo de estuche" y ya eran amigas para toda la, toda la adolescencia.

E: Claro, veías esa...

I: Sí, como que de repente el, el bando femenino era el más unido, el que a pesar de conocerse de hace poco, ya eran super amigas y pues hacían muchas cosas juntas, mientras que por la parte de los... de los hombres era más si quiero considerarte mi amigo, vamos a ir con tiempo.

E: ¿Y por qué crees que era eso?

I: Yo creo porque los hombres también somos más conflictivos y el hecho de que, claro, sobre todo por la adolescencia, no puedes pedir a un adolescente de que se cabree siendo racional. Un adolescente, pues se cabrea, pues se enrabieta, si tiene que ir a los puños pues a los puños de primera, porque no es racional y... aunque también habían peleas entre chicas, eran peleas más suaves, eran más discusiones. En cambio, con los chicos quizá habían dos que sí que se habían empezado a hacer amigos, pero pasaba algo, había un tipo de discusión uno con otro y no es que había algo que mediase entre ellos, era literalmente cabrearse mm... hostias [riu]. (Iker, p. 23)

- Diferències socials adolescència: no es questionen, s'exposen i quan es pregunta el motiu, s'essencialitzen ("perquè els nois són més conflictius"). Li pregunto per què i torna a la narrativa biologicista (hormones).

E: Claro, y en esta época, ¿crees que el género seguía jugando un papel o seguían habiendo diferencias?

I: Mm... Sí, por el tema de los gustos, porque sobre todo a nivel musical, aunque habían cosas muy estandarizadas y habían pues grupos de música que gustaban tanto a niños como a niñas... Tú, por ejemplo, ibas a una niña y era, pues "ay me encanta Justin Bieber, me encanta Jonas Brothers". Ya tirando más palante, pues los Gemeliers y cosas así. O más boybands y cosas así, mientras que los hombres era gustos más específicos, era a mí me gusta el techno, a mí me gusta el rock, a mí me gusta el reggaetón. Y dentro de ese género es como ya no es el hecho de me gusta un único grupo o... porque lo que sí que pasaba, al menos que recuerdo yo, es que te gustaba un grupo, o sea tema chicas, te gustaban grupo y te gustaba ese grupo [emfatitza "ese"].

E: Vale.

I: Existían otros y también te podían medio gustar, pero tú eras fiel devota de ese grupo.

E: Como más, el... "fan girl", ¿no?

I: Sí, era tu mundo [riu]. En cambio, en los chicos era como, ah, me gusta esto. Ah, pues está bien. A mí me gusta esto, ah, pues también está bien. Me gusta más esto, pero está guay. Como que a nivel de gustos y que éramos menos... Esos, menos obcecados, en plan, al menos a nivel musical te digo.

E: Claro.

I: Luego, a nivel de eso, de cosas de lectura... bueno, de lectura también pasaba porque, o sea yo, por ejemplo, nunca me sentí muy acercado al mundo de los libros, pero sí de gente que conocía yo de la ESO, era eso de mm... por ejemplo, al... ¿cómo se llamaba? No me sale el nombre. Bueno, a un chico de...

E: ¿Un escritor? O...

I: No, de segundo de la ESO, un chico, no me sale ahora el nombre, del [institut], de... bueno que eso, que le gustaba un tipo de... o sea, te gusta fantasía. Le gusta fantasía y fantasía podía ser desde Harry Potter hasta Gerónimo Stilton [riu]. Pero, por ejemplo, preguntabas a una chica y era, por ejemplo, Crepúsculo y por ejemplo, del romance y cosas así no salían. Como que se centraban mucho en un target muy concreto de gustos. Entonces sí que a la hora de interaccionar y hacer entable social con... en plan, con gente de... género... contrario, si que había... eso de vale, entiendo que te guste mucho esto, pero vamos a ver, ¿también te gusta algo más o existe algo más aparte de eso? O sea, porque yo me ponía a pensar y digo, coño, que a mí me gusta de todo un poco, ¿sabes? Te puede gustar algo más, no... no es tu vida devota y religiosamente solo para este gusto único que tienes.

E: Claro. O sea, eso como que limitaba tu relación o la relación chico, chica, por decirlo de alguna manera.

I: Sí, porque a nivel de gustos, mientras que los chicos sí que éramos un poco más diversos, las chicas eran más “nos gusta esto” y entre ellas se retroalimentaba porque a la que le gustaba un grupo mucho y a otra le gustaba mucho el otro grupo, afianzaba más la relación, en plan, nos gusta mucho este grupo. Pero también un poco se ponían en contra, porque si a una le gustaba un grupo y la otra no porque le gustaba otro grupo, ahí sí que habían rencillas entre ellas. (Iker, p. 24-25)

E: ¿Y con los hombres y con las mujeres más mayores? O sea, ya a nivel profesoras, o en la familia o no sé, ¿notabas diferencias también?

I: A nivel profesorado y cosas así... Sí el hecho de que eran menos pacientes con los hombres, o sea, de que quizá había, tú ponías en una aula a dos chicos hablando y dos chicas hablando y eran mucho más permisivos con ellas. En plan, a nosotros era como “están los niños hablando, vaya pesaos, que se callen”, ya si tenemos que poneros el

parte, os ponemos el parte, en cambio estaban las dos amigas hablando y era como “venga chicas, poner atención, centraros un poquito”.

E: Mhm. ¿Y por qué crees que era como esa diferencia?

I: Yo creo más que nada porque como los niños éramos más monos y éramos más susceptibles a generar desmadre, querían ponernos el freno antes.

E: Vale. Ya iban como preparadas para...

I: Sí, o sea, iban al sentido de están comenzando a hablar, antes de que empiecen a hacer desmadre, los cortamos ya. Mientras que tanto las chicas no hacían tanto desmadre como vale, vamos a poder ser un poquito más permisivos con ellas. (Iker, p. 26)

I: Actualmente no, pero he tenido, y a nivel de... de diferencia, obviamente sí que ha habido siempre una gran diferencia a nivel... bueno, sobre todo un poco por lo último que he dicho de la persona fuerte que si hay un momento duro es quien tiene, puede dar la cara y es como el apoyo fuerte, es la viga que sostiene, que sostiene todo. Y luego la otra parte que sí como que es la parte más emocional, más calmada y más... mm... como con, con más paciencia. O sea, por una parte es eso, es la... es el muro impenetrable [riu] y por otra parte es el... la pomada suave. Que cura y no escuece.

E: Entiendo que uno es el...

I: En este caso el hombre y la, en el otro caso, mis parejas que te digo.

E: Claro, justamente pues te iba a preguntar por eso, si crees que el género... pues ha jugado como un papel tus relaciones o...

I: Sí.

E: O si había también expectativas para cada uno de los miembros de la pareja.

I: Sí, bueno, siempre ha habido expectativas, claro.

E: ¿En qué... en qué sentido? O ¿qué expectativas?

I: En el sentido de que... o sea, sobre todo a nivel propio de hombre, el hecho de que... yo qué sé. Si hay alguna situación que implique algo de peligro, algo de tener que proteger, saber que la primera cara que va a estar enfrente es la tuya. Y que es eso, que son cosas eso, a nivel proteger, a nivel dar un confort y... eso, el ser esa, esa persona que va a dar ese tipo de sensación de “estoy segura con esta persona al lado”. (Iker, p. 36-37)

- Rols generitzats parella (reproducció)

I: Bueno a nivel del cuerpo y todo esto sí que siento de que a nivel físico los hombres somos muy... Es curioso porque tanto hombres como mujeres tenemos este tipo de como de comparación competitiva, pero me hace gracia porque lo de los hombres a veces es como casi más, o sea, no tanto de la envidia, pero sí desde la inspiración. O sea, por ejemplo, es lo típico de yo qué sé, voy al gimnasio y veo al chambo este, al jambo que está levantando 120 en press de banca y digo buah, me ha motivado, yo también voy. O ver a una persona que está muy bien cuidada y dices, hostia, qué bien trabajado está, y te motiva a decir hostia, también quiero estar como ese. Y también, al contrario, ver a gente que está en estado físico en plan muy malo, pues por malas decisiones de la vida o problemas de salud y dices, o sea te pones el ejemplo contrario de, ostras, no quiero estar tan jodido como este.

E: Claro, o sea más en ese sentido de qué es lo que quiero y qué es lo que no, ¿no?

I: Exacto, pero siempre no es desde un punto de vista... tanto competitividad como des del punto de vista celoso, porque sí que he visto que a nivel femenino sí que hay más esta comparativa celosa de yo que sé, esta tiene más tetas que yo o esta tiene un culo más definido que el mío y siempre desde un punto de vista... eso no tanto, bueno sí de celos, pero sí de una comparativa negativa. En cambio, nosotros, aunque sí que hay chicos que tienen una comparativa negativa, pero más a nivel general, es más el hecho de ver a alguien que está muy bien, muy bien a nivel físico y decir, hostia, me inspira a alcanzar ese ese estilo de cuerpo o ese estilo de vida o lo que he dicho, al contrario, de ver una persona que está fatal, está muy dejado, lo que sea y decir, yo no quiero pensar tanto el hoyo. (Iker, p. 43)

- Dona = competitivitat

E: ...ja hi havia també nenes. Com diries que era el món dels nois i les noies a l'adolescència?

G: Bueno, les noies creixen abans, mentalment i físicament, són més madures, tan mentalment també com físicament, no? I... i potser hi ha una època que els nens som més nens, encara som nens, no? Les noies ja són més, ja són, el tema hormonal ja són dones i els nens encara són nens, no? I els nens encara estan per... el futbol i jugar a cotxes i coses d'aquestes i les nenes ja comencen a relacionar-se més, a buscar... els seus hobbies,

evidentment, no? Però busquen a més una parella, busquen més relacions, si que al principi hi ha una època aquesta, després ja s'igualen tot i després si que cadascú doncs... té gustos semblants o no, però vull dir, hi ha una època inicial que per culpa que jo crec, culpa no, eh? No és culpa, sinó perquè biològicament maduren abans, hormonalment són més grans, no? Tant hormonalment com mentalment tenen gustos diferents o hàbits diferents... no sé com dir-ho. (Gabi, p. 14)

- Aquí la narrativa biològica serveix per reproduir diferències socials.

Es verdad que el hecho de ser mujeres y tener esta parte como muy de cuidadora, muy de tal, lo ha hecho todo siempre muy íntimo, muy bonito, muy muy sentido. Me ha influenciado, pues yo creo que a bien en este aspecto.

E: Claro, sí, la influencia... O sea, cuando hablo de influencia no necesariamente tiene que ser algo negativo.

A: Claro, igual si hubiera sido entre un hombre y una mujer... Bueno, hubiera sido muy diferente. Yo es que con hombres no he tenido relaciones... pero seguramente pues sí que se hubiera esperado otra cosa, ¿no? De mí. Bueno, no sé. (Alba, p. 26)

C: ¿Para mí? ¿Ser una mujer? Pues... [riu] Para mí ser una mujer es... mm... no... o sea, es que no sé cómo definirlo porque... es... yo he conocido a grandes mujeres y entonces, pues para mí una mujer es alguien muy especial. Muy... ya no en cuestión solamente de femenino, sinó de... [sospira] en todo, en el hacer, en el querer, en el... en todo, no sé [sospira]. Ser mujer es algo grande. Aunque seamos pequeñas [riu]. Es, es algo grande. Eh... sí que tenemos menos fuerza que los chicos, pero en lo demás... igualdad. Pongámosle igualdad, que el chico. Lo único que varía es eso, en la fuerza, en la educación, en el ámbito donde te relacionas, pero para mí ser mujer es algo muy grande. [...] en la belleza... no femenina, sinó en la belleza interior, en la belleza que, es como una explosión de sentimientos. [...] ¿Sabes? Para mí ser mujer es... pues es eso. Y por eso yo [sospira] a nivel personal, admiro a las mujeres. Que no quiere decir que no admire a los hombres, pero admiro más a las mujeres. [...] Las veo grandes luchadoras, las veo grandes... no són básicas. Són luchadoras que luchan por, pues por sobreponerse, por... si no tienen al hombre, en una separación no tienen al hombre pues ellas luchan por hacer las cosas, por no sé, arreglar los hijos, la casa, la no sé qué. Y yo al hombre lo veo más básico. Que no... o sea, no, no estoy juzgando porque hay grandes hombres

también. Pero lo veo más básico, más... bueno, pues no pasa nada. ¿Está roto? Pues no pasa nada. La mujer es más detallista, más... detallista en... en todo. (Cati, p. 3)

C: [...] y entonces, fíjate el detalle, cuando mi madre se enteró que la que cogía la pollería era separada, divorciada, dijo que ni hablar.

E: ¿Que no podías trabajar allí?

C: No, que era una pecadora.

E: Ostras.

C: Es que en aquella época eran pecadores los separados. (Cati)

- Vinculat a la sexualitat (control de la sexualitat de la dona, heterosexualitat obligatòria).

Yo creo... yo creo que no, que éramos muy iguales. Éramos muy iguales. Si que ella cogía el rol pues de poner la lavadora, de tender, de planchar... de cocinar porque le gustaba. Y yo pues... más de MacGyver, pues de arreglar enchufes o arreglar la cisterna o arreglar... (Cati, p. 40)

- Reproducció rols en parella homosexual.

C: [...] mi hermana no sabe... mi hermana sí que no. Tú le haces esta entrevista a mi hermana [riu]

E: Y..

C: Y no tiene nada que ver conmigo. Naaada, nada. Ella conoció a su marido con 15, está casada, tiene dos hijos, tienen nietos y... Ella es mujer, mujer, mujer. Mujer. Pero mujer de “ay traéme esto”, no sabe ni ir a cagar sola. Yo le digo “preocúpate, porque si te falta el marido, yo lo estoy pasando mal pero tu lo vas a pasar peor”. No sabe ni las cuentas, no sabe... se despreocupa. Ella va a trabajar y es la... una figa-flor. Una figa-flor.

E: Claro, ahora como decías como es mujer, mujer mujer...

C: Ella es... ¡Mujer! Somos muy diferentes. Mucho. Mucho. Ella es... muy femenina. Le gusta ponerse falditas cortas y el pelo rizado así... ¡Que no nos parecemos nada! Yo el pelo tieso y ella rizado, ella femenina y no sé qué y yo basturrona [riu]. (Cati, p. 42)

- Ser “dona dona” (dona de veritat? – cishetero)
- Ser “basturrona” (no femenina) implica no ser una “dona de veritat”. L’allunya de la concepció que té de dona.

C: Sí, con [nom home] era diferente. Con [nom home] era yo el ama de casa. Incluso me llegó a decir “tú deja de trabajar, ya te mantengo yo”, digo [fa que no], yo he estado estudiando para algo. No, no. Me lo llegó a decir. Yo dije que no. No, no. Yo trabajar y tener mi vida independiente. Lo que sí que en casa, ¿quién limpiaba? Él no limpiaba. ¿Quién cocinaba? Él no cocinaba. Al final... [riu] Al final ya era todo preparado. Claro. Y además como yo soy maniática de la limpieza, pues encima... Pues iba más cansada de lo normal. Y encima una casa de tres pisos, sube pa’ arriba, baja pa’ bajo, limpia pa’ aquí, limpia pa’ allá. Y deja los zapatos allí, no entres con el yeso pa’ dentro. Era ya... no.

E: En ese sentido, ¿crees que tu manera de vivir el hecho de ser mujer cambió? De estar con [nom home] a estar con [nom dona].

C: Sí. Sí, sí. Total. Total. Sí, con [nom dona] yo iba como más relajada. Más tranquila. Yo ya sabía que sin no lo hacía yo, lo hacía ella. Éramos mujeres las dos.

E: Mhm.

C: Y eso es muy importante. Eso es muy importante. Los chicos son muy básicos. Es que son muy básicos.

E: Lo que decíamos.

C: ¿Que está allí el vaso? Pues tanto da. No, hombre. Que se ducha y lo deja todo salpicado eso, ya... hay duendecitos que limpian ¿sabes? [riu]

[...] Y con [nom dona] pues yo tenía la tranquilidad esa. Éramos, íbamos muy a la par. A parte, ella era también, también era... femenina, o sea, no era basturrona ni nada, era femenina. (Cati, p. 43)

- Reproducció dels rols generitzats.

Si ella hubiera sido trans, una mujer... o sea, primero partimos que ella hubiera sido un hombre, pero sintiéndose mujer... Pero era hombre. Y para mí... O sea, como amigo sí, respetándolo, queriéndolo, todo, pero nada más. Nada más. O sea, yo creo que, que para mí la relación, por ejemplo, yo me siento mujer, pero quiero que otra persona se sienta

mujer y tenga los sentimientos que yo tengo con ella, ella conmigo. Hasta ahí. ¿Lo otro? Por eso siempre a los chicos los apartaba. Yo creo que este chico, aunque hubiera sido una chica... (Cati, p. 44)

los hombres son muy básicos. Y si tú te fijas muchos, a ver, los jóvenes no, pero de mi edad, que si barrigones, que si eso... Hoy he ido a jugar a ping-pong antes de venir tú, he ido a jugar a ping-pong y había uno que digo... este... este no sabe lo que es una ducha [riu]. ¿Me entiendes? Entonces pues... pues yo me yo siento muy orgullosa pues eso, de... que las mujeres pensamos diferente. Que somos diferentes, en, en... Pero es que yo, claro, yo digo pensamos y somos diferentes porque quizá estoy un poquito estancada en el pasado, porque actualmente los chicos y las chicas piensan diferente y se sienten diferente y, y... y también se cuidan más y van más al gimnasio y se duchan y... y mucho y se afeitan y lociones y colonias y eso. Que antes no. Antes era el Varon Dandy aquel que te echaba pa' atrás. ¿Me entiendes? [riu] Claro, es que yo estoy un poquito estancada en lo que era antes. Porque claro, ahora la juventud pues... yo lo veo por mi sobrino que, que a él le gusta pues oler bien, cuidarse... su gimnasio y... para que a la chica que le gusta pues que le vea más, ¿sabes? Yo creo que los chicos ahora están despertando un poco una parte femenina. Creo, ¿eh? Creo. (Cati, p. 47)

E: Claro, antes me decías los chicos, antes igual, son básicos, ¿a qué crees que se debe?

C: En ese sentido, porque como en casa se lo han dado todo, pues ya está, ya está, ¿pa' qué se van a preocupar? Si me lo dan todo.

E: Ya, claro, y este cambio que ha habido, ¿por qué crees que es?

C: Hombre, por la lucha de la mujer, de la igualdad, ¡hombre! [nom home] me decía “es que el hombre estamos perdiendo mucho, porque éramos muy machos y nos lo estáis quitando todo, entiende que no me siente bien”, eso me lo decía él, me decía. Sí, claro, pero es que tú lo has tenido todo y ahora nos toca tenerlo a nosotros. (Cati, p. 47-48)

E: Claro. Y hablando también del cuerpo, pero antes también me decías la manera de hablar o de expresarme o de ser, ¿cómo dirías que expresas con todo esto tu género, el ser mujer?

C: ¿Con todo esto?

E: Sí, también puede ser la ropa, la actitud... en general, ¿eh?

C: Sí, sobre todo la ropa y la actitud, o sea, y las poses y... no más caminando así por la calle [posa pose de "macho"] como un macho de esto... Que ahora tampoco caminan así [riu], volvemos a lo mismo, ¿no? Pero no, la pose... hombre, ser como... es que claro, es que yo he tenido una educación de... tenías que ser recatada, no enseñar, no no sé qué... Aunque si yo voy a la playa, yo voy en el topless y a mí me la repampifla, ¿sabes? O sea, quiero decir, pues... a ver... si soy mujer, pues soy mujer. Si tengo, pues tengo tetas. También hay muchos gordos que tienen tetas. O van al destio del nudismo y... y no pasa nada. Te tienes que fijar pues bueno, pues que tu... mi cuerpo es de mujer y el tuyo es de hombre. Porque... porque se ha diferenciado así. Tu tienes más hormonas masculinas y yo más femeninas. Y no pasa nada. (Cati, p. 48-49)

Bueno, yo conozco esta o este. Entonces... se notaba, ¡un huevo! Pero un huevo. Yo decía o es lesbiana, de pacotilla, de arriba a abajo, o... o... Claro, cuando empezó la transformación, la eso, ya se fue a otro hospital... donde no la conocían y eso y yo ya mi vida... Pero a este sí se le notaba porque es que... era de libro. ¿El resto? No me entero. No me entero. (Cati, p. 50-51)

- Normativitat gènere: al no seguir la feminitat hegemònica ha ser lesbiana o trans (vincle gènere i sexualitat).

Ella es mujer porque es muy femenina también. Muy basturrona, muy basturrona. Pero muy femenina a la vez. Porque le gusta de peluquería, de... se ha hecho láser, no sé qué. Se viste muy así de... muy femenina. Muy femenina, entre comillas. Porque claro, también hay otras femeninas que pues a lo mejor con un pantalón así y eso, es más femenina que ella. ¿Me entiendes? Y esta pues no. (Cati, p. 51)

E: Y me decías que sí que habías tenido interacción con alguna persona trans, concretamente me hablabas de este compañero, ¿no?

C: Sí. Era una chica que ahora es un chico.

E: No sé si has tenido alguna otra relaciones o interacción...

C: No.

E: Bueno pues podemos solo pensar en esta.

C: Sarasas sí, sarasas sí.

E: Mhm.

C: Que decia que no era... que no era gay y eso es más gay que yo, porque encima [fasons i gestos parodiant la feminitat] y encima marujón y de los que hacen daño, ¿sabes? Que no es... ese sí, ese sí. En el trabajo. Y otro que... que no te decía nada de tu vida, te sacaba todo lo tuyo pero él no decía nada, ¿eh? Y... y todos decíamos que era gay y decía él que no y es gay. Te enteras luego porque su vida es privadísima. Me parece muy bien, me parece muy bien. Eso sí que he conocido.

- Cisheterosexisme

b. Consciència de la generització

E: O sigui d'alguna manera que [els nens] t'incloïen com en el seu món, no?

A: En el seu món. Sense ser-ho eh, perquè igualment ells eren ells i tu eres tu. Però així a grans trets, jo crec que després t'incloïen més fàcil, sí. (Anna, p. 13).

Pero estuvo mucho tiempo hospitalizada y yo estuve mucho tiempo con mi padre. Entonces, es que realmente me he criado muchísimo con mi padre y mi hermano, y ellos... supongo que yo sin darme cuenta me vería como una mujer, obviamente, pero me dieron mucho poder. Yo no me di cuenta de que era diferente a los niños hasta bien tarde, eh. (Cristina, p. 12)

Jo vaig tenir un perjudici una vegada i me'n recordaré sempre que vaig pensar perquè has set tan...? O sigui vaig... que no, no sol tenir perjudicis [es refereix a perjudici] i el vaig fer. Si a les nenes que... per exemple, hi havia la [nom amiga] que era una amiga meva que portava el cabell curt, que clar en aquella època que una noia porti el cabell curt, no? I li agradava el futbol, saps? Li agradaven més els esports així de... I me'n recordo que la vaig trobar que devíem tenir 18 anys, bueno, clar, després ens vam separar. I la vaig trobar que devíem tenir 18 anys i estava embarassada i no vaig reaccionar bé. Però jo crec que va ser més l'embaràs. Saps allò no... era com "però tu [nom amiga] no no". Saps va ser com "però si tu eres molt noi", saps la idea aquesta de... I no vaig reaccionar bé, no la vaig felicitar ni res, li vaig demanar "què com estàs?" no sé què, però no, no vaig portar bé veure-la... o sigui no ho vaig portar... també perquè era molt jove, era com "però si tens 18 anys! Com...?"

E: Clar, què ha passat, no?

A: Què ha passat? Però si eres la més humanot de totes, vull dir perquè clar, nosaltres ens deien les que ens agradava jugar a bàsquet i futbol i això, érem els homenots, no érem les nenes, érem... Aquesta és com un home. I era així saps què vull dir-te? (Anna, p. 12)

- Tot i dir no veure el gènere i que tots som persones (evasió de les diferències), ella ha socialitzat igualment en la diferència generitzada i l'ha interioritzat. Ella se surt de la norma i d'alguna manera li fa il·lusió que d'altres també se surtin perquè li permet mantenir la idea de "no veig el gènere". Així doncs, veure que algú que no havia seguit aquestes normes del gènere de sobte les segueix li provoca un desencaixament ("Però si érem humanots, no érem nenes"): s'adona que sí que era una nena i la norma cis també l'afecta a ella.

E: I tu com diries que vas saber... que vas saber que eres una nena?

A: Ostres...

E: O que d'alguna manera pertanyies al món de les nenes.

A: Però estem parlant del que m'agraden els nois o que ets nena?

E: Que eres nena.

A: Uf... Per lo de me mare jo crec perquè insistia molt, era l'única nena de la família. Tot eren nens, els cosins, i jo era la única nena i tots em volien regalar vestits i merdes d'aquestes que jo no volia saps què vull dir-te? Era com clar era l'única nena, per les tietes era l'única nena, per me mare era l'única nena saps i era com l'única nena de la família i tots em volien regalar nines i vestits i... Vaig demanar una bicicleta, me tieta ens va regalar als cosins, podíem escollir entre una bicicleta o un ordinador, a tots els cosins, no? El meu cosí va demanar ordinador, el meu germà ordinador i llavors en [nom cosí], [nom cosí] i jo vam demanar bicicleta. Doncs a ells els hi van comprar vermella i a mi rosa i jo la volia vermella [pica a la taula enfadada]. Saps? O sigui... però a mi me la van comprar rosa perquè era la nena. Ells la tenien vermella i la meva era rosa amb canasteta a davant... No. Vull dir, no.

[...] o pensava "perquè la meva és diferent? Jo vull que sigui com la dels meus cosins". Saps què vull dir-te? Jo crec que sempre ho he sapigut, però perquè sempre han insistit, saps què vull dir-te? Perquè sempre he set la nena de tots els cosins i era com: la nena. Jo sempre, jo sempre ho he sapigut. (Anna, p. 13).

Jo crec que ara ha canviat, abans no, abans era molt separat. Les nenes jugàvem a la corda i a saltar no sé què. I els nens a futbol a l'hora del pati i no es barrejaven. (Anna, p. 12)

Quan vaig fer els 18 no. A veure, anaves a alguns pisos de nois i feien por, eh? Tot estava guarríssim, però, però clar, les noies que vivien a mi també eren molt guarres. [...] Però sí que a vegades anaves a llocs de nens que es que et feia por anar a pixar de que agafaries una venèria o algo de lo guarro que estava el lavabo que dius... no sé, netegeu de tant en tant. [...] Perquè jo crec que potser els nens estan més acostumats que els pares els hi feien tot. Vull dir, la mare li feia tot. I de cop marxen i la mama no està darrere per fregar. [...] Però ja t'ho dic també tenia aquestes meves amigues, les meves companyes de pis hi havien unes que... Però va ser més jo crec que més que el gènere, eren persones.(Anna, p. 36).

A: És que.. és que és molt guapo. Jo sóc del malote, eh? Hi ha dos classes de noies. Disney va fer molt mal amb això, ja t'ho dic ara. [...] O mira La dama y el vagabundo, una les meves pelis, no? Perquè són de gossos. Clar, la dama no es queda amb el fox terrier veí que té que té feina, que té... saps? Que la cuidarà, que l'estimarà. No, amb el vagabundo, que sap que se'n va de putes. Bueno, vull dir que se'n va de... no? Vull dir, ja t'ensenyen. I no, i ell canvia perquè s'enamora d'ella. I tu t'ho creus que la gent canvia, no... [...] Ara ha canviat però antigament Disney era molt, molt classista. Bueno, vull dir, fixa't-hi...

E: Molt estereotípic, no?

A: Molt estereotípic. Les nenes són les dèbils... Bueno, vull dir, les princes... sempre necessites a un noi que et vingui a salvar. [...] Érem dèbils, les noies eren dèbils, menys Mulan, llavors aquesta ja va ser més... ara són més guerreres, Bayana, Mulan, ara donem més protagonista i ja més dallonsis, però abans érem dèbils, Rapunzel, t'esperes fins que et venen a salvar.

E: Si, la idea de la dona...

A: Esperant a un home que la salvi. Que és lo mateix de la... Shreck fa la conya aquesta amb la dallonsis, que es cansa d'esperar-lo i se'n va representa. Però abans era així. És nosaltres som les dèbils, esperem els homes que ens vinguin a salvar. Era així l'educació antigament.

- Referents culturals cisgenèrics

A mi mai perquè jo crec que com jo sempre li deia a ma mare “no em casaré”, me mare mai... mai em va... mai. Sí que és veritat que per exemple tenia moltes amigues que elles ja tenien clar que volien ser mares. Vale? O sigui teníem 15 anys i elles tenien clar... l'han tingut amb 30 perquè no era el moment, però volien ser mares. Jo sempre tingut que no, sempre dic... no dic mai mai perquè m'han explicat moltes vegades gent que en té 35, de cop se li canvia el xip i vol ser mare. I llavors vol ser mare i vol ser mare. Jo a vegades també m'ho pregunto, eh? Si hi ha algo... o hi ha algun error en mi perquè clar jo no ho tinc això. I no l'he tingut. I en tinc 43 i ara menys, saps què vull dir-te? Però potser hi ha algo defectuós, no? Perquè parlant biològicament, jo hauria de voler reproduir-me. Dic, no... tenia clar que no, sempre t'he dit, eh? Des de que sóc conscient, jo mai he volgut ser mare, però també penso que potser algo falla, perquè clar, no és lo lògic no voler... no és lo esperat. De fet, aquí “se't passarà l'arròs, eh?”, “i no vols ser mare?” i no... vull dir per aquí és una cosa dolenta, hi ha qui et pressiona a la societat d'aquí. Tens mitat i mitat. Tens mitat que dius, “eh, tranquil·la no passa res si no vols ser mare” i l'altra meitat que et diu “home, això no pot ser”, “qui et cuidarà de gran?”. (Anna, p. 38)

Però jo crec que avui en dia... no tothom, però sí que hi ha molta gent que... que la noia encara té molta més càrrega. En quant als fills, en quant a neteja de casa, jo crec que... espero que no, eh? Però per coses que...

[parlant al marit] Jo tots els amics que conec, la que porta els nens al metge qui és? Qui porta el gos al veterinari?

No, jo he tingut sort, ell neteja molt i és molt endreçat. És com, ens repartim la feina. Ell cuina, jo fico el rentaplats, jo faig les rentadores i la roba... ell ordena no sé què. Jo amb això he tingut sort. Però jo crec que avui en dia les noies, amb els fills, eh? Per lo que jo veig, sempre les... jo que sé, jo les amigues que tinc, si el nen es fica malalt acaba sent ella la que es queda a casa, no ell. O... les dallonsis de paternitat, les baixes de paternitat, les noies sí que te l'agafes sí o sí. Els nois no tant. Jo crec que avui en... I nosaltres al restaurant no, eh? Perquè la meitat del restaurant són noies. Vull dir que, per exemple, la cuina és una cosa molt de nois, no? Sempre ha set molt més, l'alta cuina, l'alta gastronomia, sempre ha set més de nois. (Anna, p. 43)

Però jo crec que sí que, per exemple, influència en el fet de si tu tens, per exemple, jo he tingut sort i jo no me n'entero quan em ve la regla, però hi ha molta gent que ho passa

molt malament quan ovula, que li fa molt mal i no es pot ni aixecar del llit, explica-li això a un noi. Que no et pots aixecar perquè et fan mal els ovaris. [...] Però m'explico què vull dir-te? Explica-li a un jefe que 1 dia al mes no aniràs a treballar perquè et fan tan mal els ovaris que no pots sortir del llit. Et dirà que no. Et dirà que per això contracta un noi. Aquí sí que veig que tenim les de perdre, saps què vull dir-te? O quedar-se embarassada, clar, és que aquesta m'agafarà la baixa per maternitat i més quan tingui els nens cada vegada que el nen estigui malalt, anirà ella. En aquest sentit, la noia continua sent, saps que vull dir-te? Pitjor. (Anna, p. 43-44)

Però.... mai, mira és que m'has fet una pregunta que mai m'havia plantejat, si m'ha influenciat o no... És que a mi m'agrada com sóc, bueno, saps què vull dir-te? M'agrada ser carinyosa. M'agrada ser empàtica. M'agrada ser sincera. Però no sé si és perquè sóc noia... No sé si m'explico que vull dir, no m'he plantejat mai si és perquè sóc noia i m'han tractat diferent que al meu germà que és noi, potser ell és així perquè és així perquè en el fons... però potser no, potser me iaia sí que a mi em... jo què sé, jo... me iaia era modista, per tant, jo cosia amb la meua iaia i feia vestits, i això potser també m'ha fet fer més coses que no pas el meu germà, però el meu germà ara cus millor que jo perquè és escenògraf i fa vestits per les seves obres. Vull dir... [...] No ho sé, no m'ho havia plantejat, però jo crec que segur. Perquè tot lo que veus quan ets jove és lo que té influència en ser adult, crec jo. (Anna, p. 54)

- Diàleg entre la narrativa de la igualtat i la narrativa de la diferència: li porta a plantejar-se si la seva manera de ser ve influenciada per l'educació generitzada.

E: Tu creus que el fet de ser cis d'alguna manera va influir la teua manera de viure la infància?

A: Ostres bona pregunta... No ho sé, em... No... [dubta] Bueno, jo he tingut sort perquè no he tingut episodis gre... només una vegada i no vaig ser conscient de crec que teníem un abusador infantil al grup i no vaig ser conscient fins de gran perquè fèiem patinatge i hi havia una amiga, la [nom amiga], que jugàvem molt al bosc, ja t'ho he dit sempre hem set... a més a més amb les que m'he juntat sempre han set més nenes que no... I ens vam perdre, no ens vam perdre realment, però ens vam perdre. Vull dir clar, érem petites i ens vam perdre, i vam trobar un pagès una vegada. I li vam demanar si ens portava a casa. Clar, això ens en vam... o sigui, nosaltres jo crec que vam tenir clar que no era correcte, però fins de gran no ens hem donat compte lo que era realment lo que havia passat.

E: Clar.

A: Érem molt petites i ens va dir, ens porteu a casa i en lloc de dir que sí que ens portava o dir-nos mira tireu recte, perquè estàvem al costat.

E: Clar.

A: Recordo que ens va dir “us porto si em demostreu que sou nenes”. I volia que ens aixequéssim les fal... o sigui, volia que ens aixequéssim i que li ensenyessin que som nenes. Clar, nosaltres vam dir que no i vam marxar corrents de la situació. Però no vam plantejar-nos que aquesta... a més a més després, quan patinàvem, anava passant amb el tractor per davant i sé que ens creava... a la [nom amiga] i a mi ens miràvem com vulguent dir aquesta situació no va ser correcte. Però va ser de gran que ens vam donar compte que aquest tio era un pervertit. Bueno...

E: Sí, sí.

A: Saps què vull... en aquell moment no t'ho vam plantejar. Era com una situació, “no, no et penso ensenyar la vulva”, me voy corriendo, però no vam trobar com... Ara avui en dia potser el denunciaria.

E: Clar, no li poses un nom a lo que ha passat o...

A: Clar, però ara avui en dia vull potser el denunciaria i li diria, ets un puto pederasta, que nosaltres érem unes nenes. I ens va dir això, us porto... en un nen no li hagués. L'hagués portat i punto. Bueno, potser si, perdò, perdó, ara aquí he jutjat, potser era un pederasta amb nois i noies... amb el que fos, però va ser un pervertit (Anna, p. 54).

Home jo crec que els nois tenien com entre cometes com més llibertat. A les noies poder ens tenien més controlades. No a tot arreu, eh? Però havies d'arribar a casa a una hora en concret, sempre preguntaven amb qui vas, amb qui no vas, què faràs, què no faràs, qui sereu, [...] Poder si que les noies això més controlades. Hi havia molta vida en el casino, en el casino es feien uns campionats a la nit. Llavors els nois jugaven a futbol. Després van fer equips de noies. Que jo també vaig jugar a futbol en aquella època. Mmm... Però és que no, no... Potser jo a casa meva si hagués sigut noi segur que m'haguessin deixat fer moltes més coses. Mon pare era molt estricte i clar, el que no estiguessis a l'hora de dinar o a l'hora de sopar assegut a taula, ojo. Això sí, però és que tant en nois com noies. No perquè jo fos noia (Margarida, p. 14)

- Quan se li pregunta el motiu d'aquesta diferència recórrer al discurs biologicista (pot servir de justificació per les diferències socials cisgenèriques).

M: Sí que hi havia la parella, pues que farien el seu sexe o es trobarien o s'anirien a dormir junts. Però amb volum en general, la gent no... els nois sí que buscaven arrapar-se i la platja "ui, a veure aquella quin bikini porta, què no sé què", però clar se les quedava amb això, ja no tenien... [riu].

E: Però ho notaveu que hi havien miradetes, i que hi havia...

M: Home clar, de la mateixa manera que nosaltres els miràvem a ells.

E: Creus que era igual...

M: Sí, sí!

E: ...la manera que us miraven els nois i la que les noies miràveu a ells?

M: Sí, sí. (Margarida, p. 16)

- Primer parla de com els nois miraven a les noies (diferència) però al preguntar-li de forma explícita torna al discurs de igualtat).

Vale, para mí una persona transgénero es que cuando nace con un sexo determinado, la de... la sociedad le obliga a performar como un género que tenemos entendido desde el sistema patriarcal y esa persona no se siente identificada con el género que para mí son roles y performance y cambia esa identidad con el... hacia, hacia performar fuera del género que le ha depositado la sociedad. (Cristina, p. 3)

- Gènere com a performance i construcció social: marc des del qual entendre la trans(cis)generitat!

Entonces sí que tengo muy presente que soy mujer en mi día a día, eh... por el hecho de que pienso que a veces tengo expectativas y obligaciones que me he depositado que vienen más por mi rol de mujer que por mi propia voluntad. Entonces, no es algo que que pueda olvidar. Sé que soy mujer todos los días. (Cristina, p.6)

También recuerdo que de pequeña ya era, ya estaba sexualizada. Tenía niños... Es que nunca me voy a olvidar que de pequeña, pero que tenía 5 años o así, un niño me dio un beso detrás de una cortina, o sea, y no era consentido, ni consentido ni nada, ¿sabes? Sé que, o sea, como... y también recuerdo que estaba en tercero de primaria y estaba en la

granja escuela y tuvimos una una fiesta de final de excursión, lo típico que te ponen un poco de música, y me acuerdo que un chico que estaba como un poco obsesionado conmigo quería bailar conmigo, la lió parda y yo salí corriendo y me di contra una maceta y tengo todavía la cicatriz de la herida de huir de esa de esa situación, porque yo no entendía. Yo no, yo no me, yo no me sentía a gusto sintiéndome deseada, tan pequeña. [...] ahí empezó todo mi trauma hacia la sexualización que he vivido. [...] Bueno, y perdona, a lo mejor he usado la palabra trauma sin que sea trauma. [...] [riu] pero bueno, para que te hagas una idea rollo que he vivido, o sea como dices tú ¿no? En su día y cuando yo lo iba viviendo para nada era consciente, pero luego, echando la vista atrás, he visto cómo se me ha sexualizado desde muy pequeña y... y, bueno, pues todo lo que implicaba luego en mí, porque al final acabé valorándome según esa sexualización. No en esta etapa de primaria, pero si cuando ya era adolescente. (Cristina, p. 8-9)

- Impacte gènere: vinculat a la posició de subjecte conscient i crític.
- Èmfasi en la sexualització.

pero creo que el hecho de que sin sin saber nada de la vida yo ya fuese deseada por los hombres, por los niños, creo que yo ya ahí entendí que yo era una niña.

E: O sea más por este aspecto de... de sentirte deseada, antes decías sex...

C: Por las sexualización, por la sexualización creo que fue donde entendí que era niña, porque por el resto de cosas, en cuanto a mis hobbies y tal no, no es no me recuerdo muy marcada en la feminidad, fue más bien darme cuenta de lo que era el otro.

Yo cuando tenía 8 años, mi hermana tenía 16, estaba en la adolescencia más dura. Entonces como mi hermana se llevaba tantas broncas, yo no quería ser mi hermana. Pero mi hermano, que ha sido un tío más, vamos a decir friki, dedicado al deporte, no tenía... mi hermano no tuvo novia hasta ser un poco más mayor y tal, yo como que quería ser mi hermano. [...] Entonces yo creo que eso ha hecho que yo pudiese tener una identidad masculina por el hecho de rechazar a mi hermana, porque la liaba en casa y yo no quería que me echasen esas broncas, me iba más al plano de mi hermano. ¿Y qué hice? Jugaba a la play, jugaba al ordenador, hacia un montón de deporte... No sé si te sirve esto. (Cristina, p. 11-12)

- Manera de viure el gènere vinculada als models – performativitat.

Entonces yo tenía mi prima que ya estaba transitando por esas épocas, y entonces yo, siendo pequeña la veía y yo me acuerdo que me sentía muy diferente a ella, por lo que te repito, yo era muy marimacho, muy me la daba igual. Yo no era nada femenina, entonces sí que a veces me sentía muy diferente a ella e intentaba imitarla. Fue la primera que me enseñó a ser una chavala, ¿sabes? Mi prima. [...] Si, pero y sobre y todo, vuelta a la misma en cuanto a la sexualización. En cuanto a que mi prima lo que empezó es a vestirse más guapa para ser más atractiva a tal, a cual, y yo hacía lo mismo, luego también es verdad que con mi prima empecé a hacer bailes, bailábamos mucho de pequeña, cosa que los chicos no hacían. Eso también. (Cristina, p. 13)

Sí, obviamente el hecho de identificarme completamente con lo que se tiene por un adolescente mujer me... me trajo problemas y lo que te digo yo creo que a día de hoy acarreo unas expectativas, unos miedos y una ansiedad que me viene de esta época, de... de sentir que o yo qué sé, por ejemplo, recuerdo perfectamente cuando en esa época yo sacaba muy buenas notas y yo realmente creo que podría haber estudiado todo lo que yo quisiera y como un profesor, como a mí se me daba tan bien la gente, seguramente porque soy mujer y se me ha enseñado a ser super buena, eh... Como me dijo que yo debía de dedicarme a una carrera de sociales y de gente y no a la física como a lo mejor me estaba planteando porque se me daba muy bien, ¿no? Y yo como resonar con esos comentarios de ah, no claro, es que a mí se me da muy bien la gente, es que yo quiero trabajar en una ONG, es que no sé qué, cuando realmente lo que me estaba era aprendiendo de pe a pa el rol de mujer. (Cristina, p. 20-21)

A ver... [silenci] O sigui... jo m'identifico com a home, en com a gènere, eh... [silenci] però el Mic no deixa de ser un home per com... se l'ha vist des de fora. I al final jo he crescut tenint [inintel·ligible] d'aquesta mirada des de fora i llavors també jo m'he anat desenvolupant entorn a això. (Mic, p. 1)

De petit, de petit, és que jo crec que és algo que... o sigui, relacionat amb el gènere, sexualitat... És algo que no t'ho qüestionaves. [...] I... jo penso que en el seu moment et passaven pel cap com emocions, però no pensaments relacionats amb sóc un noi, sóc una noia, sinó... també depèn del que escoltaves, doncs eres un noi o una noia però ja està, sin más. (Mic, p. 5)

- “Depèn del que escoltaves eres un noi o una noia”: gènere = social.

És que ho recordo com molt tancat, saps? Com algo inaccessible. Sobretot a la infància. Que puntualment em comunicava amb una noia, saps? Rotllo... Eh... Parlar amb la noia, almenys de classe o del cole era algo com molt puntual. (Mic, p. 7)

- Món dels nois i de les noies com a completament separats.

A veure, jo tampoc estava ni en un costat molt extrem ni a l'altre perquè tampoc em dedicava... a jugar a futbol i pilotassos però tampoc jugava a cuinetes, no? O sigui, però sí que em passava el pati fent boles de fang i... (Mic, p. 8)

No crec que sapigués concretament que era un nen però sí que em van anar agradant coses, pues a partir també d'haver estat com en una bombolla de gènere, no? Et vas com orientant dins d'aquesta bombolla cap a coses que t'interessen més o menys i jo que sé... si et van comprant un cotxe teledirigit, un eh... si vas fent... bàsquet i fas no sé què i al final veus que tots els que tens al voltant són nois, dius va doncs jo sóc un noi. (Mic, p. 8)

Perquè també recordo referents femenins. Tot i que és veritat que també els femenins els recordo molt més per la sensibilitat. I com molt més acompanyament emocional. I els masculins com més... molt més de comportaments actius, físics. I... és això. [...] m'ha fet adonar-me'n també de què m'ha aportat què. Como no tenir una barreja sense saber d'on ve cada cosa o com a l'hora d'aplicar-ho jo puc fer... Com identifico unes persones amb unes maneres de fer, no? Com a les noies, a les meves referents que eren caps noies, les identifico com molt més amb acompanyament emocional i amb sensibilitat. I en canvi als que eren referents nois... [canvi brusc] Això sobretot quan era més petit, eh? (Mic, p. 11)

Bueno, les nenes a l'escola anaven a part. Anaven a un... Era una cosa una miqueta estrany perquè... tenien una classe per les nenes (Pere, p. 8)

- Divisió social nens i nenes

Sí... sí, els nens eren, és clar, érem més moguts, les nenes eren més tranquil·les, no? [riu] També, també jugaven allò, a saltar corda i tot això, també feien jocs, però els nois... no sé, jugàvem a saltar, a fer unes coses que eren més, més... més de, de nois, de... no sé, amb una paraula, més moguts. Hi havia diferència, sí, sí, era bastant gran, el joc d'un noi amb una noia.

- Diferència i construcció nens (moguts) i nenes (tranquil·les)

P: No. El que si fèiem... de ben petit ens espavilàvem, això sí, eh, o si... em passaven, hi havia pel veïnat, sempre hi havia algun o altre que tenia una, una doble feina, o sigui, els hi donaven per ficar cromos en uns sobres.

[...]

P: Sí, sí, era una cosa que, que et donava un estimul un al·licient de poder... quasi bé tots els nens feien coses així, eh? Almenys per aquí al meu sector, on estava jo.

E: I les nenes també ho feien o...?

P: No. Mm... Bueno... si feien alguns collarets o algunes coses com ara ho fan, n'hi ha que també ho fan ara. (Pere)

E: I creus que en les teves experiències d'adolescent, ja sigui en el treball, en el ball... el fet de ser un noi, de ser home, influenciava? O...

P: Sí, perquè de lampista mateix tot eren homes. Allà no hi havia cap dona. Si hi havia una noia era a les oficines, però de, d'anar a treballar no. Ara sí. Ara ja veig que hi ha nois i noies que fan moltes feines que són... Jo ho trobo millor així, per descomptat. Som humans i com a tal... diferències sí, que la dona, pues, és la que ens porta al món i tot, no? Però que... veig que, que hi ha bastant... anem, anem en camí de que som bastant iguals. No sé... tot. Llavors no, llavors les feines eren pesades. Eren molt pesades les feines, això sí. Pues un cop aquí havia de fer rosques amb la mà. Avui en dia apretes un botó i es fa, com aquell que dius, fa sol. Tot ha canviat molt, no? Sí, sí, ostres...

[li pregunto com feia el context franquista que fossin els nois i les noies – expectatives]

P: És que... és clar, la noia representa que es casava i es quedava a casa. I si tenia crios o si fills i això pues ja la vida laboral i tot ja se li havia acabat. En canvi l'home és el que havia de portar el jornal, el que havia de tirar endavant doncs els problemes de la casa els havia quasi bé de resoldre l'home i la dona pues fent les feines de la casa, que ja era molt també, no? Ja no hi donava... ja no tenia més, més per fer, no sé. Això, això, això si que ho he vist jo, me n'he donat compte, no? De que l'home poder era el que... el puntal vital, no?

E: A tu d'adolescent ja t'arribaven aquestes idees de que això havia de ser així?

P: Sí... sí, sí, ja ho veia... és que ho veia normal tot això, de que l'home, doncs...

E: Clar, ara t'anava a preguntar com, com ho vivies tu això?

P: Com ho vivia jo? Bueno, sense donar-li cap importància (Pere)

I: Es que la la diferencia era de que yo iba a cualquier niño, nos podíamos conocer de literalmente 3 segundos y medio, agarrar la pelota y decirle, “oye, ¿te juegas un, yo que sé, un fútbol rápido?” y era como, “venga va”, pero luego, por ejemplo, con tema niñas a la hora de sobre todo de jugar e interaccionar como que no era tan... tan directo no, no podías esto de “hola, no te conozco, pero vamos a ser amigos”. Era más un... “no te conozco, ¿quién eres?” Yo no sé... “¿Dónde está mi madre?” [riu]

E: Vale, no era como esa conexión...

I: Sí.

E: ...tan...

I: No había una conexión tan directa, era... No es que fuera más frío el contacto, pero si el hecho de que al... Al igual de que tu, por ejemplo, con mi yo con un niño, podía ser más directo de ir e interaccionar y venga va, vamos a jugar y de repente vamos a ser mejores amigos por la siguiente media hora, con una niña o la conocías de tiempo porque tus padres conocían a sus padres y habíais tenido más interacciones o directamente no había casi interacción. (Iker)

- Divisió social gèneres

La mayor diferencia que sí que recuerdo es que la interacción femenina era más, eh... Era más de achuchar al niño [riu], era más de ay qué bonito, ay qué pequeño, no sé qué. Y con los adultos, con los hombres, sí que era más, pues a veces sí que era más del palo jugar y tal, pero no era una... una barrarrera tan... no por si cariñosa, era como, con la parte femenina era como más eso, más aprecio, más cariño, todo eso y con los hombres era eso, más colegeo, más jugar, más eh... pues eso, interacción no in... no como indiferencia porque había... pero sí que había como un poquito de desinterés, a comparación. (Iker, p. 11)

- Diferències generitzades en la interacció amb adults (sent nen)

Ah, pues sobre todo lo noto mucho en el sentido ese de que a nivel de tener tu vida construida, el hecho de que es lo que se espere de ti, el hecho de... mm... buscan que de ti para tú ser un hombre de bien, por así decirlo, ya tienes que tener tu vida solucionada

a la edad más temprana que tengas. Mientras que, por ejemplo, con el mundo femenino sí que he visto más de... no centrarse tanto en tener una vida construida, sino tener con quien construirla. Siempre se fija más en el tema de si tienes pareja, si tienes novio, si, si estás saliendo con alguien o si no. [...] Por el tema femenino sí que he visto más que era más explicativa de pareja. Mientras que tanto en hombres es más expectativa de nivel de vida. (Iker, p. 49)

Home, mm... sí, a casa sí, jo, o sigui la figura del pare i de la mare, en el meu cas jo sí que veig molta més diferència, ho he viscut així, eh? El pare com... més, és a dir, al revés, la mare com més propera en quant a sentiments, en quant a expressar més això, la part aquesta emocional i el pare com més fred, més, més racio... bueno, no més racional, diguem-ne com més retret en quant a això, no? Expressar els sentiments. Fill de pagès, una persona com que aquí no es plora, no? Una miqueta aquest sentit de, els sentiments els guardes. Això de... la mare podia venir a preguntar-te si estaves trist, però el pare no. A mi el pare això no m'ho havia preguntat mai, és el que toca i punt, no? O sigui aquesta part més de tendresa, sí que l'associació més a la mare i no tant en el pare. El pare és més aquest rol potser era com més de... més de disciplina fins i tot, no? De la part aquesta més de "has de complir", no? I en canvi la mare hi havia aquesta part més de tendresa, no? Això sí, això... bueno, fins a hores d'ara, eh? [riu] O sigui, encara ho he viscut d'adult, el pare això de preguntar-te com estàs a nivell emocional, és que no t'ho ha preguntat mai. Serà com estàs, si estàs bé o estàs malalt, però no com estàs allò... (Toni, p. 13)

- Família com a dispositiu

Jo crec que és com estaven... educats. Jo crec que és com estaven educats. Perquè clar, ells ho havien viscut així. El seu pare era així, ells realment jo crec que... Sobretot el pare, no? Crec que el que va fer és un mirall del que era el seu pare. Tampoc se li va obrir cap mena de perspectiva de com millorar això i... jo crec que repetia un patró que és el que havia viscut, no? Llavors no sé, jo penso que és perquè és el que van viure. Vull dir, de vegades encara hi penso, eh? Amb el tema d'això del pare, i penso hosti, si el pare hagués sigut... però clar, penso "si és que no en sabia". És que ningú l'hi havia explicat com fer-ho, i crec que tampoc ni s'havia preocupat, no? Per, per... que era diferent. Fins i tot, clar, ho veus després amb els néts, no? Jo no tinc fills, però clar, el meu germà gran té fills i ho he vist amb els néts i penso, hosti, ha fet petits canvis el meu

pare respecte a això. Aquesta figura, aquesta, aquesta qüestió com potser més femenina, que no és ben bé, però que ho associem moltes vegades a la tendresa de les... de cap a les dones, i que llavors ell n'ha anat com aprenent, no? Perquè penso que no anava amb ell això, ha sigut una cosa que posteriorment doncs l'hi ha anat sorgint perquè no sé, ho ha anat explorant i suposo que s'ha trobat amb què ho ha pogut fer. Però a mi em sorprenia, no? Amb els meus nebots, que penso, “oh, el pare”, no? Això no havia fet mai amb nosaltres. I em sobtava que fes aquestes aproximacions, quan cap a nosaltres, cap dels tres germans jo recordo que ho havia fet. I malgrat tot, encara a hores d'ara no ho fa, eh? Amb nosaltres. Ho pot fer amb un nét, però amb nosaltres no. (Toni, p. 14)

T: No, no no. Clar, ara jo ho veig amb aquestes famílies que estan al darrere de... penso hòstia molt bé, o sigui un suport que donen, i venen a l'institut i t'ho expliquen i si convé venen a fer xerrades i venen... Vull dir que hi ha un suport, i a l'entorn de les classes, bueno després en tot cas ja ho parlem, però està com molt... normalitzat, almenys en el meu centre i... penso, hosti, doncs molt bé. O sigui, em trec el barret amb els casos aquests, tant d'ells com de l'entorn que l'acompanya, però però ja et dic, que és que en aquella època, uf... si que hi havia casos, evidentment, però bueno, eren tant... eren llunyans, no es quedaven a prop del que jo vivia, la meua realitat. Això estava, pues si, podies veure un cas a la tele, podies veure això, aquest cas que et deia del [poble] o però vull dir, no ens plantejàvem això. Una altra cosa és l'orientació, però lo que és el gènere... En aquell moment... O aquí o aquí. Era com... saps? Era com... i això de un canvi o una transició... Bueno era, ho veiés més potser en el món de l'espectacle o en qüestions d'aquest tipus, no? De més d'un entorn més artístic, però o... però en el dia a dia, d'una professió normal, vull dir normal, com si les altres no fossin normals. (Toni, p. 34-35)

- Consicència impacte de la cisnorma

T: Però bueno. Suposo que és anar educant i que anar normalitzant les coses. No? Home, és com... És com a nivell d'afecte. Afecte, per exemple, clar, jo vinc d'una etapa de la meua vida en què l'afecte entre dos homes a nivell del carrer no es mostrava. Llavors ara veus joves doncs que poden anar agafats de la mà o que es poden fer un petó pel carrer. A mi, malgrat m'ho treballi, a mi això em condiciona encara. Perquè, perquè les mostres d'afecte entre homes o entre, bueno entre dues dones no es veu tant malament, però entre dos homes... A mi em condiciona pel carrer. A vegades, estic amb el [nom parella], la meua parella i jo dic... vaig tens i penso però per què? Però és perquè vinc d'un entorn

en el que això, pues et miraven o el que sigui, no? I o, per exemple, a Barcelona potser ho puc fer, però si estic al meu poble o el que sigui, penso... que no passa res, però tot i així, em sento condicionat. Però bueno, són mostres que potser estan més associades a les dones, no? Perquè entre dues dones que vagin agafades pel carrer, pues potser no serà tan estrany. Però jo si m'agafo amb ell, uh, vaig com tens fins i tot, eh? I penso, i després veig gent més jove que ho fa i penso, "ai, mira, molt bé!" [riu]. Tot i així encara trobaràs algun de jove que dirà "maricón" o algo així, però penses... Bua i em fa ràbia això, amb mi mateix perquè... I a ell també li passa, eh? Jo en tinc cinquanta-cinc, ell en té seixanta, llavors clar, hem... hi ha una etapa de... no de, bueno, clar, la meua etapa ja no era ben bé de repressió, però sí que... clar, segons quines mostres d'afecte és que una cosa com més femenina i més d'una parella, home-dona, no? I el fet de que ho facin dos homes... Bueno, encara hi ha persones que els hi resulta estrany i a tu per evitar que li resulti estrany a l'altre, no ho fas, no? I penses, "jo, per què no ho faig?", no? No sóc prou valent. [riu]

E: Bueno...

T: Bé, no sé, de vegades ho parlem amb el [nom parella] això, amb la meua parella. "I per què?" Però és que a ell li passa igual també, eh? Fem intents, però ens costa. És una qüestió d'això, no? Que ho tenim molt associat a un tipus de parella, però en canvi amb altres parelles, això... o sigui, parelles del mateix sexe no... No ho fem.

T: Especialment entre el gènere masculí, jo crec que sí. Entre els homes jo crec que encara sí, a no ser que sigui un entorn com molt... diguem-ne obert i molt obert a qualsevol... Jo crec que sí. I, o sigui, a mi m'afecta encara que no vulgui mm... la visió que tenen de mi externament, saps? I probablement em tallo en moltes coses de les que podria fer perquè... però perquè he viscut com a home, doncs que això no ho puc expressar i a sobre, bueno, clar si fos amb una dona potser sí, però com que és amb un home... No toca, no? Representa.

E: Clar.

T: I això sí que em condiciona. Sí, sí. Vull dir, això ho tinc claríssim, evito fer coses perquè externament es poden interpretar, bueno, no sé com ho poden interpretar. No vull que... em fereixi, com que m'afecti i com que no vull que m'afecti, no les faig.

E: Clar.

T: I les faig, pues... [riu] de portes endins, saps? Però fora no, saps? [sospira] No sé... Sí, sí, jo crec que això també és l'educació, eh? Bueno, l'educació i el... i això, no? Com et veuen els altres. (Toni, p. 42)

- Diferència social en relació a l'afectivitat d'homes i dones (i la manera en la qual es percep), es vincula a la sexualitat: la manera de viure l'afecte en una relació homosexual de dos homes és diferent a quan són dues dones (vinclat imperatiu de gènere i sexualitat).

Sí, moltes, moltes. Totalment. Clar, ja... és que ja, i això per desgràcia encara dura, no? Quan un nen, "és que tindrà un nen", val, doncs vingui abans de néixer, ja tens el vestidet de color blau, tal, una nena de color rosa, evidentment hi ha gent que no, però la majoria jo crec que encara això ho fa i... no hauria de ser potser, no? Bueno a respectar que són els pares però... lo bonic seria que els colors no estiguin relacionats amb el gènere, ni els jocs, ni... ni les feines de més grans, que per desgràcia les feines també mm... Per exemple, a mi m'agraden les motos, de moto GP, a vegades les miro, i... i trobo patètic que hi hagi una noia allà amb mini-falda i... val molt bé, però posa un noi amb pantalons curts amb un boxer o jo què sé. Val, fer les dos... que trobo malament les dos, eh? Però si poses una, posa l'altra. Evidentment aquesta noia vol perquè té un sou i vol, no? Perquè si no vulgués evidentment no. Però ho trobo malament perquè és sexista. Però posa als dos. Quan donen un premi a una competició, típica noia guapa, perquè ha de ser guapa, potser qui sigui, com sigui i haver un noi i una noia. Això va canviant poc a poc però per desgràcia encara hi ha moltes coses d'aquestes. (Gabi, p. 8)

G: Bé! Però perquè quan ets nen també et relaciones amb, amb, també et relaciones amb nenes evidentment i jugues amb nenes també a cotxes, i a nines, mira, és curiós però a vegades, això sí que és veritat, més que a nines no però... bueno no sé si m'enrecordo d'això molt, si jugava a cotxes amb nenes. Però... potser si hi havia jocs molt de nens i molt de nenes, cotxes, eh... tipo així, no? O soldats, nois. I nines, noies. Però hi havia coses, hi havia aficions que no estaven, no eren establertes per nois i noies. Jo què sé, anem a fer una cabana al bosc. Amb 10 anys, no? I a la colla hi havia nois i noies. Això no. Però segur que quan eren nois jugant a una cosa, o sigui, depèn de l'àmbit o la... la... la que anaves a fer era més de noi, noia o no, era dels dos, no? (Gabi, p. 9)

G: Sí, bueno, lo típic, no? Noi, doncs has de ser... eh... doncs enginyer, metge, arquitecte, lo típic, no? Noia? Has de ser infermera, has de ser... bueno, feines que per desgràcia

abans estaven enfocades més a noies. Doncs això, depèn de si eres noi o noia doncs les feines estava ben vist que fessis una cosa o fessis una altra. Passava, i passa moltes vegades encara, no? Una altra cosa que no treu això és que tu fas una carrera, jo vaig fer enginyeria, i a enginyeria érem 110 persones a classe i eren 3 noies. Potser era el motiu aquest, eh? Perquè ja estava allà inicialment i ja estava socialment ben vist, no? Per encara, això és així, no? Perquè a infermeria la majoria són noies i no m'equivoco encara i psicologia potser també, no? (Gabi, p. 11)

[li pregunto per expectatives de gènere] *Bueno, no m'enrecordo, però m'imagino que això ho veies a tota la societat, no? A la tele, a les pel·lícules. No, no és que els pares t'ho diguessin, sinó que tot lo que t'envoltava estava establert d'aquesta manera o estava enfocat a això. I si sorties, que és el que a mi m'empenya més d'aquests temes o d'aquest tema, és que una persona se'n surti del ramat d'ovelles, ja el tracten malament o l'insulten. No, tu has de respectar a aquella persona sigui diferent que tu. Per això per mi és súper important respectar les diferències. Perquè sinó mai és que et respectin a tu perquè... no. Tu has de respectar a tothom encara que sigui diferent a tu. Sempre que respecti, clar. Però encara que sigui diferent que tu no tens dret a insultar-lo, al contrari, l'has d'ajudar i motivar-lo, "mira tu si vols fer això doncs endavant, prova-ho". (Gabi)*

E: Com diries que era la relació amb els nois? Amb aquest grup que em deies, quines coses fèieu que eren diferents amb les noies?

G: [pensa] Bueno, lo típic. Lo mateix d'abans que comentava, no? Jocs de nois, no? Futbol... Que per sort al futbol ja juguen noies ja, evidentment. Eh... però en aquella època no, estava mal vist que una noia jugués a futbol. La insultaven, li deien que era... tal. Lleig, no? Per què? S'ha de respectar les diferències. I... i en aquella època era així. Llavors, què fèiem? Quines activitats fèiem que eren de nois? Doncs les típiques, de futbol, de parlar... de coses de cotxes, de motos, de... lo típic. "Tu quina moto voldràs tenir de gran?" o "de què vols treballar?" O jo què sé, bueno coses... treballar potser tothom, eh? Però vull dir, coses més de nois. (Gabi, p. 15)

- Autovigilància

G: Ah, noi adolescent. Doncs acabar els estudis i... i fer una, un, una carrera de noi. Enginyeria o arquitectura o medicina. Però no farmàcia, no... bueno, no sé quines podien haver-hi. No una dependenta o dependent, no? Per sort avui en dia hi ha de tot. Però una dependenta d'una botiga o... una professora infantil. Doncs feines d'aquestes. Això... o

sigui, les que... la que estava, lo que... no sé com ho has dit abans. Què s'esperava de mi? S'esperava això, no? Que fos una persona amb un tipus d'estudis d'aquests... que tingués una família, una família normal [to irònic], entre cometes normal, evidentment, no? Que avui en dia per sort hi ha diferents. Però una família normal què vol dir? Coneixes una noia, et cases per l'església, tens nens... un nen i una nena, eh? I al nen el vesteixes de color blau i a la nena de color rosa. Bueno, ja m'entens. Això jo crec que és el s'esperava en aquella època d'un noi.

E: I per part de qui? Que tu em feies aquesta preguntes, “expectatives de la família, dels amics...? Creus que...

G: Jo crec que... no, dels amics crec que no, però de la societat sí. De la societat en general, no? Que era el que estava ben vist. Tot el que sortia d'aquest, d'aquesta línia, no estava ben vist, per tant, s'havia de rectificar. Pel que deia de la societat, eh?

E: Clar, hi havia com una... línia que s'havia de seguir, per dir-ho d'alguna manera.

G: Tot allò que... un carri, hi ha un carril i tu surts del carril amb el tipus sexual, ep malament, amb el tipus d'aficions de m'agrada jugar a nines de petit, no, al carril, no sé què, al carril. (Gabi, p. 16)

- Expectatives generitzades home (estudis, feina, família...)
- Autovigilància

Jo crec que era la societat en aquella època, no? Que tot, tot, des de petit fins a l'adolescència, fins que ets adult, vaig viure a una societat que era lo que dèiem abans, no? Que tothom havia d'anar pel seu carril, les noies per un costat, els nois per l'altre i, i amb els seus gustos i és el mateix sempre, no? Que comento. Mm... tan infantil com d'adolescent igual. Està tot als mitjans de comunicació, les pel·lícules, tot el que veies estava enfocat a això. I si sorties d'aquí, doncs estava malament. (Gabi, p. 16)

- Normativitat, divisió social.

Però per exemple xarxes socials, jo veig eh... de 0 a 100, dos cosetes positives i 98 negatives, vull dir que, sobretot amb els adolescents, ja, ja... fa tan de mal, però tan de mal, i sobretot a les noies. Pel que veuen allà, pel que veuen a, “noia”, doncs vinga doncs 60-90-60 i si... no, ho he dit malament això [riu].

E: Sí, sí, no sé com va però sí.

G: Dona igual, el que sigui. O el típic programa de iogurt [???], o noi també però en els nois jo crec que això passa més, és més a les noies i moltes frustracions, si no sóc així m'he d'operar... baixa autoestima. Molt trist, molt trist. I això és les xarxes socials. I és brutal el mal que està fent, al cole ho veiem, és brutal, brutal. I, i... a nivell de cos això i a nivell d'idees també, hi ha molts fakes a xarxes però molts i la gent s'ho creus i és molt trist. (Gabi, p. 24)

Bueno, es verdad que igual los niños jugaban más a cosas de guerras y cosas así, de pistolitas y tal. Y las niñas, pues están más fífis por ahí... pues yo qué sé jugando a mamás y papá... No sé más estáticas, quizá. Y luego más adelante sí que pues empezó... solo se dividía entre fútbol, que eran los chicos y las chicas pues estaban por ahí, pues quizás más pues hablando de... de cosas, de tal, más estático, menos... bueno. (Alba, p. 6)

- Escola (pati) i joc com a dispositius.
- Després explica la seva experiència i es distancia de l'impacte del gènere: jo si que jugava a futbol “y tan tranquila”.

Sí, bueno, por ejemplo, en casa mismo. Mm... Yo con mi hermano a ver, no convivimos mucho juntos porque nos llevamos muchos años, pero yo recuerdo que con él siempre jugaba, pues eso a... pues a chincharnos, a como a lucha, no sé qué, a no sé cuántos y con mi hermana, era cosas más lights, más... bueno, pues yo qué sé, pues me quería pintar las uñas, me quería no sé qué y yo venga, pues vale, pues vamos. Y... y en el cole... [piensa] Sí pues, también claro, pues con los chicos siempre ha sido como... como más no sé, como un poco de vergüenza quizás, un poco más... “ay, qué pensará de mí, no sé qué”. Y con las mujeres pues bueno, es que no sé, pues era diferente, sí. (Alba, p. 6)

- Diferències socialització nois-noies.

Es es, es como... no más inocente, pero más igual pues lo que ves en casa, lo que escuchas, lo que... porque al final todo esto es algo social, o sea, sino no existirían géneros ni... tonterías. (Alba, p.16)

- Gènere com una construcció social (l'entén com un sense sentit = “tonterías”).

Entonces yo creo que se acentúa que... hasta que realmente sabes quién eres y tal, reproduces mucho lo que ves en casa, lo lo que se te enseña, lo que tal y en la adolescencia es algo brutal. En plan, pues eso, los niños... Pues yo qué sé, empiezan... al menos en mi, en mi... en esa época, los niños empiezan a ser más malotes, a fumar porros, a no sé qué.

no sé cuántos. A sacar malas notas porque es lo que... bueno, pues a no estudiar, a tal. Y las niñas, pues eso, típico que se hacía sectores en el patio, estaban las nenas ahí, seguramente criticando a otras nenas, hablando de lo guapos que eran los tíos. Y... Ay, ¿qué te iba a decir? Y nada, pues acentuando aún más el rol de ser mujer, no? Bueno, pues yo que sé, yo me acuerdo que quedaba con mis amigas para ir de compras... de compras, de qué? O sea, a mí lo que me gustaba era el helado de después, ¿sabes? O yo quería irme a fumar porros también, pero no, en el grupito no estaba bien visto. (Alba, p.16)

- Gènere = reproducció social de “lo que se enseña” (rol).

[...] pero es que, es que es tan absurdo, ¿no? Entonces, ¿por qué seguimos perpetuando esto? ¿Por qué seguimos... haciendo que haya esta diferenciación de mujer, hombre, tal? O sea, yo creo que al final la sociedad siempre necesita tenerlo todo muy categorizado, ¿no?, para entender las cosas y... eso, es más fácil decir que hay dos tipos de cosa que no decir que hay 100. Porque ahí la gente se pierde. Pero bueno, es que al final nos ponemos nosotros la presión y la... claro, también es mucho por el capitalismo, el... yo que sé, es más fácil vender cosas para hombres y para mujeres o... o decirte que te tienes que juntar con otra persona, si tú eres mujer con un hombre, ¿no? Pues porque así, pues conseguiremos que te compres una casa, conseguiremos que tengas hijos, conseguiremos que bueno que la rueda siga, ¿no? En cambio, si tú de repente dices que has nacido mujer, pero quieres ser hombre... Igual tú ya no te vas a poder reproducir de la misma forma, no vas a poder comprarte una casa con una persona, no vas a poder tener hijos, o se te va a complicar mucho más, entonces es como que no vas a poder seguir contribuyendo a la rueda del capitalismo porque al final es muy así. Por eso se siguen perpetuando roles, imagino, ¿no? El... tú eres mujer, pues eres mujer, vas a estar con un hombre y vas a seguir produciendo. es que, es que el género es que es algo totalmente social. Si no estuviéramos en este mundo así, no tendría por qué haber géneros, creo yo, ¿eh? [...] Está hecho para que consumas más y para que... eso, para que... el colectivo social, pues... sí, es que es como que necesitas identificarte en algo, ¿no? Para... Eso, para seguir con tu vida y... no, no tienes porqué. Y tú puedes ser eso, una mujer pues más masculina o más no sé qué o no sentirte identificado con nada. Es como quien no se siente identificado con algún grupo político y es anarco, pues lo mismo con el género, ¿no? Pues no me identifico con tal o tal y cap problema. (Alba, p.39)

- Consciencia sistema cisheterosexista.

E: Claro, porque te iba a preguntar o se me ocurría si crees que había diferencias en la manera en la que... se instruía o no sé cómo decirlo, a las monjas o a los chicos que querían ser cura, por ejemplo. O... diferencias de género, ¿sabes?

C: No... ese mundo no lo he visto. Yo he visto las monjas. Las monjas es, son mujeres, solo mujeres, y... y sí que, sí que lo, lo que yo veía, notaba, era que la... la, la madre superiora, la no sé qué, a los curas los tenían como... como alguien grande, ¿sabes? Como alguien muy poderoso, o muy... no machos, porque no sé hasta qué punto pero era muy...

E: ¿Crees que el hecho de que fueran hombres influía?

C: Sí, claro. Claro. Y curas. Claro. Las monjas siempre... es como la señora y la sirvienta. Va por ahí la cosa. Nosotras éramos las sirvientas. Eso siempre. Los curas han tenido monjas que les han servido. A día de hoy, vaya, a día de hoy.

E: Sí, sí, sí.

C: ¿Quién cuida a los curas? Las monjas. (Cati, p. 29)

- Consciència diferències generitzades (veiem com succeeix en tots els entorns, per molt diferents que siguin, inclús quan són entorns molt feminitzats).

E: ¿Crees que el hecho de, como hablamos del género, el hecho de ser mujer o las ideas que tenían sobre tí por el hecho de ser una niña, una chica... es lo que te llevó a emparejarte con él?

C: Yo creo que sí. Yo creo que sí porque si yo hubiera sido más valiente, lo hubiera cortado mucho antes. Ya no hubiéramos comprado ni el terreno, ni na. Pero bueno, vamos a cenar, eh... venía a casa, yo entonces estaba estudiando enfermería y trabaja de noche en el hospital y... y bueno. O nos íbamos al Montseny con mi hermana y hermano. Él era el mejor amigo de mi hermano, hicieron la mili juntos... y bueno, quiero decir, eran grandes amigos. Osea, fue... todo vino así, todo vino así. (Cati, p. 32)

Porque fue... en casa era... en casa era, si que había diferencia. En casa no era lo mismo un chico que una chica. Había machismo en mi casa. Diferencia. (Cati, p. 37)

E: *¿Cómo crees que es hoy en día el mundo de los niños y de las niñas? O de los hombres y las mujeres, ¿eh?*

C: *Clar... Los niños y las niñas si simplemente en la manera de vestirlos. Ya empiezan de bebés, de vestirlos. Antes los vestían con, con, con puntillas, con no sé qué, las niñas, no sé qué, eh... y el niño, todavía existen mujeres que tienen sus hijos y les, y no les pueden poner algo rosa “porque es de niña”. No le pueden poner algo rosa. Esa es mi hermana. Esa es mi hermana. Pero ¿por qué no? ¿Por qué no? O ¿por qué no le regalas una muñeca? O por qué... Pero también son mentalidades. Yo creo que la juventud que va aumentando ahora para arriba está cambiando, está cambiando. Siempre que los padres no les influyan en eso. Que los padres tienen mucha culpa de ello. Entonces claro, claro que hay diferencias, diferencian desde bebés. No les pueden vestir... de rosa a un niño, ¿por qué no? ¿Por qué no? ¿Qué pasa?*

E: *¿Por qué crees que no lo hacen?*

C: *Pues porque, porque es de niña o es de niño. Y entre ellas mi sobrina. Tienen un niño de dos añitos, no le hagas poner nada rosa. Yo le digo pero pónselo, ¡y de coleres! Sí, así de Desigual. “No, no, no” [imita] [riu]*

E: *Del Desigual [ric]*

C: *“No, no, no, que parece una niña” [imita] O los zapatitos... En esas pequeñas tonterías que luego van creciendo y es lo que se te va quedando, y separa al hombre y a la mujer.*

E: *Mhm.*

C: *Si vistieran igual o... o... o dijeran lo mismo o jugaran igual, todo igual, pues no pasa nada. Luego pues sería, pues eso, luego viene pues te sentirías chico o te sentirías chica porque eres chico o porque eres chica pero... a la hora de enamorarte o a la hora de compartir o a la hora de eso verías el interior de la persona, no el exterior. Y ya está. Pero si desde pequeñitos los diferencias, luego cuesta mucho quitar eso. (Cati, p. 37)*

- *Impacte del gènere i la societat en les subjectivitats: Luego tienes que luchar pa’ salir de ahí que te cagas. Y para abrirte y ser tú misma... eh... siendo mujer, o siendo hombre... queriendo a una mujer o queriendo a un hombre... uf, ¡bueno! Y más si la sociedad te lleva a ello. Porque la sociedad influye un montón.*

3. Narrativa biologicista

Clar, la meua teoria com a biòloga, clar, jo sóc biòloga i sóc molt racional. Això també és una definició meua, sóc molt blanc negre, sóc molt racional. Clar puc entendre lo altre perquè és com bueno em sento noia, però estic atrapat en un cos de noi i vull canviar-ho, però clar, el no gènere és... no ho entenc. O sigui, què vol dir, no ets cap gènere? Una altra cosa és que em diguis avui em sento noia, avui em sento noi o no vull o no vull definir-me per un sexe en concret, saps què vull dir-te? Això ho podria entendre, però no gènere és que, vull dir, no ho entenc, saps? Perquè en biologia tenim un sentit reproductiu que diguéssim, no? Bueno, els humans hem passat a un altre nivell, eh, però tenim un sentit... per tant, ets o una cosa o l'altra més que res per un sentit biològic teu. I em costa més entendre-ho (Anna, p. 3)

- La biologia construeix com a lògiques les diferències entre homes i dones: “per tant, ets o una cosa o l’altre” (imposició, realitat, naturalització, obvietat)

[...] tot lo que potser la gent defineix com a noia que no, que es que es arreglar-se, el maquillatge, ser mare, tot això, jo no ho tinc. Saps que o sigui no ho tinc, simplement sóc noia perquè tinc genèticament tinc dos ovaris, perquè tinc la regla i perquè... estic contenta amb el gènere que m'ha tocat. Vull dir, no em canviaria el gènere (Anna, p. 8).

Jo crec que sent noi seria exactament igual que ara. Vull dir si ara em canviés el gènere, la gent que es canvia de gènere no canvia pas la personalitat. [...] Seria la mateixa persona amb amb... és com un vestit diferent. No? És la mateixa persona, m'he ficat un altre vestit. [...] No? És m'he ficat un altre vestit. Lo que passa que sí que tens el tema hormonal... i tema d'aquest de que no tenim les mateixes hormones. La proporció d'hormones de nois i noies no és la mateixa. Però en el fons seràs la mateixa persona. (Anna, p.8).

- L’Anna utilitza el discurs biologicista per explicar les diferències que no pot (o no vol) explicar per una diferència cultural en quant a rols i estereotips de gènere. Si hi ha diferències és pel “sexe” biològic. L'utilitza per mantenir el seu discurs de “el gènere no és important”, en tot cas si necessita diferenciar o veu diferències, aquestes són per un sentit biològic. A més a més, es serveix de la seva formació com a biòloga per legitimar aquest discurs des de la posició d’experta.
- També l'utilitza per entendre la seva identitat i justificar el dir-se ser noia tot i creure que el gènere no és important ni necessari i tots som “ simplement

persones”. Amb el discurs desgeneritzant seria contradictori (dilema) dir-se noia. Així doncs, diu que ho és per biologia (“mira, perquè tinc la regla”), resolent discursivament el dilema.

Ells sempre en tenen ganes [de tenir sexe], ells sempre estan preparats abans, ells les hormones els hi van abans que nosaltres. I sempre som nosaltres les que hem de dir que no. Segur que hi han noies que no, eh? Però jo en el meu cas, sempre era jo la que és... No estic preparada. Avui no em ve de gust o avui... saps que vull dir-te? Sempre és, sempre és com que nosaltres tenim més el poder. Amb aquest aspecte també tenim més el poder. Perquè nosaltres decidim si sí o si no, no sé si m'explico que vull dir, ells ho farien... el... ara no, però a l'adolescència, ells ho farien cada dia 20 vegades al dia. Jo crec que nosaltres no tenim aquesta necessitat.

A: Però no són tant de casa, són més passotes que diguéssim, en general. [...] Fixa't tu qui són, de forma generalitzada ets més dels avis materns que dels paterns i sempre és així.

E: I per què creus que és això?

A: Però jo crec que és... Jo crec que és això de vincles entre dones. [...] Jo crec que sí que és a nivell genètic. De fet sempre fixa-t'hi en totes les cultures, en tota la història sempre han set les noies, les dones les que cuiden. En els animals també menys 2 o 3 excepcions. Qui són els que cuiden? De fet, jo que sé, amb els ximpanzés que són els que s'acosten més a nosaltres, les tietes, o sigui totes les tietes cuiden els petits. Vull dir encara, inclús les tietes que ja no són mares perquè són grans i a les joves, mentre les joves estan fent altres coses, són les tietes que cuiden els... no hi ha cap mascle que cuidi els nens.

E: O sigui aquest rol de de cuidar, no? Per dir-ho d'alguna manera.

A: Jo crec que ho té, ho tens... és genètic. Tinc una amiga, per exemple, que diu que li van inculcar. Una de les millors amigues diu "clar, és que a mi em van inculcar això de cuidar... de ser necessita...", saps, de la necessitat de... Ostres, jo no crec que a mi m'ho inculquessin perquè ja t'ho he dit des de sempre he dit que no volia ser mare, per tant, a mi no m'ho van inculcar; "has de ser mare, has de ser mare, has de cuidar". Però jo crec que una part genètica... sempre ens preocupem més. (Anna, p. 17-18)

- Serveix per explicar diferències socials (cures, relacions sexoafectives...).

A mi mai perquè jo crec que com jo sempre li deia a ma mare no em casaré, me mare mai... mai em va... mai. Sí que és veritat que per exemple tenia moltes amigues que elles ja tenien clar que volien ser mares. Vale? O sigui teníem 15 anys i elles tenien clar... l'han tingut amb 30 perquè no era el moment, però volien ser mares. Jo sempre tingut que no, sempre dic... no dic mai mai perquè m'han explicat moltes vegades gent que en té 35, de cop se li canvia el xip i vol ser mare. I llavors vol ser mare i vol ser mare. Jo a vegades també m'ho pregunto, eh? Si hi ha algo... o hi ha algun error en mi perquè clar jo no ho tinc això. I no l'he tingut. I en tinc 43 i ara menys, saps què vull dir-te? Però potser hi ha algo defectuós, no? Perquè parlant biològicament, jo hauria de voler reproduir-me. Dic, no... tenia clar que no, sempre t'he dit, eh? Des de que sóc conscient, jo mai he volgut ser mare, però també penso que potser algo falla, perquè clar, no és lo lògic no voler... no és lo esperat. De fet, aquí "se't passarà l'arròs, eh?", "i no vols ser mare?" i no... vull dir per aquí és una cosa dolenta, hi ha qui et pressiona a la societat d'aquí. Tens mitat i mitat. Tens mitat que dius, "eh, tranquil·la no passa res si no vols ser mare" i l'altra meitat que et diu "home, això no pot ser", "qui et cuidarà de gran?". (ANNA – E1, p. 28)

E: Llavors, quines parts del teu cos creus que expressen que ets una dona per tu?

A: Les meves parts del meu cos? Bueno, l'aparell reproductor més que res. Jo crec. La vagina ho és tot, bueno, que expressen que sóc una dona aquest 100%. Més que els pits. Perquè jo que sé imagina't que tinc càncer de mama i m'han de treure un pit, seguiré sent una noia, no sé si m'explico.

E: Sí.

A: Però l'aparell reproductor, no? Està allà.

E: Vale.

A: Saps? Jo crec que l'aparell reproductor, per mi. (Anna, p. 48)

E: però com vas saber tu que eres una nena?

M: Pues perquè em va venir la regla. Ai! Sí, clar, sí, sí, jo als nou anys ja vaig tenir la primera menstruació.

[...] Sí clar, llavors ja em va marcar una miqueta. El fet de que bueno, era diferent dels nois. Jo tenia uns dies el mes que jo era diferent i bueno, em feia mal la panxa, no em feia... als altres no els hi feia mal res però ja està no... (Margarida, p. 6)

- El discurs biologicista pot servir per mantenir la ceguera del gènere, partint de la premissa que el sexe i el gènere són diferents, així es naturalitza el primer i es marquen en ell les diferències però no en el segon (en el gènere som iguals).

E: Esperar. I abans que sí que em deïes, bueno, sí que noto la diferència aquesta nois i noies potser de que els nois tenien més llibertat... una miqueta, per què creus que era?

M: Home, lo de sempre, perquè els nois no es poden quedar embarassats, [riu] ja està. Ara s'ha generalitzat els anticonceptius, a... tot... bueno, els condons i tot això però a l'època nostra això era una cosa... molt rara, molt. (Margarida, p. 14)

- Quan se li pregunta el motiu d'aquesta diferència recórrer al discurs biologicista (pot servir de justificació per les diferències socials cisgenèriques - Butler).

M: Sí, ara estic pensant amb la colla d'amics, no? I penso quines diferències hi ha amb el meu marit, amb els altres... Bueno, a vegades no li donen, no li donen importància a una sèrie de coses i en canvi les dones diem, ostres, però que no veieu això, que no lo altre? No? Una mica més de...

E: I per què creus que venen aquestes diferències entre homes i dones?

M: Jo crec que són innates, les portem a dintre. De la mateixa manera, tornem al mateix, que una noia es pugui sentir home o que un home es pugui sentir dona. Per què? Pues perquè ho deu dur a dintre i li aflora.

E: O sigui, més genètic...

M: Clar, clar, jo crec que sí. [pensa] (Margarida, p. 25)

E: Doncs ara et volia preguntar, passem una mica de la relacions de parella, i m'agradaria que pensessis en tu i en el teu cos. I et volia preguntar, si tu penses en el teu cos, en quines coses veus que ets una dona?

M: [pensa]

E: Poses una cara de...

M: Si perquè no ho sé. El meu cos? Que tinc pits [riu]

E: Sí, és que és una pregunta una mica així, però quines coses, si tu et veus a tu dius ostres, aquestes parts del meu cos em mostren per mi... o són de dona?

M: Bueno, porto cicatrius que un home no les duria. Perquè em van treure la matriu i els ovaris. A l'home no l'hi haurien de fer això. Però és que no sé. No, no m'ho he plantejat mai mirar-me al mirall i dir això són... és que no... (Margarida, p. 25)

Home, als homes se'ls hi veu de seguida per la nou o per les mans o per la veu o per... hi ha moviments, o la musculatura. És que per més que es maquillin i que s'arreglin... Bueno i un trans, és que ja el veus que és un home [...] És que se'ls hi veu, l'anchura de la cara. És que l'anchura d'un... l'ossamenta d'un home no és la d'una dona. Una cosa és aquests que són trans que a sobre són serasses, que... Però després pot haver-hi un home, home home, que sigui homosexual i que tu el tinguis a davant i no te n'adonis, no ho sàpigues. Que també n'hi han. [...] Els que van transformats, sí. Però pot ser un home, un home amb la seva barba, vestit d'home home i tal i ser homosexual. [...] No. Les cames, els peus, les mans, l'anchura del cap... Clar que es poden pentinar i es poden fer moltes coses, però hi han coses, que ja els veus que no... (Margarida, p. 26-27)

M: Home, els que entre cometes es mig disfressen, és que ja se'ls veu una hora lluny.

E: Ho detectes més potser.

M: De seguida.

E: Amb quines coses ho detectes?

M: Home amb tot, perquè si es posen unes mitges i amb una musculatura... és que ja ho veus. O agafen una cosa, o la manera, poden tenir moviments i coses femenins, però el seu cos és d'home. (Margarida, p. 26-27)

M: Ara, els que es manifesten, que se'n diuen serasses, per això perquè van...

E: No havia escoltat aquesta paraula.

M: [riu]

E: No. Què vol dir?

M: Doncs això. Un home que vol ser una dona. Doncs es posarà la seva perruca, s'arreglarà, s'hormonarà... Ara no sé qui ha guanyat un premi, un transexual.

E: Ah, si?

M: Sí, una pel·lícula que ha fet, que no sé quina és.

E: *Ah sí. Sí, la d'Emilia Pérez, no?*

M: *Clar, tu la veus allà quieta y tira que te vas. Però a la que comença a parlar... bueno. És que ja veus que darrere hi ha un home.*

E: *O sigui, per la veu també?*

M: *Tot. Sempre hi ha alguna cosa que veus que és un home.*

- Per més que facin coses “de dona” (gènere) seguiran sent homes (sexe). És a dir, per molt que vulguin, no podran escapar del sistema cisgenèric i la biologia està allà com a dispositiu de control per “demostrar” el que són “realment”: “sempre hi ha alguna cosa”.

Si ella hubiera sido trans, una mujer... o sea, primero partimos que ella hubiera sido un hombre, pero sintiéndose mujer... Pero era hombre. Y para mí... O sea, como amigo sí, respetándolo, queriéndolo, todo, pero nada más. Nada más. O sea, yo creo que, que para mí la relación, por ejemplo, yo me siento mujer, pero quiero que otra persona se sienta mujer y tenga los sentimientos que yo tengo con ella, ella conmigo. Hasta ahí. ¿Lo otro? Por eso siempre a los chicos los apartaba. Yo creo que este chico, aunque hubiera sido una chica... (Cati, p. 43)

- El ser noia depèn del cos i del que és “realment la persona” (biologia); per molt que et “sentis” d'un altre gènere, sempre seguiràs sent allò que marca el sexe “biològic”.

E: *Pues ara també et volia preguntar... clar, ara hem parlat més de relacions amb altres persones, en aquest cas més de parelles o afectives, sexuals... M'agradaria també que pensessis amb la teva relació amb tu mateix i concretament amb el teu cos. I primer el que et volia preguntar és si et mires a tu mateix, o sigui com el teu cos eh, de quina manera detectes el gènere?*

M: *Mm... [silenci] Pues... A veure, així com a principal per el... eh... per els òrgans reproductors, vull dir... però... fora d'aquí... o sigui, si que jo crec que influeix molt en la visió que pugui tenir de cossificació però... amb mi mateix, crec que només això.*

O sigui, a veure, a una persona trans, pues és molt... acostuma a ser fàcil identificar-la, pues perquè... una cosa és el gènere i l'altra és el sexe, no? O sigui, pots veure... el sexe i... a través d'això, pues identifiqués el gènere, però... eh... persona no binària a vegades

ni idea, saps? O sigui, pots estar pensant que és una cosa i després és una altra. (Mic, p. 32)

- Sexe vs. gènere.

I: Para mí ser un hombre es ese conjunto tanto a nivel físico como a nivel psicológico. Es un conjunto de conceptos que se asimilan más a lo que es el sexo masculino del hombre tanto como constructo social, como constructo psicológico y físico.

E: ¿Y cuáles dirías que son estos... como este conjunto de...? No sé.

I: A nivel físico, obviamente, una persona corpulenta. Obviamente tema gónadas, gónadas masculinas. Eh... Eso, complexión fuerte. Pero no tan largo en la mayoría de casos, aunque haya excepciones. Mm.... rasgos más angulares, más definidos y... [piensa] Bueno, luego también tendríamos el tema de esqueleto, en plan, caderas menos anchas, complexión ósea más, más rígida, más amplia también... (Iker, p.2)

- Després continua amb les característiques socials (reproducció): Discurs biologicista serveix per justificar diferències socials.
- “Obviamente”: les diferències naturals són òbvies i, en conseqüència, es construeixen com a irrefutables.

E: ¿Y por qué crees que era eso? [diferències sexualitat – reproducció]

I: Yo creo que porque, o sea, la explicación que le encuentro es la testosterona. La testosterona nos nubla mucho el pensamiento [riu]. Entonces, ¿qué pasa? Que un niño adolescente piensa una broma guarra, no va a pensar de decir no tienes que decir esto, lo dices y jaja es gracioso. Y sobre todo, eso, a la hora de hacer las bromas, a la hora de experimentar, a la hora de... yo que sé, de buscar información o cualquier cosa, sí que por la parte de los hombres nos daba menos reparo hablar del tema o soltar una broma o cualquier cosa del tema, mientras que por la parte de las chicas era más, “no, no, eso no qué va, eso qué asco, no sé qué” y era eso, la diferencia de a nosotros nos daba completamente igual abrirnos a nivel de eso, primeras experiencias sexuales, tanto propias como con otra persona, mientras que las chicas era mute, era... (Iker, p. 22)

E: Por qué crees... otra vez, te estoy preguntando mucho por qué crees eso, eh, pero... [dificultat relació nois – mirar apartat reproducció!]

I: Eso bueno, en todo caso siempre es por el desbalance hormonal. Porque es eso...

E: ¿Lo que me decías antes de la testosterona?

I: Sí, porque nos nubla mucho la mente y hasta... esto, y sobre todo, es una de las cosas que pienso que cualquier hombre tiene que aprender, es aprender a tener temple. Y es el hecho de que a nivel biológico tenemos la testosterona, que es lo que le digo, en plan, a nivel de... puede ser útil para una situación de tener que reaccionar rápido porque hay un peligro inminente, nos ayuda mucho, pero también nos hace perder muy rápido el control. Entonces, ¿qué pasa? Ese temple tú no lo tienes siendo adolescente, porque encima estás en tu pico hormonal es una sensación que nunca habías sentido antes y te dejas llevar. Entonces a la hora de tener una relación, por ejemplo, con amigos, si era tu amigo de de la infancia, era tu amigo de... en plan fuerte, sabías que con esa persona no tenías que llegar a ese punto porque decías es que no me vale la pena pelearme con este, por mucho que... yo qué sé, me ha robado el balón. Pero si era eso más de la rama, compañero, colega, con ese no, no, no había ese click mental de no voy a pelearme con él. Era más en plan de eso pelea y... (Iker, 23-24)

I: Pero si por ejemplo veo, por ejemplo, a un chico, pero que de buenas a primeras, por ejemplo, tiene los rasgos muy finos de la cara, está completamente afeitado y no tiene la típica barba de 2 días de eso que se te empiezan a salir los cañones o... que es eso que es un cuerpo, por ejemplo, quizá muy delgado, por ejemplo, muy tapado con sudaderas y cosas así, que no se puede vislumbrar muy bien qué tipo de figura tiene. Ahí sí que puedo dudar en plan, eso que es un rollo más andrógeno. De está en medio, no sé si es chico, si es chica, si está en un punto medio o si es una persona trans.

E: Claro. También te iba a preguntar ¿cómo... cómo sabes o cómo detectas o cómo crees que puedes saber si alguien es trans? Por ejemplo.

I: Otra forma para, por ejemplo, ver a una persona y tener esa duda es, sobre todo si a nivel general me da en plan, mi cerebro dice, vale, cumple requisitos de constructo social de hombre o mujer, pero luego tiene cosas que dices, esto me chirría o, por ejemplo, ver a una mujer, pero por ejemplo, que sea muy alta, con la nuez muy marcada o que yo que sé que por ejemplo tenga un vello corporal muy abund... o sea, no que tenga algo de vello corporal porque tenemos todos, pero sí más a un nivel más abundante, más... más cantoso.

E: Claro, o sea vamos más a la corporalidad, ¿no?

I: Exacto. Luego también, o sea, a nivel... luego no sé, a nivel de interacción también, por ejemplo, podría ser por la voz, porque obviamente, o sea que luego también hay hombres con la voz muy fina o hombres con la o chicas con la voz, muy, muy rasposa, pero sí que por el indicativo de la voz, también es una cosa que te hace... sobre todo validar una cosa o la otra. Porque si, por ejemplo, veo una chica y me saluda con una voz de señor de los documentales, me hace dudar [riu]. (Iker)

- La biologia com a dispositiu que permet “detectar” si una persona és trans, no hi pot escapar (pot complir els “requisits” del constructe social d’home o dona però haver-hi coses – del cos, naturals, de la biologia – que fan que no s’hi ajusti: “cosas que dices esto me chirría”).

Bueno clar, hi ha una part diguem de genitals, per mi d'entrada, sense pensar-hi, és la primera cosa que em ve, sobretot a nivell de genitals. I... bueno clar, d'aspecte extern de la persona. Mm... Jo quasi que em... O sigui, és una qüestió per mi física, a l'hora d'identificar-ho. Així d'entrada, eh? Després evidentment pots anar més enllà, però d'entrada jo crec que el que a mi em determina és el físic, el físic i pues això, no? Tant externament com a nivell de genitals i tot això. Jo quasi que ho identifico més així. Després, clar, hi ha una part de... de personalitat o de conducta però jo penso que aquí ja, és tan variat que ja no ho identifico tant amb un gènere en concret, però quasi que el gènere, així la primera cosa ho identifico més amb la... anatònicament, no? O físicament. (Toni, p. 45)

- La narrativa biologicista permet identificar-se com a home o dona sense haver de recórrer a les diferències socials.

No, a ver, crec que és home i dona... o altre tipus de gènere, no? Però... jo crec que és a nivell biològic, vull dir, mm... No perquè sigui home és superior ni inferior, ni és més intel·ligent. (Gabi, p. 4)

- Narrativa biologicista per mantenir el discurs de la no diferència.

Si que, evidentment, hi ha estudis, no? Que les llengües les dones... Estem parlant en general, i generalitzar és generalitzar. És com dir, jo faig atletisme, per exemple, he fet tota la vida atletisme i dir “no, els homes corren més que les dones”, no, cuidado, eh. Jo tinc dones que em guanyen i hi ha molts homes... la majoria, els millors del món sí, perquè això és genètic, es biològic, vull dir, això és així. Però no té perquè. Una cosa és general

i una cosa és a nivell particular. “És que tu ets dona i segur que [inintel·ligible] se’t donarà millor que a mi”, per estadística sí però no vol dir tu com a persona i jo com a persona. (Gabi, p. 4)

- Dilema entre el discurs de la igualtat i el biologicista: el que en un inici li servia per mantenir el discurs de la igualtat de sobte el contradiu (si ens regim per la narrativa biologicista, “justifiquem” les desigualtats).

E: Clar. En aquest sentit, com diries que tu de nen vas saber que eres un nen? O que d’alguna manera pertanyies al món dels nens.

G: Clar, no, jo m’he relacionat sempre amb nen pel tema de... biològic. I jo, és clar si tu em mires i iep! Jo tinc pito, doncs sóc un noi.

E: Mhm.

G: Perquè és el que m’han ensenyat. (Gabi)

- Narrativa biologicista també com quelcom que és ensenyat.

E: ...ja hi havia també nenes. Com diries que era el món dels nois i les noies a l’adolescència?

G: Bueno, les noies creixen abans, mentalment i físicament, són més madures, tan mentalment també com físicament, no? I... i potser hi ha una època que els nens som més nens, encara som nens, no? Les noies ja són més, ja són, el tema hormonal ja són dones i els nens encara són nens, no? I els nens encara estan per... el futbol i jugar a cotxes i coses d’aquestes i les nenes ja comencen a relacionar-se més, a buscar... els seus hobbies, evidentment, no? Però busquen a més una parella, busquen més relacions, si que al principi hi ha una època aquesta, després ja s’igualen tot i després si que cadascú doncs... té gustos semblants o no, però vull dir, hi ha una època inicial que per culpa que jo crec, culpa no, eh? No és culpa, sinó perquè biològicament maduren abans, hormonalment són més grans, no? Tant hormonalment com mentalment tenen gustos diferents o hàbits diferents... no sé com dir-ho. (Gabi, p. 14)

- Aquí la narrativa biologicista serveix al Gabi per reproduir diferències socials.

Una seño... una, alguien trans es pues que ha nacido... yo tengo una amiga, que ahora es chico. Es eso, ¿no? O sea, pues eso, dicen que han nacido con... siendo mujer en el cuerpo de un hombre. [...] Pero yo creo que es a nivel hormonal, cuando, en la diferenciación.

Los trans en la diferenciación mm... cuando se forma el óvulo y se forma que las hormonas tiran más para un lao o para otro, y luego sale el sexo. (Cati, p. 5)

Posicions de subjecte

1. Posició desgeneritzada

Si jo em considero noia, eh, però... [...] Per què? No ho sé. No et ser dir perquè exacte. Però mira perquè tinc la regla un cop al mes sí o sí, però... però m'agrada ser-ho, vull dir és com, no necessito... però és més, jo crec que és més com jo com a persona, no com... que sóc una noia. (Anna, p. 8)

I també m'ho va dir perquè va començar, “no perquè tu ets...” em va dir com el nom que era jo saps en plan hetero, no sé què, no sé quantos. I em va dir com el nom de lo que era i dic ah no, si també tinc un nom, saps? [riu] No puc ser una persona saps? Tinc... (Anna, p. 6)

- Rebuig marca

Que l'Ajuntament faci la gran festa del dia de l'orgull... no sé quin nom li fumen... B no sé què. Jo a mi que em perdoni, però jo no, no... [...] No m'entra en a mi. No, no, perquè no sóc fals, sóc una persona... jo em considero molt normal. (Pere)

- Cisheterosexual = normal

És que no he viscut mai una situació... o sigui, no he tingut mai l'obligació ni la necessitat de dir lo que sóc. No sé si m'explico, no he tingut cap amic ni cap conegut, ni cap vegada que he hagut de dir, “mira que sóc hetero i estic contenta de ser dona” i... Bueno, amb la teva entrevista, però vull dir perquè estem fent una entrevista. (Anna, p.50)

Actualment és algo que m'és com totalment indiferent de com sóc. Vull dir... que passi el que hagi de passar i ja està. No es algo del que estigui pendent. [...] No em preocupa. (Mic, p. 5)

Però clar, en aquell moment jo no em plantejava que era masculinitzat ni res. Simplement com no ho feia perquè no em venia de gust o perquè no m'atreia aquella manera de fer.

E: Però ara si ho veus, creus que era perquè era molt masculinitzat o perquè era...?

M: No...

E: O segueixes pensant que simplement no et venia de gust.

M: Com simplement m'agradaven altres coses. Però... que si m'hagués agradat, ho hagués fet. Hagués estat masculinitzat o no. (Mic, p. 10)

- Individualització

Un dia me mare em posa un podcast de “L'ofici de viure”, del programa de Ràdio, que parlaven de què és el PAS. I jo... o sigui estàvem al cotxe i me mare va posar el programa i va dir “Mic, escolta això” i clar jo em vaig quedar loquíssim perquè va ser com bua!

E: Et va ressonar, no?

M: O sigui, jo em vaig sentir súper identificat, però súper identificat de dir... I clar, sé que és... Sempre està lo de que com no t'ho han diagnosticat no... o que... pot ser que m'agafés això perquè tampoc sabia ben bé a què agafar-me o... però clar, em vaig sentir identificat amb moltes coses d'això, molts trets, amb moltes maneres de fer. I jo em vaig dedicar a buscar molta informació, a... bueno, com a endinsar-me molt en això. En certa manera, també em sentia com molt més, creant una identitat molt més pròpia, de dir vale, jo sóc així per això i té tot el sentit de món. Ningú m'ha dit que sóc això però a la vegada, com pot ser que no ho sigui? Perquè és que literalment...

E: Clar, et ressonava fot. Et va ajudar a donar sentit a totes aquestes experiències.

M: Sí, em va donar sentit a moltíssimes coses. I no només perquè ho penses jo sinó, o sigui mons pares em van posar el programa perquè ells ja pensaven des de fa molt de temps que això podia anar per aquí i des de petit. Perquè me mare és una persona súper sensible i en aquest sentit també concorda amb moltes coses d'aquestes i crec que ho havia conegut a través d'un psicòleg d'aquí del [poble] que fa unes teràpies... no sé, bueno, com que havia sortit el tema i tot això. I això em va donar com molt de recolzament. Per part de me mare em vaig sentir com un més... una relació molt més de identitat. I amb mon pare va costar més tot i això, em donava tot el recolzament però jo em sentia com que no podia entendre'm amb ell de la forma en què m'entenia amb me mare. Però crec que és algo que va independentment del gènere. (Mic, p. 20-21)

- Individualització: vivència problemàtica de la sensibilitat no perquè sigui un home (i, per tant, no hagi entrat en el motlle de com se suposa que ha de ser un home basat en els imperatius del sistema cisheterosexual) sinó perquè és PAS.

[silenci] No ho sé. Igual d'alguna manera, però... també per la sensació de pertànyer com a un grup més minoritari dins de la classe o... però no gaire, no gaire la veritat. Crec

que en els àmbits en els que em movia jo, no em va influenciar massa. També per la seva manera de ser, eh. Que hi ha gent que ens mateixos ambients, per la seva manera de fer, jo crec que si es remarcava molt més la diferència. (Mic, p. 23)

O sigui, clar, estem parlant també des del punt de que cis perquè ho he hagut d'encasellar, no? [...] No ha afectat en aquest sentit, vull dir, crec que si... o sigui, crec que se m'identifica com a noi, crec que és totalment legítim que se m'identifiqui com a home noi, mm... però crec que no tindria perquè afectar, perquè haver afectat realment. (Mic, p. 28)

E: Què creus que expressa la teva roba?

M: Comoditat. Comoditat, o sigui... sí que em poso la roba que m'està còmode. I moltes vegades m'és igual si està trencada o si està bruta. Eh... I més amb el tema dels tallers i tot això [treballa fent tallers artístics].

E: Clar.

M: Busco comoditat. (Mic, p. 29)

- Em vesteixo així no perquè sigui home sinó per comoditat o per la feina (evasió gènere)

E: Quins creus que eren els teus referents com a home, com per construir-te en quant a gènere? Com a l'home que tu volies ser. Creus que hi havia algú o els mateixos, potser?

P: No... no tenia cap preferència. Ni anant al cine allò que de vegades dius ostres amb aquest m'agradaria semblar-me, tampoc...

E: Sí, també pot ser de famosos o de...

P: Sí, no, no, ha sigut una cosa que he passat bastant de tot això. (Pere, p. 14)

- D'alguna manera sembla que s'hagi construït com a home sol (com si els referents generitzats no haguessin influït en la construcció de la seva identitat generitzada – evasió)

E: Clar, tu com vivies la teva experiència com a noi adolescent? Com ho recordes?

P: No, sense donar-hi cap importància, cap edat ja vaig anar treballant... Bueno. Que per cert, els treballs eren molt, molt forts. Jo pujava des d'aquí al [carrer], això saps on és, no? (Pere, p. 18)

E: ¿Y cuáles dirías que son estos... como este conjunto de...? No sé.

I: A nivel físico, obviamente, una persona corpulenta. Obviamente tema gónadas, gónadas masculinas. Eh... Eso, complexión fuerte. Pero no tan largo en la mayoría de casos, aunque haya excepciones. Mm.... rasgos más angulares, más definidos y... [piensa] Bueno, luego también tendríamos el tema de esqueleto, en plan, caderas menos anchas, complexión ósea más, más rígida, más amplia también... Luego, a nivel social barra mental, sí que sería más un plano más dedicado a lo que es todo lo que es lo masculinidad, más en el pensamiento eficaz, el pensamiento... [tos] Un pensamiento más enfocado... y, sobre todo, más asociado a lo que es la, la dureza, el... no como tanto la... la agresividad desde un punto de vista conflictivo, sin la agresividad de acto, de... de actitud, fiereza sería más correcto decir y... En algunos sentidos, quizá más tirando por la parte tozuda, más parte cabezona.

E: ¿Tú crees que eso lo identificas en ti?

I: Lo de cabezón siempre, [riu] , pero eso es independiente más de, de yo identificarme como hombre, eso ya es más como yo de persona. Pero a nivel general, sí, todo lo que... defino yo como hombre, me siento identificado. (Iker)

- Evadeix l'impacte del gènere en ell, tot i que després diu que en general sí que s'identifica amb les característiques que ha donat (potser es vol distanciar d'allò que considera més "negatiu" de ser home)

E: Y... pues ya para terminar, como ya estamos entrando un poquito en la adolescencia, te hago la última pregunta de la infancia y pasamos a la segunda etapa. Y te quería preguntar como también me centro en identidad cisgénero justamente, si crees que el hecho de ser cisgénero influyó en tu manera de vivir la infancia.

I: No creo que influyó tanto simplemente por el hecho de que, o sea al menos yo a nivel personal, fuera de lo típico que contaba antes de... de la diferencia que había de niños fútbol, niñas muñecas.

E: Mhm.

I: Mm... No veía nada relevante el género a la hora de conocer a gente, hacer amigos, es como pues sí, yo tenía amigos, tenía amigas y pues mi estilo de vida lo seguía igual. Y es que es lo que te digo, o sea a nivel general, llego a haber nacido niña o sentirme

identificada como niña, y lo único que hubiera cambiado quizás es el estilo de juego que tendría [riu]

E: Claro, te iba a preguntar justamente, o como iba un poco en la línea de si crees que hubiera sido diferente si, por ejemplo, hubieras sido trans, ¿no? Como me decías ahora, no me hubiera identificado como niño, pero me dices que...

I: Sí. Es que no sé, ahí quizás pues no sé si es que también mis gustos habrían cambiado, hubieran sido los mismos o si hubiera querido también acercarme más a... al mundo de las niñas, a sus juegos y todo eso. Allí ya es pura suposición, pero no sé, hasta donde yo creo, creo que el haberme, eso, identificado como un niño cisgénero solo me hizo el hecho de eso de apegarme más a un entorno más rodeado de eso, de niños. O sea, es lo más de, en plan, más sentenciante, lo más...

E: Claro.

I: ... lo más importante, que creo que haya identificado, porque el, por el resto de cosas de constructo propio, no creo que haya influido nada así tan... tan importante. (Iker, p. 19)

- A nivell social hi ha totes aquestes diferències (me les havia estat comentat fins llavors) però a nivell personal diu no detectar-ho: possible dilema entre narrativa i posició.

[li pregunto per referents a l'adolescència] Fue Diógenes y justamente por lo que estoy contando ahora de que siempre se buscaba el hecho de ser el eficiente, tener que madurar rápido, tener que, tener un plan de futuro completamente hecho y todo esto, hasta que descubrí a Diógenes por el profesor de filosofía, hablándonos de él, y yo dije este hombre ha vivido su vida sin presiones, dándole completamente lo que la sociedad piense de él, dándole completamente igual lo que la gente opine de él, ha vivido su vida siendo completamente fiel a sí mismo. Y que eso, o sea, él mismo se definía como Diógenes el perro y que si hacía cualquier cosa digna de un perro, pues mira ¿qué te esperabas? Yo me defino así. Y el hecho de sentir que era una persona completamente libre en la sociedad, ya nivel de cero cargas y cero independencia, más que la propia. (Iker)

- Concep a Diógenes com a referent perquè escapa de les expectivitats de la societat, com podrien ser les expectatives generitzades

T: Però a mi sempre m'ho diuen. Endavant, en com més endavant sempre... Hi ha amigues que m'ho diuen, no? Tu tens una mentalitat com molt femenina i penso "què vol dir això?", no? O sigui, "bueno perquè... o sigui tens com una sensibilitat que es considera que com a nois no la teniu tant", no? I penso, què coi? O sigui jo no, jo no he fet, o sigui... No he buscat res per sentir-me així ni m'he format de tal manera per... però de vegades m'ho diuen, no? "Tens una mentalitat molt femenina". Fins i tot em passa amb la parella, eh? De vegades em diuen, és que... Pues això la meua parella pues que tinc ara és com molt primari en aquest sentit, no? I diu "tu tens com una mentalitat molt femenina" i em fa una ràbia. Em fa certa ràbia, no sé perquè, penso "què vol dir això?", que tinc mentalitat femenina, no?

E: A què creus que es refereix?

T: No ho sé, a una sensibilitat, que penso més enllà, que potser hi ha coses que que les donen per fetes i jo de vegades, pues aquesta cosa que se li ha... se l'hi ha posat com l'etiqueta de rebuscar més les coses en el cas de les noies i tot això, no? Que jo tampoc ho veig així, però pel que sigui mm... no sé, a vegades ho parlo. Tinc una amiga així com molt propera que sempre m'ho diu, de vegades pues això quan hem tingut conflictes amb la parella o el que sigui, però sempre m'ho diu, "és que tu tens com una mentalitat molt femenina" [riu]. Em fa ràbia en el fons perquè penso què vol dir això? Aquí cadascú és independentment de masculí o femení, la sensibilitat hi és, no vull... no vull associar la a un gènere concret, no? Està allà. Tu reculls i jo ho faig així. (Toni, p. 30)

E: O com has viscut el gènere al llarg dels anys, que m'has estat explicant, doncs potser no m'ho he plantejat tant, si creus que ha tingut influència en la teua relació amb el teu cos?

T: [pensa] Ss... Bueno [riu] no sé què dir-te perquè... Clar, és a dir... [pensa] Amb el meu cos? Home, jo he tingut etapes, eh, del meu cos, però no tant amb el fet de identificar-me com a gènere sinó de, de... com et diria? D'acceptar-lo. Vale? Però no tant pel fet de la masculinitat o feminitat, sinó del fet de pues això, no? Clar, jo sóc baixet o no sé què, però vull dir que que no, no ho associo tant al gènere, sinó a una qüestió de maduresa... doncs això, no? Que a l'adolescència hi ha parts del teu cos que no t'agraden o... però no ho associo al gènere, ho associo més a la maduresa i a arribar a un punt de la teua vida que acceptes el teu cos tal com és i ja està. Però, però que això em condicioni... o sigui, que això ho lligui amb el gènere? Jo crec que no. Jo crec que no he lligat mai en el

gènere, simplement d'acceptació del meu cos, especialment això, no? Jo recordo l'adolescència, pues això, no? Que... pues et costa potser encara mm... tenir clar que aquest és el teu cos i que... vull dir, evidentment, però, però com a procés de maduresa d'un adolescent. (Toni, p. 45-46)

- Si tenia complexos no era pel gènere, era pel fet de ser adolescent (evasió)

Bueno clar, hi ha una part diguem de genitals, per mi d'entrada, sense pensar-hi, és la primera cosa que em ve, sobretot a nivell de genitals. I... bueno clar, d'aspecte extern de la persona. Mm... Jo quasi que em... O sigui, és una qüestió per mi física, a l'hora d'identificar-ho. Així d'entrada, eh? Després evidentment pots anar més enllà, però d'entrada jo crec que el que a mi em determina és el físic, el físic i pues això, no? Tant externament com a nivell de genitals i tot això. Jo quasi que ho identifico més així. Després, clar, hi ha una part de... de personalitat o de conducta però jo penso que aquí ja, és tan variat que ja no ho identifico tant amb un gènere en concret, però quasi que el gènere, així la primera cosa ho identifico més amb la... anatònicament, no? O físicament. (Toni, p. 45)

E: I llavors et volia preguntar, què significa per tu ser un home?

G: [pensa] Clar, eh... clar, jo ser home ho relaciono molt a nivell biològic, no? Que té òrgans sexuals d'home, ho relaciono amb això. (Gabi, p. 3)

- Ser home = biològic (evasió component social – gènere)

E: Tu creus que sorties o creus que et mantenies en aquest carril que em comentaves?

G: Jo m'he sentit així, el mateix gènere sempre, llavors no, no... no puc dir-te, la meua experiència que [inintel·ligible] mira, "jo en una època dubtava", no? No. No vaig dubtar mai. No ho dic positivament, ni negativament, eh? Ho dic com... és un fet. Vull dir, tant una cosa com una altra és positiu perquè és, un se sent una persona. (Gabi, p. 17)

Ja no, no, no. I no, i exacte, no és dolent no haver dubtat, no? És una, és un fet i és un sentiment que tens. Cadascú... que cap problema. (Gabi, p. 18)

- Tot i que s'adona que ell no va dubtar i, per tant, va seguir les expectatives socials generitzades, no se sent còmode expressant la seva posició de privilegi i, per tant, es situa en la mateixa posició que una persona trans ("tant una cosa com una altra

és positiu perquè és, un se sent una persona”). A l’equiparar ambdues realitats, reproduceix el cisgenderisme de forma latent.

- Evasió com a forma d’autovigilància.

E: Com diries que el gènere pot haver jugat dins de la relació de parella? O d’alguna manera, com creus o en quin moment creus que les coses que feu o que heu fet, poden tenir a veure amb el gènere? Tu ser un home i ella ser una dona, per exemple.

G: Eh... Jo crec que si els dos haguéssim sigut homes o... la meva parella fos trans, o jo fos trans, o altre tipus de gènere, haguéssim fet el mateix. Vull dir, no crec que hagués sigut diferent. Crec que nosaltres, la nostra vida és molt... tenim aficions comunes, que crec que això és important en una parella, des de sempre que ens coneixem, som molt esportistes els dos. (Gabi, p. 18)

- Evasió impacte gènere en la parella.

E: Clar, sí, també anava una mica en la línia de si creus que el gènere pot haver influït la relació amb el teu cos, per exemple, en quan a comparar-te amb altres cossos... o... no sé si això ho has viscut? En la relació amb el teu cos.

G: No, no. Tu pots comparar-te amb altres cossos tan abans com ara que si és més prim, perquè el tipus de societat ha de ser aquest, tu pots agradar-te físicament o no o passes d’això i dius a mi m’agrada com sóc i si no em miren, que no em mirin. Ara és així, no? A l’adolescència no perquè t’afecten més les coses que et puguin dir-te però... però... no per ser home, sinó... no ho sé. (Gabi, p. 23)

2. Posició generitzada

a. Posició generitzada reproductora

Perquè vaig néixer així, ho he acceptat i jo soc una dona. No em plantejo un altre sexe de cap manera. [...] Perquè sinó seria diferent. Si faig el que faig és perquè sóc dona i els sentiments i lo que em surt de mi i el meu voltant... soc una dona. (Margarida, p. 3)

No m’he plantejat mai el sexe. Jo he nascut dona i soc una dona i bueno, sí, suposo que la gent em veu com a dona. No crec que vean otra cosa. (Margarida, p.3)

- En aquest cas és una normalitat des del ser dona (cis).

És que vaja jo no em vaig plantejar mai que pogués ser un nen. Mai a la vida. (Margarida, p.6)

És que no m'hi cap en el cap pensar que pugui ser jo trans. (Margarida, p.13)

E: I tu pots pensar en situacions en què t'agradaria que els altres sabessin que ets una dona?

M: Ja ho veuen que sóc una dona. Jo no crec que s'hagi d'expressar, es veu que sóc una dona [riu].

E: Clar, amb lo que em deies de no només la manera de vestir, sinó també amb el cos, no? I...

M: És que ja es veu. És que jo no tinc cap necessitat d'expressar qui sóc jo, jo sóc així, jo no... És la meva manera de... no, no tinc que demostrar res ni ensenyar res. (Margarida)

- És la norma i, com a tal, no necessita demostra-la. Son els altres els que hauran de fer-ho perquè se surten d'aquesta norma.

P: Sí, perquè al no tindre... els estudis al no acompanyar-me, llavors més aviat ha sigut de la força, de fer força en treballs i tot això m'ha anat bastant bé. Poder si hagués sigut dona, no hagués pogut fer. Tinguent la mateixa malaltia, perquè això de la dislèxia em sembla que és una malaltia, no sé. [...] No sé jo com definir-ho, però el ser home m'ha ajudat una mica, no? He fet treballs que que... no sé, he portat una empresa endavant. [...] siguent dona no haguera pogut pas fer. Penso jo, eh? (Pere, p. 2)

E: O sigui, seria no ser trans.

P: Ja, ja, ja. Que el que és home és home i la que és dona és dona i punt, no hi ha més. [...]

E: T'ho dic bueno és una paraula que a vegades s'utilitza. En aquest sentit, tu diries que ets una persona cisgènere?

P: Sí. Sí.

E: I què creus... Creus que és important per qui ets tu com a persona el fet de ser cisgènere?

P: Si, cada persona si es conforma amb el que és no sé bueno, avui en dia com no està ningú conforme [riu]. Però no, no, jo, jo sóc una persona que, que tal com sóc... (Pere, p. 5)

Com que no hem tingut cap problema de... de, de què som. Jo sóc l'home, ella és la dona, ens comportem com a tal. Amb tot lo que comporta una parella... normal. Jo em veig lo més normal del món, això sí, sense donar-li cap, ja dic, mira que l'ajudo amb el que pugui i més. I jo no dono cap importància al que faig un cop estic a casa (Pere, p. 28)

I: [...] Pero a nivel general, sí, todo lo que... defino yo como hombre, me siento identificado.

E: Claro, ahora te iba a preguntar justo si crees que el ser hombre es algo importante o relevante para tu identidad, para ti como persona.

I: Bueno, es una ayuda al constructo de que tengo yo de mi propia existencia.

E: ¿En qué sentido?

I: En el sentido de que cuando tú generas tu propia identidad tienes que tener conceptos básicos claros, por ejemplo, el hecho de... fuera del conceptos que sean más dispares, como el concepto de la bondad y la maldad, el concepto de soy inteligente, soy tonto, cosas que sean... Que indiquen un baremo de posibilidad, son cosas tangibles en el sentido de, por ejemplo, yo soy hombre, ¿por qué? Porque a nivel biológico me siento... o sea, soy hombre. A nivel consciente, me siento hombre y aunque pueda tener cosas y cosas de la personalidad que, que quizás se puedan asociar más a una mente más femenina, todo lo que funciona dentro de mí, o sea, de mi cabeza y de mi pensamiento, suele tirar más por la rama masculina.

E: Claro. Ahí es donde tú identificas que eres un hombre, ¿no?

I: Exacto.

E: Como parte de tu identidad.

I: Cosas de la identidad que no se... que son, o sea, que no son alterables, que no son... fuera de lo que es la percepción propia, cosas de yo son establecidas, en plan, soy hombre

E: Mhm, como que es un hecho, ¿no? De alguna manera.

I: Sí, un hecho.

E: No de algo más...

I: No es algo tan subjetivo.

E: Vale entiendo, como algo más objetivo.

I: Sí. Por ejemplo, yo puedo decir “yo me considero persona inteligente”, subjetivamente, quizás si me pones en medio de una sala de Oxford, soy tonto.

E: Vale. Como que en esos casos depende más del contexto, pero el hecho de ser hombre es más independiente. Si lo estoy entendiendo bien, eh.

I: Sí. Más que independiente, es eso, es más una... [piensa] Bueno no tanto como, no una verdad, pero sí un hecho factible. (Iker, p. 3-4)

E: [...] Entonces lo primero que quería preguntar es si has tenido pareja y si tienes pareja actualmente.

I: Actualmente no, pero he tenido, y a nivel de... de diferencia, obviamente sí que ha habido siempre una gran diferencia a nivel... bueno, sobre todo un poco por lo último que he dicho de la persona fuerte que si hay un momento duro es quien tiene, puede dar la cara y es como el apoyo fuerte, es la viga que sostiene, que sostiene todo. Y luego la otra parte que sí como que es la parte más emocional, más calmada y más... mm... como con, con más paciencia. O sea, por una parte es eso, es la... es el muro impenetrable [riu] y por otra parte es el... la pomada suave. Que cura y no escuece.

E: Entiendo que uno es el...

I: En este caso el hombre y la, en el otro caso, mis parejas que te digo.

E: Claro, justamente pues te iba a preguntar por eso, si crees que el género... pues ha jugado como un papel tus relaciones o...

I: Sí.

E: O si había también expectativas para cada uno de los miembros de la pareja.

I: Sí, bueno, siempre ha habido expectativas, claro.

E: ¿En qué... en qué sentido? O ¿qué expectativas?

I: En el sentido de que... o sea, sobre todo a nivel propio de hombre, el hecho de que... yo qué sé. Si hay alguna situación que implique algo de peligro, algo de tener que proteger, saber que la primera cara que va a estar enfrente es la tuya. Y que es eso, que son cosas eso, a nivel proteger, a nivel dar un confort y... eso, el ser esa, esa persona que va a dar ese tipo de sensación de “estoy segura con esta persona al lado”.

E: ¿Y cómo dirías que has vivido tú estas expectativas?

I: Un ejemplo muy, muy gracioso, que no fue con una pareja, fue con una amiga, que es una amiga que tengo yo ahora que es lesbiana y... ella de carácter tiene un carácter muy masculino. Pero un día nos quedamos ella y yo, fuimos a tomar unas cervezas, se nos acabaron las cervezas y el único sitio abierto era el típico bar de mala muerte que hay cuatro borrachos con pinta de exconvictos.

E: De igual no me apetece mucho.

I: Sí. Y, claro, era como, era el único sitio viable para pillar un par de cervezas. Y... [riu] y, claro, entramos y literalmente o sea, es lo que te digo, eh, es una chica que a nivel de carácter es muy masculina. De hecho, con ella tengo la broma de que se llama [nom noia], pero para muchos temas como le digo [nom noia masculinitzat]. Porque saca esa parte tan masculina que tiene. Es la vez, que incluso ella me lo dijo, en plan, “nunca me he sentido más mujer que estando a tu lado en este bar” [riu], porque ella sí que notaba un ambiente muy hostil, muy... o sea, un ambiente que... sentirse observada por, por gente pues muy borracha, gente, no voy a decir conflictiva, pero que sí que se les veía con pinta conflictiva. Y, en cambio, claro, yo era consciente de esa situación y obviamente yo era el muro, el muro, impenetrable, en plan, yo hablé con el... yo hablaba con el camarero, obviamente hice la orden, pedí las cervezas para llevar y todo esto y ella lo único que, que... o sea, ni soltó palabra ni interaccionó con nada, simplemente se hizo una bolita y se agarró al brazo como yo no quiero saber nada de lo que está pasando en la escena. Y al salir justamente le hizo gracia y dijo “oh, mira, nunca me he sentido más una princesita que en este momento” [riu]. Y claro, a mí me hizo mucha gracia porque claro, yo actué literalmente con normalidad.

E: Y cómo, claro, ¿cómo te sentiste tú?

I: A ver, yo literalmente me sentí eso, el muro imbloqueable, es como sé que si pasa cualquier cosa entrando al bar o yo qué sé, alguno se pone tonto o hay que iniciar un conflicto, yo estoy listo para lo que pueda pasar. O sea, de todas las opciones malas que puedan pasar de la entrada para adentro, estoy preparado para todo lo que venga [riu]. Y el dar esa confianza es, claro, en este caso ya no es a nivel pareja, pero sí que es el hecho de hacer sentir a esa pareja de vale, todo va a estar tranquilo, que todo lo que va a pasar de aquí para adelante voy a hacer que estés segura.

E: Mhm. Como de ser un soporte, ¿no?

I: Sí, sí, ser literalmente el... [riu] el traje antibalas [riu].

- En aquest cas, l'Iker construeix la seva identitat (i subjectivitat) a través de reproduir l'estereotip d'home que ha de "salvar" a la dona en una relació. L'ajuda a entendre's i entendre el paper que ha de desenvolupar dins de la relació i cap a fora.

Mm... A nivel de actitud es el hecho de, o sea, a nivel de actitud de hombre, sí que lo expreso más siendo eso en plan, siendo conciso, siendo mm... bueno, iba a decir siendo claro pero [riu] a mí me cuesta ser claro. Pero sí es el hecho de lo que se espera de un hombre a nivel... bueno a nivel no tanto psicológico pero sí a nivel social, soy una persona confiable, soy una persona sencilla, por así decirlo, pero sí sobre todo en lo más general es ser una persona que... [pausa] lo he dicho antes, que tiene su temple, pero que sí que sabe utilizar... en plan la agresividad ya no tanto nivel eso, a nivel conflicto, pero sí a otros niveles. Por ejemplo, una agresividad que sea, por ejemplo, a la hora de conseguir una meta, una agresividad a nivel de yo que sé de tener un sueño y que te dé igual todo y centrarte únicamente en cumplirlo. (Iker, p. 44)

En general, no. O sea, en general, como ya doy bastante por entendido que se me ve que soy un hombre [riu]. (Iker, p. 44)

T: Home, jo crec que sí, o sigui sí que m'ajuda a tenir clar una miqueta, doncs la meua vida, no? Vull dir jo no m'he plantejat, no he tingut el dubte en cap moment de sentir-me diferent, no? Mm... Home, després ja si més endavant parlem a nivell més a nivell d'orientació sexual i tot això sí que potser, però el fet de del rol masculí, o sigui de com a home, no n'he dubtat mai, saps? No... En aquest sentit, bueno, potser perquè l'entorn en el que he viscut és veritat que potser era molt masculí. Bueno, no sé, no sabia dir-te ni si masculí ni femení, però és l'entorn que tenia això, sobretot el fet de no tenir germanes.

E: Clar.

T: Sí que he tingut cosines i tot això, però bueno, no sé, no, no... no tenia un mirall potser en aquest sentit més femení, a part de la mare, no? Però de la meua franja d'edat en quant a familiars, doncs no hi era. Llavors jo sempre ho he viscut... no he dubtat en aquest sentit, no he tingut aquest dubte de... això, no? D'identitat.

E: Clar, i em deies potser m'ha ajudat a tenir algunes coses clares, en quin sentit... No sé.

T: Bueno, puf, potser... Mm... Pel fet aquest de que tens... i t'identifiques com a home, pues hi ha una sèrie de potser d'estereotips que ja tens... o sigui tens assumits com a home, que potser també els vivia com a tal. No... però vull dir, però no sé no, no he tingut dubtes en aquest sentit de...

E: De com ja t'està bé, per dir-ho d'alguna manera, no?

T: Sí, exacte, exacte. No hi havia cap cosa que em fes dubtar... això o.... No sé, jo sempre m'he vist com a com a nen, com a noi, com a jove i com a adult com a home, no? Vull dir, en aquest sentit, no... és que no m'he plantejat, no? Com a diferència, no? Potser de la part aquesta més que deia de la identitat sexual. Potser sí que llavors, de vegades quan ets adolescent i tot això pots tenir, doncs més dubtes. Però com a gènere, jo ho he viscut sempre com a... com a home, saps? (Toni, p. 4)

C: ¿Para mí? ¿Ser una mujer? Pues... [riu] Para mí ser una mujer es... mm... no... o sea, es que no sé cómo definirlo porque... es... yo he conocido a grandes mujeres y entonces, pues para mí una mujer es alguien muy especial. Muy... ya no en cuestión solamente de femenino, sino de... [sospira] en todo, en el hacer, en el querer, en el... en todo, no sé [sospira]. Ser mujer es algo grande. Aunque seamos pequeñas [riu]. Es, es algo grande. Eh... sí que tenemos menos fuerza que los chicos, pero en lo demás... igualdad. Pongámosle igualdad, que el chico. Lo único que varía es eso, en la fuerza, en la educación, en el ámbito donde te relacionas, pero para mí ser mujer es algo muy grande. [...] en la belleza... no femenina, sino en la belleza interior, en la belleza que, es como una explosión de sentimientos. (Cati)

- En aquest cas, hi ha una alta identificació com a dona i una reproducció dels ideals de la feminitat: ho necessita per entendre la seva identitat (tant de gènere com sexual)

E: Y en este sentido, te quería preguntar, ¿cómo te identificas tú?

C: Hombre, yo cis. Yo soy mujer y me identifico mujer.

E: Y crees que es algo que es relevante para tí, para tu identidad y para como...

C: Para nada. Para nada. Yo lo veo normalísimo. Yo soy una mujer, me considero mujer, muy mujer y me gustan las mujeres.

E: Pero el hecho de ser cis no es algo que te habla...

C: No.

E: O que creas que es importante...

C: No. Para nada. Para nada. (Cati, p. 5-6)

Yo he sido una niña, con sus faldas, con sus trenzas, con sus... no sé, pues, si en casa limpia, pues hacer las cosas, las faneas, intentar hacer... pues no, y cuando, con 14-15 años iba a la discoteca, que era para 18 años pero nos dejaban entrar. [...] O sea, era... era muy bonito aquello y yo pues me consideraba, como iba con mi grupito de amigas, pues íbamos a la discoteca... porque mi amor estaba con su noviete, pues [riu]. Y pues yo me iba y yo pues también, pues me sentía mujer, me sentía chica [...] Yo he ido caminando por la vida y lo que me he ido encontrando pues he tirado pa' lante. Yo era mujer, vivía como mujer, me enamoraba de las mujeres [riu] y me gustaba algún chico. Y ya está. [...] No había más. (Cati, p. 20)

Pues me veo que soy una mujer, pues... en todo. La cara, los gestos, el... en todo. La manera de hablar, la manera de comunicarme, la manera de... de hacer. (Cati, p. 46)

b. Posició generitzada conscient

Con mis amigas, me gusta exponerme como la... completamente como mujer, porque conectamos desde ese plano. (Cristina, p. 29)

E: Y en estos entornos donde sí que te quieres mostrar más como mujer, ¿qué crees que haces para para hacerlo? O sea, ¿cómo te muestras como mujer?

C: *Pues me siento un poco, me, me, me... es cuando más, cuando me expreso más vulnerable. Cuando identifico... cosas que me están pasando como mujer, ¿no?, por eso te decía lo de mis amigas, en plan yo cuando estoy en un ámbito laboral... a ver, espera, que me estoy perdiendo. O sea, yo con mis amigas conecto con la idea de hablar de que somos cuidadoras, de “joder, tías”, en plan “he cogido... he cogido kilos, sé que no lo tengo que pensar, pero me siento un poco incómoda últimamente con mi cuerpo”. Ahí sí que conecto con, o sea, y expreso mi vulnerabilidad como mujer, pero en otras esferas no... no voy ahí, no saco esa identidad mía.* (Cristina, p. 31)

Entonces sí que tengo muy presente que soy mujer en mi día a día, eh... por el hecho de que pienso que a veces tengo expectativas y obligaciones que me he depositado que vienen más por mi rol de mujer que por mi propia voluntad. Entonces, no es algo que pueda olvidar. Sé que soy mujer todos los días. (Cristina, p.6)

También recuerdo que de pequeña ya era, ya estaba sexualizada. Tenía niños... Es que nunca me voy a olvidar que de pequeña, pero que tenía 5 años o así, un niño me dio un beso detrás de una cortina, o sea, y no era consentido, ni consentido ni nada, ¿sabes? Sé que, o sea, como... y también recuerdo que estaba en tercero de primaria y estaba en la granja escuela y tuvimos una fiesta de final de excursión, lo típico que te ponen un poco de música, y me acuerdo que un chico que estaba como un poco obsesionado conmigo quería bailar conmigo, la lió parda y yo salí corriendo y me di contra una maceta y tengo todavía la cicatriz de la herida de huir de esa de esa situación, porque yo no entendía. Yo no, yo no me, yo no me sentía a gusto sintiéndome deseada, tan pequeña. [...] ahí empezó todo mi trauma hacia la sexualización que he vivido. [...] Bueno, y perdona, a lo mejor he usado la palabra trauma sin que sea trauma. [...] [riu] pero bueno, para que te hagas una idea rollo que he vivido, o sea como dices tú ¿no? En su día y cuando yo lo iba viviendo para nada era consciente, pero luego, echando la vista atrás, he visto cómo se me ha sexualizado desde muy pequeña y... y, bueno, pues todo lo que implicaba luego en mí, porque al final acabé valorándome según esa sexualización. No en esta etapa de primaria, pero sí cuando ya era adolescente. (Cristina, p. 8-9)

yo, realmente en la adolescencia hice y conseguí ser una chica a 10. [...] Pues si venía una fiesta, una ceremonia o algo, yo tenía la sensación de que obviamente tenía que ir guapísima porque soy de las guapas del colegio y obviamente tenía que estar ahí, ¿no? Por el poder de popularidad que yo tenía, yo no me podía perder nada. [...] en mi casa se me enseñó a que igual que ellos tenían un trabajo, yo tenía un trabajo que era sacar buenas notas para mantener becas, yo he sido niña beca todo el rato, entonces también el vivir sabiendo que si no, no, no eres una niña 10, te quitan las becas y te vas del colegio, pues también fue una presión muy dura. [...] Entonces tenía muchas presiones, luego también yo fui la delegada de clase, pero es que también fui la representante en el AMPA. El no sé qué... es que estaba en todos los meollos tía, entonces de verdad que para mí o sea yo no me podía permitir no ser perfecta. (Cristina, p. 17-18)

tenía muy en cuenta todo el rato qué tipo de vestimenta usaba, cómo me maquillaba y cómo me vestía porque tenía que seguir cultivando ese rol de ser la más guapa, ¿me explico? (Cristina, p. 18)

- Dona perfecte = dona patriarcal

Pues, es que tía, yo creo que, de verdad que... en su día yo no lo sé, te puedo decir ahora, pero yo a día de hoy soy una persona que tiene una ansiedad crónica, que creo que me vine de esa época y no supe verlo. Yo simplemente entré en el molde y... y a todo un 10. (Cristina, p. 19)

- Conseqüències subjectivitat, identitat i salut mental (implicacions psicosocials de la cisnormativitat)
- Actualment, amb tot el que sap sobre el gènere (és una persona polititzada, amb formació sociològica i feminista) pot visitar la seva història des d'aquest prisma i fer dialogar la seva experiència personal (ser la chica 10 del colegio en la adolescencia) amb les narratives sobre l'impacte del gènere = *egagement* narratiu.

Sí, obviamente el hecho de identificarme completamente con lo que se tiene por un adolescente mujer me... me trajo problemas y lo que te digo yo creo que a día de hoy acarreo unas expectativas, unos miedos y una ansiedad que me viene de esta época, de... de sentir que o yo qué sé, por ejemplo, recuerdo perfectamente cuando en esa época yo sacaba muy buenas notas y yo realmente creo que podría haber estudiado todo lo que yo quisiera y como un profesor, como a mí se me daba tan bien la gente, seguramente porque soy mujer y se me ha enseñado a ser super buena, eh... Como me dijo que yo debía de dedicarme a una carrera de sociales y de gente y no a la física como a lo mejor me estaba planteando porque se me daba muy bien, ¿no? Y yo como resonar con esos comentarios de ah, no claro, es que a mí se me da muy bien la gente, es que yo quiero trabajar en una ONG, es que no sé qué, cuando realmente lo que me estaba era aprendiendo de pe a pa el rol de mujer. (Cristina, p. 20-21)

Entonces, yo creo que sí que me ha pasado que cuando he tenido una pareja por el hecho de yo sentirme la cuidadora, he perdido el culo por esa persona y he dejado de cuidarme y cuidar a mi entorno por cuidar muchísimo a esa persona, por ejemplo. Sí que, por suerte, siempre he sido una mujer con bastante poder y con bastante autonomía y pues no he tenido... por ejemplo, ninguna pareja me ha cuestionado el cómo me visto o cómo no me he visto y esto si hubiese pasado no hubiese sido una línea que yo no hubiese

dejado cruzar, pero, pero sí que creo que obviamente y también en... en las prácticas, por ejemplo, de sexo, ahora soy mucho más consciente y busco más mi placer, pero de pequeña no buscaba para nada mi placer. (Cristina, p. 23)

Sí, o sea, yo creo que, igual que ahora que ya vas conociendo más mi historia de vida, igual que quise ser una chavala, una adolescente 10, creo que me ha pasado que de forma inconsciente he querido ser una pareja, una novia 10. Y a ese 10 respondía a roles patriarcales completamente. (Cristina, p. 24)

Pues mira, tía, soy una bienqueda de categoría, o sea, yo a veces incluso me sorprendo de lo bienqueda que soy, ¿sabes? En plan me empiezo a poner nerviosa y mi sistema de seguridad con la sociedad es ser lo más maja posible, lo más amable, y... y todo el rato con una sonrisa y... y a veces me veo como diciendo, “tía, pero por qué te estás poniendo así?” Si realmente no estabas ni cómoda en esta situación, o sea, estoy trabajando en por lo menos quedarme callada y no tener que contentar. [...] Y aquí sí que creo que me voy a desde que era muy pequeña cuando me ponían en sociedad y me decían, “ay qué mona, qué pelo más largo, qué maja es”... claro, yo es que también... bueno... [suspira, li costa dir-ho] A ver, es que mi madre era directora comercial y entonces mi madre era muy relaciones comerciales, relaciones sociales y yo iba mucho con ella del trabajo. Entonces, igual que ella era super maja con la gente, yo también lo era y estaba todo el rato sonriendo, siendo muy empática y a día de hoy sigo siendo... sigue siendo mi cruz, que soy una bienqueda que te cagas. [...] Mi madre montaba conciertos en mi territorio donde yo vivía. Entonces era super relaciones comerciales y yo, como era un trabajo de verano y de tarde, me tenía que llevar con ella, entonces todo ese que en este mundo se llama “hospitality”, de que la actriz con su familia se siente bien, yo lo mamé. Yo estaba ahí con ella todo el rato. [...] Entonces, y yo creo que esa faceta de relaciones públicas tirando a que soy mujer y entonces es que sea una chica súper sonriente, super maja y super guapa, me sigue acompañando. (Cristina, p. 27-28)

Sí, o sea, yo creo que, igual que ahora que ya vas conociendo más mi historia de vida, igual que quise ser una chavala, una adolescente 10, creo que me ha pasado que de forma inconsciente he querido ser una pareja, una novia 10. Y a ese 10 respondía a roles patriarcales completamente. (Cristina, p. 24)

A ver, pues obviamente está muy implícito en mí, más de lo que me gustaría, el rol de género de mujer [...] a veces yo misma lucho conmigo mismo, conmigo misma para no

tratar-me así, pero es cierto que me sigo leyendo con... con las expectativas del cuerpo de una mujer perfecta [...] Pero reconozco que me sigo viendo y me sigo juzgando al espejo desde la identidad de cisgénero. (Cristina, p. 26-27)

Que por suerte tengo dos Cristinas, tengo dos mujeres dentro de mí, la mujer libre y que está construyéndose su realidad, pero también tengo la mujer que aprendí y que pude ser durante muchos años un 10 en esa categoría. Entonces me sigo leyendo y me sigo mirando desde esa perspectiva. (Cristina, p. 27)

A ver... [silenci] O sigui... jo m'identifico com a home, en com a gènere, eh... [silenci] però el Mic no deixa de ser un home per com... se l'ha vist des de fora. I al final jo he crescut tenint [inintel·ligible] d'aquesta mirada des de fora i llavors també jo m'he anat desenvolupant entorn a això. (Mic, p. 1)

Sobretot quan ets més petit, tot lo de la sensibilitat està vetadíssim. O sigui sé que sóc una persona molt sensible i m'ha costat molt com trobar espais per poder desenvolupar-me cap a aquesta... Tendia a sentir-me molt més còmode a l'hora de parlar, de obrir-me emocionalment amb noies que no amb nois i els espais amb els meus amics acostumaven a ser molt més de 'gamberreo', de fer el burro. I sí que amb algun, també jo crec que al final afecta molt el fet de que la trajectòria vingui del cau perquè també ho hem treballat molt però justament amb persones concretes amb els anys si m'he pogut sentir molt més còmode i m'he arribat a desenvolupar... que podria dir el que fos i amb algunes d'aquestes persones segueix sent així. Em... Però a l'hora de la sensibilitat igualment es nota molt. Inclús ara amb aquesta edat, quan coneixes un altre noi, costa molt més trobar aquest punt de... eh... de... obrir-se? No sé si la paraula és obrir-se però com... acceptar la vulnerabilitat de les emocions. (Mic, p. 2)

- Conseqüències gènere: ser home = problemes per expressar emocions.

El tema de quin és el meu gènere sí que va ser com molt clau durant una època en la que també afectava el tema de la sensibilitat, amagar-la, no amagar-la i tal. (Mic, p. 5)

- S'ha fet conscient del seu gènere arrel de no encaixar-hi (m'adono que soc home perquè no se m'ha permès mostrar la sensibilitat).

No crec que sapigués concretament que era un nen però sí que em van anar agradant coses, pues a partir també d'haver estat com en una bombolla de gènere, no? Et vas com orientant dins d'aquesta bombolla cap a coses que t'interessin més o menys i jo que sé...

si et van comprant un cotxe teledirigit, un eh... si vas fent... bàsquet i fas no sé què i al final veus que tots els que tens al voltant són nois, dius va doncs jo sóc un noi. (Mic, p. 8)

M: Vale. O sigui, jo principalment durant la meva infància m'he relacionat sobretot amb nois. Mm... fora de l'àmbit familiar. Tot i així, tot i que puntualment també amb noies però mantenint molt més el marge. I... sentia que no... Com una mudea a l'hora de comunicar-me amb les noies. I... no és fins més com a aquesta segona, tercera etapa en que ja comença a fluctuar tot una mica més que començo a parlar més amb noies i a adonar-me'n que emocionalment podia obrir-me més.

E: Clar... Per què creus que abans hi havia com aquesta... has dit mudea, no? O que costava a la infància...

M: Pues... No... és que ho relaciono sempre amb la sensibilitat, però no sé fins a quin punt... és com algo que es retroalimentava entre els nois, saps?

E: O sigui, ho relaciones amb la sensibilitat, el fet de no poder accedir tant a les noies? O...

M: Sí però no per la meva sensibilitat, sinó pel fet de que la resta, com crec que el que em passava a mi no només em passava a mi, però es retroalimentava entre tots els nois. Llavors això feia com una espècie de barrera. I a la que algú passava aquesta barrera, pues se't senyala. I a la vegada pues això tampoc com... I crec que vaig allargar molt aquesta barrera i em vaig tancar moltíssim en aquest sentit. Com fins finals de la ESO o així, em costava moltíssim. (Mic, p. 12)

- Implicacions gènere – vinculat a la divisió social dels gèneres.

E: I que ets cis? Que ja hem dit, de nou, que no és una cosa estàtica i que quasi que és perquè t'he fet triat, no? Però...

M: A veure, igualment és això, eh? Encara que jo et digui una cosa o una altra al final surto al carrer i la gent em veu com a home. Vull dir que...

E: Mhm.

M: Eh... que és lo que és també. (Mic)

Clar, en certa manera, em fa sentir com... més encasellat no? En aquesta, en aquest cis, eh... masculí, per el fet que jo no he buscat tant com aquesta construcció del meu gènere. O sigui el fet de que hi hagi gent que sí que ho hagi fet i jo no ho hagi fet tant i des de fora mi se'm vegi d'una manera, sento que fa que eh... la meva construcció pugui ser més d'aquesta masculinitat per no haver-la buscat. No? Com el ser algo que ja es dona per predeterminat, entre cometes, no? Em... I no haver-ho volgut mm... machacar per canviar-ho perquè em sento còmode així, eh... pues... El que... [fa so com de que es trava parlant] El fet que hi hagi gent que sí que ho fa, fa que lo meu s'identifiqui més cap a ser un home un home cis, no? Que no té per què, però... (Mic, p. 33)

- En el transcurs de l'entrevista, s'ha anat construint com a cis.

Com ho vaig sapiguer? Bueno... No sé, és clar, jo em veia diferent a una nena en tota... De ben petit com que ja et classifiquen, ja que te s'emporten cap a la classe dels nens i això, doncs ja, ja vas evolucionant, és això. (Pere, p. 10)

- Sóc nen perquè m'han fet ser-ho (construcció social del gènere – imposició).

T: [...] Inicialment el gènere potser l'entenia com a home i dona exclusivament però clar, actualment potser des de fa uns anys, arran de la informació que et va arribant, doncs veus aquesta fluïdesa més cap al, dels gèneres i que no, no sigui tan definida i tan tan estructurada amb dos gèneres exclusivament, no? El que passa és que jo personalment sí que ho visc com això, no? Com com molt definit un, el meu gènere, però... i en cap moment tinc la sensació que hagi dubtat respecte això, no? Vull dir que en aquest sentit... Però sí que entenc que hi hagi aquesta fluïdesa o que hi hagi aquesta indefinició fins a cert punt de dir "és que no m'identifico ni amb una cosa ni amb l'altra".

E: Clar.

T: En el meu cas, jo sí. Jo m'identifico com a home.

E: Com a home.

T. Sí, sí, com a home, sí sí. (Toni)

T: Mm... bueno, jo crec que no m'ho havia plantejat, però com que no tenia... o sigui, és més com contraposició del que no sóc, no? És a dir, és a dir com a trans no, per tant, entenc que si no estic en aquest grup, estaria com a dintre de l'altre grup. Com que es correspon al això, el gènere amb el que... bueno amb el que físicament o... penso que sóc,

no? O sigui, està dintre de la mateixa categoria. Jo per això, però, vull dir que potser no m'ho he plantejat mai així... seriosament.

E: Clar, i si ara t'ho plantes, tampoc cal seriosament, o sigui si ara hi penses. Què creus que significa per tu ser... pues en aquest cas un home cisgènere? Si creus que té...

T: Bueno que físicament i... o sigui... es correspon la meua anatomia, per entendre'ns, amb el, amb el meu pensament de gènere, no? Que tinc. És a dir, jo entenc que... Està dintre del, del que jo considerava... bueno, considero que és un home digue'm, però bueno, no sé [riu]. Vull dir, no sé [riu]. És una...

E: Sí, bueno, sí.

T: És que no sé, ja et dic jo físicament... atòmicament, pues sóc un home i en aquest cas, pues el meu gènere penso jo també, no? Mentalment, penso que sóc un home. Vull dir que... i no, no... no sé, bàsicament crec que això [riu].

E: Com que s'alinien les dues parts...

T: Exacte!

E: ... i per tant dius, vale no sóc trans doncs...

T: Això mateix. Més que res, ja et dic com per descartar... o sigui per descartar, com a contraposició de l'altra opció, no? Vull dir que m'identifico més en aquesta, però realment crec que no hi he pensat gaire [riu]. (Toni)

- Identificació com a cis en contraposició a les persones trans.

E: [...] Creus que la teua manera de viure el gènere o el fet de ser cis va influir en com vas viure la infància? Amb aquestes experiències que m'has estat explicant.

T: Home, suposo que sí. És a dir, si jo en algun moment m'hagués plantejat algun dubte sobre això i ho hagués expressat, suposo que això sí que m'hauria condicionat. Però com que jo no, en aquell moment no em vaig plantejar cap dubte que... respecte al gènere crec que no... No em va condicionar, és a dir, jo no recordo. Això, no? Que em plantes ni la pregunta, saps? Simplement era com una cosa que tenia super normalitzada, que formava part de mi, que jo em veia així i no, no crec que... és que ni m'ho vaig preguntar penso. Crec.

E: Clar, em deies potser si hagués tingut algun dubte si que...

T: Clar, però en aquell moment jo no em vaig plantejar dubtes de com era ni, ni com em sentia com a nen. Crec que no.

E: Creus que si hi haguessin hagut aquests dubtes, hagués estat diferent?

T: Suposo que sí, suposo que sí. I... i clar, segons quin tipus de dubtes en l'entorn en què vivia... Bueno, això que et deia, no? El pare amb el pensament com molt més estricte, probablement hauria generat... problemes, bueno, problemes no, però vull dir alguna discussió o algun tipus de... plantejament. Clar és que en aquesta etapa així de tan jovenet, jo crec que hauria sigut allò de "sí, molt bé, però calla", saps? O almenys per part del meu pare [riu]. La mare potser sí que s'hauria preocupat o s'hauria, hauria intentat investigar una miqueta més, però el pare és que és de blanc o negre, saps? Encara, a hores d'ara, és d'això que deiem, això que estàvem parlant del gènere i tot això, uf al meu pare no li plantejis opcions d'aquestes intermitges o de fluidesa o de qüestions... és o aquí o allà [riu]. Vull dir no l'hi estiguis explicant històries... I bueno potser això també sense voler-ho, t'acaba condicionant a tu, no?

E: Creus que t'ha condicionat?

T: Probablement sí. Sense adonar-me'n, sense ser conscient, eh? Però clar, és de més gran que obres el ventall diguem-ne, però en aquell moment si el meu entorn era aquest, jo és el que vivia. Llavors o ets d'una manera o d'una altra i no és l'opció intermitja o plantejar-te que ara ets així, però d'aquí un temps vols ser d'una altra manera. Jo crec que això en aquell moment era pues el que hi havia i... i jo clar, el primer referent eren els meus pares, o sigui després la cosa s'obra, però en aquell moment és l'entorn familiar. Evidentment hi ha l'escola, però jo penso que en aquell moment... és quan descobreixes el món que te n'adones que hi ha més coses, però en aquell moment jo penso que ni, és que com a nen, jo no m'ho plantejava res d'això, saps? No sé és... és així. (Toni, p. 21)

E: Clar, com diries és que era la relació amb les teves amigues perquè fossin més bones amigues que la teva relació amb els nois?

T: Perquè penso que potser a nivell de... d'expressar sentiments i d'explicar-nos coses més íntimes, bueno més de com et senties, m'era més proper fer-ho amb una noia que no pas amb un noi. Crec. No ho sé, eh? Ara ho estic interpretant sobre la marxa.

E: Sí.

T: Però jo crec que m'era més fàcil perquè potser per a elles era més fàcil fer-ho així i jo em sentia més proper a això que no en el cas dels nois, no? I potser ja rebuscant, com que a casa havia tingut aquesta dificultat de potser expressar-ho davant del pare o el que sigui i trobava un entorn en el que jo això ho podia fer potser... ja et dic, eh? No sé...

E: No, és el què hem vingut a fer, eh? Vull dir, està fantàstic.

T: Vull dir, que no tinc ni idea, no tinc ni idea si realment és això i va ser com una mesura de buscar aquest espai per poder explicar les meves coses en un entorn que em sentís còmode, no? Perquè potser a casa no hi era, no? I potser en un entorn d'aquestes amigues potser m'era més fàcil. I, en canvi, en un entorn amb nois, crec que no m'hauria estat tan fàcil, perquè no recordo cap... cap amic dels que tenia en aquella època que determinats temes així més personals de que si estaves trist, si estaves... mm... no crec que ho compartís tant i en canvi amb aquest grupet, jo em sentia còmode de parlar d'això, no? Potser perquè és el que també veia el que feien elles. Vull dir que, no sé. [bufa]. Jo crec que devia anar per aquí la cosa perquè em sentia còmode i aquest entorn m'ajudava i en canvi... No sé. No, no ho sé, no ho sé, crec que potser va per aquí [riu]. És per buscar una explicació, eh? Perquè tampoc la tinc. (Toni)

- Molta reflexivitat. S'adona com la seva manera de viure el gènere i la seva manera de relacionar-se s'influenciaven mútuament – impacte imperatius cisgenèrics: el va portar a buscar entorns on poder ser home però expressant els sentiments (ho necessitava).

T: Especialment entre el gènere masculí, jo crec que sí. Entre els homes jo crec que encara sí, a no ser que sigui un entorn com molt... diguem-ne obert i molt obert a qualsevol... Jo crec que sí. I, o sigui, a mi m'afecta encara que no vulgui mm... la visió que tenen de mi externament, saps? I probablement em tallo en moltes coses de les que podria fer perquè... però perquè he viscut com a home, doncs que això no ho puc expressar i a sobre, bueno, clar si fos amb una dona potser sí, però com que és amb un home... No toca, no? Representa.

E: Clar.

T: I això sí que em condiciona. Sí, sí. Vull dir, això ho tinc claríssim, evito fer coses perquè externament es poden interpretar, bueno, no sé com ho poden interpretar. No vull que... em fereixi, com que m'afecti i com que no vull que m'afecti, no les faig.

E: Clar.

T: I les faig, pues... [riu] de portes endins, saps? Però fora no, saps? [sospira] No sé... Sí, sí, jo crec que això també és l'educació, eh? Bueno, l'educació i el... i això, no? Com et veuen els altres. (Toni, p. 42)

- Impacte gènere en la subjectivitat i el dia a dia.

E: Sí. No sé en aquest sentit si tu t'identificaries com una persona cisgènere?

G: Suposo que sí, no? Perquè és el que has dit que... jo de petit mm... per sort o desgràcia m'han vestit com un noi i ara sóc un noi. És això, no?

E: Sí.

G: Sí, sí, sóc una persona cis.

E: Què creus o, si ara hi penses, clar ara has com descobert aquest concepte, què creus que significa el fet de per tu ser cisgènere? Si ara creus que té importància si hi penses, si és rellevant per tu.

G: Clar, suposo que ho dius pel tema de que de petit em van tractar com un noi i ara sóc un noi, que si de petit m'haguessin deixat escollir, entre cometes, si jo ara em sentiria diferent o no? (Gabi, p. 7)

E: Però obviament el que a tu et vagi bé. Però bueno això, la idea ara era situar-nos a la infància, en el Gabi nen i... m'agradaria, doncs això, que ens situéssim en aquella època i que em diguessis què recordes? Què és el primer que et ve al cap quan penses en la infància?

G: Més petit?

E: Sí.

G: Doncs mira, jugant amb joguines. Quan era, no sé, devia tenir 10 anys o així o 6 no sé. Jugant amb joguines a casa meva.

E: Mhm.

G: Joguines de noi evidentment, amb cotxets... amb soldadets... i ara sóc pacifista però dona igual. Soldadets... amb coses d'aquestes de noi. (Gabi)

- S'adona que al ser considerat nen el "feien" jugar amb joguines "de nen".

E: Mhm. I de petit dius que ja notaves que hi havia aquestes diferències, no? A la infància en aquest món de nens...

G: Sí, bueno és que ni t'ho plantejes de petit perquè tu jugues amb allò perquè t'agrada jugar amb allò, jo crec que m'haguessin... clar, no ho sé perquè no ho saps això, però si m'hagués agradat jugar amb nines, doncs no sé què m'haguessin dit els meus pares. Això no ho sabrem mai, però... però... no ho feia, jugaves amb... el que per què jugaves, això és interessant, no? Pensar-ho. Per què jo jugava només amb cotxes i això? Per què jo volia jugar amb això o perquè m'havien dit que era així? Suposo que és perquè m'havien dit que era així, no? M'imagino. Perquè tu un nen... si tu a un nen, jo no tinc fills eh, però si tens un... un fill petit i de petit li enxufes tot el dia motos, doncs de gran una època segur que li agraden molt les motos, potser després es cansa, no? Però en principi li agradaven molt perquè és lo que ha viscut, no? I això és el mateix, m'imagino. (Gabi, p. 8)

E: Mhm. Clar, aquesta influència de la infància.

G: S'hauria de deixar escollir, jo crec que sí, de petit, no? Com un mostrari, no sé com dir-ho, i vinga a què vols jugar? Mira, que vols jugar a nines? Vols jugar a això? Clar, a la meua època no t'oferien una nina per jugar quan eres un nen, segur. Ara no ho sé. Depèn de lo lliberal que sigui la fa... els pares, evidentment. (Gabi)

- Consciència de que li agradava jugar a jocs “de nen” perquè el van educar perquè així fos (impacte gènere), no perquè hi hagués quelcom essencial en ell que el portés a tenir aquesta conducta (construcció social de la identitat generitzada).

E: Clar. En aquest sentit, com diries que tu de nen vas saber que eres un nen? O que d'alguna manera pertanyies al món dels nens.

G: Clar, no, jo m'he relacionat sempre amb nen pel tema de... biològic. I jo, és clar si tu em mires i iep! Jo tinc pito, doncs sóc un noi.

E: Mhm.

G: Perquè és el que m'han ensenyat.

E: Clar, recordes que hi va haver-hi un moment de...

G: I també ho que veies a la tele, lo que veies a tot arreu. (Gabi)

E: I diferències amb com et relacionaves amb homes i amb dones? Potser més grans, sent tu petit.

G: Sí, sí, sí. Era molt clar això perquè clar, eh... si el tema sexual en aquella època era un tema bastant tabú, eh... clar, si no has tingut, no hi havia relació amb noies a la primària, després potser a la universitat ja no, no? Però al BUP, no? Com si fos el batxillerat ara, si que les noies jo ho veia més distants, més vergonyós... clar, perquè no havia tingut aquesta relació amb l'altre gènere normal, que hauria d'haver sigut. Però sí, va durar això, va durar a batxillerat i el COU, tres anys. A la universitat no perquè ja és diferent però a aquella època sí. I això en aquella època marca, a la llarga? No ho sé, potser també, no? Però sobretot aquella època. (Gabi, p. 10)

- Impacte divisió social generitzada a l'escola

E: Mhm. I creus que tenies algun referent més de gènere? Com d'alguna manera per construir-te tu com a nen en aquell moment?

G: No, és el que et deia abans, jo crec que jo m'he sentit sempre nen per tema biològic i perquè els inputs exteriors que hi tingut, familiars, època de la tele i tal, jo... era un nen. Perquè biològicament era un nen. Jo era un home, un noi. Mm... mai m'ho he platenjat, si m'ho hagués plantejat mm... suposo que ho hagués passat malament perquè en aquella època... segur, i en aquesta època encara més, més no, menys, però en aquella època era molt pitjor segur perquè la gent sortir de l'armari i això era molt difícil. Però ara per desgràcia encara hi ha gent que li costa fer-ho això. (Gabi, p. 10)

- Aquí es combina la narrativa social amb la biologicista (sóc un nen per la cultura i per biologia): això és el que el fa no plantejar-se el gènere (és el que el fa cis).

E: Clar, dins de tot això, com d'aquestes diferències que ara em deies, com recordes que era la teva experiència com a noi adolescent?

G: Molt tímid, molt tímid. Les noies si et deien coses, depèn de quines coses et deien, doncs a nivell sexual o coses així doncs ui... cuidado, perquè clar, és pel tema aquest, jo crec que aquí, en aquella primera època sí que va marcar el tema de que no hi haguessin noies a primària. Negativament, no? Perquè et fa ser més tímid, tímid amb les noies, molt més que amb els nois, en la primera època aquesta, i això vaig notar-ho. Que em va afectar? Segur, segur. Negativament, no? Després quan et fas més gran ja no. Però

inicialment segur que això té un marcatge, a nivell... a nivell de tot. De relaciones, de voler dir una cosa a una noia i no t'atreveixes, no?

E: Clar, en aquest sentit, recordes diferències també que abans t'ho preguntava en la infància, a l'adolescència en com et relacionaves amb els nois i amb les noies?

G: Al BUP sí, al BUP em costava més relacionar-me amb noies i tenia el grup d'amiguets i potser érem cinc... recordo una època que érem, potser primer o segon de BUP, només teníem grupet de nois, no? Potser ja al COU hi havia alguna noia al grup o que parlàvem més... i a la universitat ja era més, noi noia no tenia cap mena, a veure, era amics tots iguals. Però els primers dos anys sí, jo crec que és culpa d'això, no? (Gabi)

- Sexualitat

E: ¿Y crees que el hecho de ser mujer es algo como relevante en quién eres tú? ¿En cómo te defines, como tu identidad, por así decirlo?

A: Mm... Bueno, claro, pf... [pensa] Relevante... O sea, que me, sí seguramente me influyen muchas cosas, no? Mm... [pensa] Ostras. A ver. [riu] No sabría decirte, eh... imagino que sí, que me ha incluido en muchos aspectos sobre mí, sobre lo que soy ahora y sobre cómo se me ve y sobre como todo. (Alba, p. 2)

- Tot i que al principi resulti complicat contestar, acaba decidint que la seva identitat genèrica és rellevant per les implicacions (psicosocials) que té.

Mm... pues yo tengo dos hermanos más, o sea, una hermana y un hermano. Mm... Y es verdad que yo desde pequeña he sido como muy masculina, digamos, masculina... ya me entiendes, ¿no? Mm... O sea, a mí no me gustaba jugar con muñecas, no me gustaba ponerme cositas en el pelo, o sea, mi madre estaba 2 horas haciéndome coletitas y yo llegaba a la puerta del colegio y me las quitaba. No toleraba una falda, no tal. Y claro, yo en casa pues estaba con mi hermana y mi hermana tampoco es que sea ultrafemenina, pero bueno, más que yo. Entonces yo recuerdo comentarios en plan, es que eres un marimacho... es que, es que solo te vistes de hombre, es que no sé qué, y yo en plan, es que me daba igual. Mi madre también me hacía ese tipo de comentarios, “es que vas muy poco femenina” y aún ahora me los hace. “Es que nunca te pones una faldita”. “Es que no sé qué”. “Es que se van a pensar que es un chico”. Me acuerdo también... Bueno, alguna vez, claro, yo igual llevaba el pelo corto de pequeña. Es que ya te digo a mí el pelo me daba igual y... me acuerdo que alguna vez por llevar el pelo corto, me

confundieron con un chico y ahí sí que me dio más rabia, sabes? Igual que en casa no tanto, pues fuera sí, porque, claro, estás tú ahí pequeña, súper inocente, súper... y claro, vas recibiendo esos inputs que a priori son negativos y claro, pues te afecta. O me acuerdo que... eso siempre lo llevaré aquí, que mi mejor amiga... una vez yo me puse una, me hice una coleta, la única vez que me he hecho yo coleta, y estábamos en educación física y de repente me dice, "ay pareces un chico así". Claro, fíjate, por esa mierda de comentario yo he estado sin ponerme coleta hasta no sé hasta que tuve 18 años porque vino de mi mejor amiga, ¿sabes? (Alba, p. 6)

- La (cis)norma t'assenyala quan surts d'ella (cisnormativitat). El mateix passa a continuació.

Pues no te sabría decir; o sea, yo creo que me identifiqué como niña porque... porque me trataban así, ¿sabes? Igual si socialmente hubiera sido diferente, pues no, pero siempre mi madre, pues eres una niña, eres una niña, mi padre, eres una niña, eres una niña, te llamas Alba, no sé qué. Pero no he tenido yo un momento de revelación, en plan, "ay, es que soy una niña" [riu] [...] Es que ya en las ecografías ya te dicen si es niña o niño, es que entonces ahí ya no puedo luchar, a mí se me puso un género. [...] ¿Yo cómo me voy a plantear algo que...? ¿No? (Alba, p. 7)

- Subjecte generitzat ressignat (el gènere com una imposició social de la qual no es pot escapar).

O eso, el ir de compras y mi madre me quería comprar lo más femenino que hubiera y yo no y de tener bronca en plan "Alba, es que no puedes ir vestida así, es que no sé qué" y yo uf... Y bueno, sin querer seguías un poco eso, ¿no? Pero es que ya llegó un momento que fue en plan, no, es que no me voy a vestir como, como como tú quieras, o sea... [...] O yo qué sé, a mí eso siempre me ha gustado el fútbol. En casa cuando venía la familia, pues igual me ponía a jugar a fútbol con mi hermano, a tal, y mi prima jugando con muñecas. Pues yo qué sé, pues me ponía a jugar a fútbol y se me miraba raro, igual, ¿no? Luego me tenía que ir a jugar con las muñecas. A ver mi prima porque era más pequeña y siempre ha sido como más infantil. Y yo venga, vale, pues venga, vamos a jugar. (Alba)

Bueno, yo qué sé, pues yo, por ejemplo, ahora soy enfermera, ¿no? Que es una profesión súper feminizada. Mm... sigues siendo como la mano derecha del médico, ¿no? Yo qué sé, los pacientes te tratan súper bien, superguay, ahora, cuando se pone algo más complicado, "trae al médico". Ya ni a la doctora, no, trae al médico. Y es en plan no,

esto es competencia mía, yo soy la enfermera tal, "que me traigas a un médico". Bueno, pues nada. [...] O... yo que sé a mí, por ejemplo, en esta profesión que es tan feminizada justo cuando hay un hombre es... alabadísimo, ¿no? Claro, no, "ostras, es que es tan buen enfermero, es que no sé qué...", cuando hace exactamente lo mismo que hago yo y a mí no se me no se me reconoce igual. [...] Es en plan, qué, ¿por qué ese hombre hay que darle más palmaditas? Es que... a mí no me dan palmaditas cuando estoy, yo qué sé, cuando soy política o cuando soy, o sea yo me lo tengo que, que... que currar, ¿sabes? (Alba, p. 9-10)

Hombre, pues sí, sí, sí. Por ejemplo, el tema de sacar buenas notas, por ejemplo. Tipiquísimo. Mi hermano era el típico que no estudiaba una mierda y se lo sacaba todo superbién y yo me ponía ahí a estudiar, es verdad que nunca me han tenido que pedir que me ponga a estudiar pero bueno, era en plan "Alba, es que tienes que sacar buenas notas", pero un poco por el hecho de ser mujer, ¿no? De... O típico que yo qué sé en casa, no sé, mi padre siempre ha estado sentado y éramos... bueno, mi padre y mi hermano sentados, y éramos nosotras las que, pues hacíamos la comida, poníamos la mesa, no sé qué. O cuando venía la familia, toda la familia entera, es que se veía, ¿eh? Todos los hombres ahí sentados y éramos las niñas las que ayudaban a recoger las que no sé qué... [...] Hombre, te pone presión, sí, claro, eh... porque claro, el día que te quedas sentada y no lo haces, pues vienen comentarios o... bueno, es que se espera que lo hagas, no? Te pone mucha presión. En cuanto, pues eso, a las notas o en cuanto a salir de fiesta cuando empezamos a los 15 o 16. Mm... Claro, mis amigas superbien puestecitas no sé qué. Pues yo no me identificaba con ponerme una faldita o yo qué sé, yo empecé a llevar tacones con 15 o 16, pero es que me dolían, me hacían daño, yo me veía súper, súper grande, súper... decía es que a mí esto no me gusta, pues venga insistiendo cada vez poniéndose tacones porque todas llevaban tacones, ¿sabes? (Alba, p. 11-12)

Pues yo no me identificaba con ponerme una faldita o yo qué sé, yo empecé a llevar tacones con 15 o 16, pero es que me dolían, me hacían daño, yo me veía súper, súper grande, súper... decía es que a mí esto no me gusta, pues venga insistiendo cada vez poniéndose tacones porque todas llevaban tacones, ¿sabes? [...] A los 15 años que dices es que eres tonta. Y mi madre me lo decía, mira ahí mi madre sí que me decía, para qué te pones tacones, si luego vas a llegar a los 20 y no te vas a querer poner. Digo ya. Pues sí, efectivamente. Pero igualmente a la vez, me decía, bueno, no te pongas a tacones, pero píntate, pero no sé qué, pero píntate las uñas, pero... [...] Pero es verdad que cuando

empezamos a salir de fiesta y tal era... o sea, yo lloraba y todo porque no encontraba ropa, no sabía qué ponerme... Mis amigas super monísimas, tal. Pues yo igual me hubiera sentido más cómoda con un pantalón y me la sudaba. Pues no. Ella incluso se planteaba ponerse en faldas, vestidos y tal. Cuando no, no, no me sentía cómoda. Es que ni identificada, ni incómoda, ni nada. (Alba, p. 12)

- Vivència del gènere com una imposició.
- S'adona que estava encarnant uns estereotips "de dona" amb els quals ara sap que no se sentia còmode però que ho feia per pressió social.

Sí que seguramente me habrá influenciado muchas cosas... sobre todo bueno, pues la autopercepción, ¿no? El... el... yo, yo, pues no soy superfemenina y bueno, pues igual me gustaría serlo un poco más... Pero bueno... Sí, es como que siguen habiendo pues... outputs, ¿no? que te dicen que bueno, que no... que no lo estás haciendo súper bien, pero bueno, yo en mi círculo de gente, pues ahora mismo estoy súper cómoda y... y me aceptan tal cual, y eso, la verdad que te hace mucho, ¿no? El... sí. (Alba, p. 35)

E: ¿Cómo dirías que supiste o te diste, que eras una niña? Que pertenecías como a ese mundo de las niñas, por decirlo de alguna manera.

C: Pues yo supongo que como mi hermano era un niño y yo era una niña, pues yo soy una niña. Y mi hermana era una niña y la otra la mayor también era niña, ellas muy femeninas, porque la mayor nos llevamos 10 años y con la otra me llevo pues... siete. Con las chicas, las mayores, pues yo las veía a ellas pues muy femeninas, sobre todo la mayor, estudió corte y confección en, y yo siempre le decía a mi hermana que yo quería ser señorita como ella.

Y quizá me gustaba el chico, quizá, quizá, como parapente para los demás. Que sales con amigas, a las amigas les gusta este chico, les gusta, ah, pues a mí también. Y era un poco pues... decir, pues a mí también y bueno.

E: Quieres decir...

C: Que al igual ni me gustaba.

E: ¿Como de cara a los demás?

C: Exacto.

E: Como que era lo que se esperaba.

C: *Exacto, exacto. Sí, sí. Eso sí que soy un poco consciente. (Cati, p. 20)*

- Es fa conscient de que estava reproduint rols generitzats (en aquest cas vinculats a l'heterosexualitat obligatòria).

E: *Y, en ese sentido, ¿crees que tu manera de experimentar el género o de experimentar tu manera de ser mujer, ha cambiado a la largo de la vida? Ahora que hemos pensado en todo...*

C: *Ha ido cambiando, claro. Claro.*

E: *¿De qué manera crees que ha ido cambiando?*

C: *Si yo... con las experiencias que he vivido... y... a lo largo de mi vida... o sea, el ser mujer, la mujer que soy ahora hubiera sido con 15 años, con 16, 17, 18, yo a un chico le hubiera dicho “no, perdona, tú eres mi amigo y hasta aquí, eh... me gustan las mujeres”. O “me gusta esa chica”.*

E: *Mhm.*

C: *Yo a día de hoy se lo podría decir. Si lo hubiera dicho entonces, pues... claro que me ha cambiado. O sea, he... he madurado por decirlo de alguna manera en ser mujer. Y sentirme como me siento. Porque entonces lo ocultaba y me apartaba. No me hubiera apartado, hubiera tenido grandes amigos, pero amigos. Cosa que, perdí amigos pues por eso. Claro. (Cati, p. 54)*

Sí, sí, és complicat i penso “uau”, vull dir què valent o què valenta, la família i ells, no? Clar, jo això crec que no m'ho havia plantejat fins ara que m'he trobat amb casos d'alumnes que m'ho mostren al dia a dia, no? Però jo no en tinc memòria de que això jo m'ho plantegés quan era més jove, bueno petit, vaja. Vull dir, no sé potser perquè vivia en un entorn que això no es parlava i tampoc em sentia malament ni amb el meu cos ni a nivell de... de si identificava o no amb el cos que tenia i tot això. Ha sigut posteriorment que he vist això no? que, però realment... (Toni, p.7)

- Conèixer i tenir informació, el fa més conscient de la realitat de les persones trans i, al seu torn, el fa identificar-se més com a cis.

E: *Doncs llavors et faig l'última pregunta que també, com veus, va bastant en paral·lel a les que t'he fet a la infància i és si creus que el fet de ser cisgènere o la teva manera de*

viure el gènere, va influir la teva adolescència? O la teva experiència com a noi adolescent.

T: Jo crec que... bueno, en certa manera sí. Entrar dintre dels estàndards, diguem, eh... sí clar, m'imagino que em va estalviar en certa manera doncs determinats conflictes, no? A nivell personal o d'entorn, però... Però no, no, com que no m'ho plantejava... Jo crec que no... però segurament sí, és a dir, em va influir en quant, bueno em va influir... és a dir, em va sobretot això estalviar possibles... perquè clar, en aquell moment, a part dels casos aquests que potser podia conèixer, jo no tenia, o sigui, que em toqués de prop un cas així... després, pues això, no? De més gran sí que ho he viscut amb gent propera, doncs que ha fet una transició o que ha tingut conflicte o conflictes a nivell... propi, però en aquell moment era com extern, no em tocava de prop i jo no m'ho plantejava. Per tant, no em toca de prop i no m'ho plantejo, pues està allà, però no... no hi penso, saps?

[...]

E: Clar. Diries que t'ajustaves al que s'esperava que havia de ser un noi?

T: Jo crec que sí. Jo crec que sí. Però és que ni m'ho plantejava. És el que tocava, no? És com normativament hi havia, pues unes característiques o... i jo m'ajustava a això. [pensa] Bueno, jo ho veig ara amb els casos aquests, és gent molt valenta, vull dir molt valenta i un suport familiar molt important. Clar jo potser com que... bueno, ja ni m'ho vaig plantejar, però si hagués donat el cas, suport poc hauria tingut [riu]. (Toni, p. 34)

T: Per exemple, jo què sé, un cas de... d'una persona trans, no? Mm... clar, personalment, no m'he trobat amb el cas, eh? Però... no m'hi veig. O sigui no, no... o sigui, imaginem-nos, no? Una persona que ha fet el trànsit, doncs això, femení cap a masculí, i és un home. I... bueno, clar, és que és això. No m'he trobat el cas però és que no m'ho, no m'ho he plantejat mai [riu] perquè no s'ha donat el cas. Potser si es donés el cas, m'ho plantejaria, eh? Però no s'ha donat mai el cas, doncs això, que m'hagi trobat amb una persona, doncs que hagi fet el trànsit cap a home i, i... i m'hagi interessat per ell o ell s'hagi interessat per mi... no. Sempre s'ha donat el cas, sense triar ho, eh? Però ha anat així. Tampoc és que tingui aquí... [riu] vamos, un historial aquí [riu]. No, però no s'ha donat cas, no s'ha donat el cas. Que em condicionaria? Doncs probablement sí estic pensant, probablement sí. Perquè... malgrat... tenir una mentalitat oberta... ostres, no ho sé com ho viuria. Potser em costaria perquè tinc... malgrat tot, tinc associat doncs aquest

rol... masculí, bueno rol, el rol i fins i tot el físic, saps? El tinc associat d'una manera, pues això, no? Que, que m'atrau un determinat... físic, però, però, no sé. No sé, crec que...

[...]

T: Potser no m'atrauria o no, no... o em condicionaria el fet de saber això. Potser sí, potser sí. No ho sé, eh? Perquè ja et dic, no m'he trobat amb el cas, però jo crec que... Hosti, hauria de pensar, eh? No em seria... no, no em fluiria de forma natural diguem, hauria de, hauria de pensar per què, no? Per què, per què em passa això? Perquè... que no és rebuig, eh? Però és, si més no, mm... si això em predisposaria o no a seguir endavant o no seguir endavant. Vull dir, que no seria sí segur.

E: Clar, és algo que hauries...

T: Hauria de pensar-hi, hauria de pensar-hi.

E: I dius... per què? No?

T: Ja.

E: Et fas aquesta pregunta, per què...

T: Sí, sí, no sé.

E: L'hi trobes alguna explicació? O... bueno.

T: No perquè... bueno. Puf... És que no ho sé. No sé a què ho atribuiria. Potser... això, no? De... malgrat entens la diversitat que hi ha, després tu a nivell individual tens com... uns, uns paràmetres com bastant fixats en el cervell de com esperes, doncs això, especialment una parella, eh? No parlo d'un grup d'amics perquè...

E: Sí.

T: Però com a parella, potser sí que tens formada una expectativa. I... i això. Bueno, una situació com aquesta... No ho sé. Vull dir, potser m'ho hauria de... que no dic, no ho descartaria, eh? (Toni, p. 43-44)

- Cisheteronorma interoritzada (subjectivitat): adquireix consciència d'això i reflexiona sobre el seu impacte en les relacions intersubjectives, en aquest cas, sexo-afectives, amb persones trans.

E: Creus que, en aquest sentit de complexes, et comparaves o et compares altres cossos d'homes?

T: Sí. Això sí. Jo crec que sí, inconscientment però sí. Sí, sí, sí. Això jo crec... vaja, segur. És a dir, tens com... idealitzat no, però tens al cap un cos d'home i sí que et... o sigui, t'enmiralles amb un cos d'home, això sí, però... Però no per... a veure, no per assemblar-me a algú en concret, sinó perquè allò que veig és allò que tinc, no? I allò que sóc, no? Però no tant per dir, "és que jo vull aconseguir un cos...", no, no. Simplement, pues això, l'identifico amb un cos masculí i el meu s'assembla a aquest, no? Però no amb l'objectiu de millorar-lo ni de, ni de fer qualsevol cosa perquè sigui més masculinitzat o menys, no? No. O sigui, una lluita interna de dir el meu cos... no. Era la part aquesta dels complexos i després de... si que tu tens mentalment una imatge d'home que bueno, jo intentava associar també en el meu cos. Vull dir, que s'assemblés a això, no?

E: Clar, com diries que era o què és aquesta imatge?

T: Bueno, això la, la... el fet de que hi hagi uns genitals masculins, el fet de... bueno no sé, pèl al cos... el fet d'una característiques pròpies de l'home i... que les associaves a les masculinitat, no? Al fet aquest, però... Però bueno, jo recordo de petit una de les coses que a mi em preocupa és que jo no tenia nou. Jo veia que els nens tenien, alguns nens tenien una nou aquí [senyala el coll] i pensava "uuaa, a mi per què no m'ha sortit?", però això va ser, saps? Qüestions d'aquest tipus que anatòmicament deia "uuaa... a mi què m'està passant que jo no la tinc?", llavors mirava els colls dels companys i alguns en tenien i altres no. I era com uuaa, a mi em falta algo, no? [riu] Era com una cosa d'aquestes de... que ja veus que no, que hi ha persones que en tenen i altres que no se'ls hi nota, no? I... però recordo de petit això, jo mirar, o sigui era com una obsessió de dir "els nois tenen la nou i jo no en tinc", saps? Però bueno, això ja et dic, que va ser una etapa però... Però és això, eh? Com de com que hi ha uns trets físics de l'home que esperaves tenir tu, no? (Toni, p. 46)

- Construcció de la pròpia identitat generitzada a través de la comparació (es vol replicar la imatge del que se suposa que ha de ser un home, també físicament).

E: I abans em deies, per una banda el cos i per l'altra també com l'aparença més externa, i també et volia preguntar justament com diries, pues més a nivell roba, actitud, corporalitat, com expresses el teu gènere?

T: [pensa] És veritat que... bueno, jo sóc de tendència a roba bastant estàndard, eh? Vull dir, a mi em costa portar... perquè moltes vegades, suposo que de petit, eh? És lo que associes. Segons quins tipus de colors, o segons quin tipus d'indumentària, l'associes més a la dona, no? Doncs segons quins colors, jo què sé, recordo de petit i sense que a casa m'ho diguessin, eh? Però el rosa, per exemple. Doncs potser l'associo tant, a mi em costa portar una cosa rosa, dius per què? Si podria portar-la perfectament, pues em costa, no sé. No, no, no em facis dir per què. Per què ho associo més a una dona? Probablement, i inconscientment, eh? Però jo no em compraré una camisa rosa, rosa rosa, potser si és un color... però un rosa allò rosa.

E: Més un salmó, no?

T: Exacte, no me la... Per què? Potser sí, perquè ho tinc associat més a les dones i penses però per què? Si total és un... i jo què sé, no? És... però jo crec que sí que em condicionen els col... O sigui, trio inconscientment colors que són com més estandarditzats per als homes. O sigui, crec que sí que ho faig. I, a part, és que em sento més còmode. En canvi, determinades robes, doncs potser no me les posaria. Jo què sé, no? Jo no em posaria uns pantalons roses. Per què? Doncs perquè no em sentiria còmode. Potser em posaria una samarreta rosa però uns pantalons roses no me'ls posaria. Per què? No m'agrada, vale, per què no m'agrada? Pues probablement perquè ho associo amb un rol més femení, però, o sigui a una figura més femenina. Una tonteria però bueno. Que després ho he vist i... o amb els alumnes, per exemple, recordo l'any passat que a final de curs es van fer tots una dessuadora rosa i vaig pensar "olé tu" [aplaudeix] [riu]

[...]

E: Clar. Justament t'anava a preguntar si penses en situacions en les que a tu t'agradaria expressar com aquesta masculinitat o mostrar... o que els altres sàpiguen que ets un home? Potser això, eh? Amb els colors...

T: Jo crec que va associat a això, eh? Sí, penso que amb els colors de la roba, potser inconscientment, eh? No és que digui "és que això m'ho poso per semblar...". Però inconscientment a l'hora de triar un color, segons quins colors ja no m'hi sento còmode perquè potser ho associo a algo que no va amb mi, no? Llavors mm... pues això. Jo crec que sí, inconscientment sí que m'ha condicionat això. Mm... no ho sé. Mira, sí, jo crec que la roba si, eh? És una forma d'identificar-me com a home. Sí. (Toni, p. 47)

- S'adona de l'impacte de la cisnormativitat i del gènere en la seva subjectivitat (no porto rosa perquè se m'ha ensenyat que no és d'home).

E: I creus que més enllà de mostrar-te com a home, hi ha situacions en les que t'agradaria mostrar-te o que la gent sabés que ets cisgènere, que ets un home cis?

T: [pensa] Això si que... a mi m'és ben igual. A veure mm... jo crec que... pf... tant me fa, eh? No hi ha situacions en les que vull demostrar... Tant me fa, de debó. Home, si que això que et deia, no? A nivell d'afectivitat, d'afecte i tot això, sí que em preocupa, bueno, em preocupa, o sigui, em faig ràbia en aquest sentit de dir, no ser més valent, no? Però en quant a expressar la meua masculinitat o... només això com a molt lo de la roba, però vull dir que no... no, no... no hi ha cap situació en la que tingui interès en demostrar-ho ni en no demostrar-ho. És lo que hay, vull dir no em suposa... no sé [sospira] No ho sé, crec que no. Em fas plantejar coses, eh, Paula [riu].

E: No i m'encanta perquè hi reflexiones molt, vull dir, per mi és lo més interessant.

T: Hosti, de veritat [riu]

E. Us deixo aquí...

T: Sí, sí, una de preguntes per donar-hi voltes que déu n'hi do. (Toni, p. 48)

E: I que, i una persona trans, que una persona és trans?

T: Clar, el mateix, no? Pot ser això que dèiem, no? Que... que et pugui fer pensar que el seu aspecte... Clar, jo... malgrat és... em fa ràbia, però moltes vegades l'aspecte ens condiciona, llavors et pot fer crear, si més no el dubte de dir "ui" ja... vull dir que, no... Malgrat això, eh? Encara el teu cervell és com que intenta classificar les coses amb calaixets, no? I quan no està dintre d'un calaixet és com "uh, on va això?", no? Llavors això jo crec que ens condiciona però... però clar, jo crec que la... l'aspecte moltes vegades és el que et fa fer aquest clic de ui, és com dubtes, no? Jo crec que és l'aspecte més que... que, bueno clar que evidentment si parles amb aquesta persona i t'explica i tot això, però clar, no és la primera cosa que tindràs en una conversa de "Hola, què tal? Sóc...". Bueno, nosaltres mira, justament parlant d'això, jo una vegada vaig fer a l'escola, a l'institut, va venir una persona del col·lectiu lgtbi i era una... noia que va fer el trànsit cap home. En tot moment, jo vaig interpretar que era un home, o sigui, va venir, es presentava com a [nom noi], va fer una xerrada i en acabar, quan va acabar la xerrada va dir "hola, què tal, jo us vull explicar també que he fet el trànsit de noia cap a noi". Jo vaig pensar, clar

allò dels estàndards aquests que tens en el cap eh, has de notar, saps? Has de notar alguna cosa. I jo vaig dir, però que, però què m'estàs dient, saps? Si ets, per mi ets un noi, des del primer moment que has entrat per aquesta porta, no hi ha cap indicatiu físic ni de la teva veu ni de com t'has expressat que em pugui fer pensar que has fet una transició, no? I... i vaig pensar hòstia, encara tens molts... vull dir molts mm... condicionants o molt que et fan pensar que ha de ser una cosa així i dius doncs pensa-t'ho una mica guapo perquè no, eh? O sigui, moltes vegades tu t'has fet la pel lícula i en realitat... jo allà vaig dir, treballa-t'ho nen perquè no és així, eh?

E: Clar, també et va trencar una miqueta aquests esquemes, no?

T: Clar, totalment, totalment, perquè bua i a més clar jo vaig pensar, a més va fer la xerrada a dues classes. Va fer la primera classe i ho va dir al final de la primera classe i va entrar a la segona i clar, jo allà després a la segona classe analitzant-lo, saps? Bua i vaig pensar, a veure quina reacció tenen els alumnes en la segona i la mateixa, “bua, eres una noia abans?” i, i ell “sí, era una noia abans i ara em dic [nom noi] i vaig fer la transició i tal i qual” i jo vaig pensar hòstia encara quins estereotips tens marcat en el cap encara, que ho has de notar, no?

E: Clar.

T: I no, va ser una lliçó, eh? De dir tio, vull dir que això no és així, saps? Però va estar super bé, em va remoure, eh? Em va remoure perquè vaig pensar quina, quina manera tens com de... d'etiquetar, no? Que ha de ser així i allò em va fer veure que... què coi? Aquí cadascú és com és i tu ni te'n enteres, saps? No, no va ser molt bo i pels alumnes també, eh? Bua va ser brutal això, em va agradar molt. (Toni, p.49-50)

Llavors clar, havíem conegut a una persona amb un nom, amb un físic i al cap d'un temps era un altre físic amb un altre nom i era aquella persona, llavors clar, per nosaltres també va ser un aprenentatge perquè... ostres, d'entrada et venia el nom del noi quan et volies dirigir-te amb ells, no? I ara... pues això, ara ja està súper normalitzat i tothom ja és la [nom alumna] aquesta persona i ja està, no? Però en aquell moment vaig pensar, “hòstia, que no se m'escapi”, saps? Perquè... Tant per mi, perquè em sentiré fatal, com per ell, per ella en aquest cas, que hosti està fent una feina súper difícil i que no li vull posar més difícil encara, no? Que probablement s'hi va trobar al començament. (Toni, p. 51)

I fins i tot clar, a mi a biologia em toca parlar, sobretot de la part més anatòmica, no parlo tant de la part emocional i tot això... I clar, o sigui, anar molt en compte com dius les coses, o sigui anatòmicament pot ser una cosa, però després a nivell de gènere, a nivell d'orientació, a nivell de... saps? Vull dir que has de vigilar molt com ho dius, perquè clar vulguis o no ets un referent allà a la classe explicant les coses. Llavors clar, jo també ho he hagut de treballar una mica, de dir com ho dius mm... i obre el ventall, saps? Perquè molt bé físicament, o sigui anatòmicament hi ha uns òrgans i tal, però la cosa no es tanca aquí. Hi ha un... hi ha una sexualitat aquí al darrere i una orientació i un gènere que es pot correspondre o no amb el físic i clar, això... no, no, és feineta. M'ha agradat, però [riu] penses uf, i més quan tens casos a l'aula, saps? [...] Perquè has de ser súper, súper, súper mm... cautelós i obert i... i intentar això, no? Que es vegi aquesta posició. (Toni, p. 52)

Però de vegades clar, de vegades he de ser molt cautelós quan explico les qüestions d'anatomia perquè... clar, penso, quan parles clar mm... parles dels embarassos, no? Clar, ho associes a una determinada, a un determinat físic. Clar, però aquesta persona, probablement, pues això directament no podrà tenir fills encara que hi hagi, llavors clar has d'obrir el ventall, has d'explicar "en una situació tal" doncs això, no? Llavors parles de les diferents opcions que hi ha, no? Clar et... no m'incomoda, però sí que em fa ser molt cautelós. A l'explicar-ho. (Toni, p. 53)

- Aquí s'exemplifica com en Toni pren consciència de la seva posició de privilegi (cis) des del seu rol referent, concretament, com a professor de biologia. Podem veure com està oposant resistència a la narrativa biologicista, la qual entén que està present i que reproduceix del sistema cisheterosexista. Així, es situa com a subjecte amb agència que pot "canviar les coses".

Home segur, segur que han condicionat. Ja et dic, des del fet aquest de... això, no? Que dèiem de... de, d'anar obrint la bombolla aquesta de quan ets petit a mesura que et vas fent gran i et van arribant ímputs de diferents llocs, persones, realitats i... i experiències d'altres persones. Clar, m'han condicionat a mi, i ja et dic, especialment en aquesta última etapa d'ensenyament, jo crec que m'ha fet canviar molt la... més que canviar la visió, perquè jo crec, penso que aquesta part d'obertura la tinc, de... de conèixer directament amb les experiències, perquè clar, és el que dèiem, no? De petit pots tenir una experiència que has sentit a la tele o has vist a la ràdio o has sentit a la ràdio, però...

hòstia, que a l'aula tinguis això uf... a mi m'ha fet pensar molt, i això també m'ha condicionat... o sigui, m'ha omplert a mi en aquest sentit de ua, que he après coses. No, no, no tant per replantejar-me jo les meves, eh? Perquè penso que mm... el fet de tenir un alumne a la classe amb aquesta situació, no m'ha fet pensar que jo de petit hagués volgut viure això. No, crec que no, crec que, però sí de dir hòstia, són realitats que tu no les tenies presents i... i està molt bé viure-les. Jo mm... ja et dic, és que m'ha enriquit molt en quan a profe, saps? A nivell personal? Bueno, també, però no tant perquè potser el meu entorn s'ha donat el cas de casos d'aquest tipus i, i el fet de que potser els rols estaven com molt... associats. Saps? Bueno, no, no... no... a nivell personal crec que no, no.... Bueno, m'ha afectat en quan a. [...] És com... Reafirmar-te potser, no? Amb el que tu ja creies i que... Més per lo que dèiem, eh? Més com per oposició, o sigui oposició... més com a contrast, no? Respecte a "això, jo no visc així", per tant, probablement deu ser d'altra manera. Saps? No tant el fet de, de reforçar per aquesta banda, sinó per una visió, això no és el que jo visc, no? Ho veig més així, més que, i en el fons t'acaba com reafirmant, no? El fet de que, aquest contrast respecte el que tu vius. [pensa] Sí. Suposo que tot són experiències i tot ajuda, però... no ho sé, no sé. Ja em sembla que ja divago [riu]. (Toni, p. 54-55)

T: Jo crec que sí, bueno, una miqueta del que dèiem, no? Els rols aquests molt identificats amb... quan ets petit, no? Potser, encara que no ho diguis, és el que vius en el teu dia a dia, el rol del pare, el rol de la mare, la visió masculina, la visió femenina que a mesura que vas creixent et vas veient altres formes, altres realitats que jo crec que les vas incorporant també en la teva personalitat i en el teu tarannà, no? Jo crec que sí, però... D'una forma conscient? Jo crec que, vull dir, conscientment no, però crec que m'ha enriquit. És a dir, això que dèiem, no? El fet d'obrir el ventall, malgrat tu tinguis clara la teva identitat i el teu gènere i tot això, bua t'ha obert a altres realitats que t'ajuden a entendre els casos que tens al davant, no? Perquè... si, si et quedes amb aquella visió infantil o adolescent i no madures tot això, clar, pues possiblement em costaria entendre els casos que he vist o però jo crec que m'ha enriquit en aquest sentit. Ja et dic, eh? No tant per reafirmar... el meu gènere, sinó per entendre el dels altres, no? (Toni, p. 55)

E: Clar, creus que si s'hagués donat el cas haguessis viscut diferent la infància? O haguessis tingut una experiència diferent?

G: Molt. Molt, molt. Segur, segur perquè... Segur, en aquella època si et senties, ja no et dic si ets un home i et sents dona, sinó que una persona, una persona gai, per exemple,

en aquella època t' "enchufaven" corrents elèctriques. I segur que... jo crec que encara que els meus pares fossin tolerants, el meu pare mm... era més rígid en aquest sentit, en el sentit general de la vida i segur que li hagués costat molt perquè el tema de què diran? Què diran els veïns? Què diran els familiars? Tu no pots ser, tu ets així i és així i punt. Per desgràcia en aquella època era molt així, no? (Gabi)

G: Que si jo em sentís, si jo fos eh... em sentís o fos gai o fos trans, estaria patint depèn del país on estigués visquent, no? I ara i... no és el cas, no, no... no crec que canviï gaire cosa. Però si no fos el gènere que em sento, a nivell social hi ha països que... passaran por, espero que no, no? Però que pateixen, no?

E: Mhm.

G: I a més és que, és que a veure estic parlant com si aquí a Catalunya hi hagués molt respecte i a molts joves no n'hi ha. Quants futbolistes hi ha que s'han expressat, que segur que hi ha, evidentment, o nois noies, o gais o lesbianes, que ho han dit públicament? És que segur que els matxaquen a les xarxes socials, segur. Hi ha gent que no, evidentment, però molts sí. Eh... Molt trist, és molt trist. Molta gent està, no s'atreveix, segur. (Gabi, p. 31)

E: Mhm. Y ya, o sea, lo que comentábamos antes del hecho de ser cisgénero. O sea, identificarte con tu género, en este caso mujer. ¿Crees que en la adolescencia tuvo una influencia? O... ¿fue relevante en como lo viviste?

C: Yo es que lo viví como... como no dejaba salir mis sentimientos, pues lo vivía pues bueno, un poco engañando a la sociedad.

E: Mhm.

C: ¿La sociedad quiere que tenga un chico? Pues un chico. Pero al chico no le dejaba. Besitos los que quieras. Pero hasta ahí, hasta ahí. (Cati)

- Gènere com a performance.

E: Y... relacionado con esto, ¿crees que hubiera sido diferente tu infancia y tu adolescencia o crees que sería diferente en el caso de una persona trans? Que no se identifica con el género...

C: ¿Trans? ¿Con el género? O sea, sin ser transfor... o sea, sin haberse transformado, o sea, es que yo conocí también a un trans en aquella época. Y lo llegaron a meter en la

cárcel. Lo llegaron a meter en la cárcel por ser trans. Y allí bueno, pots contar. Lo que le hicieron... drogadicto, de todo, y acabó fatal. Y su hermana, y su hermana, yo nunca le he preguntado ni nada, yo juraría que es lesbiana.

E: Mhm.

C: Porque... hay un estereotipo también que a día de hoy te puedes equivocar porque... ¿sabes? Pero yo juraría que sí. Yo nunca la he visto con un chico... el corte de pelo... todo, su... Y yo juraría que sí. Pero su hermano, su hermano llegó a morir pobrecito... porque era trans. Era un chico pero era una chica, se sentía chica. Y lo metieron en la cárcel, pobrecito. O sea que puf... de ahí lo que quieras.

E: Claro, iba un poco por aquí, o sea, si era diferente tu crees el hecho de vivir la adolescencia o la infancia en ese época siendo cisgénero, o sea, ajustándote por decirlo de alguna manera...

C: ¡Sí, clar!

E: ... que siendo trans.

C: ¡Clar, clar, clar, clar! No podías. Eso era tabú. Era tabú. Decir que te gustaba una chica... en sueños. Y no sueños en voz alta, que no se enteren [riu].

E: Claro.

C: No, no, no, eso era... Era mucho tabú. No. Imposible. A mí me costó decirlo en mi casa. En mi casa lo dije a mis hermanos y a mi madre porque mi padre ya no vivía que yo tendría... [sospira] ¿qué edad tenía yo? Es que no hace tanto. Tengo 66, pues tendría 46, 40 y pico. O más, o menos. Es que no me acuerdo. [...] No, no, no, uy, me costó, me costó. Yo sentía mucha vergüenza. Y en el trabajo, ¡bueno! En el trabajo... yo en mi trabajo [pausa], a los ojos de mis compañeros, mi pareja era [nom home], el que falleció de ELA. Porque estuvimos años, es que no fue... estuvimos años. Hasta que yo dije no, aquí, hasta aquí. Estuvimos años. Bien bien 10. Salí con 19... salí con 29, pues 39, 40, sí, sí. Sí, sí. Y me costó. Me costó. Y yo sé que a mi hermano, mi hermano, machito [riu], le cuesta que yo sea lesbiana. Yo creo que fue al que más le ha costado. Los demás no, los demás... mi hermana... (Cati, p. 36-37)

- Al principi hi ha una consciència del que implicava ser trans en aquella època. Després, vincula el fet de no ser heterosexual a una dissidència de gènere (vas en contra del que la societat espera).

En ocasions la consciència es vincula amb l'autovigilància i, més concretament, amb ansietats de gènere:

G: Bua mm... clar, jo tinc una edat i llavors clar ja no sé, hi ha coses molt modernes, no? Avui en dia d'això. Però jo respecto totes tolera... tot el que sento, vull dir, persona que es senti home, que es senti home però... o que hagi nascut home però voldria ser dona i s'opera o que no s'opera, o que és homosexual o gai o lesbiana o que és bi, bisexual, o que és... bueno més, ja no em sé els noms, ja no me'n recordo, perquè això la gent jove sabeu molt més que jo. Però evidentment ho respecto perquè les persones són persones i s'ha de respectar com és cada un i una persona pot canviar, evidentment, jo crec que amb el temps per experiències seves o el que sigui. I jo com em definiria? Com... sóc un... home, no? Però i això, així.

E: [...] Però això, et definiries em dius com a home, no? Què significa...

G: Sí. Però tolerant amb...

E: Sí, digues.

G: Tolerant i respectant tots els tipus de gèneres que puguin haver-hi. (Gabi, p. 2)

- Ha de fer tot un treball discursiu per evitar ser situat com un home intolerant, masclista, homòfob... (marca una incompatibilitat entre ser home cisheterosexual i ser tolerant amb la diversitat sexo-genèrica).

E: I llavors et volia preguntar, què significa per tu ser un home?

G: [pensa] Clar, eh... clar, jo ser home ho relaciono molt a nivell biològic, no? Que té òrgans sexuals d'home, ho relaciono amb això. Mm... [pensa]. Per mi una perso... Pot ser evidentment, si és una persona que ha nascut dona i... neix dona, no? Durant la seva infància és una dona i a partir de l'adolescència, que comença ja canvis hormonals, es dona compte que ell realment, no ella sinó ell, és un home i llavors decideix o operar-se o no. Suposo que això, no sé com va, doncs criteris de cadascú... deu haver motius per sí o no, mm... clar, m'ho preguntes d'aquesta manera, suposo que és perquè un se sent home, no perquè té òrgans d'home, no? Clar, jo fins ara ho relacionava amb l'òrgan biològic

però... però està clar que suposo que també deu haver-hi gent que se sent home i, i... i té òrgans femenins, i s'opera o no. Suposo que si s'opera està més a gust amb el seu cos, m'imagino, no? Però perquè jo tinc la idea aquesta, no? Que un home té òrgans masculins i una dona femenins.

E: Clar, creus que tot això que em dius, pot haver canviat la teva manera d'entendre el gènere? O el que significa ser home?

G: No, no, jo sempre he sigut molt tolerant, eh. (Gabi, p. 3)

Ja no, no, no. I no, i exacte, no és dolent no haver dubtat, no? És una, és un fet i és un sentiment que tens. Cadascú... que cap problema. (Gabi, p. 18)

Et volia preguntar si creus que hi ha, hi han hagut o en algun moment has sentit que existeixen expectatives també com per cada un dels membres de la parella? En quan a rols o a què s'espera. Si creus que hi ha coses que s'esperen per cada membre de la parella en funció del gènere.

G: Sí, i no s'ha complert, mira... Primera que... [riu] a... suposo que alguns, bueno depèn dels familiars, no? Però ens vam casar... portem 23 anys i... potser fa... portàvem... 16 o 17 anys, ens vam casar pel civil, en comptes de per l'església i clar, depèn de quina família tinguis, doncs l'església clar, t'has de casar per l'església, no? I no, nosaltres pel civil. A més, no si t'ho ha explicat la [nom], com, que al nostre casament...

E: No.

G: Vale. Doncs bàsicament, evidentment, per tema, bueno, perquè és molt pràctic, no? S'ha de tenir papers i coses d'aquestes. No per un altre motiu. I un diu que era a l'agost vam dir, "escolta, ens podríem casar la setmana que ve". Vale, doncs anem a l'Ajuntament de [poble], perquè a [poble] no hi havia lloc, i ens anem a casar. Vale, "necessitem dos testimonis", "ah, doncs mira seran dues noies d'atletisme", i... i va ser la [nom] i una altra noia que es deia [nom], devien tenir 15 anys elles, no, 18 anys, devien tenir 18 anys o així, o 19, sí. I vam anar allà, ens vam casar en 10 minuts i ja està. I per fer papers. (Gabi, p. 19)

- Fa tot un treball discursiu per evitar que se'l situï com un home que es va casar perquè està d'acord amb l'imperatiu cisheteropatriarcal (i cristià) del matrimoni.

E: T'he dit que et volia fer com algunes preguntes així com experiències de gènere, que li deia, la primera era relacions de parella i ara volia que penséssim més, ens posem una mica filosòfics, en la teva relació amb tu mateix i concretament amb el teu cos. I el primer que et volia preguntar és, si et mires a tu, al teu cos, de quina manera creus que detectes el gènere? En aquest cas, que ets un home.

G: Bueno, pels òrgans sexuals masculins, lo que et deia abans, a nivell biològic.

E: Mhm I creus que... el fet de ser cisgènere o la teva manera d'haver viscut el gènere, no? Que m'has dient doncs mira, igual tampoc m'ho vaig plantejar o no vaig tenir aquests dubtes o... creus que això ha influït i pot haver influït la relació que has tingut amb el teu cos?

G: [pensa] No, jo crec que no. I... a veure, encara que la societat d'aquella època, tot estigués enfocat en un carril i els homes s'havien, els... hi havia home i dona i sinó malament, i si eres homosexual molt malament, jo evidentment si hagués sentit alguna atracció cap a homes, ho hagués sentit. Vull dir això no, no... no està reprimat, el sentiment jo crec que no està reprimat. Encara que tu visquis en una societat súper masclista, tu pots, si que tots els inputs són masclistes, no? No sé si dir-ho masclista o com definir-ho, eh? Però vull dir, amb aquest estil. Mm... encara que rebis molts inputs d'aquest tipus i no altres, tu com a ésser biològic podries sentir atracció cap a un noi sent un noi. Una altra cosa és que jo m'ho hagués callat si hagués passat... per por? Segur. Però... però el sentiment l'hagués tingut, segur. Sinó a la vida en èpoques súper conservadores, no hi hagués gent diferent que sigui home i... i senti, gent que no sigui heterosexual, no? D'altres tipus. Segur que hi hagut, segur. L'únic que moltes èpoques estava, et mataven i per desgràcia ara hi ha països que et maten si ets gai, molt trist. És que ho trobo tan bèstia, que no ho puc entendre, no? [...] Però bueno, doncs això mm... jo crec que això, que m'hagués sentit atret per un home encara que visqués en una societat molt tancada. (Gabi, p. 23)

E: Però i en general, en el dia a dia, creus que d'alguna manera mostres amb la teva roba, la teva expressió, el que sigui, que ets un home? O el teu gènere.

G: Però ho mostro perquè jo vull o perquè mm... no sé si m'explico. M'estàs preguntant que jo em comporto d'aquesta manera eh... jo què sé, la manera de parlar o la manera de moure's, per exemple, el meu amic homosexual es mou d'una manera diferent, els braços o la manera de parlar... va per aquí això? De dir, jo m'expresso així perquè vull

ser un noi? No sé. Jo m'expresso així perquè jo em sento així. Si jo pogués la mà d'una altra manera, mouria una altra, o parlaria d'una altra manera i no passaria res.

E: Clar, no té perquè sé algo que diguis conscientment de “em mostro així per mostrar que sóc un home”...

G: No.

E: Però potser si que dius “ah, doncs m'adono que a lo millor amb això mostro als demés o els demés em perceben com a home, sense jo voler-ho fer explícit i de sobte està passant”. No sé.

G: Home, per exemple, jo què sé, jo no tinc cabell, no? Les noies el cabell se'l toquen d'una manera que un noi no se'l tocaria, jo crec, no sé, em ve al cap això, no sé. Toca el cabell tu, posa't el cabell bé, el tens bé, eh? Veus això que has fet així, per exemple, jo crec, jo no he vist cap noi que ho fes així, bueno potser nois homosexuals sí o gais, no? Però un noi que es considera home, no fa això jo crec. No sé si això és així perquè és així o perquè m'ho han interioritzat així. (Gabi, p. 25)

E: A la part final. I la idea una mica és tenir en compte tot el que m'has estat explicant de la infància, la adolescència, aquestes experiències. I et volia preguntar si creus que tot això, totes aquestes vivències, d'alguna manera han configurat la persona que ets avui en dia? És a dir, el Gabi ja adult. Concretament, com a home.

G: Mira, jo... Sí. Mira, va haver un cas que en una entrevista fa quinze o vint anys d'una família, em van dir... el meu fill és així, em va dir la família, no? Perquè... biològicament 50%, una família m'ho va dir, no? Perquè jo no crec en això, eh? Però em va dir “jo crec que el meu fill té aquest caràcter o es comporta d'aquesta manera o té aquests sentiments o això perquè un 50% de com és aquesta persona és biològic, ha nascut així, i el 50 és de com s'ha educat”. I jo això no ho crec, jo crec que una persona mm... biologia sí que evidentment, una persona és biològicament i farà un km amb un temps o un altre, més ràpid o no, evidentment si entrena pot millorar però no gaire, una mica, però físicament aconseguirà unes fites perquè el seu cos ha nascut d'una manera, i si s'alimenta, evidentment millor, fa esport... diuen que millores un 30% com a molt el teu rendiment físic. Més no pots perquè la genètica marca, molt, no? En canvi, això a nivell físic però a nivell de, de... de persona com ets, de què sents, quines aficions tens, quins gustos tens sexuals, polítics i això, jo crec que molt és els inputs que t'arriben de fora. Quan ets més

gran i ja tens més criteri, llavors ja compares, no? I llavors ja dius això m'agrada més, això no. Però fins a certa edat, tu ets lo que està, els inputs que estàs rebent de petit. A partir d'una edat, tu ja pots escollir, però jo crec que afecta molt la teva vivència de petit, no?

E: Clar.

G: A nivell de gustos sexuals o de jo què em sento, com a gènere, eh... és que és molt difícil això, és molt difícil.

E: T'estic fent pensar, eh?

G: No t'ho sé contestar si és... si jo hagués nascut a una família diferent, si jo podrien agradar-me els nois o no. Jo crec que amb això és més biològic, jo crec. (Gabi, p. 28)

- Dilema: sosté el discurs de que tot és social, inclús la sexualitat, però quan ho ha d'aplicar a ell mateix li sembla complicat (ansietat de gènere); per reduir aquesta tensió recórrer a la narrativa biologicista.

E: Y en cuanto a género, que me has dicho, eso, o sea, lo primero que me has dicho, soy una mujer. ¿Qué dirías que significa para ti ser una mujer?

A: Buena pregunta. Eh... [riu]

E: Te voy a hacer reflexionar un poco, ya te aviso así de primera, ¿eh?

A: Vale, vale, venga que son las 8 de la mañana.

E: Sí, sí.

A: Bueno, sí, claro, me identifico como mujer mm... para que el colectivo social me entienda, ¿no? Pues mm... No me identifico con los cánones masculinos, no del todo. Y lo que más se asemeja a todo lo que me parece, pues es mujer. Según los cánones sociales. (Alba, p. 2)

A veure, jo crec que... o sigui, sense una necessitat de ser estrictament un home amb totes les característiques masculines... no? No deixo de ser un home cis. Crec. Vull dir.. Tampoc... És a dir, si hagués de dir algo concretament, doncs suposo que cap aquí però no sé. No m'agradaria tampoc dir això i ja està. Perquè no sé, si, l'article davant del meu nom és masculí, però... a partir d'aquí... (Mic, p. 3)

- Vincle entre dir-se home i assumir totes les característiques masculines (busca distanciar-s'hi).

A: Una persona cis es que sí que cumple los cánones, no? Que va, pues lo que se espera de esa persona.

E: Claro, y entonces en este sentido te quería preguntar, ¿tú cómo te identificas?

A: Mm... Sí, yo soy una persona cis.

A: Y antes te preguntaba qué significaba ser mujer; ¿qué crees que significa para ti ser cis o una mujer cis? Con la definición igual que me has dado ahora.

A: Mhm. A ver; bueno, ahora igual me tiro un triple, no? Pero yo creo que...

E: Tíratelo.

A: [riu] No sé si todo el mundo o mucha gente se habrá planteado en algún momento de... de exploración o de autodescubrimiento, si realmente se identifica con, con... bueno, pues eso con lo que está socialmente dicho, ¿no? Si soy mujer o si soy hombre. Actualmente, sí, me considero cis. O sea, yo voy acorde a lo que... sí, a mi sexo biológico. Y... No sigo todos los cánones de mujer; es verdad, porque a mí me la suda bastante lo que diga la sociedad, pero, pero bueno, estoy ahí sí. Me considero mujer y utilizo los pronombres de ella. (Alba, p. 3)

- Cis = acceptació gènere imposat (pot comportar un dilema quan aquesta acceptació no succeeix tot i ser cis).

Pero bueno, no sé, la verdad que... eso nunca me sentí súper identificada con todo lo femenino. Pero nunca me he acabado de replantear que yo estuviera en... bueno, tuviera otro género. Y no me lo planteo ahora mismo, o sea, yo me considero mujer y ya está. Es verdad que igual... no sigo, pues eso, no sigo cánones o no sigo tal también porque soy un poco anárquica pero... pero bueno, eso. Pero y también me... Pero sin querer sí que reproduces, y reproduces cosas y reproduces roles y... Pero sin querer; sí que reproduce sí reproduces cosas y reproduces roles. Y bueno. (Alba, p. 8-9)

E: Sí, si hay situaciones en las que crees que quieres que las otras personas eso te vean como como mujer y expresarlo.

A. Sí. Pues sí, sí, claro que... sí. Mm... Sí, es que sigue habiendo situaciones y tú te fuerzas a ello y quieres, pues seguir como por ahí o... bueno, yo qué sé, pues eso tus amigas se visten muy femeninas y... yo qué sé sales de fiesta y no... te estoy hablando mucho de la fiesta, pero te hablo en general, ¿eh? O sea, no sé, yo, yo si quiero ir... o sea, yo me siento súper cómoda yendo con una camisa, ¿no? Pues claro, dependiendo de la discoteca a la que vayas, no puedes ir así porque después te miran hasta raro. En plan, no, es que las chicas tienen que ir vestidas femeninas y no puedes ir con unas converse o no puedes ir con unas bambas, te tienes que poner tus modelitos o yo qué sé en alguna cena de empresa, es como que... sí, como que expreso como mi parte más femenina, ¿no? Tengo que... o sea no puedo ir con mis bambas o con mi tal, que el chico sí que lo puede hacer. Yo qué sé, ahora tengo una boda en junio y ya estoy pensando en a ver qué modelito me pongo, incluso estoy pensando en ponerme un vestido que nunca me ha gustado pero... bueno, porque encima sé que es una boda en la que... el novio se dedica a las finanzas y tal, y ahí es todo súper femenino barra masculino y es en plan, vale, tengo que sacar como mi parte más... no puedo ir con... bueno, sí que puedo, ¿eh? Y seguramente lo haré, pero no puedo ir con un traje porque hostia, que pensarán de mí, ¿no? (Alba, p. 29-30)

Pero bueno, sí, por lo que se nos ha enseñado, pues... No sé, es como que vas también con más cuidado cuando hablas con una persona trans en plan, no quieres que, que se sienta... yo que sé, ni juzgado ni... es como que mides más las palabras. Sí que me siento más nerviosa, ¿no?, más... Que yo sé perfectamente, o sea, yo no tengo ningún tipo de, de... de prejuicio, pero bueno, vas con mucho cuidado y sin querer, al ir con tanto cuidado, la cagas. (Alba, p. 34)

Yo, eso, me identifico como mujer, seguramente sin querer también reproduzco pues roles y... sin querer, de alguna forma perpetúo algunas, algunas... algunas cosas. Mm... pero... bueno, mm... O sea, todo lo que he vivido, al final me ha hecho como soy ahora. (Alba, p. 35)

Mi identidad, o sea, sí, yo me considero mujer... Quiero seguir siéndolo... No por todo lo que... bueno, sí, también por lo que representa, ¿no? El hecho de que yo... bueno, pues para llegar a cargos más importantes o tal me tenga que esforzar más... bueno representa, pues, retos para mí también, ¿no? De alguna forma, yo que sé, es resiliencia total. (Alba, p. 36)

3. Posición crítica

a. Posició crítica dissident

Políticamente, digamos que empecé a coger valores políticos, empecé a cuestionar un poco mi sociedad y es cuando me dio por ser un poco más hippie y creo que parte de cómo cambio mi identidad fue intentando evitar esa sexualización que me daba un montón de presión en la sociedad y entonces empecé como bueno, esto es como lo siento yo, eh? No sé si será, pero me hice rastas y tal que con el tiempo entendí que estaba intentando huir de esa sexualización porque ya dejaba de ser deseable y atractiva para toda la sociedad. ¿No? Y entonces, cuando dejé de sexualizarme tanto también empecé a no identificarme tanto con lo que he a ser la mujer... ser mujer o cómo tenía que performar con mi identidad después de haber visto, pues cómo me había pesado la sexualización en mí. Y entonces aquí se cruzó con que yo soy una persona que hace mucho deporte y en el deporte pues está bastante masculinizado, y entonces yo también he tenido muchos amigos en mi vida, masculinos y cisheteros. Y tuve un momento en mi vida que también empecé a entender lo que era la identidad queer o fluida que, sobre todo por el aspecto físico, por haberme quitado el pelo largo, dejar de maquillarme, tener rastas y encima ponerme tocha porque hacía mucha escalada y se me desarrollaron como mucho los hombros y me veía los hombros y con el pelo corto tuve como una transición que yo llamo a ser Mowgli, no me veía con género. (Cristina, p. 2)

Yo cuando tenía 8 años, mi hermana tenía 16, estaba en la adolescencia más dura. Entonces como mi hermana se llevaba tantas broncas, yo no quería ser mi hermana. Pero mi hermano, que ha sido un tío más, vamos a decir friki, dedicado al deporte, no tenía... mi hermano no tuvo novia hasta ser un poco más mayor y tal, yo como que quería ser mi hermano. [...] Entonces yo creo que eso ha hecho que yo pudiese tener una identidad masculina por el hecho de rechazar a mi hermana, porque la liaba en casa y yo no quería que me echasen esas broncas, me iba más al plano de mi hermano. ¿Y qué hice? Jugaba a la play, jugaba al ordenador, hacía un montón de deporte... No sé si te sirve esto. (Cristina, p. 11-12)

- Rebuig feminitat com un rebuig dels imperatius patriarcals (parteix de la base que ser dona cis = patriarcal).

Y entonces eso, eh, yo recuerdo mi adolescencia totalmente sexualizada, eh... Con un montón de... de movidas con mis amigos o con la gente de mi género, mucha competencia, muchas malas palabras entre chicas. A ver a quién le gusta, a quien no.

Bueno, lo más salvaje, para mí el género y la adolescencia fue donde más se volvió salvaje todo lo que a día de hoy intento luchar como mujer y tal. (Cristina, p. 15-16)

al final yo tenía un montón de expectativas con mi físico, expectativas con mi... con mi cuerpo, con mis notas. ¿No? En plan, tenía muchísima presión, por suerte pude cumplir con ello. Entonces yo tenía un trato muy favorable que también había mucha envidia, yo qué sé yo... Yo crecí mucho tiempo creyendo que mis notas eran porque yo era guapa y porque era maja y no porque era inteligente. Eso he tenido que trabajarlo mucho, por ejemplo. (Cristina, p. 16)

luego también eso que, que no es que le gustase... es que me da una vergüenza a veces contarte esto, pero es que es verdad, no es que le guste a la gente de mi curso, es que le gustaba a la gente mayor, o sea, era de verdad muy popular, muy exitosa, que por un lado creo que he pasado una mejor vida que viviendo un bullying. Pero también me gustaría decir que el ser la guapa, la popular y la de las buenas notas acarrea unos estigmas y unas presiones (Cristina, p. 17)

- Li fa vergonya perquè implica assumir que va performar la dona patriarcal (des de la seva posició conscient implica assumir que va entrar dins de la norma que ara rebutja, fet que li resulta problemàtic).

Y esa ha sido un poco mi experiencia. O sea, para mí, yo he vivido en su día, yo vivía muy bien mi identidad, pero porque era agradable hacia las personas. Que yo creo que ese cúmulo es lo que luego te contaba que hubo un día que dije vivo por y para los demás, todo lo que he hecho ha sido por las expectativas que tenían el resto de mí, a tomar por culo todo, y ahí es cuando me relajé en la Universidad con las notas, me volví hippie, dejé de maquillarme, dejé de pensar en mi físico y dejé de depilarme y... (Cristina, p. 17)

- Fugir del gènere com a necessitat.
- Conseqüències negatives d'ajustar-se a la cisnorma també per les persones cisgènere.

C: Claro, y sobre todo, como... Como luego rompí el caparazón tía, porque estábamos hablando de la adolescencia, ya empiezo a... ahora te estoy hablando de cuando acabo el instituto en primero y en segundo de bachillerato también empieza a romper completamente para lo que es la sociedad con mi identidad de guapa. Rollo, dejo de vestirme con ropa apretada, dejo de cuidarme el pelo y me hago rastas, dejo de

depilarme, o sea, fue de 1 año para otro, un cambio de identidad radical y yo creo que en parte era huyendo todas estas presiones, expectativas que se me habían hecho en la adolescencia.

E: ¿Como recuerdas este momento? ¿No?, este momento como de cambio.

C: Lo recuerdo con rabia, con juego, con libertad, porque realmente no era la única, también tenía muchas amigas a mi alrededor haciendo este trans... este cambio.
(Cristina)

Aquí jo començo a fer aquest tipus de dibuixos, aquest ninot que en el seu moment jo no em plantejava perquè el feia així ni res, i tampoc té una necessitat concreta de ser així, però en certa manera aquest ninot tampoc té un gènere concret. O sigui visualment, no sabries identificar quin gènere té ni res. I crec que és molt important per el moment en què el vaig començar a fer i com... en certa manera, una identitat que m'ha acabat donant. (Mic, p. 6)

I la cosa és que aquestes com bombolles o... formes són una mica com la distorsió que pots arribar a tenir del gènere estipulat, no? O de les sexualitat estipulada o de la identitat com a tal. (Mic, p. 6)

- Distorsió del gènere estipulat (dissidència).

Llavors com a mida que vas sabent coses també et vas qüestionant una mica més... Com que es desmunta una mica tot, però a la vegada no té perquè ser algo dolent. Fins al punt aquest que dius vale, que sea lo que tenga que ser [riu]. (Mic, p. 7)

- Fa referència a l'orientació sexual (vincle gènere – sexualitat).

b. Posició crítica renovada

Jo crec que és més el tema de que... Potser quan era petita era com no vull els estereotips típics de nena. Saps que o sigui, en plan de, no vull anar vestits, no vull el color rosa, no vull aquestes coses perquè no vull l'estereotip que això comporta. Ara de gran entenc que no és un estereotip sinó és com m'agrada veure'm a mi mateixa. No sé si m'explico, vull dir, potser m'agrada més veure'm amb aquest vestit que no pas amb un altre. [...] perquè m'agrada aquest vestit i m'agrada això i m'ho vull posar perquè m'agrada com em queda. No perquè sigui un vestit. (Anna, p. 50)

La meva època rebel de anti rosa perquè no vull ser; saps? No vull ser nena. Però llavors vas creixent i veus que no té perquè ser... el rosa nenes, el ... saps? M'agrada això pues m'ho compro, no té perquè... “no m'ho compro perquè és rosa”, no, m'agrada? És rosa? No passa res, vinga, som-hi. (Anna, p. 53)

- En aquest cas, es busca re-significar elements típicament associats a la feminitat normativa (entesa com a patriarcal, de la qual es fuig) per tal de poder “acceptar-los” com a propis sense que impliqui *ser* patriarcal.

Sí, han de ser lesbianes, han de ser lesbianes. I rugbi igual, jo vaig jugar a rugbi a la Universitat i només hi havia una noia lesbiana en tot el grup. Saps què vull dir-te? La resta érem heteros, i sembla com “no, un esport així, tot són lesbianes perquè tots són homenots”. No, podem ser homenots sent noies i jo em considero més homenot, mira com vaig vestida.

Y cuando volví a estar en mi familia y volví a estar en mi entorno, como que volví a conectar con un nuevo género mío, que ya no soy como la mujer normativa, pero sí que abrazo un poco la feminidad y he hecho mía la feminidad. En plan, yo antes pensaba que si no era una persona que vestía de una forma, se maquillaba y interpretaba el papel de mujer; yo ya no era femenina. Y ahora encuentro, me he vuelto a reconciliar con la identidad de mujer desde mi plano y con una feminidad que estoy creando yo sola, desde mis criterios. (Cristina, p. 2)

- Aquesta posició renovada apareix com una manera de resoldre la tensió subjectiva entre encaixar en ser dona (ser patriarcal) i fugir de ser dona (per no ser patriarcal): soc dona però des dels meus criteris (no patriarcals). Permet dir-se cis (acceptar l'etiqueta “dona”) sense que impliqui acceptar els imperatius cisgenèrics.

E: O sea, como que has de alguna manera, como que te has reappropriado de esa idea...

C: Sí.

E: ...de la feminidad, no? Y la has hecho un poco tuya.

E: Sí, la tuve, la tuve muy normativa, la destrocé, yo también me destrocé un poco y la he vuelto a a coger con... con madurez.

E: Claro, entonces si ahora hoy en día te pregunto, ¿cómo te defines en términos de género? ¿Qué me dirías?

M: Que soy... soy mujer. (Cristina)

- Resolució dilema: primer encaixar (subj. identificat), després destrossar (subj. dissident), per finalment transformar (subj. renovat).

Si, però això ho veig més com més avançat, no a la infància, saps? Com més cap a batxillerat sí que era aquesta sensació de vale, sóc un noi, no m'apropro tant a... a lo estipulat com a noi no? Però segueixo sent un noi. (Mic, p. 13)

- Tot i no seguir la “norma”, sóc un noi.

Pues lo ha construido en el sentido de que, por ejemplo, aunque siento que, por ejemplo, por el tema de lo que se ha esperado de mí a nivel de ser hombre y todo eso, sí que he aprendido yo a nivel personal a darme ese espacio. A ese espacio que, por ejemplo, no se da tanto en la adolescencia porque se pide un cambio rápido, se pide una maduración muy rápida en una edad que todo es muy confuso. Al yo actualmente ser consciente de que todo necesita un proceso y darme cuenta y aprender que es totalmente normal cosas que no se te permitía tanto por esa edad. Tanto como, por ejemplo, mostrar tu debilidad, tanto como entender de que no todo, o sea, no todo el constructo que se espera de ti, es lo que tienes que cumplir. (Iker, p. 48)

E: *Què diries que significa per a tu ser un home?*

T: *Què significa ser un home? Buf... [riu] És complicat, perquè...*

E: *[ric] Bufes, eh?*

T: *Sí, sí, hòstia és que... Clar, jo no... o sigui no, la idea potser de petits que teníem de l'home, doncs això no? La fortalesa, com la decisió, i... mmm jo no ho identifico tant així. És, ho associo més a un aspecte més de... anatòmic, no? Que no pas de pensament. Vull dir que no, no ho identifico com una figura amb més poder o menys que una dona no? I més... bueno, és que des de sempre. Potser el fet de... de viure on visc jo, clar nosaltres a casa meva érem tres, som tres nois i el pare i la mare, i llavors la figura femenina sempre ha estat la mare. Diguem, no hi ha hagut germanes, allò dels rols aquests de casa de que de vegades a algú li tocava fer unes feines... Aquí ho haviem de fer tot, perquè bàsicament érem tots homes.*

E: *Clar, no hi havia...*

T: *Per la qual cosa, no hi havia, la taula la despararà el pare o la mare, aquí érem tots per igual. Llavors definir... és que no et sabia dir perquè... no, no... No hi ha un rol que pensi estrictament masculí, no? No sé, jo no ho visc així com algo... Saps? Vull dir. (Toni, p. 3)*

T: *Ha costat, eh? I a hores d'ara encara, eh? Has de fer tu les aproximacions perquè ells són durs com una pedra, eh? Uf... I clar, suposo que això... bueno, això també crec que m'ha condicionat, eh? A mi. El fet...*

E: *En quin sentit?*

T: *Justament en el sentit d'evitar que em passi això, saps? O sigui, que jo no vull repetir això perquè no m'agrada, o sigui penso que... que hosti, també la nostra posició com a homes també és aquesta, no? Vull dir, no només és aquesta figura tan tan polaritzada que hi havia en aquell moment, no? Que això tendresa, acompanyament, és més la mare i aquesta part diguem més de... de bueno, de disciplina o de o de... no sé com dir-ho, de rectitud, bueno, no sé, de... no sé com dir. Vull dir, que no hi ha aquesta part del sentiment pel mig, que era com més...*

E: *Aquesta distància, potser?*

T: *Sí, exacte, aquesta distància. Aquesta distància, evidentment, et cuida, t'estimarà, tot el que tu vulguis, però no t'ho expressaré. Així. Llavors jo crec que això a mi d'adult, bueno d'adult i en el meu creixement, jo crec que això sí que m'ha condicionat, més que res com a mirall de que no vull que em passi, saps? Perquè penso hosti, és que jo també puc mostrar tendresa, també puc mostrar acompanyament o no sé què, i de vegades... i ja et dic. (Toni)*

- Rebutja ser la idea d'home que s'havia fixat (rol tradicional masculí dins de la cisheteronorma). Tot i això, a través de la posició renovada, pot seguir identificant-se com a home (nova masculinitat), transformant el que això significa (agència)

T: *Clar, jo sóc molt de plorar. Jo sóc molt de riure. Sóc molt d'expressar això, no? I potser de vegades el rol aquest que s'ha vist com més masculí, doncs més de contingut, més de "els nois no ploren", no sé què...*

E: *Aquesta distància que dèiem abans, no?*

T: Aquesta distància, viscuda també per part del pare, tot això no? I jo clar, potser he anat a buscar pel que sigui, no? El contrari, no? I sóc això, molt ploraner... Vull dir que, bueno jo què sé, he sortit així [riu]. Però vull dir que no és una cosa mm... premeditada, a mi em surt. Vull dir no, no, no... Com a resultat de les experiències? Segurament, però conscientment? No.

E: Clar, clar és així... no és una cosa que tu diguis “ara vaig a...”.

T: Clar! El que sí que tinc clar és que he viscut coses per part, sobretot a nivell familiar, que no vull repetir. Perquè no m'ha agradat viure-ho com a fill això, no? Però que això... ho hagi fet... conscientment... [allarga les paraules] i que ho hagi treballat perquè, no. Penso que ha sigut com a resposta del que jo he viscut i jo responc així. (Toni, p. 31)

A: Y... y yo conocí me acuerdo a una muchacha que era de Zaragoza, que era un poco más mayor, y me empezó ahí a deconstruir todo en plan... es que encima era lesbiana y tal, y yo, uau, o sea, sí. Me abrió como un poco los ojos, ¿no? En plan Alba, no tienes que seguir nada, no tal. Alguna youtuber también, me veía mucho sus vídeos. Pues eso, que hablaba más de... bueno de no de tanto tontería de roles y tal, sino más vive tu vida, haz lo que te dé la gana y ya está. [...] o incluso cuando tenía 17 años, 16, por ahí, yo fui a hacer como un campo de trabajo, voluntariado o algo así y se juntaba gente de toda España. Pero claro, éramos todos de nuestra edad y también conocí a una muchacha que tenía un año más, pero estaba súper deconstruida súper... súper todo, llevaba rastas, no sé qué. Y... ahí empezamos a hablar también de orientaciones, de no sé qué, y yo creo que ahí dije hostia, es que es una persona que me ha abierto muchísimo los ojos, ¿no? Siempre se lo diré. Mm... Porque eso no, no seguía cánones, pero aún así ella se identificaba como mujer... me... bueno, me hablaba que existía pues eso, muchas realidades, que no tenías que seguir, pues los cánones, que yo ya no lo seguía, ¿no? Pero como encontrarte con una otra persona, otras personas que son así, pues no te hacen verte tan bicho raro.

E: Claro, ¿crees que cambió tu manera de entender el género por ejemplo, por así decirlo?

A: Sí, sí, en plan que puedes ser mujer sin, sin eso, sin... sin seguir tanto lo que, lo socialmente aceptado, ¿no? Y yo sigo siendo mujer, es que... sí, la verdad que me abrió muchísimo los ojos. Fue esta chica, luego fue esa la de Twitter que te digo, y alguna

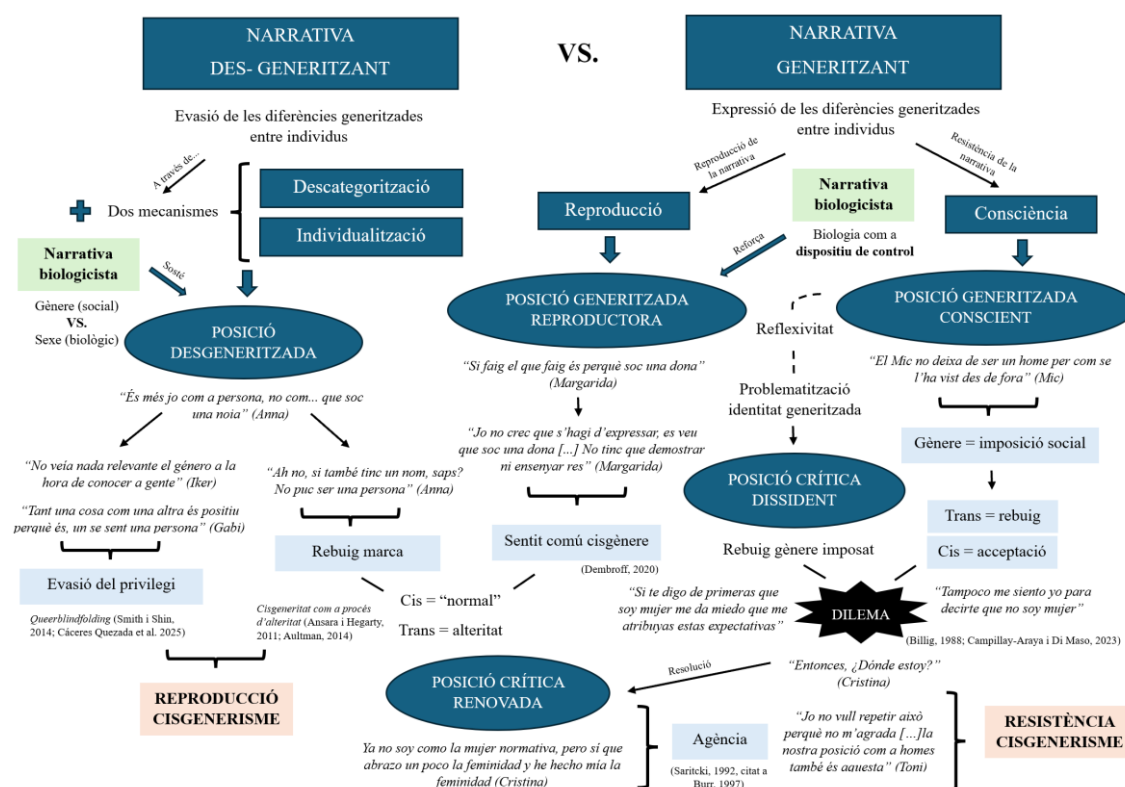
youtuber así suelta. *Que claro... Sí, es que, es que es que ¿por qué seguir todo lo que te dicen? No, no tiene sentido.* (Alba, p. 19-20)

Pues yo ahora estoy muy cómoda como estoy, o sea, me sigo, yo creo que me voy a seguir identificando como mujer. Creo, ¿eh? Nunca, nunca digas nunca. Pero, o sea, *es como que he encontrado una... como una concordancia, no sé, sé que, sé que puedo seguir siendo mujer a pesar de no reproducir todo lo que... todos los cánones o de no hacer lo que se espera de mí.* Yo, no sé, yo estoy cómoda así y espero seguir así. (Alba, p. 38)

Annex 9. Mapa conceptual de l'anàlisi

Figura 1.

Mapa conceptual de la construcció narrativa-discursiva de les identitats cis

Font: Elaboració pròpia